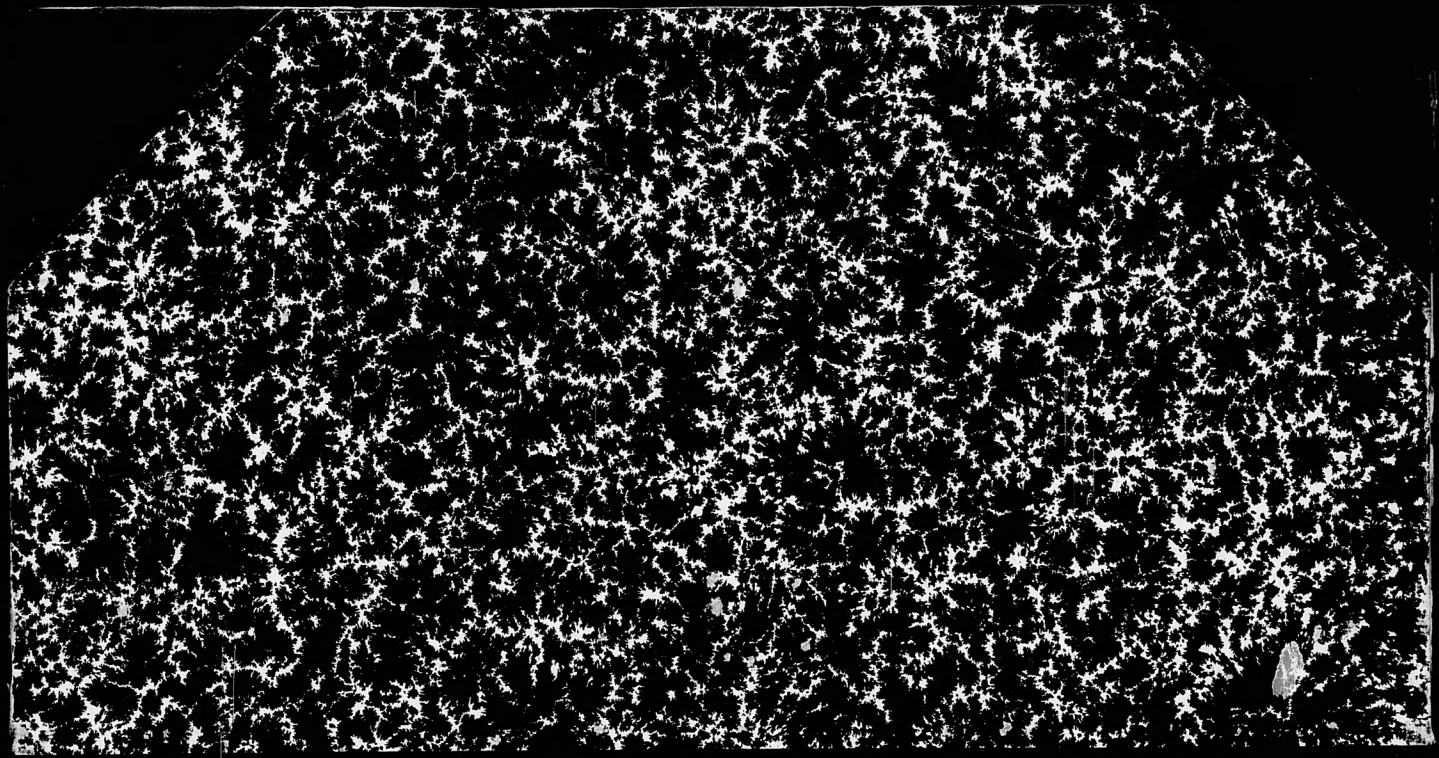

RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT
0854 6958

Fred Inst.
LXIX
HEI
61

DR. J. P. HEIJE'S

VOLKSDICHTEN

VIERDE DRUK

MET PORTRET IN KOPER GEËTST

DOOR

P. J. ARENDZEN

Instituut De Vooys
voor Nederlandse Taal-
en Letterkunde aan de
Rijksuniversiteit te Utrecht

ROTTERDAM
UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ »ELSEVIER"
1884

Snelpersdruk van H. C. A. THIEME te Nijmegen.

AAN NEERLANDS VOLK.

Wat ik nu meer dan 40 jaar eigenaardigs bij u opmerkte, met u dacht en voelde, in u liefhad of misprees, van u hoopte en voor u begeerde, mijn Volk! sprak ik méest uit in kleine Liederen en Dichten die, als gevleugeld zaadhulsel, door den adem des tijds gedreven, overal zijn heengewaaid.

Thans (terwijl de Ouderdom reeds aanklopt) heb ik 't Beste wat ik van die zaadkorrels terug kon vinden, hier, als in een Bloemhof, bijeengeplant, of 't zich onder Gods Zegen, ontwikkelen mocht tot velerlei vrucht.

Zoo bezit ge dan in deze Bundels Volksdichten (nevens „al de Kinderliederen", die ik, 9 Jaar verleden, uwen Lievelingen gaf) het innigst wat in mijn geest en gemoed aan wenschen en gebeden voor u leefde en leeft: — Helpe het u om 't meest vrije, vranke, vroede en vrome Volk te worden der Wereld.

Amsterdam, Maart 1870. H.

De vierde uitgave dezer Volksdichten is gelijk aan die, welke de dichter zelf in 't licht gaf; alleen werd er de vroeger afzonderlijk uitgegeven reeks gedichten „Kinderen" getiteld, tusschen gevoegd.

„De Uitgevers-Maatschappij „Elsevier".

Rotterdam, November 1883.

INHOUD.

TE LAND EN TER ZEE.

	Bladz.
Op.	3
Oud en Nieuw	3
Ronde Dans	5
Een Vuist	5
Houw en Trouw	6
Rap en Vroom	6
Vrij	7
Sta Pal	7
Flink	8
Vrind en Vijand	8
Jan Stavast.	9
Eendracht	10
Lands wijs, lands eer	11
Vuur en Water	12
Vechtpartij	13
Een Schutter	14
Broodwinning	14
Een Buurjongen	16
Geven.	16
Verhuizen	17
Slavernij.	18
Zuinigjes	18
Op de Hei	19
Weesjes Kerkgang	20
Oost-Indië	20
't Lied van de jongens van Mettray	21
Een Mijnwerk	23
Twee Oranje-Liedjes.	24
De Taal	25
De Graveerstift	26
't Penseel	26
Bijschriften op Nederlandsche schilders, met toelichting	27
Nederland en de Zee	33

	Bladz.
Vlaggelied	33
Recht door Zee	34
Een triomfantelijk lied van de Zilvervloot	35
De Ruyter	36
De kabels los	36
Jan-Maat	37
Naar Zee	38
Licht Matroos	39
Om 't even	40
In de Haven	41
Schippers-Deun	41
Voor- en Tegenwind	42
Langs 't Walletje	43
Stuurlui	43
Haringvisschen	44
Met den Hengel	44
De Reddingboot	45
Noord-Zeebad-Lied	45
Dageraad aan Zee	47
November-Liedjes	53
I. Op den Kneuterdijk	55
II. Aan den Buitenkant	55
III. In 't Voorhout	56
IV. Voor de Muiderpoort	57
V. Te Scheveningen	57
VI. Op 't Haarlemmerplein	58
VII. Vlaggelied	59

DOOR VELDEN EN DREVEN.

Morgenzang	63
Watersprong	63
Des Morgens vroeg	64
Voorjaar	65
Lentelied	66
Op een Lentedag	66
Water drinken	68
Vleugelen	68
Vraag en Antwoord	69
In Krankte	70
Na Krankte	70
Heibloempje	71
Gevonden	72
Eikeboom	72
Naar buiten	73
Bij de beek	74
Onder 't lommer	75
Zingen	76
Door het Woud	76
Uit de diepte	79
De Denneboom	79
Op den Stroom	81
Het lied der Natuur	81
Dorps-Avondmuziek	82
Stoeipartij	83
Nevel en Stormvlaag	84
Zwaluwenvlucht	85
Herfst	86
Voglenlied	87
Avondzon	88
Dauw	88
Overal	89
Opwaarts	90
Door Wolken	90
Des Nachts	91
Ochtend-Schemering	91
Goê-Morgen	92
Het Kerkklokje	93
Voorjaarsbezieling	93
In Mei	94
Meilied	95
Geen roosje zonder doornen	95

	Bladz.
Zaaien en maaien	96
Hemelsblauw	97
Zonneschijn	97
Landschapsschetsjes in den vreemde	98
Regenboog	102
Oogst	102
Loon naar werk	103
De Duinroos	104
Helmkruid	105
Uit Dood ten Leven	105
Een Rots	106
Avondstond	106
Laafnis	107
Omhoog	108
Een en dezelfde	108
Des Heeren Huis	109
Bestendig	110
Rust	110
Bloembed	111
Des Avonds	112
Droomend	113
Stormvlaag en Sterrelicht	113
Denneboom	114
Winterdag	115
Winter	116
In een Januari-nacht	116
Onder de Sneeuw	117

VAN VRIJEN EN TROUWEN.

	Bladz.
* * *	121
Te Vroeg	122
Uitvliegen	122
Viooltjes	123
Mooi Truitje	123
Zich spiegelen	124
Schoonhouden	125
Raad	125
De Koekoek	126
Vonken	126
Van een Voerman en een Boerenmeisje	127
Vrijage	128
Kermisvrijers	128
Van een Tuinmansdochtertje	129
Van een Herderin	130
Goede Keuze	130
De Groene Krans	132
De Bode	132
Van een Oud-Vrijertje	133
De Kroeg	133
Een Pand van Trouw	134
Visscherslied	135
Een Schoolmeestertje	136
Zoekend	136
IJdele Spoed	137
Zinken	137
Zeg	138
Avondster en Morgenster	139
Zang	139
Westewind als Bode	140
Een nieuw Vogeltje	140
Moet-je Varen	141
Gewaarschuwd	142
Stuurmanslief	143
Hereenigd	145
Verbonden	147
Trouwen	148
Spijtig	149
Opschik	149
Veerenbed en strooma-tras	150
Het Varkentje	151

	Bladz.
Een Liedje van Kalk en Steen.	152
Van een Bruid en een Bruigom	153
Nestjes bouwen	153
Een Hollandsch Rômertje.	154
Raadsels	155
Bruidstranen	156
Gepaard	157
Gloeiend gesmeed	157
Meidag	158
Luiermand	158
Rozenpaar	159
't Schoonst	160
Zangles	161
In 't Boschaadje	162
Aan kant maken	162
Eigen	163
Probatum	164
Tooi	165
Papieren spiegel	166
Moeder en Kind.	166
Een liedje voor Ouders	168
Moederliefde	169
Hoog en Laag	170
Eenzaam treurend	171
Vergelding	172
Goed Leven	173
Best Sterven	173

NAAR OUDEN TRANT: OP NIEUWE WIJZE.

De luite van Hooft	177
Als rozen	177
Voglen-lied	178
In Groenen gaarde.	178
De Sluimrende	179
Gevangen	179
Weifeling	180
Bedwongene Liefde.	181
Hoe kunt ge slapen ?.	182
Meiplanting	182
Als	183
Scheiden	184
Afzijn	184
Wensch.	185
Verbeidend	185
Van een Jagertje	186
Een Wevers-liedje	187
't Looze Molenarinnetje	188
Een Reistocht	188
De Liefste.	193
Schoolmeesters Grafsteê	194
Molenaars dochtertje	196
Trouw	200
Van een Ruiter en een Koningsdochtertje	202
Van twee Koningskindren	203
Van Brunenburg	204
Jonker Gerard	206

VELERLEI WIJSHEID.

	Bladz.		Bladz.
ieuwjaarsmorgen . . .	211	Dageraad	238
ouwmaands eerste . .	211	Van Komen en Gaan . .	238
roomen	212	Tegenspoed	239
ogepast	212	Teergeld	240
oede Moed	213	Haat uit Liefde	241
o Reis	214	Hoop	241
uren	214	Dwaze wenschen . . .	242
e weg des Levens . .	215	Koning zijn	243
rie Liederen	216	Eens in 't jaar	243
een tijd	217	Zéer doen	244
itkijken	218	Evenmaat	244
verdaad	219	Moeite	245
ood leert bidden . . .	220	Water, licht, lucht. . .	245
at booze Geld	220	Kinderschoenen	246
eekning maken . . .	221	De „Lui"	247
ret	221	De Kleinste	248
oenhartig	222	Velerlei slapens	248
aar Boven	223	Evenaar	249
and en Hoofd	224	Voorjaarshope	249
inden	224	Twee Sterren	250
endracht	225	Een Kunststukje . . .	251
anier van zien	227	Het Lied	251
ntworsteld	227	Fier en zacht	252
at kiest ge?	228	Naar de Reê	253
elen	229	In Leed en Schuld . . .	254
erdrinken	230	Zalig schreien	255
oe 't dochtertje heet .	230	Pelgrimslied	255
itgaan	231	Gebed des Harten . . .	256
uis	232	In Smarte	256
en Hemeltje	233	Met smachtend Harte . .	257
eef ons heden . . . ! . .	234	Vrijheid	258
ant en Steen	234	Ten Hemelweg	258
leed	235	Overleden	259
Vrede	236	Gode alleen zij eere! . .	259
ustig ondergaan . . .	236	Oudejaars afscheid . . .	260
j 't Scheiden	237	De Bewaarschool . . .	261
w Koninkrijk kome! .	237	Kinderen	265

OP STRAAT EN IN HUIS.

	Bladz.		Bladz.
Visscherskinderen . . .	281	Hartje zonder zorg. . .	292
Twee voerlui.	281	Haantje de voorste. . .	293
Kleine kanonniers . . .	282	Arm en Vroolijk . . .	293
Boerenpraatje	283	Goede buurschap . . .	294
In 't veen.	283	Kaartleggen	295
Katknuppelen	284	Kaartspelen	295
Oliekoop	284	Armenwoning.	296
Hondenwagen.	285	Bedeeling	296
Liedjeszanger.	286	Dorpsschoolmeester. . .	297
Loterij	286	Goed dienstvolk. . . .	298
Spaarbank: — Vrij wijn.	287	Al te goed	298
Kermispret	287	In dure tijden	299
Een nachtwachtje . .	288	Zaterdag-avond	300
Keukenmoeder	289	Zondagspak	301
Tante klappei	290	Sluiting des Jaars . . .	302
Jantje wijsneus	290	Nieuwjaarswensch . . .	302
Pietje bedroefd	291		

ZEDENSPIEGEL IN SPREUKEN.

Eerste Honderdtal . . . 305 | Tweede Honderdtal . . 321

Te Land en ter Zee.

Op!

Van Mannen in Oorlog, van Mannen in Vree,
Oud-Holland! daar mocht je van spreken;
En riep je te Land, of riep je ter Zee,
Ze bleven niet in gebreken!
Dezelfde hand
Greep fiksch genoeg
Het zwaard, den roerstok en den ploeg,
Tot heil van 't lieve Vaderland.

Wat suf-je, jong-Neerland! wat sluimer je dan?
Waarachtig, 't is zonde, 't is schande —
Net of je geen tien haast meer tellen kan
Te water en ook te lande!
Kom, sla uw hand,
En fiksch genoeg,
Om zwaard, om roerstok en om ploeg,
Tot heil van 't lieve Vaderland.

Oud en Nieuw.

1.

Zeg eens! — 'k hoor u altijd droomen
Van den goeden „ouden" tijd:
Zou er.... denk ik dan met spijt,
Nooit een goede „nieuwe" komen?....
Maak' te schande, maak' te schande
Al die prijzers van 't Verleen;
Slaat de handen flink ineen,
Wakkre Mannen in den Lande:

Toon', dat er nog kracht en pit
Ons in merg en beendren zit.

2.

Zij het al niet met musketten,
Zij het niet met zwaard en lans,
Toch blijft ons nog schoone kans
Om den vijand pal te zetten.
Maak' te schande, maak' te schande
Al die vechters voor 't Verleen,
Sla' weer moedig om u heen
Wakkre Mannen in den Lande!
Zorgt, dat Vroomheid, Vroedheid, Vlijt,
't Zwaard zij van den „nieuwen" Tijd.

3.

Zij uw weefgetouw het rapste
Van het heele wereldrond;
Klieve uw ploeg het best den grond;
Blijve uw handelsman de knapste!
Maak' te schande, maak' te schande
Frankrijks fijnheid, Englands kracht,
Duitschlands weten, Ruslands macht...
Wakkre Mannen in den Lande! —
Vrank en vrij, en stuur en stout
Blijv' „Jong"-Neerland, als het „Oud".

4.

Bindt dan, als in vroeger dagen,
Naast de driekleur, aan uw mast
Niet alleen den Bezem vast,
Om de „Zee" mee schoon te vagen....
Maak' te schande, maak' te schande
Die hem 't Oude doel slechts wijdt:
Toon', dat hij, in nieuwen tijd,
Nog wel béter veegt te „Lande"....
Dat hij nu het éerst en méest
't Onkruid veegt uit Hart en Geest.

Ronde-Dans.

Holland,
Bolland,
Met uw blanke duinen:
Vlietjes vlieten door uw zand,
Zeeën golven om uw strand,
Bloemkens groeien in uw tuinen: —
Geeft malkaar de regterhand
Heeren-, boer- en burgerstand!
Wat je kreeg, of wat je gaf,
Petten af, Hoeden af!...
Springt nu allen vroolijk mee
Onder luid en ferm hoezee
Voor het lieve Vaderland!

Een Vuist.

Friesland, Zeeland, Gelderland,
Holland.... och! ik wou vergeten
Hoe àl die Gewesten heeten
Thans omvlochten door den band
Van ons dierbaar Nederland!

Adel, Steelui, Boerenstand,
Och! me dunkt, we moesten denken,
Wat al kracht we elkander schenken
Als we, omgord door éénen band,
Burgers zijn van Nederland!

Iedren vinger van een hand
Kan men buigen licht, en knakken:
Maar — als zij zich samenpakken,
Zijn ze tienmaal méer bestand....
Word een Vuist, mijn Nederland!

Houw en Trouw.

Een man, een Man — een woord, een Woord!...
O fiksche leus van vroeger dagen:
Nog klopt mijn hart met sneller slagen
Wanneer mijn oor u klinken hoort: —
Een man, een Man — een woord, een Woord!

Dàt was een zegel zonder breuk,
Een handschrift, nooit nog valsch bevonden,
Een vaste borgtocht, nooit geschonden,
Een perkament in goeden reuk
Dat nooit een barst had of een kreuk!

In Oost en West, in Zuid en Noord
Werd Holland om die leus geprezen....
Och! 'k bidje, laat het nòg zoo wezen:
't Zij stéeds, als men van Neerland hoort —
Een man, een Man — een woord, een Woord!

Rap en Vroom.

Wakkre harten, trouwe zielen,
Eerlijk dragen schot en lot,
Niet te bukken, niet te knielen,
Niet te buigen, dan voor God,
Rap van leden, vroom van zeden,
Dat was Hollandsch — lang verleden!

Mannen-broeders, leer' u tooien
In den spiegel van dien tijd!
Vrouwtjes, leert uw hart te plooien
Dat ge zóo te minnen zijt:
Rap van leden, vroom van zeden,
Dat zij Neerlandsch — ook op heden!

Vrij.

Vrij „Denken" mag-je in ieder Land...
Gelukkig, dat geen mensch kan vinden
Een band
Waar men „gedachten" mee kan binden:
Maar — in Ons lieve Vaderland
Is zelfs het „Spreken" vrij, me-vrinden!
Uw Vaders hebben, met hun bloed,
Dat kostlijk goed
Verworven,
En zijn er voor gestorven!

Bewaar dat erfdeel als uw kracht,
Gij volk der vrije Nederlanden!
Geen macht
Omstrikke uw Woord met slaafsche banden!
Neen! waak bij dag en waak bij nacht,
Dat Hoog noch Laag het aan kan randen.
En — wierp men óóit *die* Vrijheid neer
Gij moet ze weer
Verwerven...
Al zoudt ge er ook voor sterven!

Sta Pal.

Sta pal, mijn dierbaar Vaderland,
In last en leed, in nijd en nood!
Doe nòg der Vadren eed gestand:
„Voor recht en vrijheid, zege of dood"
Houd... waar uw Rechter- 't Zwaard omsloot,
Op 't Bijbelboek de Linker-hand: —
En sta zóó pal, mijn Vaderland,
Mijn Vaderland!

Sta pal, mijn Vaderland, sta pal,
Schoon heel de wereld wanklen moog'!
Omring u met een vasten wal,
En hef kloekmoedig 't hoofd omhoog
De deugd in 't hart, op God het oog....

Dàn staat Gij — wàt bezwijken zal —
Dan staat Gij onverwrikbaar pal,
Mijn Vaderland!

Flink.

1.

„Ja, als 't niet kan, dan kàn het niet!" ....
Zoo hoor ik alle dagen
Van flauwerds en van tragen:
Maar ik — ik haat dat laffe lied:
En, zoo mij God de kracht wil gunnen,
Dan zeg ik: „wàt er ook geschied',
't Moet kunnen!"

2.

Kom'! haal' de handen uit den zak
En steek' die uit de mouwen,
Gij Mannen, en gij Vrouwen!
Staat af van lust en van gemak:
En, valt er soms wat zwaars te tillen,
Denk': „willen... tilt het zwaarste pak,
'k Wil willen!"

3.

Wat flink en eerlijk is, en goed,
Hoe zwaar het ook moog' lijken,
Zal licht en handig blijken
Wanneer men 't pittig wil, en doet:
Hoe of 't dan loopen mag en runnen,
Zeg' steeds, met ernstig-vroom gemoed:
't Moet kunnen!"

Vrind en Vijand.

1.

Een Vrind is vast een kostlijk ding! —
Doch zoo 'k te bidden had daarnéven,

Dan waar' 't (al schijn' het zonderling)
Dat God mij Vijanden mocht geven:
De vinnigste, die men kan zien,
En liever honderd nog, dan tien!

2.

o Kostbre spiegels voor 't Verstand,
o Trouwe wachters voor de Zeden,
o Prikkels voor de slappe hand,
o Drijvers voor de trage leden...
Wat dank ik u, al menig jaar,
Het beste, dat er in mij waar'.

3.

Wie Vrinden vindt, *is* móoglijk goed;
Maar, wie met Vijanden moet kampen,
Wordt sterk van geest, rein van gemoed —
Blijft staal en goud in 's levens rampen,
Mits hij, recht warsch van toorn of haat,
Met Dank vergelde 't goeddoend kwaad!

4.

Geef elk dan — God! wij bidden 't U,
Een trouwen Vrind!... Doch wil daarnéven
(Zoolang Uw Wereld blijft als nu)
Wat scherpe Vijanden ons geven:
Wil... schiet óoit vriendenhand te kort —
Dat ons een vijand wakker port!

Jan Stavast.

1.

Al valt de hemel naar omlaag
Ik zet er kloek mijn schouders onder,
En 'k wed, al lijkt het nog zoo'n wonder,
Dat ik hem steun, dat ik hem draag: —
Sta maar vast in pret en pijn,
En het leven
Kan niets geven
Wat u àl te zwaar zou zijn!

2.

Maar — doet gij 't in uw eigen kracht,
Al staat ge ook stevig op uw beenen,
Een stroohalm ... een paar kittelsteenen ...
Daar leg-je, Man: — en goeden nacht!
Staat ge vast in pret en pijn,
Vroom gelooven,
Kracht van Boven,
Moet uw innig steunsel zijn!

3.

Maar dàn ook: als gij *die* gevoelt,
Dan staat ge in stormen en bezwaren
Gelijk een Rots in 's levens baren
Onwrikbaar, hoe het bruist en woelt:
Sta dus vast in pret en pijn,
Neerlands Mannen! —
Zulke Jannen ....
Och! mocht gij dàt altoos zijn!

Eendracht.

1.

Dàt gaf u lijdzaamheid en moed
Gij, fier-ootmoedig Voorgeslacht,
Eene Eeuw van worstling, dag en nacht ...
„Door Eendracht, Macht!"

2.

Eén-dràcht ... o woord van diepen zin:
Zie! àller handen, klein en groot,
Ze drágen: trouw in allen nood,
Ja, tot den dood!

3.

Ze drágen: àllen saam als één,
En élk alsof hij àllen waar':
En houden Spanje — Tachtig jaar —
Den evenaar.

4.

En kinderhand wordt reuzenvuist:
En als een greep van diamant
Is 't — waar de teerste maagdenhand
Dien last omspant.

5.

Mijn dierbaar Volk, zie toe: er knaagt
Een worm onzichtbaar aan den band
Die thàns als éénheid u omspant: —
Eendracht, hou stand!

Lands wijs, lands eer.

Van buiten ijs, van binnen gloed
Is 't, 's winters, in de Nederlanden;
Al zijn er turfjes om te branden,
De grond is sneeuw, en ijs de vloed:
En ja! het huis zoo dicht te sluiten,
Den jas te knoopen tot den hoed,
Dat staat misschien wel kil van buiten —
Maar haard en hart zijn warm en goed....
Van buiten ijs, van binnen gloed.

Elk Land heeft zoo zijn eigen wijs
En ook zijn eigen eer, me-vrinden: —
Zoo zult gij àndre Landen vinden
Van buiten gloed, van binnen ijs!
Mocht iemand uwer dan verkiezen
Te zijn in Napels of Parijs,
Ik wil geen woord er om verliezen
En gun hem graag dat Paradijs:
Van buiten gloed, van binnen ijs.

Maar ik — ik zeg het rond en goed,
Ik hou 't met de Nederlanden!
Wij schijnen mooglijk niet te branden
Maar doen het: waar het màg en moet!
Wij hebben te allen tijd gegeven
Den Arme, wat zijn leed verzoet,

Den Vriend ons hart — der Trouw ons leven,
En 't lieve Vaderland ons bloed....
Van buiten ijs, van binnen gloed!

Vuur en Water.

1.

Brand... klinkt het: brand!
Van allen kant
Met joelend, wild geklater:
De vlam slaat uit
Van Oost en West en Noord en Zuid!
Waar is de spuit?
Geef water toch, geef water!

2.

Doch dwaal' *hier* óok
Een beetje rook
En ziet ge vonken spatten,
Toch blijft het stil:
't Lijkt of het hier niet branden wil....
We zijn te kil
Naar 't schijnt, om vlam te vatten.

3.

Nu, vreemd is 't niet! —
Zoo tusschen 't riet
En midden in de baren,
Vliegt Waterland
Zoo gauw als de andren niet in brand:
Berg stok en band...
Ge kunt de spuit hier sparen!

4.

Doch, maak' er dan
Zoo'n spuls niet van
En wilt er niet op bluffen;
Wijs zijt ge wel:
Maar ook wat koeler naturel
Is in het spel:
En... rusten, wordt soms suffen!

5.

„Lands wijs, Lands eer!"
Ik zeg niets meer....
Ik heb ze zòò geprezen;
Wées vroom en goed:
Maar brand dan ook, waar 't màg en moet...
„Van binnen gloed"
Die dient er bij te wezen!

6.

Zoo trots en vreugd
Om burgerdeugd
U dan in 't harte sluipen,
Denk aan mijn lied:...
Verbranden, Neerland! zult ge niet,
Wat ook geschied':
Maar — wacht je... voor 't verzuipen!

Vechtpartij.

Onvervaard
En kloek te wezen
Lag voorheen in Neerlands aard:
Voor geen drommel ooit te vreezen,
Hoe hij rondsprong om zijn staart,
Maar, met flinke, forsche handen,
Lang niet malsch,
Elk te pakken bij zijn hals
Die de vrije Nederlanden
Vuig of valsch
Aan dorst randen,
Dàt (het hart verdaagt er van!)
Was in lang verleden jaren
Zoo te land als op de baren
't Werk van Jan en Alleman!

„Als voorheen
Zoo kloek van zinnen
Is er nog wel menigeen;
Maar, wat is er bij te winnen,

Nu onze Oorlogstijd verdween?"
Dunkt u 't? -- wil dan maar beginnen,
Vroeg en laat,
In het huis en op de straat,
Met de Vijanden „van binnen".
Leer het kwaad
Overwinnen,
Waar het zit of schuilen kan;
Leer 't bevechten en vertreden....
En (zoo 't lukt) roep ik ook heden:
„Leve Jan en Alleman!"

Een Schutter.

Patroontasch, sabel en geweer,
Dat maakt nog geen Soldaat:
Een hart vol moed, een hart vol eer
Daar komt het eigenlijk op neer,
Mijn brave kameraad!

Een helder oog, een rappe hand,
Een onverschrokken zin,
Een ziel die voor de Vrijheid brandt
En liefde tot het Vaderland: —
Daar, Jongens! zit het in.

Onthou het, snorbaard-korporaal!
Als gij te drillen staat: —
Al doft zijn koper en zijn staal,
Al is zijn leergoed ook wat vaal...
Zóo'n Schutter, is Soldaat!

Broodwinning.

1.

Wat tobt gij toch, o jonge maats,
Om aan den kost te komen?
Wat zit gij daar te droomen:

Zeg', is er op de Vloot geen plaats?
Ik zie uit alle Landen
Matrozen in het Neerlandsch want,
Maar Onze Jongens staan aan strand...
Zeg', hebt ge dan geen handen,
o Jonge Maats van Nederland?

2.

Wat tobt gij toch, o jonge maats,
En weet nauw te verzinnen
Hoe 't eerlijk brood te winnen?
Zeg', is op de Akker dan geen plaats?
Ik zie de zeisen zwieren,
Maar, och! het meest in Duitsche hand,
En 'k zie U slentren langs den kant...
Zeg', hebt ge dan geen spieren,
o Jonge maats van Nederland?

3.

Wat tobt gij toch, o jonge maats,
Om 't leven, alle dagen?
Wat zit ge, laf, te klagen....
Geeft scheepsbouw of fabriek geen plaats?
Ik hoor de hamers dreunen,
Maar 'k zie er Englands volk en trant
Met kloeke leden, flink verstand....
Terwijl gij zit te kreunen,
o Jonge maats van Nederland!

4.

Fij!... schaamt u wat, gij jonge maats! —
Wie ijvrig is en wakker
Vindt wel op vloot en akker
Of in de nijvre werkstee plaats:
Dáar is méer goud te puren
Dan ginder aan 't Australisch strand...
Maar doe uw werk met eigen hand
En laat de buren — Buren!
o Jonge maats van Nederland.

Een Burgerjongen.

„Mijn knaap van vijftien jaren
Wat zal hij doen
Met goed fatsoen?"...
Ik denk, hij kon gaan varen!
De zee is rijk, de zee is groot,
Zout water geeft het zoetste brood!

Wil hij te land graag blijven;
Waarom niet vroeg
Met spa en ploeg
Kloek Akkerwerk te drijven?
Een kèrel groeit er zeker van:
Een Boer is anderhalve man!

Of mocht hij liefst begeeren
(Heeft hij verstand
En vlugge hand)
Een Ambacht goed te leeren —
Ik sta hem borg voor loon en gunst,
Hij hebb' maar trouw en vlijt en kunst.

Slechts dàt zou mij verschrikken,
Zoo hij begeer'
Als halfblanks Heer
Te gaan uit pennelikken;
Schoon rok en boord en hoed wat blinkt,
Dàt brood is steeds doorweekt — met inkt!

Geven.

1.

Wees zacht van hart en mild van hand
Voor wie in zorg en armoe leven,
Maar 'k bid u, wees het met verstand:
Of gif voor gave zult gij geven!

2.

Geef de' Arme Geld, het strekt een dag,
Geef Kennis hem, het baat voor jaren,
Deugd baat, zoo lang hij leven mag...
Och, help hem deugd en kennis garen!

3.

Geen milder Land dan Nederland!
Zoo werdt ge steeds (en nog) geprezen...
Geen Land, dat geeft met méer Verstand —
Zóo moog' voortaan uw eernaam wezen!

Verhuizen.

Nieuwe heeren, nieuwe wetten:
Nieuwe vrouwen, nieuwen dwang:
Meisjes! wist ge 't niet al lang?
Knapen! kunt ge er niet op letten?
Al 't verándren is gewis,
Dat nog geen verbétren is!

Neerland, och! waar zijn de dagen,
Toen de dienstbren van 't Gezin,
Traden ze op den bruidsdag in,
Nog het Kleinkind konden dragen;
Toen een Dienstboo, oud maar kras,
Nog het kostbaarst erfstuk was! —

Vrinden! wilt ge raad ontvangen?
Dient dezelfde vrouw of heer
Levenslang in deugd en eer:
Leert aan oog en lippen hangen; —
Denkt, zoo gij verhuizen moet:
„Beter, is bederf van goed!"

Slavernij.

Hebt ge vuisten kloek en sterk,
Hebt ge een harte zacht en goed,
Zijt ge lang geen domme bloed,
Maar de knapste haast in 't werk,
Zijt gij eerlijk, trouw en braaf,
Leeft ge, wàt uw arbeid zij,
Als een vogel, vrij en blij,
Drink dan „water," zoo als hij —
Anders zijt gij morgen Slaaf!

Ach, hoe menig kloeke hand,
Ach, hoe menig blij gemoed,
Hoe veel harten zacht en goed,
Hoe veel flinkheid en verstand,
Zag 'k verdronken in een glas,
Waar (in stee van 't zuiver nat,
Dat uit bron of duinwel spat)
't Vloeiend vuur uit kruik of vat,
't Helsch jenevervocht in was!

Ziet! de ergste slavenbeul
Smeedt zijn kluisters om u heen,
Snerpt zijn zweepslag om uw leên,
Zonder troost ooit, zonder heul! —
Hieldt ge eens tegen Slavernij
Tachtig bange jaren stand,
Krachtig volk van Nederland —
Thàns omsluit u strenger band....
Blanke slaven, vecht u vrij!

Zuinigjes.

Er was in oude tijden
Een fiksche spreuk bekend,
Mijn Land! ('k zag met verblijden
Ze u nog in 't hart geprent:)
Dat pronkjuweel der spreuken
Dat heette: — „Een vette keuken,
Een mager testament!"

Eet goed, maar niet te machtig;
Maak pret, maar niet te duur;
Wees net, maar niet te prachtig;
Doof 's avonds vroeg uw vuur:
Het zwavelstokken-bakje
Win' geld voor 't kerke-zakje,
't Minuutje, geld... voor 't Uur!

Wie zalig wenscht te sterven,
Die zorge, dat zijn goed
Kome aan zijn wettige erven,
En aan zijn naaste bloed:
Doch, wie 't heeft opgegeten
Die wou ik wel eens weten
Hoe aan dat woord voldoet?

Voor pret van jonge jaren
Legt ge in uw oude krom;
Wat kast en keuken sparen
Vindt ge in uw beurs weerom;
En was 't maar daags één Centje....
't Geeft toch, voor 't testamentje,
Een mooie, ronde som!

Op de Hei.

1.

Heidebloempjes, heidekruid...
Wat uw maagje kan begeeren,
Mag je van de vlakte scheren,
Schaapjes! — kies uw gading uit;
Zie niet op een enkle beet,
Hei... die is er bij de vleet!

2.

„Hei, die is er bij de vleet?"...
Neerland! heb je geen erbarmen
Met uw naakte, schreiende Armen,
Snakkend naar een dronk en beet? —

Handenwringend in den nood
Om te *werken* voor hun brood!

3.

Met den grond, die overschiet
Als de schaapjes kooiwaarts spoeden,
Kondt gij àl uw Armen voeden
Zoo ge dáar ze werken liet: —
Heidebloempjes, heidekruid....
Neerland, trek er koren uit!

Weesjes Kerkgang.

Moest gij, in uw prille jeugd,
Vaders, Moeders zorg ontberen...
Onder 't Vaderoog des Heeren,
Kweekte Neerland U tot deugd:
Schaart u, Weesjes! schaart u saam
Ter vereering van Gods naam!

Zondagmorgen, blijde dag!
Als, ter Kerke saamgekomen,
't Hart der Weezen met de Vromen
God den Heere loven mag;
En voor 't liefdrijk Vaderland
Zegen smeeken van Gods Hand!

Neerland! och, wat heb je een hart
Voor uw Weeuwen en uw Weezen,
Om uw Zieken te genezen,
Om te heelen alle smart: —
Weesjes, dankt met vroom gemoed,
Dat gij zijt van Neerlandsch bloed!

Oost-Indië.

Deden niet uw gulden stralen,
Oosterlicht en Oostergloed,
Bóven Spanjes overmoed
Neerlands jonge Vrijheid pralen? —

Deden niet de zilvren droppen
Van dien Ooster-balsemlucht
Neerlands jonge Welvaart knoppen
Tot Europa's rijkste vrucht?

Ai! wat gaaft ge aan Java's stranden
Voor de Vrijheid, voor de Kracht,
Voor den Zegen, U gebracht?
Ai! wat gaaft gij, Nederlanden?
Als uw schepen, Nederlanden!
Keerden, met geleegden schoot,
Zond uw dank aan Java's stranden
Slaafsheid, stompheid, armoe, dood!

Neerland! 't zij dan thàns uw glorie,
Dat ge dáar uw Wapenschild
(Wijs en edel) zuivren wilt
Van de smetten der Historie!
Doe 't.... met álles, u gegeven!...
Worde Gij dat Oosterstrand
Wat het U was: — „Bron van leven!"
Wat het U noemt: — „Moederland!"

't Lied van de jongens van Mettray. [1]

1.

Of je moedig wordt, of laf,
Arm of rijk — en slecht of braaf,
Kind van God... of Duivels slaaf...
Hangt méest van uw Jonkheid af:
Als de Jongen, is de Man...
Hou je goed dan — wat je kan!

REFREIN.

Ieder jongen moet het doen;
Of hij 't vroeger ook niet dee,
Maar het méest — voor zijn fatsoen,
Ieder Jongen van Mettray!
Dáarom klink' het, wáar je gaat,

---

1) Landbouwkolonie (voor verwaarloosde knapen) nabij Zutfen.

Bij het leger of op zee
Op den akker of op straat...
„Hou' je goed, Jongens van Mettray!"

2.

Wie niet leert, die weet ook niet;
Wie niet spaart, raakt àlles kwijt;
Tijd is geld — en geld is tijd;
Werk-je niet, dan eetje ook niet!
't Lijkt eenvoudig: is 't niet waar?
Doch, ik bidje, onthou het maar!

REFREIN.

Ieder Jongen moet het doen, enz.

3.

Weetje, hoe in vroeger tijd
Heette Oud-Hollands aard en bloed?
„Vrank en Vrij en Vroom en Vroed!"
Wordt dàt — zoo ge 't nog niet zijt:
Doe 't: want in der Jonkheid hand
Ligt de Toekomst van ons Land!

REFREIN.

Ieder Jongen moet het doen, enz.

4.

God Almachtig, leen Uw gunst
Aan de Nederlandsche Jeugd!
Zegen alle trouw en deugd,
Allen arbeid, vlijt en kunst;
Daaglijks bidde U ons gemoed:
Maak ons goed — o! maak ons goed....

REFREIN.

Ieder doe het, dag en nacht,
Of hij 't vroeger ook niet dee;
Maar het zekerst zij 't verwacht
Van de Jongens van Mettray! —
Wat ons pad zij, wat ons lot,
Levensblij of stervensree....
't Klink', als dank aan 't Land en God:
„Hou je goed, Jongens van Mettray."

Een Mijnwerk.

1.

'k Hoor dikwijls een verward geschreeuw
Van ijzren eeuw.... en gouden eeuw....
Maar 'k zeg: — *Wij* hebben ze allebeiden:
Zóo vast omarmen zij elkaar,
Dat haast geen mensch meer weet te scheiden
Dat, schijnbaar ongelijke, paar.

2.

Doch wie slechts in der Bergen schacht
Den kostbren erts te vinden tracht,
Zal zich in 't eind bedrogen vinden;
Al gaart hij goud en ijzer ook,
Hij mist het beste nog, me-vrinden!
En meest verdwijnt zijn schat in rook.

3.

Het reinste en rijkste mijngewelf,
o Neerlands Volk! is in u Zelv':
Delf dáar... wordt sterker, vromer, wijzer!
Dan vindt Gij, in uw Harte, Goud —
Dan vindt Gij, in uw Spieren, IJzer —
Wat Gij uw leven-lang behoudt.

4.

Dàt is de zegen van Onze eeuw,
Spijt allerlei verward geschreeuw,
Dat wij (God zij geloofd!) het weten,
Hoe spierkracht — helderheid van geest,
Een vroom gemoed — een rein geweten,
Steeds 't kostbaarst mijnwerk zijn geweest.

5.

Dàt blijve 't U, in vast verbond,
Mijn dierbaar Volk! al kan Uw grond
Op ijzererts noch gouderts roemen!
Eéns... zoo Gij sterk wordt, wijs, en rein —
Zal men als Neerlands mijnschat noemen
„Kloek lijf, vroom hart, en helder brein!"

Twee Oranje-Liedjes.

I.

„Oranje-houtje kan geen kwaad!"
Dat heb ik wat gezongen;
En 'k heb er, als een jongen,
Mee loopen zwieren langs de straat;
En 't zal me nooit berouwen,
Wilhelmus van Nassouwen!

Wat hebben wij U lief gehad,
Gij Prinsen van Oranje!
Wat is er tegen Spanje
Voor U al Neerlandsch bloed gespat:
Maar 't zal ons nooit berouwen,
Wilhelmus van Nassouwen!

Och, Koning uit Oranjebloed,
De welvaart dezer Landen
Die stellen we in uw handen:
Voer staf en degen vroom en vroed!
Dan zal 't ons nooit berouwen,
Wilhelmus van Nassouwen!

II.

Wij buigen voor den Koning neer
En roepen wel: „lang moog' hij leven!"
Doch, dàt is maar uitwendige eer
En die het plicht is hem te geven;
Maar zoo in 't innigst van 't gemoed
Hem lief te hebben boven maten,
En huis en hof, en goed en bloed
Voor Hem en 't Vaderland te laten,
Dàt staat er — of ik heb het mis —
Dat staat er in geen wet geschreven,
Dat moet in 't diepst des harten leven;
Dat is wat méer nog, dan te geven
Den Koning wat des Konings is.

Dàt — Koning uit Oranjebloed,
Dat is de Rijkskroon der Nassouwen!

En diep en vast voelt ons gemoed
Hoe innig 't zich aan hen kan houen.
Met open oog en trouwe borst
En krachtig-teer verknochte handen
Staan op dees' bodem Neerlands Vorst
En 't Vrije Volk der Nederlanden: —
Dàt tintel door de ziel U heen
o Koning — zoo als 't Ons ontgloeie,
Opdat, waar Liefde en Vrijheid groeie,
Aan aller ziel de bede ontvloeie:
„Stéeds blijve Oranje en Neerland één!"

De Taal.

Neerland! was uw arm van staal,
't Hart was zacht en mild en goedig;
Zoo ook huwt zich, vroom en moedig,
Kracht en teerheid in uw Taal!
Kan ze in wilde stroomen bruisen
Plettrend, waar zij weerstand vindt —
Streelend ook als lentewind
Kan ze fluistren, kan ze suizen
Wáar zij, in 't bekorend lied,
Deugd en Schoonheid hulde biedt.

Neerland! leen uw luistrend oor
Aan de zangen van 't Verleden:
Dring de rijke taal van 't Heden
Diep in ziel en zinnen door!
Wat aan glansen mocht verdooven,
o! De schittring van uw Taal,
Zacht als dons en scherp als staal,
Kan geen tijd of macht u rooven...
Zoolang ge uit Haar parelvloed
Teerheid put, en Heldenmoed!

De Graveerstift.

Neerland! hebt ge uw Naam geschreven
In den stroom aan Chattams strand —
Hebt ge in Nieuwpoorts stuivend zand
Hem, onwischbaar, ingedreven —
Droeg hem Uwer Toonkunst faam
Roemrijk langs de wereldtransen,
Maalde in alle hemelglansen
Uw Penseel dien fieren naam....

Eeuwig levend, zonder schennis,
Hebt gij hem, met Naald en Stift,
Ook het Koper ingegrift: —
. . . . . .
Doe der Vadren geest en kennis,
Schoonheid, kloekheid, wijsheid, kracht,
Die ge, in Beeld, ons hebt gegeven,
Doe ze leven en herleven
In de Ziel van 't Jong Geslacht.

't Penseel.

En Gij, waarvoor de Wereld knielt,
Taal van 't Penseel: wáár vondt gij ooit
Een tal van Meestren, méer bezield,
En met onwelkbrer krans getooid?
Waar smolt Natuur en Poezy
Met inniger verknochting samen,
o Nederland!... dan in de rij
Dier Kunstnaars — en wat kroon van namen
Draagt fierder éenig Volk — dan Gij?

Mijn Volk, waardeer die kroon! — Uw oog
Bespie haar rijkdom, glans en gloed
Totdat haar schoonheid dringen moog'
In 't diepst en innigst van 't gemoed:
En Gij, Kunstjongren! spiegel' Gij
(Als in den spiegel der Historie)

U aan dier Kunstnaars breede rij: —
En blijve U steeds der Vadren glorie...
Kracht, Eenvoud, Waarheid, Poezy!

Bijschriften op Nederlandsche schilders, met toelichting. [1])

I.

REMBRANDT VAN RHIJN.

Uit Duister, Licht! — Zoo klonk 't in uw gemoed,
o REMBRANDT!... en zoo schittren kunst en leven:
Want de adder (schoon 't vergif U nooit deed beven)
Licht thans vertrapt door uw' metalen voet.
Maar eeuwger dan uw Standbeeld, is de luister,
Die onverdoofbaar uit uw werken straalt, —
En waar 't Geschiedblad van uw' roem verhaalt,
Daar wijze 't Neerland op uw voorbeeld: Licht uit Duister!

Het grootste genie onzer vaderlandsche Schilders en zeker een der grootste ter wereld, werd geboren binnen *Leiden* in 1608. Zijn eerste Meester was ISAAC NICOLAI, meer bekend als ISAAC (niet JACOB) KLAASZOON SWANENBURG, Burgemeester van *Leiden*. Naderhand kwam hij bij PIETER LASTMAN te *Amsterdam*. Doch — zulke geesten hèbben geen Meester! Zijne ongekende als onnavolgbare, even rijke als oorspronkelijke opvatting, welk onderwerp hij ook aangreep... en of hij 't met penseel of graveerstift behandelde, heeft nooit voorbeeld gehad en is tot nog toe niet geëvenaard.

Wie zóo hoog staat is een aantrekkelijk mikpunt voor de pijlen des lasters! REMBRANDT bleef er niet voor gespaard. Integendeel: twee eeuwen bijna lag er een blaam van kleingeestigheid en schraapzucht op zijn karakter. Doch....

al ligt de Waarheid in het graf,
al wat haar drukt dat *moet* er af!

Later geschiedkundig onderzoek, bepaaldelijk te danken aan Dr. P.

---

1) Bij 't op de vorige bladzijde herdenken der hulde door geheel de wereld aan Neerlands Schilderschool gebracht, kwam 't mij niet onbelangrijk voor, hier de Bijschriften te herhalen, welke ik in den Nutsalmanak voor 1858 toevoegde aan de portretten en de voorstelling van een der schilderstukken van een zevental onzer grootste Meesters. De uiterst fraaie teekeningen waren van ROCHUSSEN, en de doorgaans gelukkig uitgevallen houtsneden van STAM.

Ik heb, als het tijdvak kenmerkend, de volgorde der plaatsing naar het *Geboortejaar* genomen. Zoo omvat dan *dit* Zevengesternte, van geboorte- tot sterfjaar bijna eene Eeuw; en zeker eene der schitterendste in onze Geschiedenis.

SCHELTEMA, Archivaris der stad *Amsterdam*, heeft den laster volkomen verslagen, en het Vaderland, en bovenal *Amsterdam* de stad zijner inwoning, hebben zijne nagedachtenis door een standbeeld verheerlijkt.

Hij was gehuwd met SASKIA VAN UIJLENBURG, dochter van den Pensionaris van *Leeuwarden*. Zijne woning te *Amsterdam* (waar hij in 1669 stierf) is dezer dagen ontdekt (vroeger meende men dat hij op de St.-Anthonies Breestraat woonde) op de Rozengracht; en door een gedenksteen aangeduid.

Als een blijk hoe hij in het Buitenland gewaardeerd wordt, moge gelden, dat, toen zijne kabinetschilderij, »*De overspelige vrouw voor Christus*," thans in de National Gallery te *Londen*, in het begin dezer eeuw door den rijken koopman ANGERSTEIN voor ZEVEN EN ZESTIG DUIZEND, TWEE HONDERD EN VIJFTIG GULDEN was aangekocht, men dezen den volgenden dag daarvoor HONDERD TWINTIG DUIZEND GULDEN bood. Hij weigerde!

Toen deze schilderij op die veiling ter tafel kwam, ontblootten de naastbijzijnden eerbiedig het hoofd, en er ontstond een algemeene kreet: »Hoeden af!.... eerbied voor REMBRANDT."

Een paar portretten (een oude vrouw en een jong meisje) golden in 1868 — verzameling SAN DONATO — 71,600 Francs.

II.

GERARD DOU.

„'t Zal hier te avond bruiloft zijn?".....
Is 't niet, HOOFT, of 'k van de lippen
Van dat hupsche maagdelijn,
Fluistrend half, uw lied hoor glippen! —
Is het niet of Gij 't refrijn,
DOU!... onschuldig-schalk penseelde,
En een jongling U verbeelde
Onder 't raam van 't maagdelijn...
„'t Zal hier te avond bruiloft zijn!"

Leiden, wat onwelkbare krans slingren uw Schilders u om 't hoofd! Ook DOU zag den 7den April 1613 het licht in uwe veste. Zijn eerste Meester was de plaatsnijder BARTHOLOMEUS DOLENDO. Zijn tweede PIETER KOUWENHORN (niet, zoo als doorgaans vermeld wordt, KOUWENHOVEN) een glasschilder. Daarna echter werkte hij drie jaren onder REMBRANDT, doch wist desniettemin de zelfstandigheid van zijn aanleg te handhaven. Zijn talent toch was, en bleef, steeds geheel eigenaardig in uitvoerigheid van behandeling Meestal koos hij zijne voorstellingen uit het dagelijksch leven (de hier bedoelde, »het meisje met den druiventros haar venster openend," vindt ge op het Trippenhuis te *Amsterdam*); maar ze zijn zoo keurig voltooid, dat ze als kostbare paarlen in de vorstelijke galerijen getoond en tevens door het algemeen het meest

begrepen en gewaardeerd worden. Zij werden dat zelfs reeds in een' tijd toen de geldswaarde onzer oudere kunst nog lang niet tot de tegenwoordige hoogte geklommen was. Immers zijne schilderij, »*De waterzuchtige vrouw*" (die thans in het museum te *Parijs* pronkt), werd meer dan eene eeuw geleden door den Keurvorst van den *Palts* (die het daarna ten geschenke gaf aan Prins EUGENIUS van *Savoije*) met VIJF EN DERTIG DUIZEND GULDEN betaald.

DOU stierf te *Leiden*, overladen met geld en roem, in den jare 1680.

III.

PHILIP WOUWERMAN.

In 't jachtgewoel door 't scheemrend bosch,
Langs veld en hei bij strijdgekletter,
Luid brieschend in het trompgeschetter
Of vredig grazend langs het mos,
Wààr ook... (gazelle van het Noorden)
In iedre buiging, iedre spier
De vormen, rustig, slank of fier
Van 't edel Ros, ons oog bekoorden, —
Nooit schooner, WOUWERMAN, dan hier!

Oorspronkelijk een leerling zijns vaders, werd hij echter weldra aan de leiding betrouwd van JAN WIJNANDTS, een der beroemdste Landschapschilders van zijn tijd.

WOUWERMAN, geboren te *Haarlem* in 1620, is bij uitnemendheid de Schilder der door den mensch verlevendigde Natuur. Vol verbeeldingskracht, en, bij alle natuurlijke gemakkelijkheid, steeds vol nauwgezetheid in de voltooiing der bijzonderheden, behoort hij tot de meest beminden onzer Schilderschool, ook bij de niet-kenners. Hij was bij al die zorgvuldigheid toch zeer rijk in voortbrengselen. Alles is er eigenaardig levend in. De fiere paarden en ruiters in hun schilderachtigen dos, de rijzige Jonkvrouwen in 't amazonenkleed en met wapperende pluimen, de pikeurs, de valken, de honden, alles maakt één levend geheel met de bevallige landschappen, die misschien in wat al te eigen manier, toch met hunne grillige bergen, bemoste torens, schilderachtige bruggen en schuimende beken, eene toenemende aantrekkelijkheid hebben.

De kunstenaar leefde stil, arbeidzaam en zonder vermogen te verwerven, en stierf acht en veertig jaar oud, in 1668. Na zijn dood (ach! waarom is dit het meest zoo!) namen zijne werken voortdurend in waarde toe, zoo zelfs dat (1854) *eene Paardenmarkt* van zijne hand (afkomstig uit de verzameling van de Hertogin van BERRY) verkocht werd voor VEERTIG DUIZEND GULDEN. [1])

---

1) Zijn *Hooioogst* (kabinet SAN DONATO) bracht verleden jaar 50.000 Francs op.

IV.

PAULUS POTTER.

Vlakke weiden, grazend vee,
Forsche deernen, boersche knapen,
Heeft de kunst ook u herschapen,
Deelt ze ook U haar schoonheid mee?
Snel de vreemdling U voorbij
Tusschen snelle spoorbaanwielen....
'k Zie hem toeven, staren, knielen,
POTTER! — waar uw schilderij
Afschetst Hollands Poëzij.

PAULUS POTTER, geboren te *Enkhuizen* in 1625, genoot (volgens de jongste nasporingen) het onderwijs zijns vaders PIETER POTTER, een weinig bekend, maar toch bekwaam Schilder.

Hij leefde kort; en toch leverde hij eene reeks van meesterstukken, alle uitblinkende in het wedergeven van de eenvoudig schoone Hollandsche Natuur. Dierenstudie scheen hem het meest te boeien, en zijne runderen en schapen zijn met even diepe kennis nagebootst, als zijne landschappen zich door de nauwkeurigste (bijna overdreven) zorgvuldigheid kenmerken.

Dat zijne schilderijen met ongelooflijke sommen gelds betaald werden, en worden, is bekend [1]). Minder bekend is 't, dat zijn wereldberoemd meesterstuk *de jonge Stier* uit het Museum te *'s Gravenhage* onder 't Fransch bewind naar *Parijs* werd gebracht en na den val van 't Keizerrijk weder werd teruggezonden. De Parijzenaars waardeerden deze schilderij zóo hoog, en 't griefde hen zóo het weder te moeten afstaan, dat het Fransch bestuur, uit vrees voor oproer, genoodzaakt was het paneel door eene militaire wacht uit de Louvre tot buiten *Parijs* te doen begeleiden, ten einde te verhoeden, dat het volk deed zoo als het gemompeld had: »dat deze schilderij wel *heel* in *Parijs* gekomen was, maar er *in stukken* weder zou uitgaan!"

POTTER stierf, helaas! reeds in 1654, slechts negen en twintig jaar oud.

V.

JAN STEEN.

Niet slechts den hartig-gullen lach
Die schatert, waar hij dwaasheid ziet —
Den blik, die fijner, dieper zag,

1) In 1868 werd een schilderij (een *weide*) te Parijs verkocht voor 112,000 Francs.

Heb 'k in uw geestig werk bespied;
En waar 'k den glimlach van 't verstand,
't Weemoedig lachje zelfs van 't hart,
Getoetst zag door uw meesterhand,
Was 't mij, als riep, in ernste smart,
Uw stem: — „Ondankbaar Vaderland!"

Niet waar, dien lichtmis, dien losbol, meent ge? — Och! 't is onzen geestigsten Schilder gegaan als onzen geniaalsten: JAN STEEN is evenzeer belasterd als REMBRANDT. — HOUBRAKEN, hun beider levensbeschrijver, weinig onpartijdig en waarheidlievend naar het schijnt, kan echter misschien te goeder trouw onzen JAN STEEN, te *Leiden* in 1626 (niet, zoo als men meent 1636) geboren, verward hebben met een Alkmaarschen Schilder van gelijken naam.

De reeks van meesterstukken, die hij wrochtte met fijn vernuft en toch kinderlijke schalkheid, met vaste hand van teekening en onovertroffen kleurmengeling, getuigt, dat hij in zijn betrekkelijk kort leven niet slechts een groot Schilder, maar ook een fijngevoelig humorist en een diepdenkend wijsgeer was. Of vindt ge dat alles niet in de schets die in den Nutsalmanak is medegedeeld, waar (terwijl ter zijde een poesje aan de »kandeleer" likt) een dartel wijfje den podagreuzen ouden vrijer »om den wille van het smeer" aanhaalt en vrijt? — JOSUA REINOLDS, de beroemde Engelsche kunstenaar, zegt: »JAN STEEN is de eenige, die de ware spiegel is der menschelijke handelingen." Hij stierf (in *Leiden*) in 1678.

VI.

JACOB RUISDAEL.

O RUISDAEL! — ruischend dal vol zoete weelde!
Waar 't looverwieglen smelt in beekgesuis,
Of blanke waterval met wild gebruis
Al hupplend langs den bruinen pijnboom speelde;
Zeg, lag reeds in uw' Naam de toovermacht
Die èn Natuur èn Poëzie U leende,
Opdat Ge beiden saamsmolt en vereende',
Als nimmer Vóór- of Nageslacht?

Waar van Landschapschilders sprake is, daar buigt het kunstlievend *Europa* zich voor RUISDAEL. Te *Haarlem*, volgens sommigen in 1635, maar meer waarschijnlijk in 1630 geboren (daar er werk van hem bekend is, geteekend 1645), was hij eerst Doctor in de Medicijnen en beoefende de Kunst — misschien onder leiding van zijn broeder SALOMON — slechts als liefhebber.

Doch die kunst werd hem te machtig, en hij gaf zich geheel aan haar over. Wel hem, dat hij het deed! Wat zou de wereld anders

gemist hebben aan de trotsche, sombere Natuurtafreelen, vol grillig, door de wolken brekend licht, fonkelende op door den tijd gesloopte stammen, spelende door het reusachtig eikenwoud, of weerkaatsende op den donkeren waterspiegel, het buigende riet betintend, of heimelijk huppelende langs den schuimenden waterval, tot het wegsterft op den koelen oever.

Het portret in den Almanak is van twijfelachtige echtheid. Vermoedelijk is zijn wáar afbeeldsel niet voorhanden. Een portret ten minste, in lithographie te *Parijs* uitgegeven, is niet dat van RUISDAEL, maar van den Schilder en Dichter HEIMAN DULLAERT, dien men, als minder bekend, voor eerstgenoemden wilde doen doorgaan. — RUISDAEL stierf in 1680.

Zijn schilderij »*de Scheveningsche duinen*" werd bij den verkoop van het kabinet SAN DONATO met 60.000 Francs betaald.

VII.

WILLEM VAN DE VELDE (de jonge).

Al wat Neerland eert en mint,
Wat zijn' roem en welvaart meldde,
Gij weerkaatst het, VAN DE VELDE!
Met der verven reinste tint;
En ons harte roept, bij 't staren
Op de toovring van 't penseel:
„Visschershulk en zeekasteel,
Breng' opnieuws ons uit de baren:
Rijkdom, kracht en lauwerblaren!"

Zoon van WILLEM VAN DE VELDE (genaamd de Oude), genoot hij zijne opleiding eerst bij zijn vader, toen bij SIMON DE VLIEGER. Reeds jong ging hij met eerstgenoemden naar *Londen*, waar beiden tot Hofschilders werden benoemd van Koning KAREL II, en na diens dood door zijn broeder JACOBUS als zoodanig werden bevestigd. In *Engeland*, waar hij bestendig leefde en werkte, zijn dan ook zijne meest beroemde schilderstukken. Alleen het Paleis Hampton-Court telt twaalf zeegevechten tusschen Engelschen en Staatschen. Toch koos hij niet altoos dergelijke, maar soms ook lieflijker tafereelen: zonnige heldere waterspiegels, rijk verlevendigd met figuren en vaartuigen, van de wonderlijke zeekasteelen uit dat tijdvak af, tot aan de nederige visscherspink. Doch in alles wat hij schilderde, behoorde hij, zoo door vaste teekening als doorschijnende verlichting tot de grootste Meesters van vroegeren en lateren tijd.

Geboren in 1633 stierf hij in 1707, in *Londen*. — Een zeestuk van hem: »*Het kanonschot*" werd in 1844 aldaar verkocht (uit de kunstnalatenschap van J. HARMAN) voor *f* 16,560; een *stille Zee* (SAN DONATO) gold in 1868 68,000 Francs.

Nederland en de Zee.

1.

Uit zee hebt Gij uw grond gewrocht,
o. Nederland — en wat onze oogen
In uw lands-ouw bewondren mogen;
Uw rijkdom hebt ge in zee gezocht,
En uit haar diepe, wilde golven
De reinste parels opgedolven.

2.

Als Visschersvolk staakt Gij in zee
En bracht, na strijd van tachtig jaren,
Als oorlogschatting van de baren,
Euroop de Vrijheid en de Vree;
En zaagt, voor 't dundoek van uw kielen
Elk Volk in vreeze en eerbied knielen.

3.

Naar Zee, naar Zee het oog gekeerd:
Al wat er groots was in 't Verleden,
Al wat gij groots hoopt van het Heden,
Zij dáar geleerd, vereerd, verweerd! —
Weer blink' dat Blad van Uw Historie
Van vrijheid, geestkracht, welvaart, glorie!

Vlaggelied.

o Schittrende kleuren van Nederlands vlag,
Wat wappert gij fier langs den vloed:
Hoe klopt ons het harte van vreugd en ontzag
Wanneer het uw banen begroet!
Ontplooi u, waai uit nu, bij nacht en bij dag,
Gij blijft ons het Teeken, o heilige Vlag,
Van Trouw en van Vroomheid en Moed!

Of is niet dat Blauw, in zijn smetlooze pracht,
Der Trouw onzer Vaadren gewijd?

Of 'tuigt niet dat Rood van hun manlijke Kracht
En Moed, in zoo menigen strijd?
Of wijst niet die Blankheid, zoo rein en zoo zacht,
Op Vroomheid, die zegen van Gode verwacht:
Den Zegen, die éenig gedijt?

Waai uit dan, o Vlag! — Zij een tolk onzer bee
Om Trouw, en om Vroomheid en Moed.
De Wereld ontzie u op golven en ree....
Maar — dáaldet gij ooit op den vloed —
Wij heffen uw Wit uit de schuimende Zee
En voeren naar 't Blauw van den Hemel u mee....
Al kleurt zich uw Rood met ons bloed!

Recht door Zee.

1.

Recht door Zee, recht door Zee!...
Dat klinkt Neerlandsch op de lippen:
Recht door branding of langs klippen
Of het Oorlog zij of Vree!
Of des Vijands vloten 't keeren,
Of ons ijzren ketens weren...
Als voorheen op Chattams ree
Klinkt het moedig: „recht door Zee!"

2.

Recht door Zee, recht door Zee!
Dat klinkt Neerlandsch uit het harte:
Of 't in vreugde zij of smarte,
Op den vloed of aan de ree;
Moog verleiding u omzweven,
Moog geweld uw ziel doen beven,
Zonder strijd wacht u geen vree...
Vaar in Alles „recht door zee!"

Een triomfantelijk lied van de Zilvervloot.

1.

Heb-je van de Zilveren Vloot wel gehoord,
De Zilveren Vloot van Spanje?
Die had er veel Spaansche matten aan boord
En appeltjes van Oranje!

REFREIN.

Piet Hein, Piet Hein,
Zijn naam is klein,
Zijn daden bennen groot:
Die heeft gewonnen de Zilvervloot!

2.

Zei toen niet Piet Hein, met een aalwaerig [1]) woord:
„Wel, Jongetjes van Oranje,
„Kom klim reis aan dit en dàt Spaansche boord,
„En rol me die mat van Spanje!"

REFREIN.

Piet Hein, Piet Hein, enz.

3.

Klommen niet de Jongens als katten in 't want
En vochten ze niet haast als leeuwen?
Ze maakten de Spanjerds duchtig te schand,
Tot *in* Spanje klonk hun schreeuwen:

REFREIN.

Piet Hein, Piet Hein, enz.

4.

Kwam er nu nog eenmaal zoo'n Zilveren Vloot,
Zeg, zou jelui nòg zoo kloppen?
Of zoudt gij u veilig, en buiten schoot,
Maar stil in je hangmat stoppen?

REFREIN.

„Wel! Neerlands bloed
„Heeft nog wel moed!
„Al bennen we niet groot,
„We zouen nòg winnen een Zilvervloot!"

---

1) Aalwaerig, in zijn *oudste* beteekenis: = *ernstig-eenvoudig.*

De Ruyter.

1.

Ik zing er, al van een Ruyter koen,
Maar niet van een ruiter te paard;
Toch was hij wel Engelsche dravers te gauw,
Hij maakte wel Fransche vervaard.

2.

Hij reed er, al op zijn houten ros,
De Zee in een ommezien rond,
En Landen en Stranden, ze beefden voor 't ros,
Als 't brieschte met koperen mond.

3.

En wie maar niet snel ter zijde sprong,
En wie voor Oud-Holland niet boog,
Dien sloeg er dat ros met zijn hoef, dat het bloed
Uit neus en uit ooren hem vloog.

4.

Toen was nog ons Land zoo stout en vrij,
Toen was het zoo krachtig en groot,
Maar 't ros werd al zachtjes vernageld en oud,
De Ruyter, de Ruyter is dood!

5.

Och Vlissinger Michiel, Ruyter koen,
We pantseren nu wel ons paard,
Maar wànneer zal 't draven en brieschen op Zee,
Als toen Gij er ruiter op waart?

De kabels los.

1.

De kabels los, de zeilen op,
Dat gaat er op een varen;
Al waren wij Sinjeurs aan wal,
Ons hart lei in de baren:

Een Hollandsch kind, dat is bekend,
Die vindt in Zee zijn element,
Joho, joho, joho, joho!
Die vindt in Zee zijn element!

2.

En zijn we zoo geen banjerds meer
Als in verleden dagen,
Toen ieder voor Jan-Companie
Een flikker had geslagen:
Toch zeilen wij op iedre Zee
Zoo goed nog als de beste mee,
Joho, joho, joho, joho!
Zoo goed nog als de beste mee!

3.

Hoezee dan, Jongens: in het want!
De handen uit de mouwen,
Laat Duitscher, Noor of Engelschman
Niet klimmen in je touwen,
Dàn kan je varen zonder peil,
Al blies de Nikker in het zeil,
Joho, joho, joho, joho!
Al blies de Nikker in het zeil!

Jan-Maat.

REFREIN.

Te voet
Is goed,
Te paard is beter;
Maar wat een Nederlandschen gast
Het beste past,
Is... in den Mast!

1.

Schat van Oost- en Wester-strand,
Jan-maat haalt ze, zonder rusten:
Zie dien flinken, rappen kwant,
Goudmijn voor het Vaderland,

Levend Bolwerk onzer kusten!
Neerlands roem en steun is hij
Te oorlog of ter koopvaardij.

REFREIN.

Te voet
Is goed, enz.

2.

Hoe de stormwind buldren mag,
Hoe de kogels moordend gieren,
Neerlands fiere driekleurvlag
Laat hij wappren nacht en dag,
Laat hij onbedwongen zwieren,
En hij wankelt, zwicht noch wijkt,
Zoo de Dood die vlag niet strijkt.

REFREIN.

Te voet
Is goed, enz.

3.

Blijft zoo flink van lijf en ziel,
Jan-maats! Hollanders of Zeeuwen:
Denkt om Bestevaar Michiel
Op het dek en in de kiel;
Bidt als lamren, vecht als leeuwen: —
Hart van goud en arm van staal,
'k Groetje nog als Admiraal!

REFREIN.

Te voet
Is goed,
Te paard is beter;
Maar wat een Nederlandschen gast
Het beste past,
Is... in den Mast!

Naar Zee.

1.

Ferme jongens, stoere knapen,
Foei! hoe suffend staat gij daar!
Zijt ge dan niet welgeschapen,

Zijt ge niet van zessen klaar?
Schaam je, Jongens! en ga mee
Naar de Zee, naar de Zee!

2.

Dat's een leven van plezieren,
Dat's een leven van stavast,
Zoo de wereld rond te zwieren
In het topje van den mast:
Thuis te zijn op iedre ree....
Kom ga mee, naar de Zee!

3.

Ben je een hachje... vaar ten Oorlog
('t Is, eilaas! méest voor de grap...);
'k Weet een allerbest Kantoor nog
Als je wilt ter Koopmanschap;
Maar, òf ge Oorlog zoekt, òf Vree,
Alle twee vindt ge op Zee.

4.

Laat ze pruilen, laat ze druilen,
Laat ze schuilen aan het strand;
Loop Jan Salie op zijn muilen
Jan Courage kiest het want: —
Holla, Bootsman! alles ree?
Wij gaan mee naar de Zee!

Licht Matroos.

1.

Geertemeu! dáar leit mijn schip: —
Al die stengen en die touwen
(Kunt ge 'r wel het oog op houen?)
Kan ik noemen in een wip:
En in 't topje van de ra
Klimt me nog geen ander na!

2.

Blaast een stoker om den mast,
't Zou een kerel moeten wezen,

Die me voor mijn lijf deed vreezen,
Moest er nog een touwtje vast:
Och je leert zoo gauw en goed
Als je wil... al wat je moet!

3.

't Is mijn leven en mijn lust
Om maar altoos rond te zwerven:
Meutje — als U komt te sterven
Kom ik nóoit weer aan de kust:
Nou, aju! — wees wel te moe...,
Dat gaat naar Oostinje toe!

Om 't even.

1.

Ver van huis of dicht bij honk,
't Is me al om het even;
Slecht en recht, of praal en pronk,
't Is me al om het even,
Rijk als Cresus, arm als Job,
't Is me al om het even,
Als ik maar in 't ruime sop
Neerlands vijand mag doen beven
En wie kwaad wil — 't is me om 't even —
Slaan mag op zijn kop!

2.

Schrale kost, of goede sier,
't Is me al om het even;
Melk of water, wijn of bier,
't Is me al om het even;
Wittebrood, of roggebrood,
't Is me al om het even,
Als ik maar in vreugde of nood
Hebben mag een eerlijk leven,
Of — het is me al om het even —
Of een fermen dood!

In de Haven.

Een Scheepjen in de haven landt,
Gevuld met specerijen;
En menig flinke, jonge kwant,
Met buidels, vol tot aan den rand,
En harten, vol verblijen.

Wel geurig kruid, wel blanke munt,
Wat zult ge nu gaan dwalen;
't Is, of ge nimmer einden kunt,
Zoo komt, van ieder hoek en punt,
Een ieder van u halen.

Maar... als dan 't schip is leeggehaald,
Vindt Koopman en vindt Reeder
Zijn Specerij met goud betaald:
Doch — als Uw zilver is verdwaald
Matroos!... waar vindt ge 't weder?

Een béetje pret, nà leed en last,
Wie zou het U misgunnen?
Maar — niet de zeilen vòlgebrast...
Toe! leg een reefje, waar het past:
Het zou eens s t o r m e n kunnen!

Schippers-Deun.

De wind waait uit den Oosten:
Ten Oosten moet ik varen;
En, die mij ànders drágen,
De witbeschuimde baren,
Doen nu mijn schip vertragen: —
Ik zal me moeten troosten!

Voor anker wil ik draaien
Goedmoeds en zonder klagen:
Wie 't ànders niet kan maken,
Die moet geduldig dragen,
Wil hij aan lij niet raken...
't Zal éens wel Westlijk waaien!

Contrarie in de stroomen,
Contrarie in de winden,
Zóo is, bij nacht en dagen,
Ons lieve leven, Vrinden!
Maar... wachten en verdragen
Dàt doet ons 't òverkomen!

Voor- en Tegenwind.

Gaat het tégen-wind, me-Vrind!
Laat een Schipper U dan leeren
Te laveeren:
Doe, alsof je er niet naar vroeg
Om aan gindsche kust te komen,
Maar zeil voort met wind en stroomen....
En — ben je eenmaal ver genoeg,
Wend dan over de' andren boeg!

Gaat het vóor-de-wind, me-Vrind!
Leer van Stuurlui dan, bij 't zeilen
Steeds te peilen:
't Water schijnt soms diep genoeg
En er staat allicht geen baken....
Maar 't is kunst, weer vlot te raken,
Als òf wind, òf stroom, te vroeg
't Scheepjen op het droge joeg.

Vóor of tégenwind, me-Vrind,
Leer' U werken — leer' U wachten,
Dag en nachten!
Haastig, komt altoos te vroeg,
Neuswijs, zal het minste weten,
Dom, heeft altijd wat vergeten,
Langzaam, komt nooit tijds genoeg....
Kies dus steeds den rechten boeg!

Langs 't Walletje.

1.

Langs het walletje te varen
Als men wind noch stroomen kent,
Zal voor 't stranden u bewaren: —
Wie naar 't midden van de baren
Onbesuisd den steven wendt,
Heeft zich zelven aan te klagen
Als zijn boot wordt stuk geslagen.

2.

Och! 'k zag op de wilde stroomen
Van de diepe levenszee
Menig' varen zonder schromen,
Die wel nooit terecht zal komen
In de haven, op de ree: —
Wie nog Stuurmanskunst moet léeren,
Blijv' langs 't Walletje laveeren!

Stuurlui.

De beste Stuurlui staan aan wal,
En turen door hun vuisten;
Ze weten 't nòg — ze wisten 't àl —
Ze zijn, van louter wijsheid, mal....
Maar roeren vin noch knuisten!

Ik ken er één, ik ken er twée,
Ze staan op alle kaaien,
Ze sturen alle scheepjes mee; —
't Is, of de winden van de Zee
Op hun kommando waaien!

Hoor' Jongens! als Ik steek van wal
Tot zeilen of tot roeien,
'k Geef om die praatjes niemendal...
De bèste Stuurlui staan aan wal:
Ik vaar maar... met de goeien!

Haringvisschen.

Haring! Hollands Zeebanket,
Vroeger kwam je in gróoter hoopen:
't Schijnt, het tij dat is verloopen,
Zijn de bakens wel verzet?
Och ik vrees, de jonge Maats
Visschen nog op d'oude plaats!

Vroeger wist een licht matroos
Wáar men reven moest en peilen,
Wáar men „alles vol" kon zeilen,
Wáar men veilig ruimte koos;
Wáar men, met één enklen slag,
Halve lading vangen zag.

'k Bid-je, Mannen aan het roer,
('t Geldt de welvaart van den Lande!)
Stuur toch niet, met scha én schande,
Als je nooit ten haring voer: —
Wilt gij glorie en profijt,
Zorg, dat ge bevaren zijt!

Met den Hengel.

Vangt er één een oude schoen,
De ándre staat er bij te hijgen
Van den morgen tot den noen,
Of hij niet 'reis béét mag krijgen,
En benijdt zijn kameraad,
Dat hij *iets* naar boven slaat.

Snuggre vischjes! Gij doet wel,
Van u niet te laten vangen!
Plaag de sukkels met uw spel;
Doe ze hangen en verlangen: —
Om dat morsen met een pier
Geef ik waarlijk niet een zier.

Neerland! zet uw Netten uit,
Visch met Fuiken op uw stroomen,

Dat er eens een fiksche buit
In uw leege kaar moog' komen:
Wat je met den Hengel trof,
Dat is katvisch... of een slof.

De Reddingboot.

Wakkre jongens, Neerlands trots!
Waar ons hart van kan verdagen,
Als gij 't rappe lijf durft wagen
In het woedend golfgeklots;
Die gevaren vreest, noch dood,
Als gij redden kunt uit nood!

't Grove buis om forsche borst
Dekt een harte vol erbarmen
Als ge een drenkling in uw armen
Door de wilde branding torscht:
Als gij Wijf en Kroost vergeet
Bij des Scheeplings bangen kreet.

't Is een stuk, Oud-Holland waard! —
Brave Mannen in den Lande,
Trouwe Wachters op den Strande,
Moog' je lang nog zijn gespaard:
Of geen Mensch uw Namen weet'...
'k Denk, dat God ze niet vergeet!

Noord-Zeebad-Lied

VOOR DE JONGENS VAN 'T KLEINE LOO [1]).

1.

De wolk omhoog — de zee beneen:
De duintop blinkt van glansen;

---

1) *'t Kleine Loo*, achter 't Huis Ten Bosch bij 's-Gravenhage: Kostschool van mijn Vriend H. R. MESKENDORFF. De Jongens gingen driemaal 's weeks naar Scheveningen.

Thans rust hij, reeds sinds 1864, van veeljarig getrouw en liefdevol arbeiden aan de echt Nederlandsche vorming en ontwikkeling der Jeugd. Het *Kleine Loo* werd later eigendom van Koningin Sophia der Nederlanden.

't Is, of de pinkjes om ons heen
Met gindsche stoomboot dansen....
Hei! — bij die reuzendanspartij
Daar hooren Hollands jongens bij!

2.

De wolk omhoog — de zee beneen:
De duintop blinkt van glansen;
De baren stormen om ons heen,
De naakte Jongens dansen
En springen, hand aan hand, in 't nat,
Dat op hun borst in vlokken spat.

3.

Noordwest... Noordwest! Dat 's prachtig weer
Voor Hollands ferme knapen:
Gij, Bloedjes! die op donsen veer
Nog tobbrig ligt te slapen,
Komt hier, als wij, met dartlen moed,
En worstelt met den wilden vloed.

4.

De branding keert... een zee van schuim...
Tsa, jongens, klaar de vuisten!
Komt, pakt haar bij haar meeuwenpluim
En beukt haar met uw knuisten;
En — gooit zij gierend u omveer,
Springt op, valt aan, en grijpt haar weer!

5.

De Zee — de Zee... zij was gewend
Voor Hollands arm te buigen,
En, tot aan 's werelds uiterst end,
Van vlag en roem te 'tuigen;
Hier, jongens! pakt haar nog 'reis goed...
Wie weet, wat ze eens voor U dan doet!

6.

De wolk verduunt — de zon breekt door:
De duintop blinkt van glansen,
De zeilen schittren in den gloor,
De blanke golven dansen;
Daar klinkt het sein: des Bootsmans fluit...
't Is tijd: Op, jongens! snel er uit!

Dageraad aan Zee.

Men gunne mij, een ènkel mijner Verzen van breeder vleugelslag en zangwijs, te mengen onder het fladderen en kweelen mijner Volksdichten.

't Strekke als poging om, door beschrijvende Poëzie, 't Volk in te leiden tot de hoogere vormen onzer Dichtkunst, en (kan het!) op te wekken tot het leeren kennen en genieten der grootere meesterwerken onzer oudere en jongere Dichterschool.

Doch zoo het tevens (zij 't in andere gestalte) denzelfden geest kennen doet, die mij de *Volksdichten* ingaf; hetzelfde hart, dat zijn Land en Stam liefheeft, en beiden dienen en heilbrengen wil met al zijn gaven en genegenheden... maar beiden ook toornen kan en vermanen durft, als zij zich het Verleden onwaardig betoonen, of doen wanhopen aan de Toekomst — dan geve het nu getuigenis mijner Blijdschap, over den (in de laatste 25 jaren vooral!) weer ontwaakten Volksgeest, welke den pijnlijken indruk heeft geheeld, en het somber voorgevoel heeft beschaamd, die de jaren 1832—1842 mij gaven.

»Dageraad aan Zee" toch, is in dat zwarte tijdperk geschreven — en wie 't in den Muzenalmanak voor 1843 nog eens wil naslaan, zal (t zij hij dien tijd al dan niet met mij doorleefd, doorleden en doorstreden heeft) weten of bespeuren, wat er toen in mijn ziel omging.

Thans echter — en sedert 1848 teekenen zich de voorboden van dien nieuwen dageraad telkens bemoedigender af voor 't oog mijns geestes — thans zie ik, o mijn geliefd Nederland!... mijn, tot frissche kracht ontwaakt Volk! — dat er voor U een twéede levensdag *kan* aanbreken, *is* aangebroken!

Bevestig dan mijn thans gewijzigd lied U in de overtuiging en wilskracht, om, voor Uzelven als voor Europa, opnieuw (zij 't in meer ònstoffelijken zin dan weleer!) in *elke* levensrichting te worden, wat ge geweest zijt...

»In tijden, toen het verste land uw vlag
Hoog boven allen, vroolijk wappren zag,
En voor den staf van Hollands Admiraal
Zich nederboog met vreeze en diep ontzag...."

de poolstar der Vrijheid, de rots der Volharding, het zwaard des Rechts, het olijfblad der Verdraagzaamheid, de lauwertak van Wetenschap en Kunst, de pijlbondel der Eendracht, en 't plechtanker van het God-betrouwen!

1870. H.

Mijn Holland, Land van mijn geboorte!
trotsch
Verborgen in de sluiers van uw lucht,
Mijn oog bemint uw duin, mijn oor 't gerucht
Der breede golven... wen met woest geklots

Het schuimend nat voor 't kil Noordwesten vlucht,
Of dartlend speelt bij Zuiderwindgezucht. —
Maar méest bemint mijn ziel uw eedlen naam,
De glorie onzer Vaadren,
en den stam
Waaruit 's Lands roem en vrijheid oorsprong nam;
En »Holland en Oranje" heeft, te saam,
Als strijdleus, vaak geklonken uit mijn mond,
Toen 't hart mij fierder klopte... als wijd in 't rond
Het Vaderland den blijden oogblik sloeg
Op hem, die 't grove kleed des krijgsmans droeg.

Maar thans, wat sluimert gij,
en geeft den roem
Voor zooveel strijds en kostbaar bloed behaald
Vrijwillig op?
Wie Glorie ijdel noem,
Kent niet de veerkracht, waar ze 't hart mee staalt,
De zeedlijkheid verhoogt,
wat edel is en goed
Ontwikkelt,
en het traag en kruipend bloed
Met hooger drift en leven bruisen doet;
Hij weet niet — dat de Grondslag van den Staat
Op de Achting rust, die 't Volk zich Zèlf bewijst;
Dat groot is, wie zich groot g e v o e l t;
dat rijst
Wie zich verheffen durft;
dat òndergaat
Wie wanhoopt aan zich Zelf — en aan zijn Kracht!

H.

(Zie mijn Gedicht: „H a s s e l t"; *Gids*, Augustus 1837.)

I.

De morgen daagt:
En dooft den bleeken glans
Van 't dungezaaid en sluimerziek gestarnt'...
En de uchtenddamp, die wemelt aan den trans,
Duikt weg voor 't licht, dat in het oosten barnt;

Een frissche koelte jaagt het trillend schuim
Der breede golven, brekend op het strand,
In blanke vlokken over 't rulle zand;
En 't zonlicht giet zich uit door 't blauwe ruim,
En spiegelt zich in 't levend diamant
Van 't krinklend nat,
dat, spelend om mijn voet,
Zijn zilver smelt in 't goud van de uchtendgloed.

o! Dikwijls heeft mijn oog in 't dichte Woud
Uw scheemrend licht, o dageraad, bespied;
Het glinstren van uw stralen langs het hout
En 't spranklen van uw vonken in den vliet!...
Dan wektet gij met gouden vingertop
Het sluimrend loof van eik en popels op,
En opendet met de' adem van uw mond
Het hulsel van den wilden rozeknop,
En dronkt den dauw
en vaagdet drop bij drop
Van bloem en blad, nog buigend naar den grond.

En wat Natuur aan stem en klanken heeft
Als de uchtendwind langs bosch en akker zweeft...
Het ruischen in de toppen van 't geboomt',
Het suizen waar het jeugdig loof van trilt,
Het ritslen van het opgeschrikte wild
En 't murmlen van de beek, die dalwaarts stroomt,
Het kraken van het versche heidekruid,
Het biegegons, en 't snorren der kapel,
Der vooglen lied,
dat, sleepend, dartel, schel,
De lucht doorzweefde met bezield geluid....
't Smolt alles saam in duizendstemmig koor;

En 't was me, als drong, bij 't loflied der Natuur,
Die morgenstraal van albezielend vuur
Met de eigen kracht tot in mijn boezem door.

Hier rijst gij éenzaam over 't naakte strand,
En wekt geen leven door uw milden gloed!
Hier opent zich geen bloem in 't dorre zand —
Slechts 't brullend golven van den woesten vloed
Juicht, u ter eer, den wilden morgengroet.

Toch zijt gij schoon, oneindigheid van licht!
Wanneer ge breekt door 't vaal en nevlig grauw,
En langzaam zich een tint van scheemrig blauw
Aan de oosterkim vertoont voor ons gezicht: —
Een purpren streep omboordt den westertrans,
En scheurt de lucht en golven van elkaar,

En schichtig blinkt een helderwitte glans
Ter branding uit
en spat, van baar tot baar,
In zilvren sterren glinstrend naar omhoog; —
Nu rijst het zwart der golven voor ons oog
En tooit zich grillig op met groen en goud;
En duizend tinten wisslen aan den boog
Zich statig welvend over 't woelend zout.

Nog toeft de zon: —
Een glimp van rozenrood
Speelt door de lucht, en kleurt de blanke kruin
En 't gele helm van hoog en lager duin;
Maar aan de kim breekt uit der wolken schoot
Een zee van vlammen over strand en vloed,
En lucht en duin ontbranden in dien gloed
En aard en hemel smelten voor 't gezicht
In louter vuur, in louter licht!

II.

Wèl zijt gij 't beeld van d' éersten Scheppingsdag
o Dageraad,
wanneer gij strand en zee
Begroet en toelonkt met uw zonnelach!
Wel voert gij ons op luchte vleugten mee
En maalt den geest het Wordingsuur der Aard,
Toen 't Englenheir haar Schepper hulde bracht!

Nog drijft zij woest en ledig door den nacht: —
En wat ze strijdigs in haar schoot bewaart,
Woelt vormloos in des bajerts diep dooreen:
Maar 's Heeren geest zweeft langs de waatren heen,
En door den sluier,
die nog zwart en dicht
Met looden zwaarte de' afgrond houdt bedekt,
Dringt Godes woord,
En mèt dat woord:
Het Licht! —

Onpeilbaarheid van glansen en gena,
Almachtig woord, dat ons ten leven wekt,

— Het worde Licht!

Nog ruischt gij vroeg en spa
Van 's werelds aanvang alle heemlen door;
En waar gij klinkt, ontsteken op uw spoor
Zich duizenden van zonnen;
En een koor
Van Englen knielt,
ootmoedig het gezicht
Bedekkend met hun vleuglen —
dankend neer:
En verder ruischt het voort, van sfeer tot sfeer,
En de Eeuwigheid geeft juichende het weer:
Het worde Licht, het worde Licht!

III.

„Gij Dageraad, die opstijgt uit den vloed,
o Wees me een teeken van den Heer...."
Zóo bad
Ik — diep geschokt en met geprangd gemoed,
In lang vervlogen tijd... toen krank en mat,
Ge als speelbal van Euroops verbonden kracht,
Mijn Land en Volk!... verkwijnde' in diepen nacht:
Toen 'k eenzaam ronddwaalde aan uw eenzaam strand,
Het oog gevest op 't ledig ruim der zee,
Waar slechts een enkle visschersboot
in stee
Der wolk van schepen met uw jeugd bemand
't Verschiet bepaalde:
En waar mijn luistrend oor
In plaats van grof geschut of zegekreet
Of der matrozen wild en vroolijk koor,
— In 't woeste golfgebrul — mij, streng en wreed,
Een stem van hoon en weeklacht hooren deed:....
„Gij Dageraad, die opstijgt uit den vloed,
„o Wees me een teeken van den Heer —
Zijn macht
„Doorstroom' met godlijk vuur het kilste bloed,
„En wekke ons Volk tot nieuwe levenskracht;
„o Schenk een straal van hoop aan mijn gezicht:
„Het worde Licht, het worde Licht!"

En thans, mijn Nederland!...
uw grond bestraalt
De Morgen weer, van 't koestrend zonnelicht
Waarin des Voorzaats fiere beeldnis praalt
Voor 't, nu weer opgeheven, aangezicht!

„Of bracht niet de Aarde éens schatting U en groet,
Of boog Euroop niet needrig aan uw voet,
En boog,
niet enkel voor uw Overmacht,
Niet enkel voor uw Nijverheid en Goed,
Niet enkel voor uw Dapperheid en Kracht, —
Neen!... boog voor Trouw en Deugd en Schoonheidszin,
Voor Godsvrucht die uw templen heeft bewoond,
Voor Wetenschap met lauwerloof gekroond,
Voor Gastvrijheid der ballinge betoond,
Voor Staatskunst, Vroedigheid en Vrijheidsmin; —
En juichte in heil en welvaart,
als uw blik
Het vree beloofde,
en kromp ineen van schrik
En sidderde, bij 't fronsen van uw hoofd!

En nu..."
Goddank! uw glans, hoe lang verdoofd,
Herrees aan de ochtendkim — o gord u aan
Om, vrank en vrij en moedig, pal te staan
Voor alles... wat in kennis, deugd en kracht
Oud-Holland roem en rang en rijkdom bracht:
En elken morgen klink' voor U dat woord,
Klink' 't in uw harte, en ruische voort en voort,
Dat woord des Levens, waar de Nacht voor zwicht:
„Het worde Licht, het worde Licht....
't Is L i c h t!"

NOVEMBER-LIEDJES.

1813—1863.

Bij deze November-liedjes herinnere men zich de Feestplaat van **Aug. Allebé**, welke door de zorg van het *Nederlandsch Onderwijzers-Genootschap*, ter herinnering aan Neerlands Verlossing in 1813, bij den Uitgever C. L. BRINKMAN, het licht zag.
De Zes Tafereelen dier Plaat zijn:

I. Op den Kneuterdijk, 11 Nov. 1813.

HOGENDORP, VAN DER DUIN VAN MAASDAM, VAN LIMBURG-STIRUM en KEMPER, in 's-Gravenhage 's nachts tezaamgekomen, om de Verlossing des Vaderlands te beramen.

II. Aan den Buitenkant, 15 Nov. 1813.

De omwenteling te Amsterdam; 't joelende volk bij den brand der Douanen-huisjes.

III. In 't Voorhout, 17 Nov. 1813.

De zoons van HOGENDORP, die 't éerst, te 's-Gravenhage, met een Oranje kokarde een Franschen Schildwacht voorbijgaan (hij keert zich maar om, alsof hij 't niet zag!) — en daardoor 't sein geven tot »Oranje boven."

IV. Voor de Muiderpoort, 24 Nov. 1813.

De eerste Kozakken te Amsterdam; op den dag van Woerdens plundering en moord.

V. Te Scheveningen, 30 Nov. 1813.

Oranjes overkomst uit Engeland.

VI. Op 't Haarlemmerplein, 2 Dec. 1813.

Oranjes intocht te Amsterdam.

Gelijk de November-liedjes, in aanhef of refrein (en in zangwijze), met voordacht herinneren aan Volksdichten uit dezen Bundel, welke reeds in den mond en in het hart des Volks leefden, zoo is, meer bepaald nog, No. VII, het Vlaggelied, toegepast op den 17den November 1863, ten Gedenkdage van 't, door HOGENDORP en de Zijnen, opvatten van 't Bewind, in naam des »Prinsen van Oranje."

I.

Op den Kneuterdijk.

11 November 1813.

Van Mannen in Oorlog, van Mannen in Vree,
Oud-Holland! daar mocht je van spreken;
En riep je te Land, of riep je ter Zee,
Ze bleven niet in gebreken....
'k Zie thàns geen hand
Die zee en strand
Ontboeit uit smaad en ijzren band: —
Wie redt het lieve Vaderland?

Daar komen Vier Mannen te zamen bij nacht,
En spreken van Zeven daarneven,
Die goed en die bloed die wijsheid en kracht
Voor 't arme Land willen geven;
Een hart, één hand! —
O Kloeke band
Van Moed, van Vroomheid en Verstand,
Tot heil van 't lieve Vaderland.

En 't ruischt door den nacht heen, en ruischt langs de zee,
En ruischt langs lands-ouwen en kusten:
„Daar zijn weer je Mannen van Strijd en Vree,
„Waak op, wie zou er nu rusten?"
Mijn Land, mijn Strand
Verbreek uw band;
Op God het oog, het zwaard ter hand:
Roep luid: „Oranje en Nederland!"

II.

Aan den Buitenkant.

15 November 1813.

„Oranjehoutje kan geen kwaad!"....
't Had lange niet geklonken;
Toen sprongen gloed en vonken
In eens tot vlammen uit op straat:

Toch zal 't ons nooit berouwen,
Wilhelmus van Nassouwen!

En bij het blaakren van dien vlam,
En 't siddren der Douanen
Voor onze Oranjevanen,
Klonk 't, wijd en zijd, door Amsterdam:
„De handen uit de mouwen
„Voor Willem van Nassouwen!"

„Al is ons Prinsje nog zoo klein,
„Alével zal hij wezen
„Wilhelmus uitgelezen,
„Alével zal 't Oranje zijn;
„'k Wil Stam en Riet behouen:
„Wilhelmus van Nassouwen!"

Maar dàn — blusch uit, o Burgerij!
Het vuur van post en wanden:
Laat slechts in 't harte branden
Het Vuur, dat Vroed maakt, Vroom en Vrij! —
Dan kan op U betrouwen
Wilhelmus van Nassouwen.

III

In 't Voorhout.

17 November 1813.

Schildwachtje, wend je hoofd zoo niet:
't Is Oranje, 't blijft Oranje!
Of je nu schik hebt of verdriet,
Toch is 't Oranje, dat je ziet:
't Is Oranje, 't blijft Oranje,
't Is Oranje boven!

Zij 't wat verbleekt in Achttien jaar,
't Is Oranje, 't blijft Oranje.
't Heeft toch nog glans genoeg, 't is raar,
Dat het je haast verblindt, niet waar?
't Is Oranje, 't blijft Oranje,
't Is Oranje boven!

Wil je mijn kop? — Grijp dan maar aan
Toch Oranje, toch Oranje,
Zal op mijn hoedje blijven staan,
Of je mijn hoofd al af mocht slaan:
Toch Oranje, toch Oranje,
Toch Oranje boven!

IV.

Voor de Muiderpoort.

24 November 1813.

De trom is geroerd, de poort is dicht;
De wapens blinken in 't avondlicht,
Tot strijd op dood en leven:
„Gedenk aan Woerden: aan Vrouw en Kind!" —
Ai! wat er harten beven....
Daar kwam de Kozak — als Vrind!

„In Naarden zij nog het nest niet leeg,
„Langs Wesep dan maar! en roep terdeeg
„Hoerah! naar Amstels beemden:
„Dáar ducht elk man nog voor vrouw en kind...
„We zijn geen wilde vreemden:
„Hoerah! de Kozak is Vrind."

Kozakje kom hier! zet weg je lans,
Maak vuur: Wij schaften een flinke schrans,
En wijn — al was 't Champanje!
En als je dan alles kostlijk vindt,
Roep dan: Hoezee Oranje!
In plaats van Hoerah — mijn Vrind.

V.

Te Scheveningen.

30 November 1813.

Heb je van de Zilveren Vloot wel gehoord,
De Zilveren Vloot van Spanje?

Ik weet van een Schip, dat méer had aan boord,
En enkel toch maar Oranje! —
't Is hout
Meer waard dan Goud:
Het stevent door de zee
En brengt Prins Willem — brengt Vrijheid en Vree.
Brengt Heil en Eendracht aan Neerland mee.

Spraken ook in Engeland Vreemden en Vrind:
„Och, blijf nog maar wat, Oranje!
„Je raakt ginds aan lij, door stroomen en wind!"
Toch stapt Hij ter scheepskampanje:
„Mijn Land
„Roept van zijn strand,
„Prins Willem, sta me bij!
„Vergéefs zal Neerland niet roepen om Mij....
„Vaar toe, Matrozen! te loef of lij!"

Hoor je nu dat juichen aan Schevelings kust,
Dat roepen: „Oranje boven!"
En zie je dat snikkend schreien van lust?
Daar is Hij — je mag 't gelooven! —
God dank
Alle eeuwen lank:
Ons Neerland is gered;
De Vrijheid steunt weer op Zwaard en op Wet,
Nu hier Prins Willem zijn voeten zet!

VI.

Op 't Haarlemmerplein.

2 December 1813.

„Wilhellemus al van Nassouwe,"
God lof, nu is uw Volk uit nood!
Gij bleeft het Vaderland getrouwe,
Wij blijven 't U tot in den dood:
Wij geven goed
En bloed
Voor 't Land en U:
Als de éerste Willem van Oranje
Zijt Gij ons „Vader Willem" nu!

„Waarheen mijn voet ook werd gedreven,
„In alle leed en tegenspoed,
„Standvastelijk getrouw gebleven
„Is U mijn Prinselijk gemoed:
„Ik bad in 't lot
„Tot God
„Voor 't Land en U:
„Met God wil 'k U ten Vader wezen,
„Mijn Kindren zijt gij Allen nu!"

Weg, Paarden! van dien Prinsenwagen,
Waai, Vlaggen! nu van allen kant,
Zoo als we in eigen Hart hem dragen,
Zoo trekke Hem ons' eigen Hand! —
De Leeuw brult luid
Nu uit:
„Weg Dwinglandij!"
Met God is Neerland en Oranje,
Verëend, voor Eeuwig groot en vrij!

VII.

Vlaggelied.

17 November 1863.

1.

Gij schittrende kleuren van Nederlands vlag,
Wat wappert gij fier langs den vloed;
Hoe klopt ons het harte van vreugd en ontzag
Wanneer het Uw banen begroet:
Ontplooi u, waai uit nu, bij Nacht en bij Dag,
Gij blijft ons het teeken, o heilige vlag,
Van Trouw en van Vroomheid en Moed!

2.

Of is niet dat Blauw, in zijn smetlooze pracht,
Der Trouw onzer Vaadren gewijd?
Of 'tuigt niet dat Rood van hun manlijke Kracht
En Moed, in zoo menigen strijd?

Of wijst niet die Blankheid, zoo rein en zoo zacht,
Op Vroomheid, die zegen van Gode verwacht?
Den Zegen, die éenig gedijt!

3.

Toch sloeg eens 't Geweld Haar in smadenden band;
Geknot en verscheurd zonk zij neer...
Doch, plotsling! daar toonen langs velden en strand
Moed, Vroomheid en Trouwe zich weer!
Daar heffen Elf Eedlen, met krachtige hand,
De Vaan van Oranje — de Vlag van ons Land...
We zwaaien die thans, Hun ter eer!

4.

Waai uit dan, o Vlag! — Zij een tolk onzer bee
Om Trouw en om Vroomheid en Moed!
De Wereld ontzie u op golven en ree...
Doch — dáalt Gij op Strand weer of Vloed,
Wij heffen uw Wit uit de schuimende zee,
En voeren naar 't Blauw van den Hemel u mee —
Al kleurt zich uw Rood met ons bloed.

Door Velden en Dreven.

Morgenzang.

God! in Uw trouwe hoede en wacht
Heb ik gerust den ganschen nacht,
En hef nu met een stralend oog
Mijn blik, naar 't zonlicht aan den boog.

Waarheen ik zie, langs berg en dal,
't Is zegen, zegen overal; —
Zoo stroom' dan ook, met blij geluid,
Een lofgezang ten boezem uit.

Geef mij, o Heer! het grootste goed:
Een vroolijk hart, een vroom gemoed,
Een wil tot deugd, een schrik voor kwaad,
Een ziel, die zich op U verlaat.

Komt dan mijn uiterste avondstond,
Dan zing ik nog met hart en mond:
„Legg' mij de dood ter ruste neer....
Ik ken Uw morgenlicht, o Heer!"

Watersprong.

Als de wind door espenblaren
Huppelt ge over 't zandig bed;
Rollend langs het keienwed,
Zet ge uw golfjes uit tot baren,
Beekje... dat met dartlen sprong
Langs der heuvlen helling drong!

Kracht der jeugd en jeugdig wagen,
Ras verdwenen levenstijd!...
Op dan, wie nog sluimrend zijt:

Op dan, droomers! op dan, tragen!
Wascht uwe oogen en gemoed
Wakker, in des beekjes vloed.

Des morgens vroeg.

1.

Des morgens vroeg, voor dauw en dag,
Dan is het goed om op te staan!
Geloof me, steeman! als je 't zag,
Daar zou uw hart van opengaan.

2.

Wel leit er nog een mist op 't gras:
Maar als het zonnetje dan komt,
Dan blinkt het als een spiegelglas...
Och, man! je staat er van verstomd.

3.

Dan vliegt de Leeuwrik af en an
En kwinkeleert zoo bijster mooi,
Als hij het in de Stad niet kan,
Al zat hij in een gouden kooi.

4.

Dan kruipt en krielt het ginds en hier;
Dan loeit en stoeit het lieve vee;
Dan zingt en springt, van louter tier,
Al wat er leeft op iedre stee.

5.

En blommen, vrind! je heele Stad
Was (of 't een bruid waar'!) opgedrild,
Wanneer ge maar de helleft hadt
Van die hier groeien in het wild.

6.

En knapen, forsch en fiksch ter hand;
En meiden, frisch als melk en bloed;
De mooiste kinders van het land
Die geven jou een morgengroet.

7.

En Geerte, met haar blanke juk
En koopren emmers, lacht u toe
— Al heeft ze 't ook met melken druk —
Bij 't streelen van haar liefste koe.

8.

Geloof me, Heerschap! kom reis vroeg,
Als 't zomer wordt, op 't groene veld...
(Je slaapt toch 's Winters lang genoeg!)
Ik wed, je staat er van versteld.

9.

Voor mij, 'k ben nooit zoo frisch in 't werk,
En 'k bid nooit vroomer mijn gebed —
Zelfs niet op Zondag in de Kerk,
Waar 'k mij tot bidden nederzet.

10.

Ja, 's morgens vroeg, voor dauw en dag,
Dan is het goed om op te staan!
Geloof me, steeman! als je 't zag,
Daar zou uw hart van opengaan.

Voorjaar.

De winter is geweken....
Met gouden vingertop
Ontdooit de zon de beken,
Ontplooit de zon den knop;
En op een straal gedragen
Van zuivren morgengloor,
Rijdt Lentes zegewagen
De groene dreven door.

Zij tikt op alle paadjes
Aan heester en aan kruid,
En roept: „Kom', kleine blaadjes!
„Kom' nu uw schuilplaats uit!"

Zij gluurt naar veer en nebje,
Naar nestjes wijd en zijd,
En roept: „Kom', vogels! repje,
„Nu is 't weer zingenstijd!"

En 't groeien, bloeien, tieren
Siert bosch en beemd en gaard;
En 't zingen, zweven, zwieren
Doortrilt er lucht en aard;
En 't geuren en het kweelen,
Vol bloems- en vederpracht,
Roept schalks, uit duizend kelen:
„Nacht, Winter!... goeden nacht!"

Lentelied.

De lucht is blauw, en groen het dal;
Viooltjes bloeien overal
En lelietjes van dalen;
't Is alles geur
En fleur en kleur,
En glans en gloed en stralen.

Wees blijde nu, gij treurend hart!
Al heeft de Lente làng gemard,
Ze is dubbel schoon verschenen:
Geef God, den Heer,
Nu dank en eer;
Uw winter óok vlood henen!

Op een Lentedag.

1.

De kruidjes uit de kiempjes,
De bloempjes uit den knop,
Ze dringen en springen naar buiten,
Als ging zich een deurtjen ontsluiten,
Als hief zich een valgordijn op!

2.

Wat lokt u uit de kiempjes,
Wat lokt u uit den knop,
Gij kruidjes en bloempjes volprezen? —
Wie mag uw portierster wel wezen,
Wie heft er uw stengeltjes op?

3.

Of, voelt gij soms het suizen
Van 't zuidewindje zacht!
Of, hoort gij 't zangrige kweelen
Van leeuwriks- en nachtegaalskelen
U roepen bij dag en bij nacht?

4.

Of, voelt gij, vol verlangen,
De reine, blauwe lucht?
Of, wilt gij uw bloemen en bladen,
In glansen van zonnelicht baden,
En sneller doen rijpen tot vrucht?

5.

Den „Schepper" wilt Gij prijzen,
Dàt lokt U uit den knop:
Met Alles uit velden en hoven
Heft Gij nu, om „Gode" te loven,
Uw groen en uw bloesemblad op!

6.

En alles stemt te zamen
Wat bloeit en glanst en zweeft,
Om juichend den Heere te danken
Met geuren en stralen en klanken,
Voor àl wat Zijn goedheid ons geeft.

7.

Ons geeft: Ons... Menschenkindren!
Ons: wier verdwaasd gemoed
Te dikwijls de lente zag keeren,
Ach! — zónder den Heere der Heeren
Te „danken" voor al wat Hij doet!

Waterdrinken.

Lief nachtegaaltje, met uw zoet geluid!
Gij drinkt den dauw, en zingt nog éens zoo hel;
Gij drinkt het water uit de klare wel,
En 't is, alsof gij éens zoo zangrig fluit.

Zit in frisch watertje dan zulk een kracht
Tot àl, wat óoit het hart verheugen mocht?
'k Beken, lief beest, ik had het nooit gedacht,
En 'k heb het wel in àndren drank gezocht.

Maar sinds uw voorbeeld mij, tot morgendrank,
Een koele teug deed putten uit de bron,
Gevoelde ik eerst de kracht der watersprank,
En dat ik blijder, reiner zingen kon.

Lief nachtegaaltje! 't zal een wedstrijd zijn,
Wie van ons Twee het dankbaarst loflied heeft...
Nu ik geproefd heb van uw vogelwijn,
Die helder hoofd en vroolijk harte geeft!

Vleugelen.

Een lied... een lied, uw leven lang!...
Och mocht gij 't weten, lieve vrinden,
Dat — zij uw harte blij of bang,
Gij hóoger lust noch rust kunt vinden,
Dan in gezang!

Van wàt er aamt in veld en vloed
Heeft niets een schooner, zaalger leven.
Dan 't vooglijn, dat met frisschen moed,
In duizend liedren, onder 't zweven,
De schepping groet.

Of zoo het diertje u vroolijk schijn',
Omdat het Vleuglen heeft ontvangen...
Gij vliegt zoo goed als vogelijn!
Laat maar de dankbaar-blijde zangen
Uw vleuglen zijn.

Vraag en Antwoord.

1.

„Roosje-lief, wat staat ge frisch!
Altijd even rijk van kleuren,
Altijd even zoet van geuren,
Dat het waarlijk wonder is;
Zeg! wat doet ge, rozelijn,
Om altijd zoo mooi te zijn?"

2.

— Meisje-lief! bij 't uchtendblauw
Open ik met spoed mijn knoppen,
En ik wasch mij met de droppen
Van den frisschen morgendauw;
En ik drink een teug of wat
Van dat lekkre hemelnat.

3.

— Schijnt de zon met stèrker glans,
'k Duik dan neder in mijn bladen,
Of het felle licht mocht schaden
Aan mijn teere' bloemenkrans;
Maar — 't zij mooi of buiig weer,
'k Sprei mijn Geuren evenzeer!

4.

— Doch! zoodra het zonnelicht
's Avonds neerdaalt aan de kimmen
En ik 't laatste rood zie glimmen...
Sluit ik gauw mijn knoppen dicht:
Want ik weet, dat Roos en Maagd
De Avondlucht niet goed verdraagt.

5.

— Ziedaar 't antwoord, meisje-maat!
Op uw vragen van daareven;
'k Heb beschreven, naar het leven,
Wat ik doe en wat ik laat:
Zoo gij éven mooi wilt zijn...
Doe als ik, lief maagdelijn! —

In Krankte.

De Lente tooit zich als een bruid!
Het groene gras, het groene kruid,
En duizend bloempjes spruiten uit...
En iedre vogel kweelt en fluit.

Maar van de vogels altemaal
Zingt wel het teerst de Nachtegaal:
En, als ik krank en peinzend dwaal,
Roept hij mij toe, in zoete taal:

„Wel-op, mijn kranke vriend! wees blij,
Daar is het zoele jaargetij! —
Ook in Uw ziel is melodij:
Och! 'k bid-je, spiegel u aan Mij!

„Al blijf ik kort, al zing ik kort,
o Denk niet, dat mijn hartje mort:
'k Heb, lang vóor dat het zomer wordt,
Mijn schat van Zangen uitgestort.

„Wie zóo, het innigst wat hij heeft
In reine, dankbre liedren geeft,
Als lentebloesem hem omweeft...
Al is het kort — hij heeft geléefd!"

Na Krankte.

Nu rust ik uit: nu rust ik uit
In bloemen en in geurig kruid;
  En nu ik u ben ingegleden,
o Donzen bed, fluweelen peul...
  Nu voelen eerst mijn kranke leden
Hoe gij mij zijt tot baat en heul.

Trouw hondje! (gij, Gij wist het wel!)
Het scheen mij enkel dartel spel,
  Als gij uw neusje in 't gras gingt steken, —
Maar nu, nu wéet ik, wat het was:
  En hoe de kwalen en gebreken
Genezen, door dat groene gras.

En sla 'k, zoo liggend, dan mijn oog
Naar 't helderblauw van 's hemels boog,
Om 't koestrend zonlicht in te drinken,
Dan is 't, of in die zee van gloed
Mijn ziel moet zinken en verzinken,
Tot ze in den hemel landen moet.

Doch, als dan 't oog verblind zich sluit,
Roep ik, in dankbre blijdschap, uit:
„Heil! dat ik nog op Aard mag wezen!
Dat ik (een stumper als ik was!)
Nu, haast van alle leed genezen,
Nog liggen mag in 't groene gras."

Heibloempje.

Hoe lieflijk bloeit gij in 't verborgen,
Gij needrig kruid der barre hei!
Hoe praalt de dauwdrup van den morgen
Op 't kleine bloempje van de wei!
Wat draagt de zoele lentelucht
Uw milde geuren door de lucht!

Al staat gij laag voor 't oog der aarde,
Toch slaat des Heeren oog u ga;
Hij, die u opkweekte en bewaarde,
En tooide in volheid van gena:
De Heer, die roos en lelie kleedt,
De teedre veldbloem niet vergeet!

Zou dan Zijn oog den mensch vergeten,
Die needrig leeft voor Hem alleen?
Neen, wàt veracht zij en versmeten,
Bij Hem zijn laagte en hoogheid één.
Licht dat ge, needrig bloemelijn,
Het schoonste in 't Paradijs zult zijn!

Gevonden.

Een bloem stond op de dorre hei
Zoo eenzaam.
Een vlinder dartelde op de wei
En zweefde, om wat de prille Mei
Deed spruiten en deed opengaan,
En kuste bloem en bloesemblaan:
Maar 't arme bloempje van de hei
Bleef treurend en verlaten staan,
Zoo eenzaam!

Een dichter dwaalde langs de hei
Zoo eenzaam.
Hij zag het rijke veldlivrei
Der bonte bloemen op de wei
En 't dartlen van den vlinder aan...
En is in haast voorbijgegaan:
Maar bij het bloempje van de hei
Bleef hij in stil verrukken staan,
Zoo eenzaam!

Eikeboom.

De stormwind huilt, de stormwind brult
En zweept u, krachtige eikenboom:
En 't gieren, dat de lucht vervult,
Doordringt het hart met killen schroom.

Toch heft Ge u, even fier en trotsch,
En buigt nauw, waar hij andren vèlt: —
Wat mag het zijn dat, als een rots,
U vast doet staan in 't stormgeweld?

„Mijn stam is forsch, mijn kruin is hoog,
Doch — wat het krachtigst mij bewaart,
Zijn (meest verborgen voor het oog)
De Wortels, die ik schoot in de Aard!

„Ik klemde mij aan de Aarde vast
Als aan een trouw en minnend hart:
En gaarne duldt zij leed en last,
Als ik de wilde vlagen tart!

„En 't is me, als voelde ik, telken keer
Wanneer ik worstlend weerstand bood,
Hoe Zij, met nieuwe liefde, weer
In teedre omhelzing mij omsloot!" —

o Méer dan zalig, wie beseft
Dat *Hij* den storm het veiligst tart,
Die fier de kruin ten Hemel heft,
Maar wortelt... in een minnend Hart!

Naar buiten.

Boeien kommer, angst of smart
U met ijzren banden,
Wordt het u te bang om 't hart
In uw enge wanden,
Open deur en venster snel;
Spring er uit naar buiten:
Sluit ze: — allicht gelukt u wel
't Leed er *in* te sluiten.

Drinke uw borst, zoo veel zij moog'
Levenslucht en geuren;
Zie eens rond, met open oog...
Bloem noch vogels treuren:
Sla dan naar des Hemels boog,
Waar de starren prijken,
Vrij, maar vroom, den blik omhoog:
En uw leed zal wijken.

o Natuur! Uw trouwe borst
Heeft mij nooit bedrogen,
'k Heb er steeds voor iedre' dorst
Laafnis uit gezogen;
En als 't Kind (aan Moeders schoot
Schreiend ingeslapen)
Had ik weer bij 't morgenrood
Al mijn Leed verslapen!

Bij de beek.

1.

In het springend, klettrend plassen
Van de wit beschuimde beek,
Staan de maagdelijns te wasschen
Elken Vrijdag van de week;
En heur lachen en gekout
Mengt zich met het beekgeklater: —
Hoort ge stemgeruisch of water?...
'k Meen, dat gij 't niet weten zoudt
Als ge gaat door 't stille woud.

2.

Doch, den zoom van 't bosch genaderd,
Ziet gij ras de dartle rij
(Schuift een koeltje 't ijl gebladert
Als een groen gordijn op zij):
Wat al voetjes, blank geschuurd
Door de golfjes die er stoeien,
Wangen, die als rozen bloeien,
Oogjes, waar een schalk uit gluurt
Naar de vrijers van de buurt!

3.

Kostbre siersels, ragfijn linnen,
Spoelt het frissche water schoon...
Kent ge Juffers, die het winnen
Van der Deernen blanke koon?
Schuil' er in der hartjes plooi
Zucht tot maagdelijk behagen;
o Heur eenvoud zal niet vragen
Om de pracht van steedschen tooi —
Maken ze àndren nóg zoo mooi!

4.

Doch: in stil gepeins verloren
Zijt ge verder voortgedwaald,

Waar de zang der vogelkoren
U van liefde en jeugd verhaalt: —
En 't geklater van de beek
En 't gelach der maagden-kelen
Smelten in dat vogelkweelen
Als de stemme van de streek...
Elken Vrijdag van de week.

Onder 't lommer.

1.

Paden, bladen, groen en dicht,
Weeren, keeren 't zonnelicht:
Zoeter
Groet er
't Bladgesuis,
't Woelend, koelend beekgeruisch.

2.

Geurig-fleurig is het bosch,
Dichter ligt er 't welig mos;
Achtloos,
Machtloos
Uitgespreid,
Vindt gij, mint gij... eenzaamheid.

3.

Paden, bladen, groen en breed,
Weert er, keert er zorg en leed!
Buiten
Sluiten
We alle smart:
Rustig-lustig: vrede in 't hart!

Zingen.

1.

Gij leeuwrik en gij nachtegaal!
Al zingt gij heel verscheiden,
Toch hou ik van u beiden,
En hoor graag naar uw zoete taal,
Wanneer ik dwaal
Door bosch en veld en weiden! —
En naar uw juichen en geklag,
Mocht ik wel luistren nàcht en dag.

2.

Gij, leeuwrik! stort in mijn gemoed
Een lust en kracht tot leven,
Tot werken en tot streven,
Wanneer gij, juichend, de' eersten gloed
Des morgens groet...
En, wàt mijn hart doe beven,
't Is, of ge er vrede en rust in giet,
Zacht-kweelend Nachtegalenlied!

3.

Gij, lieverds! leerdet me overlang:
„Al wat de borst doet jagen,
Of zuchtend doet vertragen,
Dat uit het bèst zich, in den drang
Van zoet gezang,
Met juichen en met klagen:" —
En iedre toon van vreugd en smart
Vindt bron en weerklank in het hart.

Door het Woud.

I.

Gij, breede lanen van het woud,
Pilaren: die 't verwulfsel torscht,

Van levend groen en levend goud;
Wèl noemde u Neerlands Dichtrenvorst [1])
„Een kerk van ongekorven hout!"
Want de adem Gods doorzweeft uw bogen,
En 't lofgezang van 't vooglenheir
Daalt uit de diepe nissen neer;
En reukwerk stijgt er naar den hoogen
Uit al de bloemen wijd en zijd,
Die schittren in het mostapijt.

o! Wie daar eenzaam dwalen moog',
Hoe streng beproefd, hoe zwaar gedrukt
Hij heffe 't roodgekreten oog,
Hij heffe 't hoofd, zoo lang gebukt,
Naar dien doorluchten tempelboog! —
Dan voelt hij op zich nederdalen
Des Heeren gunst, des Heeren vree;
Dan zal zijn ziel, in dank en bee,
Van nooit gekenden troost verhalen...
o Tempel Gods, o ruischend woud,
o Kerk van ongekorven hout.

II.

Zijt gij door 't woud getogen,
Waar 's morgens 't schuwe wild,
Aan 't veilig nest ontvlogen,
In 't ritslend loover trilt?
Zijt gij door 't woud gekomen,
Waar 't uchtendzonlicht speelt,
En 't bruin der denneboomen
Met vloeibaar goud penseelt;
En mocht uw oor er vangen
De melodie van 't woud,
De blijde vogelzangen
En 't suizend bladgekout?...
o Hart! — wanneer u 't leven
Om alle hoop bedroog,
Uw dierbren u begeven
En alle liefde loog.....
Dan ruischt, in dichte lommer,

1) Vondel.

Als waar 't uit Englenmond:
„Mijn stilte, stilt uw kommer;
„Mijn koelte, koelt uw wond!"

Zijt gij in 't woud gebleven,
Tot weer de scheemring daalt
En door de stille dreven
De laatste lichtstraal dwaalt?
Zijt gij in 't woud gebleven,
Tot gij het licht der maan
Als zilvergaas zaagt zweven
Door 't sluimrend loof der blaan;
En zondt ge (in 't mos gebogen,
Als aan een moederhart)
Uw bede naar den Hoogen,
Uw bede in vreugd en smart?...
o Hart! — wanneer het leven
U kwetste tot den dood,
Klaag, aan die stille dreven,
Uw lijden en uw nood; —
Dan ruischt het door dat lommer,
Als waar 't uit Englenmond:
„Mijn stilte, stilt uw kommer,
„Mijn koelte, koelt uw wond!"

III.

Sombre wouden van het Noorden!
Door uw dichte bladerkroon
Suizen wondervolle akkoorden,
Als een droom der jonkheid schoon;
Dartlend spelen ze om mijn wangen,
Fluistrend zweven ze om mijn oor,
En een naamloos-zoet verlangen
Dringt den engen boezem door.

„Naar den Hemel, naar den Hemel
Waar ons eeuwig licht omstraalt..."
Suist het in uw toongewemel
Dat van tak en bladen daalt:
Hoe door aardschen lust gevangen
't Hart smelt samen met dien toon,
Die, als naamloos-zoet verlangen,
Afdaalt van uw bladerkroon.

Uit de diepte.

o Heldre bron! wat levend nat
Vloeit uit uw diepe kwellen;
Hoe lacht het kruid, hoe blinkt het pad,
Bevochtigd door uw wellen;
Hoe geurt de lucht van lieflijkheid
Waar gij uw frissche druppels spreidt,
En knop en bloem doet zwellen.

Toch ken ik nog een heldrer bron
Uit dieper Wel gevloten,
Bestraald door hooger levenszon,
Waar schooner bloemen sproten.
Zij — die haar frissche druppels spreidt
In 't harte der Tevredenheid....
Geleden of genoten!

De Denneboom.

1.

— Wel denneboom! wat staat ge daar
Zoo treurig in het dorre zand?
Uw stam is krom, uw loof verbrand...
(Zoo sprak een eenzaam wandelaar)
— Me dunkt, wanneer een klare stroom
Uw naakte wortels had besproeid,
Dan waart ge rechter opgegroeid,
Dan stondt ge frisscher, denneboom!
Verlangt ge niet naar béter plek?...
Zeg! wilt ge, dat ik u verplant'
Van uit dit dorre, heete zand,
Naar gindschen, vetten oeverkant?
Dan hebt ge kommer noch gebrek! —

2.

„Neen, wandelaar!" (zoo sprak de boom)
„Ik dank je wel; ik ben tevreen;

Al sta ik hier ook wat alleen,
Mijn plaats is hier, — niet aan den stroom:
De goede God heeft mij geplant,
Opdat ik hier mijn plicht zou doen,
En met mijn vaal, maar duurzaam groen
Wat schaduw werpen op het zand;
Soms vliegt er (bij der zonne gloed
En juist omdat ik sta alleen)
Ter ruste, hier een vogel heen:
En, net als gij, zoekt menigeen
Wat koelte aan mijn bemosten voet.
Zie, als ik ginder aan den stroom
Zoo tusschen eik en linde stond,
Wie keek dan, in dien vetten grond,
Naar zulk een kleinen denneboom?
Dáar zocht mij wel geen vogelijn,
Geen wand'laar rustte er in mijn schauw,
En regen, zonneschijn en dauw
Zou voor die trotsche boomen zijn.
Hier leef ik vreedzaam en alleen;
En heb ik ook wat dorder grond,
Toch dank ik God met hart en mond; —
Geloof me, zoo ik elders stond,
'k Was niet zoo nuttig en tevreen!"

3.

De wand'laar sloeg, met stillen schroom
En recht beschaamd, zijn oogen neer;
En sprak: — dat is een goede leer;
Ik dankje, ik dankje, denneboom!
Ja waarlijk! ja, gij hebt gelijk: —
Ook de Armste, die zijn plicht hier doet,
Vindt vrede en rust in zijn gemoed,
En — slechts Tevredenheid maakt rijk!
Doch ik, ondankbre, die ik was,
Ik vlijde me in uw schaduw neer
En loofde niet den goeden Heer,
Die hier u plantte tot Zijne eer....
En mij van trotschen waan genas.

Op den Stroom.

1.

Wij gleden langs 't schuimende water
Gedreven door wind en door tij...
Wat murmelt ge, golfjes! ter zij?
Wat fluistert uw dartel geklater?

2.

— „We fluistren van liefde en van leven,
We murmlen van last en van leed;
Wel hem, die ze nimmer vergeet
Als bronaar van werken en streven."

3.

— „We groeiden van druppels tot stroomen,
Wij breken door rotsen ons baan,
Tot we eens in uw schoot, Oceaan!
Vereenigd ter rustplaatse komen."

4.

Zoo kabblend om zwaarden en steven,
Zoo klonk hun gefluister ter zij...
Wij dachten en droomden er bij
Al verder en verder gedreven.

5.

We droomden van liefde en van leven,
We dachten aan last en aan leed;
En juichten: „welzalig, die weet
Wat luste en wat ruste zij geven!"

Het lied der Natuur.

Wilt ge lieflijk zingen hooren,
Ga naar buiten in het veld,
Waar de zang der vooglenkoren
U des Heeren goedheid meldt;

Waar de dartle koeltjes suizen,
Waar de klare golfjes bruisen,
Waar, in water, lucht en aard,
Al wat adem heeft ontvangen,
Tot des Heeren lof, zijn zangen
Samenpaart.

Dan zal 't hart u óvervloeien,
Overstróomen van genot;
Dan uw ziel van eerbied gloeien
Voor de heerlijkheid van God.
Dát is zingen, dát is juichen,
Dát is lof en dank betuigen,
Waar de kunst te kort bij schiet...
Ja! des Hemels Engelkoren
Zwijgen — om den toon te hooren
Van dàt lied.

Dorps-Avondmuziek.

Als de klare zomernacht
Daalt op veld en weide,
Keeren schaapjes, wit van vacht,
Van de bruine heide,
En de herdersjongen fluit,
Bij der bellen zacht geluid.

Zie! — en waar de kudde gaat,
Springen al de knapen,
Uit den hof en van de straat,
Midden in de schapen;
En de hond vliegt op en gromt,
En de herdersjongen bromt:

„'k Wou, dat je te bedde lag,
Al te dartle snaken! —
Loop nu schaapjes, wat je mag,
Om ter kooi te raken!...
Jongens, laat mijn troep met vree!"
Roept hij — maar ze kuiren mee.

En ze zingen 't hoogste lied,
Flink en uit den treuren,
Dat het galmt langs veld en vliet
Tot in alle deuren;
En ze trapplen in de maat,
Op de keien van de straat.

Maar de schaapjes kennen lang
Iedren wilden jongen,
En der kindren avondzang,
Nu ook weer gezongen...
En ze blaten, wel te vree,
Rustig met dat liedje mee.

't Geurig avondkoeltje suist
Langs de korenaren,
't Spattend nat van 't beekje ruischt
Tusschen tulpenblaren;
't Krekeltje zingt in het gras
Of 't een nachtegaal haast was!

Kom' nu schaapjes, kom' ter kooi!
Kom', te bed nu, knapen!
Zij het liedje nog zoo mooi,
't Is nu tijd van slapen:
Hoeveel pret je ook hebben mag...
Morgen komt er weer een dag!

Stoeipartij.

EEN ZOMERAVONDLIEDJE.

1.

Stralenglans en Schemerschijn
Stoeien door het loover! —
Schuive 't Duister zijn gordijn
Tak en blaadjes over,
't Zonnestraaltje tilt, vol moed,
Telkens weer de tippen...
Of het, met zijn laatsten gloed,
Of het, met zijn laatsten groet
Nog er door mocht glippen.

2.

En de Vogels weten niet
(Bij dat stoeiend spelen):
„Is het tijd voor 't avondlied
Of voor 't ochtendkweelen?"
En ze mengen, wonderbaar,
't Sleepend lied der Droomen...
Tusschen 't schaatren hier en daar
Van hun zingen hel en klaar
Wen ze 't Licht zien komen.

3.

Doch zij nijgen toch alvast
Al hun moede kopjes,
(Gaan ze ook even nog te gast
Aan wat zilvren dropjes);
En nog eenmaal trilt hun zang
Krachtig door de twijgen....
Dan versmelt hij... zacht en lang —
Tot ze, in zoeten slapensdrang
Ingesluimerd.... zwijgen.

4.

En de Zonnestraal ontvliedt
Pruilend naar het Westen,
Nu hij 't Duister heerschen ziet
In zijn burcht en vesten!
Maar hij fluistert (naar ik gis!),
Schoon hij is gewéken:
„Wacht!... Gij booze Duisternis!
'k Zal u — als 't weer ochtend is,
Nog wel náder spreken!"

Nevel en Stormvlaag.

I.

Zonnetje! waar zijn uw lachjes gebleven,
Lieflijke hemel! waar liet gij uw blauw?
Alles is duister en neevlig en grauw,

Alles met mistige dampen omgeven;
Wáar ik mijn treurende blikken ook richt',
Nergens is leven, nergens is licht! —

Acht gij de zon van haar glansen verstoken,
Nu zij zich hult in het neevlige grauw?
Blijft dan de hemel niet helder en blauw,
Schoon hij in wolken 't gelaat houdt gedoken?
Dekt ook een sluier hun schoon voor 't gezicht,
Achter dien sluier is leven en licht.

II.

De storm vloog rond door 't krakend woud,
En brak
De brooze twijg, den forschen tak,
En schuifelde in het kreupelhout,
Tot dwarlend struik en heesters vlogen...
Nu is zijn grimmigheid gestild: —
De lucht is rein, geen blaadje trilt,
Het heldre meer ligt onbewogen,
De bloempjes zijn in slaap gesust: —
o Zoete Rust!

Zwaluwenvlucht.

Zij strijken langs 't water der rimplende beek,
Ze ontwijken de boorden der groenende kreek,
Ze ontmoeten elkander voor 't laatst in de streek,
En groeten het bosch waar de Zomer ontweek:
De herfst is gekomen!

De vreugde des levens, die 't jeugdige bloed
Verheugde en ontvonkte, ontvliedt ons met spoed;
Doch machtig ontwaakt in het rijper gemoed
Wat krachtig ons opvoert tot duurzamer goed:
De herfst is gekomen.

Herfst.

1.

o 'k Heb u lief, geelkleurig groen
Betint met diepen purpergloed;
'k Hou — van dat half-verbruind plantsoen
Wiens suizend fluistren peinzen doet;
'k Bemin dat waas der Najaarslucht,
Dat blauwt om 't nevelgrauw verschiet,
En, als de Vogel in zijn vlucht,
Kweel ik den Herfst, mijn vriendlijk-krachtigst lied.

2.

Geen bloemen tooien meer het woud;
Op eikels kraakt de vlugge voet;
De geur van 't harsig dennenhout
Doordringt de lucht en staalt het bloed;
Het Wild, dat knabbelde aan het kruid,
Duikt schichtig in de heesters neer,
Verschrikt door 't schallende geluid
Van vallend hout, of knallend jachtgeweer.

3.

En diep dring ik door 't loover heen.
En zoek een plek, vanwaar mijn oog
Het bergpad, kronklend naar beneen,
In 't eenzaam slingren volgen moog':
En 'k spie er, hoe het zonnelicht
In breking langs de stammen daalt,
En grillig speelt, of schuilend zwicht,
Of de open plek met milden glans bestraalt.

4.

'k Denk dan aan eigen levenspad,
En wat het nam, en wat het gaf:
Hoe 'k eens jonk-dartel ópwaarts trad,
Thans peinzend àfdaal naar het graf!
Maar hoe 'k, nog steeds vol lust en moed,
Met méer, dan óoit mijn jeugd bezat,
God dank' — voor zooveel licht en gloed
In 't open hart, en op het kronklend pad.

5.

Gij rijk seizoen van rijpe kracht,
Mijn levensbeeld, mijn levensdoel...
Wat Weelde lente of zomer bracht' —
Uw Ernst behaagt aan mijn gevoel!
De Jeugd moog' prijken met haar blos,
De Grijsheid met haar zilvren haar...
In 't Leven, als in 't eenzaam Bosch,
Zijt Gij, o Herfst! voor mij de kroon van 't Jaar.

Vooglenlied.

Klein vogelijn op groenen tak
Wat zingt ge een lustig lied!
Daar ginder is een dak van riet...
Een jongen kloutert op het dak,
En tuurt vèr in de blauwe lucht,
En roept: „o Had ik vogelvlucht!"
Zou dàt de zin van 't liedje zijn?
Klein vogelijn!

Klein vogelijn op groenen tak,
Wat zingt ge een lieflijk lied!
Een maagdlijn buigt in 't loof — en ziet
Een kieken, dat door 't eitje brak,
En gluurt in 't aardig nestje neer
En fluistert: „och! hoe lief en teer!"...
Zou dàt de zin van 't liedje zijn?
Klein vogelijn!

Klein vogelijn op groenen tak,
Wat zingt ge een smeltend lied!
Op 't zachte groen der grafstee giet
De maan haar zilver: — oud en zwak
Knielt daar een Grijze, en murmelt stil:
„Leer mij berusten in Uw wil!"
Zou dàt uw schóonste lied niet zijn?
Klein vogelijn!

Avondzon.

1.

Het avondzonlicht doopt in goud
De groene toppen van het woud,
En! langs der dennen stam gegleden,
(Wiens donkerrood den schuinen straal
Doet blinken, als gegloeid metaal)
Daalt het langs 't mosbed naar beneden,
Als of het, op dat zacht tapijt,
Zich graag ter ruste had gevlijd.

2.

„Slaap zacht, gij lieve zonneschijn!"
Zoo zingt het wilde vogelijn,
Zoo ruischt het loof en alle twijgen!
En gij, o Mensch! die voelt en weet,
Wat goeds het lieve zonlicht deed,
Gij zoudt, gedachteloos, dan zwijgen?...
Och, smelt in 't zalig avonduur
Uw lied, in 't danklied der Natuur!

3.

En zijt gij arm — geen pracht of praal
Van weidsch Paleis of Koningszaal
Biedt zóoveel schoons om voor te buigen,
Dan 's Heeren tempel... 't statig woud,
Verlicht door avondzonnegoud,
En vol van stemmen, die er juichen,
En zich vereenen in Gods lof...
Voorwaar: dat is uw Koningshof!

Dauw.

Als de avond daalt met zwarte schauw,
Ziet gij den dauw,
Als zwevend gaas, op veld en weiden
Zijn vochten nevelsluier spreiden.

Straks, toen de zon in vollen glans
Blonk aan den trans,
Steeg al die damp, in stil gewemel,
Onzichtbaar naar den blauwen hemel.

Doch nu geen hooger licht en gloed
Hem rijzen doet,
Daalt hij, bij 't machtloos pogen, weder
Als tranenstroom op aarde neder. —

Zoo moet, als 't hart (door leed bezwaard)
Zich heft van de aard',
En niet in tranen neer zal dalen,
Een hooger gloed den geest doorstralen.

Overal.

Volle maan schijnt overal!
Op der bergen hoogste kruinen,
In het meest verborgen dal,
Over bosch en veld en duinen:
Wáar ge uw oogen henen richt,
Ziet ge 't zilverreine licht.

Echte deugd blinkt overal!
Of ze in 't hoog paleis mag tronen,
Of, in laag gelegen dal,
't Needrig stulpje moog' bewonen:
Wáar ge uw oogen henen richt,
Ziet ge 't zilverreine licht.

Blanke stralen, blanke deugd!
o Hoe schoon is 't, dat uw glansen
Arm en Rijk, en Grijze en Jeugd,
Met hetzelfde licht omkransen!...
Al wat daalt van 's Hemels boog,
Kent op aarde laag noch hoog.

Opwaarts.

Met duizend sterren-oogen
Trekt ons de hemel aan,
Om naar zijn heldre bogen
Den bangen blik te slaan;
En als hun glansen blinken
Op 't moegeweend gezicht,
Die stralen in te drinken
Van rein en troostend licht.

Met duizend, duizend tongen
Zendt lucht en zee en aard
Een loflied, nooit volzongen,
Welluidend hemelwaart.
Zoo — liefderijke Vader! —
Voert àl 't geschapen schoon
Ons telkens, telkens nader
Aan de ongeschapen troon!

Door Wolken.

1.

Hoe krachtig strijdt ge, o blanke maan!
Hoe dringt gij door de wolken heen,
En scheurt heur zwarten grond van-een,
En breekt u baan:

2.

Verheven, lieflijk-trotsch gezicht:
Als 't diepe zwart tot grijs vervloeit,
Tot zilver smelt, in purper gloeit,
En baadt in licht:

3.

En als ge, omschaduwd door een krans
Van stukgereten wolkgevaart,
Te voorschijn treedt voor 't oog der aard
In hemelglans! —

4.

Moog' zóo (hoe dicht het wolkgordijn
Ook op ons doornig voetpad daal')
In dulden, strijd en zegepraal
Ons leven zijn!

Des Nachts.

Eng weggetje van zorg en smart,
Dat slijk en steenen overhóopen!
Wat zijt ge moeilijk om te loopen,
Ook voor het stoutste hart!

Maar of ge steil en hobblig zijt,
Zij wandlen veilig, die vertrouwen,
En op den Hoogsten Leidsman bouwen...
Hij komt te Zijner tijd.

En of 't beneden donker is,
En of er boven wolken jagen,
Toch flikkren sterren, door die vlagen
Van stikke duisternis:

Een avondster, een morgenster,
Een ster van hopen en gelooven,
Een ster van liefde daar te boven:
Zij lichten ons van ver'!

Ochtend-Schemering.

Weer breekt de luister
Van 't morgenlicht
Door 't schemerduister: —
De Schaduw plooit haar vlerken dicht!
En heldre vonken
Bespatten zóo haar vaal gelaat,
Dat ze (op háar beurt nu) sluimerdronken,
Maar stil naar 't Westen gaat.

Dáar moog ze poozen,
Tot de avondgloed
De laatste rozen
Ter westerkimme bloeien doet: —
Uw licht, o morgen!
Verdreef haar met uw stralenpracht;
Jaag uit ons hart nu ook de zorgen,
Die ons het Gistren bracht.

Ja, wil ons sterken
o Zonnelicht!
Om trouw te werken,
Tot dat ge weer voor Schaduw zwicht.
Zegge uw geflonker
Aan hem, die soms nog tobt of treurt:
„Kom! wees getroost: — want licht en donker
Heeft elk op Aard... zijn beurt!"

Goe Morgen.

De dag ontsluit zijn gouden poort;
Daar komt de zon met àl haar stralen,
En dringt tot in de diepste dalen;
En roept tot elk, met vriendlijk woord:
Goe morgen!

En nauwlijks hebben zij 't gehoord,
Of bloem en vogels worden wakker;
En 't klinkt, langs bosch en beemd en akker,
In duizendvoud herhalen voort:
Goe morgen!

Dàt is een toon, die 't hart bekoort! —
Wel-op, gij Slapers! laat dat zingen
In huis en hart dan binnendringen;
En zeg' (als 't u tot arbeid spoort):
Goe morgen!

Hij, wien een goede morgen gloort,
Hij mag, bij 't werken naar zijn krachten,
Een goeden dag en avond wachten:
Tot eens hem straalt in hóoger oord
Goe morgen!

Het Kerkklokje.

De klok van 't needrig kerkje roept:
„Ontwaak, de dag breekt aan!"
En 't is of nieuwe levenslust
't Verkwikte hart doet slaan.
„Ontwaak... dat gij den morgen groet'
Met blij gezang, met frisschen moed;—
De nacht was kalm, de rust was zoet:
Nu zij weer de arbeid goed!"

En — is de dag voorbijgegaan,
Dan zegt ons de avondklank:
„Ter ruste nu, gij trouwe schaar!
En breng uw Schepper dank.
Hij zendt, wie vroom zijn taak volbracht,
In stillen nacht zijne Englenwacht"...
En 't klokje wenscht u, rein en zacht,
Ná arbeid, „goeden nacht!"

Voorjaarsbezieling.

1.

o Bloesemgeur, o bloemenpracht,
Nu Lente mij de slapen kust,
Hoe wekt gij weer des levens lust
In 't hart, dat ik verstorven dacht: —
o Hemelgunst! die ook in ons gemoed
Uit Winternacht weer Lente kiemen doet.

2.

Omklemd door angst en zorg en smart,
Door snerpend leed tot ijs verkild,
Krank van verlangen, nooit gestild,
Was 't koud en donker in dat hart,
En 't vreesde of óoit weer, iets nog, mijn gemoed
Uit die verstijving wekken kon tot gloed.

3.

En zie! één Voorjaars-adem kwam,
Één lentebloem... één zonnestraal...
En 't was, of Lente, in zegepraal,
Ook in mijn hart weer intrek nam:
U dank ik, God! die ook in ons gemoed,
Uit Winternacht weer Lente kiemen doet.

In Mei.

Zie!... op goudbetinte wieken
Daalt de pasgeboren Mei,
Bij het eerste morgenkrieken,
Op het groene dons der wei;
Door de bloesemsneeuw der twijgen
Suist de veldtoon der schalmei,
Zoele, vruchtbre druppels zijgen
Op het vale kruid der hei.

Donkerblauwe veldviolen
Wiegen op 't bemoste pad,
Half nieuwsgierig, half verscholen,
Tusschen tulp en crocusblad;
Duifjes nebben onder 't koozen
Krop en kuif en pluimpjes glad,
Tusschen witte waterrozen
Duikt de zwaan in 't zonnig nat.

Alles wat met wilde vlagen
Stormde, in langen winternacht,
De aard deed siddren — 't hart deed jagen...
Is tot lust en rust gebracht;
Wat verkwijnde, wat verkoelde,
Heft zich op tot gloed en kracht...
Zoete Mei!... de geest gevoelde,
Dat nòg schooner Lente ons wacht.

Meilied.

1.

Bloemen dragen
Al de hagen,
Geuren waaien overal;
Klagend dwalen
Nachtegalen
Langs den blanken waterval.
Zie! hoe Lente de Aarde kust.
Teedre zanger,
Klaag niet langer!
Waarom mengt ge, telkens banger,
't Droeve klagen in den lust?

2.

Winterdagen
Brengen vlagen,
Brengen plagen ons genoeg;
Als de hagen
Bloemen dragen,
Is 't voor klagen veel te vroeg.
Op dan, hartjes, kweelt nu blij!
Frissche kleuren,
Zoete geuren,
En wat liedjes uit den treuren
Passen bij het Lente-tij.

Geen Roosje zonder Doornen.

1.

Een roos, die zonder doornen bloeit,
Waar mag ze zijn te vinden?
'k Vrees, dat ze in weinig hoven groeit;
Je zoekt vergeefs, me-vrinden!

2.

En òf ze ook al te vinden waar',
Licht dat ze u zou mishagen;

Het hoort nu eenmaal bij elkaar,
Dat roosjes Doornen dragen.

3.

Wat leed in lust, wat lust in leed,
Zoo is ons aardsche leven;
En als het ons geen goed en deed,
't Ware ànders ons gegeven.

4.

Dies neemt de roosjes, als ze zijn;
Het leven met zijn nukken;
En doet het soms een beetje pijn,
Het leer' voorzichtig plukken.

Zaaien en maaien.

Ik weet een kostlijk vooglenlied:
„Wij zaaien niet, wij maaien niet!" —
Zij zingen 't hoog, zij zingen 't laag,
In eikentop en rozenhaag,
Op hei en wei, in ruigte en riet...
„Wij zaaien niet, wij maaien niet!"

Doch — schoon de Landman 't gaarne hóort,
Hij zaait maar toe, hij maait maar voort;
Hij melkt zijn runders — maakt zijn ros
Eerst 's avonds van de ploegschaar los,
En denkt bij 't rijzen van den dag:
„'k Ben blij toch, dat ik wèrken mag!"

„Maar komt des levens Avond aan,
Dan moog 't mij als de Vogels gaan;
Dan stijgt mijn lied, al beeft mijn stem,
Als 't kostlijk vooglenlied — tot Hem,
Die uit den Hemel op mij ziet...
Al zaai of maai ik dan meer niet!"

Hemelsblauw.

Niet waar!... dat is een mooi gezicht,
Als 't weer zoo neevlig is en grauw,
En als er dan een plekje blauw,
En hier en daar een straal van licht,
Gelijk een venster in den hemel,
Zich opent in het wolkgewemel.

Al keken wij dan droef en bang,
Zoo voelen we, als vanzelf, ons oog
Zich heffen naar des hemels boog; —
En roept (als in een Englenzang)
Een stem ons toe: — „dat lichtgeflonker
„Is dubbel helder in het Donker!"

Gij, die in zorg en leed verkwijnt,
Och! zie toch rond, met scherp gezicht,
Of niet wat blauw, of niet wat licht,
De wolken op uw pad doorschijnt;
En — z i e t gij ze op uw donkre wegen,
Geniet ze dan als dubblen zegen!

Zonneschijn.

1.

o Levenslust, o levensheil!
Wel moogt ge ons hart ontgloeien,
Wanneer we u, zonder maat of peil,
Uit hooger bron zien vloeien.
De purpren trans, de bloemengaard,
De geurig-koele dreven,
Gij gaaft ze ons, God! reeds hier op Aard,
Als deel van Hemelsch leven.

2.

Gij berg en dal, vol blij geruisch,
Gij woud, met duizend tongen,
Gij vogelkweelen, beekgesuis,

Gij loflied nooit volzongen ...
Gij al te zaam! — doet gij ons niet
In zaligend bekoren
Den zachten weerklank van het lied
Des Eeuwgen levens hooren.

3.

o Wees dan, allen! blijde in God. —
Ook U heeft Hij gegeven
Dien reinen lust, dat rijk genot,
Dat innig heil van 't leven:
Maar 't heffe uw geest en hart en stem,
Gelijk der Schepping zangen,
In lof en liefde en dank ... tot Hem,
Van wien gij 't mocht ontvangen.

Landschap-Schetsjes in den vreemde.

I.

Op de Rots.

Reusachtig teekent tegen 't blauw der lucht
Zich de omtrek af des landmans .... forsch gebouwd,
Die 't zaad, door hem der rotsige aard betrouwd,
Nu ziet gerijpt tot halmen, zwaar van vrucht;
Hij wet de sikkels,
die in 't zonnelicht
Weerkaatsen, als de zilvren boog der maan,
En (als een rij van krijgers) valt het graan
Voor 't snijdend zwaaien van de scherpe zicht.

En langs het bergpad —
met een kostbren last
Van schoven, die 't op hoofd en schouder draagt,
Ziet gij 't jonk volkje —
en, dalwaarts, vrouw of maagd,
Die 't koren op de breede wagens tast. —
Als nijvre mieren weemlen zij dooreen
Van de' eersten straal die de Oosterkim verguldt,
Tot zich het dal in blanken sluier hult
Wen de avondzon den hoogsten top bescheen.

o Wat in láger streek, door noeste vlijt,
De mensch ontwoekert aan het golfgeklots, —
Betwist hij hier aan de ijzerharde rots,
Waar zij verweert door 't knabblen van den Tijd;
En dwingt het heikruid
(dat, als lichtgrauw haar,
Op 't reuzenvoorhoofd van den rotsklomp groeit)
Een krans te dragen,
waar de winde in bloeit
Gevlochten met den gouden korenaar.

II.

Onder 't Lommer.

Wat tracht ge telkens, heldre zonnestraal...
Door 't dichte lommer steelswijs heen te breken,
En 't koele nat der saamgevloeide beken
In gloed te ontsteken?

Of wilt ge van de jonkvrouw,
neergevlijd
Op 't donzig mos,
en mijmrend bij het kweelen
Der vogels —
onder 't heimlijk, koestrend streelen
Een kusje stelen?

De breede stroohoed, met een roos gesierd,
Ligt achtloos op den grond: —
en half gebogen
Op 't rechterhandje ziet ze uw ijdel pogen,
Met kwijnende oogen:

En drukt de linkerhand op 't kranke hart,
En lacht weemoedig —
of uw gouden stralen
Iets heimlijks uit haar leven haar verhalen,
Bij 't vruchtloos dalen.

III.

Bij de Bron.

In de schaduw weggedoken
Van de abeelen looverzaal,

Valt de bron —
met zilvren straal
Uit der aarde schoot gebroken —
Met haar zilvren druppels weer
In den schoot der aarde neer.

Wie er toeven, mat van blikken,
Wie er toeven, krank van hart,
Voelen 't wijken van de smart,
Voelen zin en geest verkwikken;
Of de klare koele dronk
Levenslust en veerkracht schonk.

Schemert niet een waas van rozen
Op die bleeke kinderwang?
Voelt de moeder niet al lang,
Bij het kussen en het koozen,
Aarde!...
dat ge, voor haar schat,
't Harte van een moeder hadt?

Zie!... de kleine handjes vatten
Gretig het kristallen vat,
Waar het borlend, bobblend nat
Méer kristal nog — in komt spatten;
En het drinkt, in éénen toog,
Kracht in 't lichaam, gloed in 't oog.

En de moeder...
dankend, juichend,
Knielt haar ziel voor God den Heer! —
't Kind omvat zij vast en teer,
Als opnieuw Zijn gunst getuigend;
En een traan valt in 't kristal....
Offergave...
't reinst van al!

IV.

In het Dal.

Als jonglingsdroomen zweven langs de kim
De laatste gouden wolkjes...
Uit het nat,
Dat, maan-betint, langs groenen rotswand spat,

Stijgt, in zijn wit gewaad, de reuzenschim
Des avondnevels...
fluistrend: goeden nacht! —
En breidt zijn armen uit, onhoorbaar zacht,
En drukt de bergspits, die den hemel tart,
Als waar 't een kind — ter sluimring aan zijn hart.

't Is alles stil!
Maar hoor — een melodij,
Vol weemoed [1]), en toch vol verrukking,
stijgt,
Steeds zwellend, langs de laagre heuvelrij
Omhoog —
alsof een ziel ten hemel hijgt:
En zij iets in dien toon, waarbij 't gemoed
Den nagalm eener àardsche smart beseft...
Toch is 't, of zich daaruit een hymne heft:
„Wie in den Heere sterft, is sterven zoet!"

Een knaap wordt daar begraven: —
Stil en zacht
Draagt hem een deel der makkers....
Na den dag
Van zwaren arbeid,
die nauw poozen lijden mag,
Blijft hun, voor 't vrome werk,
alleen de Nacht!

Zoo doen ze stéeds, wanneer de Dood er één,
Ter ruste, uit het gewoel der werkplaats riep,
En brengen hem des avonds...
of hij sliep —
Naar 't bed van mos op Godes akker heen.

En zie!
een ander deel der makkers gaat
De baar vooruit —
en heft den lijkzang aan:
Eenvoudig is hun lied, als hun gewaad;
Maar hoort ge 't...
o! dan welt er vast een traan

---

1) Wanneer in 't dal der Ourthe een mijnwerker of een der werklieden aan de ijzergieterijen gestorven is, wordt hij doorgaans tegen zonsondergang door zijne makkers, onder 't zingen van een geestelijk lied ten grave gebracht.

In 't oog u...
dan weerklinkt, ook in Uw hart,
Het lied der zaalge hope in aardsche smart:
„De nevel kwam —
maar ginds blinkt Hemelgloed...
„Wie in den Heere sterft, is sterven zoet!"

Regenboog.

1.

Wie er schreien moge of zuchten,
Heffe in 't leed den blik omhóog;
Tusschen dreigende onweersluchten
Blinkt de heldre Regenboog;
Waar' die stralenkrans verschenen,
Zoo de storm niet had gewoed?...
Regendruppels, zonnegloed,
Innig moet gij u veréenen,
Eer ons oog dien glans begroet.

2.

Buigt uw hart dan onder 't lijden,
Heeft de smart uw oog bezwaard,
Denk: „geen vrede zonder strijden,
En geen Hemel zonder Aard!"
Regendruppels... zonneglansen...
Smelten in dien vredeboog: —
Droeven! heft den blik omhóog;
Tot de zon van reiner transen
In uw tranen spieglen moog'!

Oogst.

1.

De maaier drijft de scherpe zicht
Door 't gouden koren heen,
De halmen vallen, zwaar en dicht,
In rijen naar beneen:

2.

De meisjes binden op het veld
Het graan in schoven vast,
In wagens, daavrend aangesneld,
Wordt schoof op schoof getast:

3.

En bovenop springt door elkaar
De jeugd in dartlen dans,
De korenbloem en korenaar
Vereenen ze in een krans:

4.

En wie de knapste maaier is,
En wie de knapste maagd,
Die wéet (als 't avond wordt) gewis...
Wie zulk een oogstkrans draagt.

Loon naar werk.

Grijp de scherpe sikkel aan,
Sla ze door het goudgeel graan,
Ga met dankbaar hart aan 't maaien;
Zie, hoe 't veld te prijken staat...
Och! wat helpt die goede raad,
Zoo uw hand vergat.... te zaaien!

't Graan, dat dáar zoo welig groeit,
Is met moeizaam zweet besproeid,
Kostte vlijt bij dag en nachten!..
Gij hebt tijd en kracht verspild,
Traag en zorgloos: — en gij wilt,
Zonder arbeid, loon verwachten?

Neen! — de goede, wijze God
Heeft des levens rijkst genot
Zóo met Arbeid saamgeweven,
Dat (hetzij men lache of zucht')
Toch de zuurst-verdiende vrucht
Steeds den zoetsten smaak zal geven.

Ploeg en zaai dus onverpoosd,
Zwoeg en zorg en werk getroost...
En als de oogst, in gouden halmen,
Dàn op 't veld te prijken staat,
En uw hand de sikkel slaat...
Dank dan God, in blijde psalmen!

De Duinroos.

De storm joeg wild het luchtruim door,
De zee hief wild haar golven op;
Een duinroos dobberde op den top,
Maar ging in 't stormen niet te loor:
Neen!... op de kruin der baar gedragen,
Werd zij geworpen op het strand;
Maar woelde zich weer vast in 't zand,
En bloeit wellicht in béter dagen!

De storm joeg wild het luchtruim door,
De zee hief wild haar golven op;
En redloos zwalpt, van top tot top,
Een schip, door 't ongemeten spoor:
Tot dàt het (eensklaps stukgeslagen)
Als wrak geworpen werd op strand,
En de arme scheepslui, in het zand,
Half stervend, of gestorven lagen.

o Gij, die vaak naar grootheid streeft,
En over 't needrig leven klaagt,
Zie toe, wanneer de Stormwind jaagt,
Wat voordeel láger standplaats geeft. —
Hoe hóoger stand, hoe éer bezweken
Wanneer de storm des levens woedt....
In 't strijden met den wilden vloed,
Had ik der Duinroos 't liefst geleken!

Helmkruid.

1.

In 't gloeiend zand
Der hooge duinen
Geplant,
Kwijnt ge... verdorrend op heur kruinen,
Aan 't eenzaam strand.

2.

Schoon 't koele nat
Uw dorre sprieten
Omspat;
Moogt gij geen laafnis toch genieten,
Verschrompeld blad!

3.

Vaak sterven wij
In hooploos smachten,
Als Gij: —
En 't doel van hopen en van trachten
Lag zoo nabij!

Uit Dood ten Leven.

1.

Hebt gij der aard gegeven
Al wat u dierbaar was....
Een beeld van hooger leven
Kiemt toch in 't bloeiend gras;
Laat smart u niet beklemmen...
Waar knop aan knop ontsproot
Daar vragen duizend stemmen:
„Wáar is uw prikkel, Dood?"

2.

Wilt gij uw leed en vreezen
Bij 't pas gesloten graf

Vertroosten en genezen?
Wacht vroom Gods toekomst af!
Der Lente bloem-ontspruiten
Zegt, in zijn kleurenpracht:
„Het sterven is ontsluiten
Van hooger levenskracht."

Een Rots.

1.

Een rots in 't hart der zee,
Die, hoe de branding slaat,
Onwrikbaar tegenstaat;
Zóo zij uw hart in 't kwaad!

2.

Eéns effent zich de zee,
Eéns wijkt gevaar en nood;
En 't loon der deugd is gróot,
In leven of in dood!

Avondstond.

1.

o Rustig-lustige avondstond!
Die ons van de' arbeid komt verpoozen;
Gij draagt, al zijn 't wat bléeker rozen,
Zoo goed als de ochtend ze in den mond!
En door dien teeren rozenkrans,
Wiens schoon zoo spoedig is verdwenen,
Strooit gij de zilvren starren henen,
Die schittren aan den blauwen trans,
Met eeuwig onverdoofbren glans.

2.

Uw adem, die ons 't voorhoofd kust,
Is nog van duizend geuren zwanger,

En lieflijk kweelt uw lentezanger,
Schoon alle vogels gaan ter rust; —
Uw hand strooit over gras en spruit,
En op de half-gesloten knoppen,
De laafnis van uw koele droppen;
En, als op 't dor geschroeide kruid,
Giet gij ze in onze harten uit.

3.

Gij rustig-lustige avondstond!
Die ons wilt troosten, sterken, laven....
Gelijkt ge niet met al uw gaven
Een Engel, dien de Heer ons zond?
o Geef ons dan ook, elken keer.
Nà de' arbeid, dien we als lust beminnen,
Die rust van buiten en van binnen,
Die 't smachtend harte, telkens méer,
Ten Hemel heft tot God den Heer.

Laafnis.

1.

De zomerhitte brandt en gloeit,
Ofschoon 't al Avond wordt:
Wat is er menig blad verschroeid,
En menig bloem verdord!

2.

Een dag van zorg, een dag van leed,
Is weer voorbijgegaan;
Gij kent ons harte, o God! en weet
Hoeveel 't heeft dóorgestaan.

3.

Maar koelte en rust daalt met den nacht
Op alle velden neer:
Gij gaaft ze aan al wat naar U smacht...
Ai! geef ze ook Ons, o Heer!

Omhoog.

1.

De zwaluw scheert langs 't watervlak,
En zoekt haar spijs langs de aard;
Maar als ze die heeft opgegaard,
Dan vliegt zij haastig hemelwaart:
Omhoog, omhoog, naar 't wolkendak!
Alsof zij, in de blauwe luchten,
Aan de aard en 't aardsche wou ontvluchten,
Omhoog, omhoog!

2.

Och! hief zoo ieder Mensch zijn oog —
Wanneer hij, moede en mat,
Zijn daaglijksch brood op 't levenspad
Met moeizaam werk verkregen had,
Omhoog, omhoog, naar 's hemels boog:
Dan vloog zijn ziel op vleuglen mede
Naar 't eeuwig Rijk van licht en vrede,
Omhoog, omhoog.

Een en dezelfde.

1.

Hoe lieflijk praalt gij, Avondster!
En trekt ons oog en hart van ver,
Omhoog, tot God, den Heere!
Hoe straalt gij weer als Morgenlicht,
Opdat ons hart en ons gezicht,
Opnieuw tot God zich keere;
Prachtig,
Machtig
Dringt uw luister
Door het Duister
Van de transen...
Als door 't Licht der morgenglansen.

2.

Verheffend licht, als de Ochtend praalt,
Vertroostend licht, als de Avond daalt,
Uit éene bron gevloten;
Weerkaats uw glans in ons gemoed,
En toon ons God, in kwaad en goed,
Geleden of genoten!
Weelde
Streelde,
Lijden griefde...
Maar Gods liefde
Bleef ons harte
't Eeuwig licht in Vreugd en Smarte.

Des Heeren Huis.

1.

Uit den grijs bemosten toren
Dringt der klokken hel geluid:
Komt, het noodt u àllen uit,
Mengt uw stemmen in de koren;
Komt, en legt het aardsche kruis
Neder, in des Heeren Huis!

2.

Wie er weenden, wie er baden,
Dáar wordt traan en beê verhoord;
Rust daar, bij des Heeren woord,
Wie vermoeid zijt en beladen:
Vliedt daar àllen 't aardsch gedruis:
Vrede woont in Godes Huis.

3.

Eenvoud, onschuld keert er weder
In de ziel voor God ontgloeid; —
Wat u nog aan de Aarde boeit,
Legt het aan den dorpel neder:
Spoeddet ge uit paleis of kluis,
Kindren Gods zijt ge... in Gods Huis!

Bestendigs.

1.

Het golfje vliet, het windje waait;
De zon en maan gaan op en neer;
Ja 'k hoor, de heele wereld draait...
Is er dan niets bestèndigs meer?

2.

Vast, véel bestendigs is er niet!
Maar *iets* toch staat onwrikbaar pal
Hoe 't windje waait, hoe 't golfje vliet,
Hoe ook de wereld draaien zal.

3.

En luide roept in ieders hart,
Al houdt men zich ook willens doof:
„Dàt, wat des levens wiss'ling tàrt,
Is... kloeke Moed en vast Geloof."

Rust.

Wij rusten van den zwaren dag
  In 't bloesem-sneeuwend lommer;
Het hoofd omhoog, in 't oog een lach,
  De geest bevrijd van kommer:
Want Arbeid is des levens lust,
En o! hoe heerlijk smaakt dan Rust!

Och! kruipt er somtijds in uw hart
  Een ditje, of wel een datje...
Getroost aan 't Werk — en alle smart
  En alle leed vergat-je;
En hoe ze wáakten:... de avondrust
Die heeft hen straks in slaap gesust.

Wat zijt gij, zware levensdag,
  Dan tobben, slaven, zwoegen?
Doch... daar 't niet anders wezen mag,

Wil ik mij gaarne voegen:
Eens toch — wacht alle Moeden rust,
Aan die gestarnde hemelkust.

Bloembed.

1.

Geurig suizelt door de dreven,
Avondkoeltje! uw ademtocht,
Of gij, vóor het hen begeven,
Elke knop nog kussen mocht.
Of 't omarmen en omspelen
Hen ter ruste wiegen kon,
Die doorgloeid zijn van het streelen
En het stralen van de zon.

2.

Dankbaar keeren ze U, in luste,
Hun verschroeide kopjes toe,
En zij plooien zich ter ruste
Moegekust en spelensmoe:
En al stiller en al zachter
Fluistert gij het wiegelied:
„Knopjes slaap!" —
Tot gij, als Wachter,
Alles rustig sluimren ziet.

3.

En dan strijkt gij... dicht langs de aarde
Sluipend — heel het bloembed rond...
Of gij ergens in de gaarde
Mooglijk één nog wakend vondt;
En dan schuift gij alle blaadjes
Als een groen gordijntje dicht,
Waar, in laantjes of op paadjes,
Nog een scheemring is van licht.

4.

Doch ze rusten na hun lusten,
Doch ze rusten na hun leed;

Zie! — wat droomen of hen susten,
Nu Uw lied hen sluimren deed: —
. . . . . .
Zijt ge niet, bij 't teeder streelen,
't Beeld... van vrome Moedertrouw?
Wakend — dat te dàrtel spelen
't Jeugdig harte schaden zou!

Des Avonds.

1.

De dag was donker:... zwaar en dicht
Hing damp en nevel over 't dal —
't Was aaklig stil: geen vogel zong er;
Slechts 't ruischen van den waterval
En 't klettren van de beekjes drong er,
Eentonig-droef, in 't oor: — en 't hart
Kromp, als de Schepping, zaam van smart...
Maar toch aan de' Avond werd het licht!

2.

Ter westerkim brak voor 't gezicht
Een zwakke straal de neevlen door,
En boorde door het wolkkleed henen;
Totdat de sluierrand, met gloor
Van purpren franje was doorschenen,
En langzaam zich het mistig grauw
Verhelderd zag tot goud en blauw...
En baadde in fonklend zonnelicht.

3.

Wat houdt ge 't oog ter Aard gericht
Gij Tòbbers!... wien de levensdag
Niets bracht, dan dichte neveldampen?
Omhóog dat oog — of dáar 't ook zag
Hoe licht en duister eeuwig kampen! —
Wéet, éenmaal breekt de hemelgloor
Des levens zwartste wolken door...
Ook aan Uw avond wordt het licht!

Droomend.

1.

Stilte suizelt door de twijgen,
Alle bloemen gaan ter rust,
Moebestraald en moegekust;
Zelfs de nachtegalen zwijgen: —
Al uw lijden, al uw lust,
Hart! — worde óok in slaap gesust.

2.

Toch trilt in het loof der boomen,
Als een geestenstem zoo zacht,
Zang van vogels door den nacht...
't Lied, dat ze in hun sluimring droomen!
Beeltnis, wat de dag hun bracht: —
Lied van weelde — lied van klacht!

3.

Zwellend harte, jagend harte!
Of de dag u ook ontvlied' —
Wat u 't leven roove of bied'...
Alle weelde en alle smarte
Smelte... schoon ge rust geniet,
In uw droomen — tot een Lied!

Stormvlaag en Sterrelicht.

1.

De wilde wolken jagen
Met storm en hagelvlagen
Het breede luchtruim door;
Maar tusschen 't wolkgewemel,
Ziet gij den blauwen hemel
Doortinteld van der Sterren gloor.

2.

En dubbel troostvol dalen
Die vriend'lijk reine stralen
Door 't scheurend wolkenzwart,
En dubbel trekt hun glansen
Door 't sluiergaas der transen
Ten hoogren hemel oog en hart.

3.

Heil! wie bij 't wilde jagen
Van 's Levens onweersvlagen
Wéet, dat in storm en nacht
Het tintlend stargewemel
Ondoofbaar, van Gods hemel
Ter neer ziet, als een' Englenwacht.

Denneboom.

Dat is liefde zonder ende,
Dat is liefde zonder keer...
Of de lente of zomer wende
Zij het herfst, of winterweer;
Altijd groen, altijd groen
Zijn uw bladen —
Zonbeglanst of sneeuwbeladen;
Altijd groen, altijd groen,
Is uw, eeuwig frisch, plantsoen.

Dat is liefde zonder ende
Dat is liefde zonder keer...
Zij het voorspoed of ellende
Weelde of lijden evenzeer;
Altijd trouw, altijd trouw
Zij uw harte —
't Juich van lust of krimp van smarte;
Altijd trouw, altijd trouw,
Zij uw harte in vreugd en rouw.

o Die liefde zonder ende
o Die liefde zonder keer,
Dat ze nóoit zich van ons wende,
Ons begeve nimmermeer! —
Even groot, even groot,
Onbezweken,
Schoon ook iedre staf moog' breken;
Even groot, even groot
Blijv' ze... in leven als in dood!

Winterdag.

1.

De lucht is blauw, de vloed is ijs,
't Blinkt al in de' avondzonneschijn,
En langs de takken, bruin en grijs,
Hangt de ijzel, als een blank gordijn;
Daar vliegt, met korten vleugelslag,
Een kraaienzwerm door 't pijnboomhout...
't Is toch een heerlijk ding in 't woud,
Zoo'n winterdag, zoo'n winterdag!

2.

Het mosbed kraakt; — de rappe voet
Drukt sporen in 't besneeuwde groen;
Ginds kronkelt, als een welkomstgroet,
Een blauwe rookwolk door 't plantsoen;
Van verre klinkt, met slag op slag,
De scherpe bijl op 't harsig hout...
't Is toch een heerlijk ding in 't woud,
Zoo'n winterdag, zoo'n winterdag!

3.

Maar ginds wacht mij een lieve vrouw,
En kinders, o! als melk en bloed;
Een krachtig maal, een warme schouw,
En duizend kussen, trouw en zoet;
Hoe mooi 't dan ook hier wezen mag,
Ik zeg, bij 't kruipen in mijn kluis:
't Is toch een heerlijk ding in... huis,
Zoo'n winterdag, zoo'n winterdag!

Winter.

1.

De Winter trekt zijn sneeuwjas aan,
't Is buiten bar en kil;
Laat hij gerust zijn gang maar gaan,
Wanneer hij stormen wil!

2.

Wij koozen zoet, wij kouten zacht,
En schikken dicht bijeen.
De Winter raaz'... de Jonkheid lacht —
De Brompot knor' alleen!

3.

Naar lijf en ziel, o warme kluis,
Is 't (in U!) lentedag
Voor èlk, die in zijn zalig t h u i s
Het stormen tarten mag!

In een Januari-nacht.

1.

Wat wordt uw goede naam bezwaard,
Alsof ge een ouden paai zoudt lijken,
Met schrale lokken... grijzen baard...
Neen, Winter! — 'k Zag uw kunstwerk prijken
En schittren op mijn vensterglas,
Of 't vol van diamanten was.

2.

Me dunkt, gij zijt een fiere Maagd,
Met ernstig oog — maar onbetrokken!
Die sterren op het voorhoofd draagt,
En sneeuwkristallen in de lokken;
En die, bij ieder in de buurt,
Des nachts op 't vensterglas borduurt.

3.

o Kostbaar weefsel, fijn als rag,
o Kantwerk! rijk aan bloem en bladen,
Wat 'k menig nacht wel wakker lag,
Of ik de kunst er van mocht raden;
Of ik van 't maagdlijn, dat u wrocht',
Den vingertop ontdekken mocht!

4.

Wel wist ik, dat zij iedereen
Zoo'n winterbruiloftstooi wil schenken,
Maar, als de mijne 't móoist mij scheen,
Dan was 't, als moest ik er bij denken...
Dat zij, o Arme! voor Uw haard
Haar sierlijkst-rijkst patroon bewaart.

5.

Dus — zag ik 't vriendlijk aanschijn nooit,
Kon ik den vinger nooit ontdekken,
'k Voel tòch:... wie zóo mijn venster tooit
Met duizend kanten-slingertrekken,
Met zooveel bloems, en sterrenschijn...
Die kan geen stroeve Grijsaard zijn!

Onder de Sneeuw.

1.

De witte vlokken stuiven,
Die 't veld met dons bekleen;
Geen grasjen of geen spruitje
Dringt meer door 't dekkleed heen:
Maar 't groeit, hoe diep bedolven,
Toch frisch en krachtig voort,
Tot het, o Lente! uw stemme
Weer suizend fluistren hoort.

2.

Laat de Ouderdom de lokken
  Met rijm en sneeuw belaan,
De Liefde blijft er groeien
  In vrome Jeugd ontstaan:
In stramme borst besloten,
  Nauw merkbaar voor het oog,
Toeft zij op schooner Lente
  En Bloeitijd — hier omhoog!

Van Vrijen en Trouwen.

* * *

1.

Een knappe meid, een rappe maat,
Ik zie ze met een rechte vreugd
(Wanneer 't maar gaat
In eer en deugd)
Wat vrijen in hun zoete jeugd!

2.

Dàt is de ware lentetijd
Voor 't eerlijk, onbedorven paar,
Wanneer 't elkaar
Uit liefde vrijt,
En trouwen kan nog binnen 't jaar.

3.

En als hun zeegnend, de' ouden liên,
Opnieuw van liefde 't harte brandt:
Waar elk zijn pand
Zoo hand in hand
En hart aan hart vereend mag zien!

4.

Bemint elkander dan gerust,
Gij knappe meid, gij rappe maat!
Maar als ge in lust
Elkander kust,
Weet, dat Gods oog u gadeslaat.

5.

Bezorg' dus 't nette boeltje maar:
En hebt ge, voor een kwaden dag,
Een spaarpot klaar...
Denkt dan: het màg!
En treedt getroost voor 't echtaltaar.

6.

Gelooft me: als zóo uw vrijen is,
En 't huwlijk daaraan blijft gelijk,
Dan zijt ge rijk...
En ziet gewis
Gods Englen aan uw huishoud-disch.

Te Vroeg.

Een maagdelijn van zestien jaar
Met oogjes blauw, en goudblond haar,
Met koontjes als een perzikbloem,
Dat is gewis des Huizes roem:
Als 't hart zoo zacht is als de koon,
En 't zieltje 't schóonst van al het schoon.

Maar toch — een knaap van zestien jaar
Met zwarte kijkers, lichtbruin haar,
Met wangen als kastanjebloem,
Is haast nog méer des Huizes roem:
Als 't hart zoo kloek is als de hand,
En Moed reeds luistert naar Verstand!

Doch ach! wáarheen ik kijken mag,
Hoe zelden zie ik van dat slag, —
Meest nare bloeden, links en rechts,
Half rijp, half rot: vol zwaks en slechts!
Volk — dat verdronken is misschien
Vóor dat het water heeft gezien.

Uitvliegen.

't Vogelijn had pasjes veeren,
Of het vloog in 't wilde woud.
Loert de jager niet in 't hout?
Zou geen sperwer 't kunnen déren?
Och! gij hadt het t'huis zoo best:
Vogel, denk om 't trouwe nest!

Maagdelijn, zoo jong van jaren,
Wilt ge uit Moeders huis al gaan?
Denk — op 's levens wilde baan
Loeren overal gevaren:
Jagers, sperwers, groot en klein...
Liefste, houd uw veertjes rein!

Viooltjes.

Schuilt maar weg, gij veldviolen!
In het dicht begroeide pad;
'k Riek de geuren van uw blad,
Of ge u nòg zoo houdt verscholen;
Al verbergt ge u nòg zoo zeer,
Lieve bloempjes, 'k vind u weer!

't Is me een lust u op te speuren,
Waar ge zedig duikt in 't groen:
Mooglijk, dat ik 't niet zou doen,
Als ge trotsch waart op uw kleuren
Maar nu — nedrig bloemelijn!
Zult ge mij de liefste zijn. —

Jonge mannen! zoo ge bloemen
Voor uw hof te vinden tracht,
Zoekt viooltjes, nedrig zacht,
Geurend, zonder zelfberoemen...
Wat zich hóoger heffen kan,
Bloeit voor jan-en-alle-man.

Mooi Truitje.

Ja! — wangetjes van melk en bloed,
Een fijne hand,
Een netten voet,
En oogjes, als een diamant,
Die hebt gij, schalk en aardig guitje!
Maar noemt u ieder 't móoie Truitje,
Ik zeg het toch, ik zeg het toch...
Ik ken er vrij wat mooier nog!

Al heeft er iemand leed of nood,
Uw blanke koon
Blijft éven rood...
Wat bléekheid waar' dan 't rechte schoon!
En blonk een traan dan in die oogen,
En repte zich, naar best vermogen,
Dan... handje en voetje — maagdelijn!...
Mooi Truitje, gij zoudt mooier zijn.

Wie hartlijk deelt in andrer leed
En vroom en trouw
Te helpen weet —
(Hoe leelijk) is een mooie vrouw!
Maar u (hoe mooi ook) dartel diertje,
Die enkel leeft voor uw pleziertje,
U zeg ik toch, u zeg ik toch...
„Mooi Truitje, 'k ken er móoier nog!"

Zich spiegelen.

Klaartje zag in 't spiegelglas,
En ze pronkte,
En ze lonkte,
En ze keek hoe knap ze was;
Rank en rap van lijf en leden,
't Lief gezichtje fijn besneden,
Al de kleertjes net van pas;
Ieders hart dacht zij te winnen....
Nu... ik geef haar gaarne recht,
Zoo ze me éerst nog maar eens zegt
(Wil ze oprecht zich doen beminnen),
Hoe ze er uit mag zien... van binnen!

Hebt ge blosjes op uw koon,
Blanke handjes,
Witte tandjes,
Heldere oogjes, klaar en schoon,
Lokjes, die in krinkels hangen,
Schalke kuiltjes in de wangen....
Vleierij en gunstbetoon

Zult ge er mooglijk wel bij winnen;
Maar het duurt niet — als het hart
Boos of leelijk is of zwart...
Wilt ge oprecht u doen beminnen,
Klaartje! — spiegel u... van binnen.

Schoonhouden.

Muizenesten in de kast,
Muizenesten in het kopje:
Weet ge wel, mijn rozeknopje!
Hoe dat bij elkander past?
Wie de handen slap laat hangen
En het hoofdje slap er bij,
Kweekt een muizenesterij
Die geen poesjes kunnen vangen.

Daarom wil, mijn lieve Meid!
Hoofd èn kasten alle dagen
Boenen, schuren, vegen, ragen
Met de puurste keurigheid. —
Booze wenschen en gedachten,
Stof en ontuigs overlast,
'k Bid-je, laat in hoofd of kast
Geen van beide ooit... overnachten!

Raad.

Als ge wilt uit vrijen gaan,
Kijk je meest de Dochter aan;
Maar, zoo Ik u raad mag geven,
Kijk de Moeder ook eens even;
Liefde maakt u mooglijk blind...
Denk: mal moêrtje geeft mal kind!

Is de Moeder vuil of knap,
Is de Moeder lui of rap,
Is de Moeder bits of goedig,
Is ze nedrig of hoogmoedig,
Denk, éer je om de Dochter kwam...
Vrucht valt dichtebij den stam!

Menig trouwt wel, éer hij 't weet,
Bestemoer, als Maagd verkleed,
Jeugdig haar en oude streken;....
En hij merkte, in weinig weken,
Dat hij eig'lijk ging ter trouw
Met de Moeder van zijn Vrouw.

De Koekoek.

Een koekoek in een boomgaard zat,
Mooi Leentje stond er bij;
„Wel koekoek!" zei de looze prij:
»Zeg, komt er haast een Lief voor mij?
Hij zij van 't dorp of uit de stad:
Maar 'k wou, dat ik een vrijer had."

De koekoek zweeg: — „je krijgt er geen!"
Riep, lachend, Bestevaar:
Maar daar begon het, frisch en klaar,
Van „koekoek, koekoek," hier en daar;
En schaatrend liep de deerne heen:
»Wel man! ik krijg er tien voor één!"

Vonken.

Meisjes! als ge doove kolen
Hebt gerakeld onder de asch,
Leit er licht een vonk verscholen,
Die nog niet gedoofd en was.
Weest voorzichtig met uw vuur:
Goede raad is altijd duur!

Doet het blaken nog en braden,
Brandt het nog in vollen gloor,
't Zal u licht zoovéel niet schaden,
Want gij waakt dan zelf er voor;
Maar een vonkje, zoo men rust,
Sticht wel brand, dien niemand bluscht.

Meisjes! 't éérelijke branden,
Dat de wereld vrij mag zien,
Heeft nog nimmer scha of schanden
Aan de vrijsters doen geschien...
Maar de vonkjes, lieve Maagd,
'k Bid-je, dat ge er zorg voor draagt!

Van een Voerman en een Boerenmeisje.

1.

„Drie zilvren bellen om zijn hals,
Die heeft er mijn wakker paard,
Een zilvren hartje voor zijn kol,
Drie roosjes al op zijn staart;
Mijn karretjen is niet zwaar gelaan:
Och, meisjelief! je moest met me gaan,
Het wordt al schemeravond!
Wat loop je daar zoo alleen?"

2.

„„Al was je paard ook nog zoo mooi,
Al is je karretje leeg,
Ik ben een flinke boerenmeid,
En lóopen, dat kan ik terdeeg!
Wat of er de buurt van zeggen zou?
Zij hielden ons wis voor man en vrouw!
En dat te schemeravond,
En met ons beien alleen!" "

3.

„En hielden ze ons voor man en vrouw,
Wat was er dan aan verzeid?
Wat niet en is, kan komen nog,
Ik vind je zoo'n aardige meid!"
De vroolijke voerman sprak en bad,
Totdat er het meisje bij hem zat.
Al in den schemeravond,
En met 'er beien alleen!

4.

Het is geleden jaar en dag...
De voerman is over de hei!
Het meisje zijn haar oogjes rood
Van al haar bitter geschrei.
Geen eerlijke vrijer kijkt haar aan: —
Wat deê' ze ook met dien voerman te gaan?
En dat te schemeravond,
En met er beien alleen!

Vrijage.

Jonkertjes,
Pronkertjes,
Hebben wel lust,
Om eens een avondje vrijers te heeten;
Maar ze zijn morgen, o meisjes! vergeten,
Wie dat ze gistren nog hebben gekust.

Aardige,
Vaardige,
Vroolijke maagd!
Trekt er uw hart tot een gulle vrijage,
Wil je gaan wandlen in 't groene boschage,
'k Gun het je graag, — maar zie toe wie u vraagt!

Kermisvrijers.

Daar liep een meisje, jonk en teer,
Op kermis langs de grachten;
Meteen kwam daar een halfblanks-heer,
Die wou haar te avond wachten.
„'k Bedankje wel!" zei 't lieve kind:
„Een vrijer wou ik graag;
Maar een die morgen me óok bemint,
Wanneer hij 't doet vandaag."

Een Meid hoort bij een Handwerksman,
De Heeren bij Jufvrouwen:
Daar komt toch nooit wat eerlijks van,
Te vrijen zonder trouwen: —
Dus, meisjes! ga je al op den tril,
Houdt u aan 't kermislied:
»Hij, die me als bruid niet hebben wil,
Krijgt me ook als vrijster niet."

Van een Tuinmansdochtertje.

Tuinmans Geerte! wil je gieten
Al de blomkens die er staan,
Kindlief! 't moet u niet verdrieten
Op een ieder acht te slaan.
Elk wil zijn bescheiden deel,
Niet te weinig, niet te veel.

Giet je met te groote plassen,
Giet je met te schriele hand —
Wat der teere bloem zou passen,
Waar' te weinig voor de plant;
Waar er één om méer nog vroeg,
Had een ànder lang genoeg.

Tuiniers Geerte! wil je vrijen
Met uw blooden Japikbuur,
Laat wat van uw stuursheid glijen,
Kijk zoo straf niet en zoo zuur:
Door een kusje vier of vijf
Krijgt de knaap een hart in 't lijf.

Maar — als Teunis spreekt van trouwen,
't Stoutertje (zoo schalk en wild),
En je wou den kwant behouen,
Wees met zoentjes niet zoo mild:
Denk: waar de één om méer nog vroeg,
Had licht de àndre allang genoeg!

Van een Herderin.

Daar was ereis een herderin,
Een herderin met eeren;
Zij liep blootshoofds en barrevoets
En poover in de kleeren;
Maar blonder haar en rooder koon,
Méer Vroomheid, Zedigheid en Schoon
Kan niemand ooit aanschouwen
Bij Juffers of Mevrouwen!

De Jonker van het Beemsterland
Die had in haar behagen:
Hij bood haar goud en zilver aan
En kanten om te dragen.
De herderin die zei: „Mijnheer!
Ik heb zooveel als ik begeer,
Bewaar je kanten-mouwen
Voor Juffers en Mevrouwen."

Dan was er nog een Boerenknaap,
Die had in haar behagen;
Hij bood haar brood en zuivel aan
En liefde heel haar dagen;
En blozend zei de herderin:
„Gelijk van goed, gelijk van min!
Ik dien je wel te trouwen...
Jou kiezen geen Mevrouwen!"

Goede Keuze.

1.

Roosje! ziet ge door de dreven
Niet dien bonten Vlinder zweven,
Rijk gesierd met blauw en goud? —
Als ge uw kelkjes openhoudt,
Kiest hij (onder alle rozen)
U misschien,
Om te kussen en te kozen
En zijn hulde aan u te bien!

REFREIN.

Maar de roos... zij vouwde 't knopje
(Kon het!) dichter nog ineen,
En, al schuddend met haar kopje,
Riep zij: — „Neen, o zeker, neen!"

2.

Roosje! ziet ge door de dreven
Niet dat nedrig Bijtje zweven?
't Draagt geen bont of schittrend kleed,
Maar tot werken steeds gereed,
Zal het, zoo ge uw bloesemblaren,
Hem ontsluit,
Kostbren honing er uit garen,
Als 't u kussen mag als bruid!

REFREIN.

En de roos... ontplooide 't knopje,
Sloeg het bijtje vriendlijk ga,
En, met halfgebogen kopje,
Riep het fluistrend: — „Ja! och, ja!"

3.

Meisjes! ziet ge, in veld of dreven,
Vlindertjes of bijtjes zweven....
Hang' niet aan den vluggen zwier
Van des vlinders bonte sier;
Leer' de nedrigheid waardeeren
Van de bij;
Vlijt: is méer dan mooie kleêren,
Trouw: dan minnekoozerij!

REFREIN.

Leere u 't Roosje, te overleggen,
Eer het u berouwt te spa...
Neen: is honderdmaal te zeggen,
Doch slechts éenmaal zegt men: Ja!

De Groene Krans.

1.

Als de leeuwrik komt te fluiten,
Steekt door 't venster, eng en kleen,
Klaartje 't blonde kopje heen,
Steekt ze 't blanke handje buiten
En ze hangt een frisschen krans
Aan den lagen geveltrans.

2.

Zie! in de eerste morgenuren,
Eer de Zon was opgegaan,
Vlocht ze dien van wingerdblaan,
Slingrend langs de witte muren;
En hij noodt de Gasten thans
In den frisschen groenen krans.

3.

'k Weet wel oogjes die er blinken
Méer dan overoude wijn,
Lipjes, die te lieflijk zijn
Om u enkel toe te drinken;
'k Weet wel, wat er alle Mans
Heenlokt naar den groenen krans.

De Bode.

»Wel Louwtje! waar rij je zoo laat nog naar toe?
De nacht is zoo donker en 't paard is zoo moe;
Kom rusten, mijn ruitertje! kom er wat rusten:
Kom binnen! daar vindt je nog vuur aan den haard;
Mooi Marregie heeft u het hoekje bewaard;
Daar kan je wat eten en drinken met lusten!"

— Neen, moêrtje! dat mag er vannacht niet op staan:
Ik haal gauw de Meester uit Stad nog vandaan;
Ons Heerschap die heeft 't weer zwaar voor zijn kiezen;

Maar Zondag, als 't wil, zit ik weer bij je vuur:
En zeg aan mijn Zoeterd, al kijkt ze wat zuur,
Ze zal er geen enkele zoen bij verliezen! —

„Nou, Schalk, rij dan op maar! — een wakkere knaap!
Als 't nood is, dan weet hij van honger noch slaap,
En altijd tevreden en vroolijk van zinnen!
Al heeft hij wat minder aan erf en aan vee,
Ik geef hem mijn Marregie willig toch mee,
Hij zal haar, God geev' 't! te meer nog beminnen"

Van een Oud-Vrijertje.

Jaapje, ben-je wel begoud,
Ben-je wel bezilverd, ventje?
't Is maar jammer, ieder kent-je
Lang, voor zestig jaren oud!
't Hoedje schijnt-je wel te staan,
Of ge woudt uit vrijen gaan.

Wou-je 't weeuwtje van hier naast,
't Oolijk weeuwtje licht behagen?
Maar ze is veel te jonk van dagen,
Baasje, 't is uw dochter haast!
Grijs en bruin, wáar dat ge 't vindt,
Dat is zout en peper, Vrind!

Zet die krullen uit uw hoofd! —
Lang zijt gij voor wijs gehouen;
'k Vrees, dat, zoo ge weer gaat trouwen,
Elk u stapelgek gelooft:
En je weet, het oude mal
Is nog wel het ergst van al.

De Kroeg.

Al in de Plantage daar is er een kroeg
Wel onder de groene boomen,
Daar drinken ze laat en daar drinken ze vroeg,
Daar drinken ze nooit haast jenever genoeg; —
Mijn Lief zeit: ik mag er niet komen.

Ik ben er te voren zoo dikwijls gegaan
Bij zonneschijn en bij regen;
Ik dronk er bij zitten, ik dronk er bij staan,
Ik kwam er wel somtijds wat buisjes vandaan...
Mijn Lief zeit: ze kan er niet tegen.

Ze heeft mij een zoen van haar mondje verzeid
(Haar wangetjes raakten aan 't kleuren)
„Maar — mits je me niet in dat kroegje weer leit!"
Waarachtig, je kunt er op ân, lieve meid!
Nu zal het mij nóoit weer gebeuren.

Een Pand van Trouw. [1])

1.

Drie aardige jongens die voeren ter zee;
Zij moesten hun Liefstes verlaten:
„Och geef ons dan toch een gedachtenis mee!"
Zou het baten?

2.

Eén gaf hem een ring met een lokje van haar;
Eén gaf hem haar beeld, naar het leven;
De derde wou — òf hij het goed vond, òf naar,
Hem niets geven.

3.

De ring viel in zee — en het beeld in den vloed,
Nog vóor dat ze kwamen in 't Oosten;
Toen moesten de jongens hun droevig gemoed
Toch wat troosten.

4.

Twee zochten dan troost in het bitter verdriet,
Dat sterker en sterker hen drukte,
Bij bruintjes en zwartjes.... dáár is anders niet —
En het lukte!

---

[1]) Me dunkt, ik heb voorlang ergens een liedje gelezen, dat hierop leek: — maar 'k weet het niet zeker!

5.

De derde, die niets van zijn Lieverd ontving,
Die had er ook niets van verloren; —
Maar toch bleef zijn hart (schoon hij beeld had noch ring)
Háar behooren!

6.

Dus, Meisjeslief! varen uw vrijers ter zee,
En moeten ze op slag u verlaten, —
Och! geeft ze zoo weinig als mogelijk mee....
Het kan baten!

Visscherslied.

Een visscher, een visscher van Egmond op Zee,
Die had er drie dochters, zoo knap en zoo ree,
Ze mogen er zoo wezen,
Doch wáar je ziet,
Ze zijn er zoo maar niet,
Zoo wakker en uitgelezen!

Wel visscher van Egmond, van Egmond op Zee!
Vertrouw jij je dochters alleen op de stee,
Wanneer ge zijt uit varen?
»Wel," zei de kwant,
„Al bleef ik op het land,
De jonkheid kan ik niet waeren!"

»Maar 'k heb er de meiden geleerd, hoe op zee
De visscher zijn netten laat vallen ter snee,
En hoe de visch blijft hangen;
Ze zijn niet mal,
Ze vatten het wel al:
't Is dom... zich te laten vangen."

„Dan had ik een Wijf, die was dubbel zoo ree,
Die leerde heur werken, en bidden almee.
Warempel, 't kan niet missen:
Als dàt niet baat,
Weet Ik geen beter raad!...
Ik ga maar gerust uit visschen!"

Een Schoolmeestertje.

Snoeprig bekje, schalke meid,
Hoor! gij mocht wel overleggen
Dat, hebt ge eenmaal A gezeid
Gij dan B ook dient te zeggen;
En ge, in Liefde's alphabet,
Eer ge 't weet, geraakt tot Z.

Kies dus uit het jonge volk
Dat u graag wou leeren lezen,
Een, die u der Wijsheid tolk
En der Braafheid gids kan wezen;
Een, dien gij, naar hart en hoofd,
Graag Gehoorzaamheid belooft.

Vraag' hij ook wat hóoger loon,
Eisch' hij geest en hart en zinnen,
Heel uw Jeugd en Kracht en Schoon,
Heel uw rein en trouw beminnen,
Denk: — de Meester weet gewis,
Dat zijn school *voor 't leven* is!

Doch wie u uit dartle gril
Vluchtig wat wil leeren lezen,
Wie u spelend leeren wil —
Zal nooit goed een Meester wezen;
'k Bid dus méest (al schijn' 't niet duur)
Neem toch nimmer les... bij 't uur!

Zoekend.

Voor dauw en dag
En vroeger dan zij immer plach
Stijgt Elsje 't warme bedjen uit,
En onverzeld
Gaat zij door 't veld
Tot waar de beek haar schreden stuit...
Wat of mooi Elsje zoeken mag,
Voor dauw en dag?

Voor dauw en dag
En vroeger dan hij immer plach
Rijdt Jonker Jan de slotpoort uit,
En onverzeld
Draaft hij door 't veld
Tot waar de beek zijn schreden stuit...
Wat of de Jonker zoeken mag,
Voor dauw en dag?

IJdele Spoed.

't Bootje dobbert op de baren
Door een maagdenhand bestierd,
Die de kleine roeispaan zwiert,
Meisjelief! waarheen dat varen?...
. . . . . .
Hoefgeklepper vlug en hel,
Ritselt langs de groene zode;
Zeg, waarheen, gij rappe Bode,
Ruiter! zeg, waarheen zoo snel?...

Tusschen lis en tulpenblaren
Ziet mijn oog de ranke plecht
Aan een elzenstam gehecht;
Maar geen Roeister is te ontwaren:
. . . . . .
Tusschen 't hoog gewassen riet
Graast de klepper vrij en lustig,
Graast de klepper stil en rustig;
Maar den Ruiter zie ik niet!

Zinken.

Blonde haren tot de voeten
Zit des Visschers Geerte aan 't meer
In haars vaders bootje neer,

Om het fijne net te boeten;
Edelknaap, aan de overzij,
Gaat, al mijmrend, haar voorbij!

Haar voorbij?... neen! — uit het loover
Treedt hij aan den groenen zoom
En hij wenkt haar, dat zij koom':
„Lieve Deerne, haal mij over!
Mooglijk vangt gij rijker visch
Dan in vaders netten is!"

Doch — ofschoon hare oogjes stralen,
Toch slaat zij die zedig neer;
En ze roept: „Daarginds is 't veer,
Jonker! voor het overhalen;
Ik" (zoo lacht ze, in schalken schroom)
„Vang geen visch, dan uit den stroom!"

Zie! — een sprong.... en voortgedreven,
Worstlend met der golven drang,
Klieft de Jonker 't nat zóo lang
Tot zijn krachten hem begeven...
Zegt eens, Juffers, — denkt ge niet
Dat hem 't Maagdlijn zinken liet?

Zeg.

De zon schijnt in den rozenhof:
En Toosje,
Zelve een roosje
Wie 't vinnig zonnestraaltje trof,
Sluit de oogjes voor een poosje!

Daar daalt een zachte schaduw neer,
Gegleden
Langs haar leden,
En half ontsluit zij de oogjes weer,
En hoort bedeesde schreden.

Haar trouwen Liefste ziet het wicht
Geslopen,
Steelswijs loopen...
Zeg! — deed ze de oogjes gansch nu dicht,
Of deed ze gansch die open?

Avondster en Morgenster.

'k Ging 's avonds laat door 't straatje heen,
De hemel was reeds donker; —
Hoog boven mij een sterre scheen,
Met vriendlijk lichtgeflonker;
De sterre schoot haar straaltjes uit
Door 't groene glas der vensterruit...
Zeg! is het niet des lampjes licht,
Dat schijnt op Klaartjes lief gezicht?

'k Ging 's morgens vroeg door 't straatje heen,
De hemel was nog donker; —
Hoog boven mij een sterre scheen,
Met vriendlijk lichtgeflonker;
De sterre schoot haar straaltjes uit
Door 't groene glas der vensterruit....
Zeg! is het niet des lampjes licht,
Dat schijnt op Klaartjes lief gezicht?

Mijn avondster, mijn morgenster!
Ook Mij spoort gij tot werken;
Al blinkt gij nu nog hoog en ver,
Toch zal Uw glans mij sterken.
Werp slechts een enklen blik op mij,
Als 'k vroeg en laat u ga voorbij,
En zeg: — „'k wil stralen aan Uw haard,
Als ge óok, door werken, hebt bespaard!"

Zang.

Wie er moet scheien van Lief of van Vrouw,
Gaat hij naar West of Oost,
Die geev' heur een zoen en een hand,
En trekk' dan getroost
Naar een ander Land:
Want Hollandsche meisjes en vrouwen zijn trouw.

En had er al iemand het ànders beleefd...
Dan weet ik er béters niet aan te doen,
Als dat je heur geeft
Een hand en een zoen; —
En dat zij aan jou een Voorbeeld heeft.

Westewind als Bode.

Zeg!... kom eens even,
Gij Westewind!
Kus bij uw zweven
Wie mij bemint;
We zijn gescheiden
Door land en zee,
Neem voor ons beiden
De groeten mee.

Waar wingerds groeien
Om 't lage dak,
Daar moogt ge stoeien,
Met bloem en tak.
Daar moogt ge fluistren
Mijn liefdelied;
De vloeden kluistren
Uw ijlen niet.

En wat bij 't luistren
Naar 't liefdelied,
Ze u toe zal fluistren,
Vergeet dat niet;
Breng, na 't ontmoeten,
In snellen keer,
Mij kus en groeten
Met rente weer!

Een nieuw Vogeltje.

Een zonneschijntjen in het woud,
Een zang van vogels in het hout,
Een vriendlijk lachjen op uw kaken,
Dat zijn drie allerliefste zaken,
Om hart en zinnen blij te maken.

o Lach dan, lieve zonneschijn!
o Lach dan, lieflijk maagdelijn!
En zoo, in linden of abeelen,
Den vogels 't zingen mocht vervelen....
Zal ik er zelf een lied bij kweelen.

Moet-je Varen.

REFREIN.

Daar ging er een meisje langs den kant,
kanterde, kanterde, Buitenkant,
Zoo aardig en naar den trant!

I.

„Moet-je varen, moet-je varen?"
Riepen allen, luiderkeels,
Die er bij elkander waren;
En ze fluisterden: „wat eels!"
Jolman, schipper, varensgast
Hielden 't jentig meisje vast.

REFREIN.

Daar ging er een meisje, enz.

2.

Janmaat zei: „mooi meisje! trek-je
Met me naar Oostinje mee?
In mijn hangmat, snoepig bekje,
Is er licht wel plaats voor twee!"
't Meisje, kleurtjes op haar wang,
Zei: „die reis is me te lang!"

REFREIN.

Daar ging er een meisje, enz.

3.

»Zeg... 'reis, trantje! wil je varen?"
Riep een jolman blij te moe:
„Wees niet bang voor wind of baren,
'k Ga maar naar het Tolhuis toe!"
't Meisje, plukkend aan haar schort,
Zei: „die reis is me te kort!"

REFREIN.

Daar ging er een meisje, enz.

4.

Maar een schipper op Enkhuizen
Sprak: „mijn allerliefste meid!
Zie je wel, hoe bij de sluizen,
Ginds mijn scheepje zeilree leit?
't Wacht alleen een schippers-vrouw!"
En ze zei: „ik vaar met jou!"

REFREIN.

Daar ging er een meisje, enz.

Gewaarschuwd.

1.

Een jongling en een jonge maagd
Die stonden in een schoone streek,
Te zamen bij een snelle beek:
Hij had het minlijk kind gevraagd,
Of zij hem liefde en trouw wou geven
Voor heel haar leven —
En had beloofd met liefde en trouw
Haar aan te hangen als zijn vrouw.

2.

Zij toefde met haar antwoord nog....
Wel was er iets in haar gemoed
Dat sprak: „hij lijkt toch vroom en goed!"
Maar ook sprak er iets ànders toch:
Hij scheen lichtzinnig — en voor 't leven
Haar trouw te geven,
(Zoo dacht ze) heeft reeds menig maagd
Te droef zich, en te laat, beklaagd.

3.

De jongling wacht — en plukt een roos,
Die groeide aan d'oever van de beek,
(De schoonste was 't uit heel de streek)
En hij bewondert haar een poos;

Staart in verrukking op haar kleuren
En riekt haar geuren....
Maar werpt, bij 't welken van haar blad,
Het bloempjen achtloos in het nat.

4.

En 't meisje ontwaakt als uit een droom,
En spreekt: „gij arme rozeknop!
Straks hieft ge fier uw stengel op, —
Thans drijft gij stervend in den stroom...
Och! menig maagd kon in uw wezen
Haar toekomst lezen!"
Zoo fluistert ze: en verhaast haar tred...
(Gewaarschuwd, is reeds half gered!)

Stuurmanslief

I.

WACHTEND.

Het haantjen op den toren draait,
Het draait er keer op keer:
De Wind, die uit den Westen waait,
Brengt mij mijn Liefste weer;
Drie dagen en drie jaren
Heeft hij nu op de baren
Al rondgevaren.

Veel Heertjes, wonder knap en rijk,
Die vroegen mij tot vrouw;
Ik zei: „gelijk hoort bij gelijk,
Ik blijf mijn Liefste trouw!"
Drie jaren en drie nachten
Heb ik nu zitten wachten,
En zitten smachten.

Al zwalkt hij op de wijde plas
Met alle winden voort,
En of het zéven jaren was,

Toch houd ik hem mijn woord: —
En was het àl mijn dagen,
Ik zou met rouw en klagen
Hem trouwe dragen.

Wel, haantje! draai dan maar uw best:
Een Hollandsch hart blijft trouw;
Het windje waait ten lest toch West,
Dan zijn wij man en vrouw: —
En, Dood!... woudt Gij ons scheien,
Och! hoor dan naar mijn schreien,
En neem ons beien!

II.

VERGEEFS.

„Een wijngaard-rank met menig tros,
Al zijn de druifjes nog wat ros,
Omkruipt de tralies van mijn raam
En bindt de spijltjes saam.

De tralies zijn uit ouden tijd,
Zij zijn al menig spijltje kwijt,
Daar is wel ruimte voor een brief
Al van mijn zoetelief.

'k Zit 's morgens vroeg en 's avonds laat...
De bode komt wel langs de straat,
Maar, of hij tikt bij iedereen,
Mij, Arme! brengt hij geen."

De druifjes werden wit en blauw,
Het meisje keek al even nauw; —
Het meisje, dat al schreide en bad,
Vergéefs voor 't venster zat.

De blaadjes geelden na en voor:
Daar komt een brief de spijltjes door...
Maar 't was niet van haar Liefstes hand,
En rouwzwart was de rand.

III.

DE LINDEBOOM. [1])

Bij 't Kerkhof staat een lindeboom,
Waarin de vogels springen,
Waar, in de Mei en 's avonds laat,
Een nachtegaal komt zingen.

En menig aardig, vrijend paar
Dwaalt 's avonds onder 't lommer,
En spreekt van trouw tot in den dood
En denkt om leed noch kommer.

Toch — als de lieve nachtegaal
Gaat zingen dan en klagen,
Zoo is daar menig minnend paar
Iets droefs om 't hart geslagen.

De jonkman zwijgt, het meisje zucht,
Hare oogjes loopen over...
Naar 't heet, ligt daar een Stuurmans-lief
Begraven onder 't loover.

Hereenigd.

I.

DE NAUWE RING.

'k Heb, van mijn kindsche dagen
Tot in mijn knapentijd,
Een gouden ring gedragen: —
Toen was hij nog te wijd,
Thans vangt hij aan te knellen...
Zeg (gij die ouder zijt),
Wat mag dat wel voorspellen?

Als buurmans dochter Antje
De blinden opensluit,
Dan steekt ze 't kleine handje
Zoo aardig 't venster uit,

1) Een denkbeeld van HEINRICH HEINE.

Dat 'k, dikwijls al, wou vragen:
„Zeg, liefje! zoudt ge, als bruid,
Mijn ring ook willen dragen?"

II.

AFSCHEID.

Pluk mij een bloem, mijn liefste schat!
En steek die op mijn hoed;
Kus mij nog eens.... en welgemoed
Ga ik mijn eenzaam pad.
En of de teere bloem verkwijn',
'k Breng ze — ook verflenst — u weer.
En zal wanneer ik wederkeer,
Voor u dezelfde zijn.

III.

TWEE ROZEN. [1])

1.

Op 't half vervallen kerkhof,
Daar staat een beenderhuis;
Een geur van wilde rozen
Omgeurt dat beenderhuis.

2.

Een rozestruik ter linker-
En een ter rechterhand,
Vereenden daar hun stengels,
En groeien langs den wand.

3.

En groeien door de vensters
Langs schedel en langs been,
En mengen dood en leven
In wondren krans dooreen.

---

1) De gedachte vond ik in een Duitsch lied.

4.

Twee Liefsten zijn begraven
Daar in der aarde schoot:
Gescheiden in het leven,
Gescheiden in den dood.

5.

Maar zie! — op elk der graven
Een rozestruik ontsproot:
Gescheiden in het leven,
Hereenigd.... in den dood!

Verbonden.

I.

BIJ 'T GAAN.

Mijn Liefste! nu ik scheiden moet,
Nu mocht ik, vóór ik ging,
Een lokje van uw lichtbruin haar
Gevlochten in een ring;
Een vlokje van dat lichtbruin haar,
Zoo vaak door mij gekust,
Opdat het aan een zijden snoer
Steeds aan mijn boezem rust'.

En waar gevaar en dood mij dreigt,
En waar verleiding lacht,
Daar geev' die lok 't onrustig hart
Weer nieuwe hoop en kracht,
En als een gouden harnas dekk'
Die ring mijn trouw gemoed,
Totdat ik, veilig weergekeerd,
U als mijn bruid begroet.

II.

BIJ 'T KEEREN.

Mijn Lief gaf, toen ik henen ging,
Me een ring
Van louter goud, met haar omwonden;
En 'k draag dien aan een zijden koord
Gebonden
Op 't hart... waar hij behoort.

En in dat ringsken zit een kracht
En macht,
Waardoor mijn geest zich voelt getrokken,
Als had mijn Lief me, met de vlecht
Dier lokken,
Voor vast aan zich gehecht.

'k Heb vrij wat leeds al op mijn pad
Gehad,
En vrij wat liefs er al ontvangen;
Maar lief en leed, maar zoet of zuur
Blijft hangen,
Noch boeit mij op den duur.

Naar huis!... dáar wacht een minlijk hart
Met smart
Het uur, dat mij terug zal voeren;
Opdat nog heil'ger band ons zou
Omsnoeren: —
De ring van Echte Trouw.

Trouwen.

Trouwen... wat — o Jonk Geslacht!
Wordt er weinig vaak gedacht
Bij dat innig schildrend woord:
't Paar,
Dat trouw elkaar
Behoort,
Trouwt: — wordt één in éene Trouwe...
Och! waar' 't ieder Man en Vrouwe!

Spijtig.

1.

Liefje! hoe keekt ge zoo spijtig en gram:
Liefje! hoe kon-je zoo grauwen en snouwen,
Als er een knaap, met het plan om te trouwen,
Eens om een eerlijk vrijagetje kwam?
Meenes, mijn maagdeke! kon het niet wezen;
't Heeft wel, misschien, heel wat anders bedied...
Immers, 'k heb gistren nog ergens gelezen:
„Al die zoo keffen, bijten niet!"

2.

Doch — daar een elk niet zoo wijs is als ik,
('k Heb ook pas gistren die wijsheid gekregen)
Werden de jonkmans bedrukt en verlegen;
Dropen de vrijers van 't huis af met schrik;
Mei en November, ze keerden en kwamen:
Al uw vriendinnetjes gingen ter trouw...
'k Zag er geen bloemen of groen om uw ramen,
Nu kijk-je spijtig.... van berouw!

3.

Spijtig máakt spijtig, — dat zij tot een leer;
Niet maar den eersten, den besten, te nemen,
Doch bij een brave ook zoo nuffig niet temen,
Dàt strekt een vrijster tot heil en tot eer.
Thans is het vruchtloos uw tooien en rijgen,
Hadt gij ook vroeger uit twintig de keus...
Liefje, wie 't onderst ter kan uit wil krijgen,
Die krijgt het deksel op zijn neus.

Opschik.

Lintjes en strikken,
Strookjes en kwikken,
Wat is ons Neeltje toch bijster mooi!...

Vogeltjes, met zoo'n pronk van veeren —
Denken de Heeren:
Dienen wel in een „gouden" kooi!

Lintjes noch strikken,
Strookjes noch kwikken.
Wat is ons Anneke simpel net...
Vogeltjes, die heur voeder zoeken —
Denken de Kloeken:
Hoeven niet op zwart zaad gezet!

Lintjes en strikken,
Strookjes en kwikken,
Vrijers voor Neeltje, daar krielt het van...
Vogeltjes moeten nestjes bouwen —
Denken de Trouwen:
Anneke heeft al lang een Man!

Veerenbed en Stroomatras.

1.

Als de zon schijnt door de ruiten,
Ligt mooi Mieke op 't veerenbed;
Schuifgordijnen, blank en net,
Sluiten 't ochtendlicht nog buiten.
't Dekentje lijkt wel satijn,
Sneeuw het laken, peul en kussen....
Och! wat moet dat heerlijk zijn,
Zóo zich nog in slaap te sussen,
Wakend-droomend over pret
In een lekker veerenbed!

2.

Eer de zon nog van de kimmen
Spiegelt in 't gebroken glas,
Zie ik van haar stroomatras
't Arme Klaartje haastig klimmen;
Rillend onder 't pover dek,
Toefde ze al op 't ochtendgloren,

En ze poetst haar klein vertrek
En zich zelv' nu naar behooren,
En ze werkt zich moe, maar warm...
Wat is 't arme kind toch arm!

3.

Maar — o wonder!... in het huisje,
Waar ik 't arme Klaartje eens zag,
Vond ik Mieke laatst: ze lag
Heel verlaten in dat kluisje;
Ziek en arm: — het beddedek
Was gescheurd, en smerig 't laken;
Ellend dwaalde door 't vertrek,
Honger las ik op haar kaken....
't Eenigst wat zij had gered,
Was dat lekkre veerenbed!

4.

En toen 'k opzag na een poosje,
Kwam ons Klaartje, met een mand
Vol verkwikking in de hand
Binnen: — blozend als een roosje!
Later werd het mij verteld...
't Vroegop werken en het sparen,
Maakten Klaartje welgesteld! —
Maar nog steeds (en àl die jaren)
Schoon ze een steun der Armen was,
Sliep zij op haar stroomatras!

Het Varkentje.

1.

Meutjes kostbre pillegift,
(Maartjes zilvren beugeltasch)
Had een diamanten stift;
En ik meen, dat ze op dat pas
Vol van gouden rijders was.
Maar het duurde weinig jaren,
Of de rijders reden voort,

En ze hield geen rooden oord...
't Dartel meisken had van sparen
Nooit gehoord!

2.

Guurtje een steenen varken kreeg...
(Al wat peetmeu geven kon!) —
Maar het bleef niet lang toch leeg;
Want ze breide en naaide en spon
En vergaarde, wat ze won.
En na weinig, weinig jaren
Werd het varken zóo gezet,
Dat het barstte van het vet:
't Nijver meisken wist van sparen,
Wat een pret!

3.

Jaap dong lang naar Maartjes hand,
Schoon ze 'em steeds afkeerig was;
Nu, op 't boelhuis, kocht de kwant
Maartjes zilvren beugeltasch,
En hij liep er flink en ras
Mee naar... Guurtje — en zei: „Mijn boutje!
„Kijk me eens even vrindlijk an!
Wie zóo varkens mesten kan,
Wordt een béter boerevrouwtje...
Neem me als Man!"

Een Liedje van Kalk en Steen.

Kalk en steen dat metselt wel;
Zachte kalk en harde steenen:
't Schikt en voegt en vleit zich snel
Tot een vast en trouw vereenen...
Bruid en Bruigom! wist gij 't wel?

Waart ge beide' als kalk zoo zacht,
Waart ge beiden hard als steenen,
Och! het was vergeefs getracht.
Nimmer zoudt gij u vereenen...
Bruidslui! hadt ge 't wel gedacht?

Blond en bruin van wang en haar,
Zachte en krachtige naturen,
Maken saam een kostlijk paar,
Voegen zich tot hechte muren ...
Bruidslui! toe, probeer het maar!

Van een Bruid en een Bruigom.

De starretjes keken van boven neer,
Ze wouen een oogje houen;
Wij wandelden zoetjes al heen en weer
En vrijden en zoenden in deugd en eer;
Wel starretjes! kijk maar van boven neer,
Het duurt er niet lang, of we trouwen!

Vier handen, twee stoelen, een tafel, een bed,
Daar kan men het leven bij houen;
De Bruigom kan werken, de Bruid is net,
Het huishouen is er al opgezet:
Zeg, starretjes! heb-je geen schik in de pret?
Het duurt er niet lang, of we trouwen!

Nestjes bouwen.

1.

't Zwaluwtje, dat zijn nestje bouwt,
Vliegt al op en neer,
't Maagdelijn, dat te Pinkster trouwt,
Dribbelt heen en weer;
Nog een strootje, nog een veertje,
Maak uw nestjes warm en zacht: —
Leed noch storm daar buiten deert-je,
Als een vriendlijk huis u wacht.

2.

't Zwaluwtje, dat intijds vergaart,
Krijgt een stevig nest;

't Maagdelijn, dat intijds wat spaart,
Maakt haar huisje 't best.
Zwaluw! wil-je een nestje bouwen,
Zoek het noodigst bij elkaar;
Lieve deerne! wilt ge trouwen,
Maak eerst kast en keuken klaar.

3.

Of ge toch zelv' al waart getroost
Bij gebrek en kou,
Denk hoe een lief, onschuldig kroost
Met u lijden zou:
Wilt verzinnen vóor 't beginnen: —
Denkt, gij Bruidegom en Bruid,
Komt Gebrek uw deurtje binnen,
Liefde vliegt uw venster uit.

Een Hollandsch Rômertje.

1.

Ik heb een Hollandsch rômertje,
Dat vulde ik graag tot aan den rand
En dronk het uit,
Éens op het lieve Vaderland
En éensjes op mijn Bruid.

2.

Wat schenk ik in mijn rômertje? —
Ons Bier is doorgaans niet te best,
En flauw of zuur;
Jenever?... foei! dat is de pest:
En Wijn?... is al te duur.

3.

Gij, stuurlui 's Lands, die 't rômertje
Wel daaglijks vult met druivensap!
Zorgt wat voor elk:
'k Wensch je anders, tot je beterschap,
Wat Ik heb... water'nmelk!

Raadsels.

1.

Bruidje, op 't tipje van te trouwen,
Weet ge, wat gij leeren moet,
Zoo u 't huwlijk niet zal rouwen?...
Raadsels raden — kort en goed!
Éerst het raadseltje van 't Harte:
Hoe het trouw in vreugde en smarte,
Trouw in weelde en zorg kan zijn: —
Dàn het raadseltje van 't Leven:
Hoe ge véel, van weinig, geven,
Water toovren kunt tot wijn!

2.

Dàn, hoe knap zijn, 't pover buisje
Maken kan tot Zondagskleed;
Dàn hoe reinheid, stulp en kluisje
Tot paleis te vormen weet;
Maar het méest, hoe de onweersbuien,
Schoon ze broeien, schoon ze kruien,
Vluchten voor den zonneschijn,
Die zijn milde, warme stralen
In der mannen hart doet dalen
Uit der vrouwtjes oogelijn.

3.

En — krijgt ge eens den hoogsten zegen,
Kindren, ('s levens besten schat!)
Raad: hoe Liefde eerst recht terdegen
Dient in 't goud van Ernst gevat;
Hoe de tucht en 't minlijk vreezen
Niet slechts kleertjes blank doet wezen,
Maar ook hartjes blank doet zijn; —
Hoe (in deugd en goede zeden)
't Armste kind, reeds hier beneden,
Vindt een goud- en zilvermijn.

4.

Bruidje! zoudt gij 't kunnen raden?
Was 't ook maar de helft ervan...

Geef gerust dan ('t zal niet schaden)
Hart en hand den lieven man!
't Laatste en beste raadsel tevens
Zal ik, als 't Geheim des levens,
Dan uw huwlijksgift doen zijn....
„Hoe een vrouw in oude dagen
(Méer dan Bruid nog) kan behagen?..."
Raad dees' raadsels, maagdelijn!

Bruidstranen.

1.

Klaartje lag over hare onderdeur heen,
Japik, haar buurman, stond mett'er te praten; —
Was er van kalfjes, was er van koetjes,
Was er van bruiloft of kermis de reen?...
'k Stond wat te ver, en ze spraken wat zoetjes;
Maar zij knikte van neen,
En ze riep: »Wil je 't laten!"
En ze lachte meteen.

2.

'k 'Loof het was Paaschtijd!... De nachtegaal sloeg,
Toen ik een Bruidspaar ter Kerke zag treden;
Ieder gaf lachjes, ieder gaf groetjes...
Wat of de Doomné het Bruidje toch vroeg?
'k Stond wat te ver, en hij preekte wat zoetjes;
Maar zij knikte van ja,
En ze keek naar beneden,
En ze schreide daarna.

3.

„Wat was er meenes, die lach of die traan?"
Vroeg ik aan 't vrouwtje het volgende dagje
(Zoo bij de praat over kalfjes en koetjes);
't Wijfje keek blozend er Japik op aan:
En in mijn oor sprak Hij, haastig en zoetjes,
„Man! dat ja en dat neen,
En die traan en dat lachje,
Och! ik hou ze voor één!"

Gepaard.

1.

Werken moet een sterke hand,
Zorgen moeten zachte vingren;
Dan zal Liefde met Verstand
't Leven door een rozenband
Vast omslingren!

2.

Werken is der mannen plicht,
Zorgen is de plicht der vrouwen;
Zie! en als gij 't saam verricht,
Valt gewis het zwaarste u licht
In het trouwen.

3.

Leer dus zorgen, teedre maagd!
Leert dus werken, forsche knapen!
Zoo ge dàn elkaar behaagt,
Weet ik, dat ge nimmer klaagt
Van vergapen!

Gloeiend Gesmeed.

Zwarte handen, zwarte lokken,
Oogen zwarter dan een git,
Heeft de smid.
Toch zegt Klaartjen, onverschrokken:
„Lijkt hij ook van buiten zwart,
'k Acht hem rein en blank van hart!"

Hoor! de smids dreunt haast van slagen
('t Is een kostlijk beeld van kracht)
Dag en nacht;
Toch zei Klaartje, dezer dagen:
„Kijk, zoo'n sterke smid lijkt bang
Voor een tikjen op zijn wang!"

Maar nauw had zij 't woord gesproken,
Of daar greep de stoute gast
't Handje vast,
Fluistrend: „Lief! dat dient gewroken!"
En hij drukte, al was hij zwart,
Kussend, Klaartjen aan zijn hart.

Liep ze weg?... 't is niet gebleken!
Maar 't is zeker, dat de smids
Netter is
Sinds de laatste zeven weken...
Mooglijk, dat nu Klaartje al weet,
Hoe men ijzer gloeiend smeedt.

Meidag.

't Bloeit van buiten, 't bloeit van binnen,
Liefste! nu dees lieve dag,
Willig tot een nieuw beminnen,
In een nieuw klein huisje ons zag;
Nu er, met der lente bloesem,
Rijk in vormen, frisch van kleur,
In ons hofje — in onzen boezem
Frissche rijkdom is van geur.

Wie zich rustig kan beperken
In den engsten, trouwsten kring,
Hij weet zeker, wàt zijn werken
Dáar als kostlijk loon ontving;
Woel' dan rond, in weelde of smarte,
Wie naar ruimer ruimte vroeg...
't Kleine hofje, 't kleine harte
Geeft ons plicht en heil genoeg.

Luiermand.

Blank vingertje, vlug vingertje,
Wat steekt ge rap, wat stikt ge net
De draadjes, als een wingerdje,
De zoompjes langs!

Blauw oogelijn, klaar oogelijn,
Wat lacht ge zoet, in heilge vreugd...
Voor Wien die arbeid wel mag zijn,
Die zóo u boeit?

Bewogen hart, gelukkig hart,
Reeds Moeder, schoon ge 't nog niet zijt —
God geve u, na een korte smart,
Een heerlijk kind!

Rozenpaar.

1.

Het klimop slingerde een festoen
Van levend groen
Om raamkozijn en geveltrans,
En greep zich vast in spleet en scheur...
En om des stulpjes lage deur
Wond zich een dubble rozekrans:
Een krans van rozen, wit en rood,
Alsof het huisje een bruid omsloot.

2.

Maar neen! — op 't hagelwitte bed,
Wel arm, maar net,
Daar ligt een bleeke jonge vrouw,
En drukt, na 't snerpen van de smart,
Een blozend wichtjen aan haar hart...
Het eerste pand van huwlijkstrouw;
Terwijl de vader 't kind en Haar
Kust, als zijn schoonste rozenpaar.

3.

o Rijke Lente der Natuur!
o Zaligst uur,
Waar — in het stulpje (zóo gesierd
Met keur van rozen, wit en rood)
De schoonste rozeknop ontsproot,
De schoonste Lente wordt gevierd;
En 't juicht, in 's ouders vroom gemoed:
„o Heer! ook de' Armsten zijt Gij goed!"

't Schoonst.

1.

Wat ziet ze er mooi en geestig uit,
De lieve Bruid!
Met oogjes die als sterren flonkren:
Met koontjes blank, met lokken blond,
Een guitig lachjen om den mond,
Wiens tandjes paarlen haast verdonkren . . .
Wat dunkt u — zou het Maagdelijn
Wel ooit nóg mooier kunnen zijn?

2.

En tòch, ik zag haar weer: en zag
Nog wel een lach
Om 't allerliefste mondje spelen —
Maar diep besef van echte trouw
Straalde uit het oog der jonge vrouw,
Bereid om lust en last te deelen:
En, had ook 't voorhoofd ernster plooi,
Ze leek me toch nog eens zoo mooi!

3.

En nogmaals zag ik haar... een schat
Hield zij omvat,
Haar door Gods goedheid pas geschonken,
Haar eerste kind; — en toen ze aan 't hart
Het drukte, en 't oog (waar weelde en smart
Op 't wonderbaarst vereend in blonken)
Verrukt bleef vesten op het wicht....
Toen had ze een beeldig mooi gezicht.

4.

Nog eens aanschouwde ik haar — en lang!
De blanke wang
Was nat beschreid: de ontsnoerde haren
Omsluierden 't gebogen hoofd,
't Oog was van nachtwake uitgedoofd
Bij 't kranke kind, — en onder 't staren
Vol hoop en wanhoop op haar zoon,
Bad zij... en scheen mij hemelsch schoon!

Zangles.

I.

Hoe zong de vlugge Vrijster
Des morgens vroeg! —
'k Dacht: zei de Jager: 't was een Lijster
Die, vóor de zon, mij 't bed uit joeg!

Hoe zong de lieve Deerne
Des avonds laat! —
De Jager zei: (hij mocht haar geerne)
'k Denk, dat de Nachtegaal daar slaat!

II.

Wie trouw ter schole gingen,
Sprak Meester toen:
En vroom en knap zijn... leerden zingen
Gelijk ge 't Geerte-buur hoort doen!

„'k Wil nog wel als voordezen
Ter schole gaan;
Maar Geertje moet er Meester wezen"...
Zei 't Jagertje — en bleef luistrend staan.

Zoo stond hij véle dagen
Reeds 's morgens vroeg;
En had het 's avonds tien geslagen,
Nog had de Jager niet genoeg!

III.

'k Vond eens een Jagershuisje
Diep in het woud:
Zeg! is het dát omrankte kluisje,
Waar thans ons Geertje school in houdt? —

De Jager heeft gezongen!
En 't is of Geert
Nu aan een flinken, kleinen jongen
Hare allermooiste liedjes leert.

In 't Boschaadje.

I.

Het maantje omweefde twijg en blad
Met parelwitte randjes,
En tintelde, met zilvren spat,
Op aangezicht en handjes
Van 't bruidje, dat, aan 't eind van 't pad,
In 't nevlig dal te turen zat.

En achter wolken school de maan,
En donker werd het paadje;
En 't maagdlijn óok scheen schuil gegaan
In 't dichtste van 't boschaadje;
Toch (dunkt mij) fluisterde daar een:
„Dat *nu* zijn maneschijn eerst scheen!"

II.

't Was juist een jaar: de lieve bruid
Was nu nog liever wijfje,
En keek in d' avondschemer uit,
Alsof ze dacht: waar blijf-je?
En hoor! — bij 't kraken van het mos
Vloog zij met luchten tred in 't bosch.

En zie! de flinke Jager kwam
Langs 't dichtbelommerd paadje;
En... scheen de maan op loof noch stam,
't Was licht toch in 't boschaadje;
Want bij zijn lieven maneschijn
Was nu een ster — zijn kindelijn!

Aan kant maken.

1.

Als ge schoongewasschen linnen,
Lieve vrouwtjes! maakt aan kant,
Weet ge, met een rappe hand,

Zóo te vouwen rand aan rand,
Zoo te plooien band op band,
Brengt ge zóo de hoekjes binnen,
Dat het maakt een recht vierkant.

2.

Maar, wat goed is bij het linnen,
Is nog beter in de trouw:
Och! bedenk het, jonge vrouw!
Wàt in de' echt u hindren zou,
Scherpe kanten, leed of rouw,
Sla die flink en knap naar binnen,
Leg die in de beste vouw!

3.

Zal dus 't huwlijk u niet rouwen,
Leer dan vouwen; lieve schat!
Rafelt er eens dit of dat,
Heeft het roest of wagenspat,
Vouw 't naar binnen, strijk het glad;
Plooi' het leven, knappe vrouwen!
Of ge halfsleetsch linnen hadt.

Eigen.

1.

Eigen dak en eigen haard,
Och 't is duizendmaal verteld,
(Maar, kan 't ooit te veel vermeld?)
Meer dan schatten zijn ze waard!
Als men knuttrig is gezeten
Onder 't vreedzaam, eigen dak,
En zijn voetjes, met gemak, —
Op zijn eigen haard mag hééten, —
Zou ik wel eens willen weten,
Wat er aan ons heil ontbrak.

2.

Koffiepraatjes bij de buurt,
Borrelpraatjes in de kroeg,

Altijd uit... en nooit genoeg,
Och! ik weet hoe lang het duurt! —
Vrede en een gerust geweten
En een stuivertjen op zak.
Zijn slechts onder eigen dak
En aan eigen haard gezeten,
En ze kunnen 't licht vergeten,
Zoo er soms nog iets ontbrak.

3.

Eigen dak en eigen haard,
Weet ge, *wie* die krijgt, mijn vrind?
Die, van 't Vijfje, dat hij wint,
Steeds een Stuivertje bespaart. —
'k Heb er rijker nooit geweten,
Dan, die uit zijn eigen zak
Ieder sparre van zijn dak,
Ieder' haardturf *zijn* mocht heeten,
En tevreden kon vergeten,
Wat hem mooglijk nog ontbrak.

Probatum.

1.

En of ge u al tot water huilt,
Daar is 't niet mee gewonnen;
En of ge knort, en of ge pruilt,
't Is alles onbegonnen:
Neen, vrouwtjes! staat uw man zijn kruin
Een beetje schuin,
Of staat zijn muts een beetje scheef...
Wat zwijgen en verdragen
Wat zoetelijk te plagen,
Of om een zoen te vragen,
Dat helpt hem weer op dreef.

2.

Het onweer aan de huwlijkslucht
Groeit lang soms in 't verborgen;

Kom, jaag' die wolkjes op de vlucht,
En vaag' ze weg, die zorgen;
De zon der liefde, wen ze lacht,
Heeft gróote kracht,
En scheurt de zwartste bui vaneen;
Wat zwijgen en verdragen,
Wat zoetelijk te plagen,
Of om een zoen te vragen,
Joeg menig onweer heen.

3.

Dus, vrouwtjes! houdt uw traantjes thuis,
Uw voorhoofd zonder rimpel,
En denkt (is 't somtijds al niet pluis)
„Wie wijs is, stelt zich simpel!"
En 't staat u beter dan kleedij
Van kant of zij,
Of wat ge draagt tot sier of tooi:
Want zwijgen en verdragen,
Of zoetelijk te plagen,
En om een zoen te vragen,
Maakt *ieder* vrouwtje mooi.

Tooi.

Bonte linten op den hoed,
Meestal schraal van ondergoed;
Kanten mouwen om den arm,
Meestal bitter leeg van darm;
Gouden hangers in den nek,
Harde stroozak, weinig dek:
Hoort me, jeugdige vrindinnen!
'k Bid je, wees toch niet zoo dwaas:
Lijk je niet een pallempaasch?
Goud van buiten, hout van binnen!

Éerst zij kist en kast gevuld,
Vrij van borgen, vrij van schuld;
Eerst de spijze krachtig-goed,
Waar de man op werken moet;
Eerst de kindren warm gekleed

En intijds op school besteed;
Zie! en houdt ge dàn nog óver,
Spaar het voor een kwaden dag...
Rijk maakt, wat men bergen mag, —
Wat ge aan 't lijf hangt, maakt u pover!

Papieren spiegel.

Wie een spiegel mocht begeeren
Waar, met éénen blik, ze in ziet,
Of ze een huisvrouw is... of niet,
Kom tot Mij — en 'k wil haar leeren
(Schijn' het ongelooflijk schier),
Hoe ze 't best haar huisje sier'
Met een spiegel van... papier!

Net gelijnd, getrouw beschreven,
Vol met cijfers, juist geteld,
Toont die spiegel, of het Geld
Wijs, òf dom is uitgegeven: —
Toont dat onbedrieglijk glas
't Mild en zuinig wijfje alras,
Dat ze een goede huisvrouw was.

Wilt ge duidlijk dus aanschouwen
Of ge u kras hieldt, knap en kloek,
Maak een eerlijk Huishoudboek
Dan tot spiegel, lieve Vrouwen!
Gluurt uw Man eens even mee,
En zijn hij en gij tevree...
'k Wed, dan kust hij u, op stee!

Moeder en Kind.

I.

Gij dartle knaap op moeders schoot,
Wat flikkren uw blauw-oogen!
Uw handjes wijzen al, „hoe groot"
Of ge eens woudt groeien mogen,

En bij dat spel, gij kleine guit,
Spreekt reeds de schalk uw wezen uit.

Hoe groot?... van lichaam en van geest,
Van deugden en van gaven,
Bemind, bewonderd of gevreesd,
Te heerschen of te slaven?
Hoe groot?... mijn kind! gij weet nog niet,
Wat wichtigs of die vraag bediedt.

Uw moeder vroeg 't in jokkernij,
Bij 't dartelen en stoeien,
En dacht misschien er zelv' niet bij,
Hoe ge eenmaal op zoudt groeien,
En dat de toekomst van haar wicht
In deze vraag besloten ligt.

II.

Niet enkel toch die kleine hand,
Die mollig ronde leden,
Maar zin en inborst en verstand,
Maar liefde en goede zeden,
Maar kracht en moed en trouw en deugd
Moet' groeien: van uw teerste jeugd!

Zie, Moeder! dàt is U gegund
(Als hoogst genot van 't leven)
In spel en leering, wáar ge kunt,
Aan 't dierbaar kind te geven. —
Den wasdom van die kostbre plant
Heeft God gelegd in Uwe hand.

III.

o Kweek dat Lichaam dan tot kracht,
In dartel-vrije spelen;
Laat Schoonheid met haar toovermacht
't Gemoed der jonkheid streelen:
En voor den oefengragen Geest
Tot wáre Wijsheid allermeest.

Dan zal de lievling van uw schoot,
Bij dartelen en stoeien,

Naar geest en lichaam „even groot,"
In deugd en kennis groeien;
Dan gaaft ge uw kind een grooter schat
Dan 't leven, dat het van U had.

Een liedje voor Ouders.

I.

Van alle heuvlen springen
De beekjes in het dal,
Zij ruischen en zij zingen
In watersprong en waterval
Alsof heur stoet een dartle schaar
Van kindren waar'.

Zij kussen en zij kozen
Met blad en bloem en plant,
En plukken wilde rozen
Tot van der steilste rotsen rand;
Alsof heur stoet een dartle schaar
Van kindren waar'.

II.

Maar neen!... de Kindren suffen,
In 't dompig huisbestek,
Of zitten droef te muffen
In 't lage en duffe schoolvertrek;
Alsof 't een marmerbleeke schaar
Van beelden waar'.

Naar buiten, och, naar buiten!
Waar 't nat springt langs den steen,
Waar alle vogels fluiten...
Zendt, Ouders! dáar uw kindren heen;
Alsof hun stoet een dartle schaar
Van beekjes waar'.

Ei! zie dan, hoe ze blozen
En bloeien vol van lust
En stoeien in de rozen,

Door licht en lucht en geur gekust,
En zie hunne oogjes, rein en klaar,
Of 't bronnat waar'.

III.

Van alle heuvlen springen
De beekjes in het dal,
Zij ruischen en zij zingen
In watersprong en waterval...
Och! dat zóo, eenmaal nog, de schaar
Der Kindren waar'!

Moederliefde.

1.

Van de heuvlen stroomt de waterval
In het dal,
En verspreidt, als zomerregen,
Milden zegen,
Waar het koele, zoele, klare nat
Henenspat.

2.

Is het niet, of ik Uw beeld aanschouw,
Moedertrouw?
Eér zou ik de druppels tellen
Van die wellen,
Dan het heil en leven, dat *Uw* vloed
Spruiten doet.

3.

Als de winter nijpt — de zomer brandt
Op het land.
Beekje! zult ge uw nat verliezen;
Of bevriezen!
Moederliefde blijft in hitte of kou
Even trouw.

4.

Zalig 't huis dan (zij de muur van goud,

Of van hout!)
Waar die bron van heil zijn vlieten
Uit mag gieten...
En nog steeds, schoon ze Allen àlles geeft,
Over-heeft!

Hoog en Laag.

1.

De Sneeuw lag op den heuvelrand! —
Het Beekje vloeide langs den voet
En riep naar boven: „Maak toch spoed,
Mijn kind! — kom, stort u langs den kant;
Kom in mijne armen, kom, mijn kind!
Ik voel den zoelen lentewind.
Wij moeten voort langs stroom en vloed,
Tot waar ons oog de zee begroet!"

2.

Maar zie! de sneeuw zag, in haar waan,
Met trotschheid op de Moeder neer,
En dacht: — Ik troon hier hoog in eer
Zij kruipt in 't dal: wèl, laat zij gaan!
Mij is een grootscher taak bewaard...
Mijn parelglans verbaze de Aard,
Wanneer de zuivre zonnegloed
Als blank juweel mij schittren doet! —

3.

En 't nedrig Beekje vloeide voort,
Als levend zilver: en haar klacht
Om 't kind, dat schimpend haar veracht,
Werd eerst in 't bed der zee gesmoord. —
En toen de sneeuw, met schampren lach,
Haar Moeder weenend vlieden zag,
Toen... smolt Zij, bij der zonne gloed,
Tot modder onder 's wandlaars voet.

Eenzaam Treurend.

I.

De Moeder, afgestreden,
Look 't reeds gebroken oog
En zweefde van beneden
In Englenarm omhoog;
Maar sloeg in 't opwaarts zweven
Een blik, op wie er bleven.

Zij zag haar Ega's smarte:
Zij zag haar dierbaar wicht,
Zich klemmende aan Zijn harte
Met traantjes op 't gezicht —
En kon, bij 't droeve schreien,
Maar niet van de Aarde scheien.

En schoon des Hemels zalen
Haar wenkten in 't verschiet,
Zij trachtte weer te dalen
Uit moederlijk verdriet,
En boog zich biddend neder:
„o Heer! geef mij hun weder!"

II.

Het teeder knaapje hoorde
Der moeder zoete stem,
Als met een liefdekoorde
Zoo bond en trok zij hem:
Hij is uit Vaders oogen
Naar Moeder toegevlogen!

III.

De Vader kwijnt, verlaten,
In stille droefheid heen;

Wat zou hem 't leven baten,
Zoo treurig en alleen...
Toch wil hij duldend dragen
Des Heeren welbehagen.

En 's nachts, in stille droomen
Op 't eenzaam ledekant,
Ziet hij de Moeder komen
En 't knaapjen aan haar hand:
Zij kussen van zijn wangen
De tranen die er hangen.

En fluistren bij het scheiden,
In hemelzoete taal:
„Wij blijven U verbeiden,
o Vader en Gemaal!"...
En met ootmoedig smachten
Blijft Hij Zijne Englen wachten.

Vergelding.

Gij trapte', jonk, op Moeders schoot,
Nu trapt ge haar op 't harte!
Boos kind!... haar liefde en trouw was groot,
Maar grooter is haar smarte.
o! Zéker, zij had diep getreurd,
Had zij u jong verloren;
Maar leed, dat zóo de ziel verscheurt,
Dat waar' haar niet beschoren!

Nog zijt gij kind!... Eens komt de tijd
Van liefde en echt-vereenen;
Dan: als gij Zelve Moeder zijt,
En zalig in uw kleenen,
Dan geven: zoo spreekt God, de Heer: —
Die vreeslijke oudersmarte
Uw kindren duizendvoud u weer...
En trappen U op 't harte!

Goed Leven.

Hij heeft een Vrouw, hij heeft een Kind,
En (wat niet ieder zeggen kan)
Hij houdt er van;
En heeft (wat elk niet heeft) een Vrind;
Daarbij in wandel en bedrijf
Verstand... en Handen aan zijn lijf!

Een rare vent is 't! — Tegen 't Kwaad
Vecht hij, met bijna reuzenkracht,
Maar boterzacht
Voor 't Goede blijkt hij inderdaad;
En geldt het iets, dat hij bemint,
Dan kan hij schreien als een kind.

En toch blijmoedig! — Laat en vroeg
Draaft, slaaft en slooft hij als een knecht,
En denkt en zegt:
„God-dank! 'k heb werk en loon genoeg!"
En wrijft zijn handen recht content...
Wat een goed leven heb-je, Vent!

Best Sterven.

Wie zacht wil slapen in het graf,
Die doe eerst àl zijn schulden af;
En moet hij nog wat laten staan,
Als hij het uiterst' heeft gedaan —
Dan roep' hij hóoger borgtocht aan!

Dan (zij 't op stroo of ledekant)
Dan grijp' hij een, hem lieve, hand
En staar' in een, hem dierbaar, oog
En sla den blik tot God omhoog
En sterve... Wel hem, die zóo toog!

Naar ouden trant: op nieuwe wijze.

'k Beproef in de volgende bladzijden enkele onzer »Oude Liedekens" in nieuwen vorm te gieten, of er nieuwe in gelijken geest aan te ontleenen en mee te verbinden: — schilderstukjes, deels uit lang verleden dagen (en dan van stof gezuiverd en frisch vernist, of des noodig verdoekt), deels uit jongeren tijd, doch steeds in den trant en toon der Meesters van weleer.

De oudere althans vertegenwoordigen in aanschouwelijkheid, diepte van gevoel, puntig- en kernachtigheid, verrassende wendingen en onbedwongen naïveteit het kostbaar erfdeel uit een tijdperk toen de Poëzie zeker meer en inniger tot het Leven behoorde dan thans.

Dat poëtisch verheerlijken des dágelijkschen Levens en Lievens is eene dubbele behoefte voor onze Eeuw, die, helaas! de meesten »bij brood alleen" doet leven.

Ontspringe dan uit die eeuwig frissche bron der Oudheid, ook door déze versjes een fijner en reiner dichterlijk Volksgevoel; en moge ieder onzer Dichters, *naar de eigenaardigheid zijner gave*, nog andere dier oude goudpenningen in nieuwe matrijs gieten en met een muntslag stempelen, die met onzen tijdgeest strookt.

Hij, wien 't gelukt, zal uit die ongekunstelde liedekens van liefdelust en liefdeleed alweder een stemme te meer doen opgaan, die ons toeroept: »Gij Volk van Nederland! hef u, op den vleugelslag der Gezangen, uit zorgen en zwoegen voor 't geen louter aan de Aarde behoort, daaglijks op, tot de waarachtige Poëzie uws innerlijken levens:"... tot Haar, die uit den Hemel is en ten Hemel heft door waarheid, reinheid en blijmoedigheid.

H.

De luite van Hooft.

Lieflijke luite van weeldriger dagen,
Onschuld en schalkheid smolt saam in uw zang: —
Vloog ook een blosje langs maagdlijke wang,
Als ge wat veel, en wat dartel, dorst vragen,
Toch bood de Lieve, zoo zedig als schoon,
Willig den zanger de blozende koon.

Reinheid des harten bij schertsen en kozen,
Vroomheid der ziele bij vroolijken lust,
Deugd zonder pronk, in u zelve gerust,
Zoekend noch duchtend een slang in de rozen,
Zeg ons! wáar vloodt ge, sints deftiger zwier
't Lied deed verstommen der weeldrige lier?

Soms als de wind door het Muider-bosschage
Zachtkens den top der abeelen doorsuist,
Is 't, of de klank van die snaren nog ruischt,
Stoutertjes klappend van zoete vrijage;
Klappend van woordjes en lonkjes zoo teer,
Fluistrend van lachjes, en achjes, en meer.

Kabblende golfjes van 't Zeestrand te Muiden!
Huwt aan die Zangen uw murmlenden vloed;
Voert ze dan verder met ijlenden spoed,
Draagt ze welluidend naar Noorden en Zuiden;
Brengt ze tot Hem, dien ge wáardig gelooft,
Waardig te tokklen de Luite van Hooft.

Als rozen.

Een roosje mocht ik stelen
Al uit mijn Liefstes hof;
Haar lipjes zijn als rozen:
Een deuntje mocht ik spelen
Een liedje mocht ik kweelen
Al tot mijn Liefstes lof.

Ik zong van haar bruine oogen
En van haar rooder mond;
Haar lipjes zijn als rozen:

Waaruit er lonkjes vlogen,
Waaruit er lachjes togen,
Tot in mijns harten grond.

Van al haar zoete zwieren
En woordjes vol van geest;
Haar lipjes zijn als rozen:
De minnige manieren
En deugden, die haar sieren,
Die prees ik 't allermeest.

Vooglen-Lied.

1.

In de' eik, die met bladen
Haar venster omringt,
Een vogelijn springt;
Zij wenschte, zoo lang en zoo gaarne, te raden,
Waar 't kweelend van zingt.

2.

Wat staat gij, en luistert
Met heimlijk verdriet,
Naar 't slepende lied?...
Ik heb het zoo vaak in uwe ooren gefluisterd,
En — wéet gij 't nog niet?

In Groenen Gaarde.

Hoe schoon bloeit in den groenen gaard
De bloesem der jasmijn:
Ik ken een maagdlijn lief van aard,
Ach! mocht ze bij mij zijn.
Wel kweelt in 't bosch de nachtegaal,
Maar liever hoorde ik duizendmaal
Het fluistren van haar lippen!

Hoe schoon bloeit in den groenen gaard
De bloesem der jasmijn:

Ik ken een maagdlijn lief van aard,
Ach! mocht ze bij mij zijn.
Wel glanst der sterren rijke pracht,
Maar liever zag ik dag en nacht
Het stralen van haar oogen!

Hoe schoon bloeit in den groenen gaard
De bloesem der jasmijn:
Ik ken een maagdlijn lief van aard,
Ach! mocht ze bij mij zijn.
Wel kust mij 't koeltje wang en hoofd; —
Licht dat het mij een kus belooft
Van liever, liever lippen.

De Sluimrende.

1.

Waarheen mijn voet ook dwalen mag,
Het liefste mag hij dwalen,
Waar ik mijn Liefste slapen zag,
Beschut voor zonnestralen;
De nachtegaal floot zacht in 't bosch
Zijn teerste minnezangen,
En 't koeltje omspeelde 't welig mos,
En streelde haar de wangen.

2.

En ruischte 't enkel om haar heen
Van nachtegaal-gezangen?
En kuste 't koeltje dan alléen
De lelieblanke wangen? —
Wis heeft, die 't vraagt, ons niet bespied,
Wis zag hij, bij 't ontwaken,
Het lachje van haar oogen niet
En 't blosje van haar kaken.

Gevangen.

Ik mocht wel boeien dragen,
Hoe vrij ik ben van zin,
En 'k gaf met welbehagen

Gevangen mij er in;
Maar rozen moet gij vlechten,
Roô rozen en jasmijn;
Zoo gij mij vast wilt hechten
En ik uw slaaf zal zijn.

Ik mocht wel kluisters dragen,
Hoe vrij ik ben van zin,
En 'k gaf met welbehagen
Gevangen mij er in;
Maar lokken moet gij vlechten
Tot koorden van satijn;
Zoo gij mij vast wilt hechten
En ik uw slaaf zal zijn.

Ik mocht wel ketens dragen,
Hoe vrij ik ben van zin,
En 'k gaf met welbehagen
Gevangen mij er in;
Mocht mij uw arm omvlechten
Gij, lieflijk maagdelijn!
Dan wil ik knecht der knechten
En slaaf der slaven zijn.

Weifeling.

1.

o! Geef mij weer, wat ik verloren acht,
Sinds 'k u aanschouwd heb:
o! Geef mij weer, wat jonk en onbedacht
Ik u betrouwd heb,
En vaak berouwd heb: —
De zoete Ruste!

2.

Maar of de bloem het dartel koeltje vraagt,
Haar rust te laten;
Het wappert voort, zoolang het hem behaagt;

En Min of Haten
Och!.. mag niet baten
Tot zoete Ruste!

3.

En zoo gij al die Rust en Vree mij liet,
(Zoo hoog geprezen,)
Misschien, helaas! begeerde ik ze dan niet: —
Zou Hoop en Vreezen
Licht zoeter wezen,
Dan zoete Ruste?

Bedwongene Liefde.

De Mei, die kruid en bloesems geeft,
Doet menig hart verblijden,
Maar wie in 't minnen onlust heeft,
Is droevig te allen tijden.

Al is mijn Vrager rijk van goed,
Al is hij hoog geboren,
Al dunkt het heel mijn maagschap vroed,
Mij kan hij niet bekoren!

Wie mij bemint en trouwe biedt,
Dien sluit ik uit mijn harte;
Wie ik bemin, die vraagt mij niet;
Is dat geen bittre smarte?

Wie ik bemin, die wil mij niet,
Dien spreek ik, ach! zoo zelden,
Zoo zelden: dat zijn oog niet ziet,
Wat nooit mijn mond durft melden.

De vogelkens in 't groene woud
Gaan onbedwongen vrijen;
Daar is geen dwang van jonk of oud,
Die haar dien lust benijen

Wat doet die eer, die leelijke eer,
Al maagden lust ontbreken,

Dat zij niet vrij, naar heur begeer,
Van liefde mogen spreken.

Ach, dat zoo menig jonk gemoed
In stilte leed moet dragen....
Mij dunkt, mijn leed ware al verzoet
Dorst ik mijn liefde klagen.

Hoe kunt ge slapen?

De nachtwind huppelt langs den vloed
En draagt mijn groet
Naar 't huis der Allerliefste mijn:
Hoe kunt ge slapen, maagdelijn?

Een parelwitte maneschijn
Spreidt op het meer zijn zilvren gloed,
Spreidt schaduw op uw blank gordijn; —
De schaduw van het breed geboomt
Waaronder 't oog geen spieders schroomt...
Hoe kunt ge slapen, maagdelijn?

Of is het dat ge van mij droomt?
Dan zou het u vergeven zijn!

Meiplanting.

1.

Een dauw van morgendroppen
Viel op het groene gras...
Van alle rozenknoppen
Mijn Lief de schoonste was!
Mocht ik haar lipjes kussen
Zoo als de dauw het doet,
Het zou (zoo dunkt me!) sussen
Het leed van mijn gemoed.

2.

De Winter is geweken
En bloemen strooit de Mei:
De heldre kronkelbeken
Besproeien veld en wei;
Och! in de groene dalen
Daar is 't genoeglijk zijn,
Daar zingen nachtegalen
En menig vogelijn.

3.

Wel voor mijn liefjes deure
Plant ik, als minnepand,
De Meiboom, zoet van geure,
En bied haar hart en hand;
En zeg haar: „Lief! kom blijde
Nu voor uw venster staan;
Het zoete Mei-getijde,
Och! is zoo snel gedaan."

Als.

1.

Men kan niet altijd vroolijk zijn,
Soms moet men treurig wezen:
Och! waren alle waters wijn,
Mij dunkt, ik waar' genezen:
Toch moesten dan uw lippen
Er de eerste teug van nippen,
Mijn lieflijk maagdelijn!

2.

Ik heb een hut van dennenhout,
Een buks om 't wild te jagen:
Och! waren alle bergen goud,
Mijn lief! ik ging u vragen:
Toch kan op koningstronen
Geen trouwer liefde wonen
Dan in het groene woud.

Scheiden.

„Vaarwel, vaarwel, mijn zoete Lief!
Niet langer kan ik beiden;
Ik ga zoo ver, zoo ver van hier,
Wel over zand en heiden."

„Wel over hei, wel over zand,
Zoo droef van hart en zinnen;
Gewin ik ook mijn vaderland,
Geen liefde zal ik winnen!"

— En bloeien dan niet overal
De bloempjes in de dalen,
En zingen dan niet overal
De kleine nachtegalen? —

— Zij zingen over hei en zand,
(Gij zult het kweelen hooren
Tot in uw verre vaderland)
Wat trouw ik heb gezworen! —

„Al hoort mijn oor den zoeten klank,
Waar 'k dwaal langs zand en heiden...
Toch treur ik wel mijn leven lank
Om 't àl te bitter scheiden."

Afzijn.

Een scheepje zag ik varen,
Het voer al naar den Oost...
Och Liefste, wees getroost!
Al zijn er zilte baren
En hemelhooge vloed
En winden, niet te sussen...
Geen zee de vlam kan blusschen
Door trouwe min gevoed.

Een scheepje zag ik varen,
Het voer al naar den Oost...
Och Liefste, wees getroost!
Al zijn er hooge baren

En klippen, scherp van kant
En onbedwongen winden...
Daar is geen klip te vinden
Waar trouwe liefde op strandt.

Wensch.

Een kleine vogel mocht ik zijn,
Met sterk-gepende pluim;
Dan vloog ik rond langs zee en land,
Door 't ongemeten ruim:
En uit de hooge, blauwe lucht
Zag ik op aarde neer,
Waar gij, mijn Lief! wel toeft op 't land,
Of dwaalt op 't wilde meer.

En als gij, leunend aan den mast
Of neerziend in den vloed,
Aan 't huis in 't verre Noorden dacht
Met liefdevol gemoed,
Dan daalde ik haastig neer in 't want
En zong, met zoet geluid,
Het lied, dat gij het liefste vondt
Der teerbeminde bruid.

En, als gij neerlaagt in de schauw
Van palm- of kokosboom,
En als, wat gij in 't harte draagt,
U voorzweefde in den droom...
Dan koelde ik met mijn vleugelslag
Den Ooster-zonnebrand,
En fluisterde u een groet in 't oor
Van 't verre Vaderland.

Verbeidend.

1.

Zoo als de bloemetjes staan in den avond
Is er mijn harte gesloten;

Zoo als van knopjes met dauw overgoten
Hebben mijn tranen gevloten:
Waarom zijt ge zoo ver, mijn Lief?

2.

Eer ik des avonds mij neerleg tot rusten
Bid ik, dat God u moog' hoeden;
Eer ik des morgens ten arbeid kan spoeden
Bid ik, dat God u moog' hoeden:
Waarom zijt ge zoo ver, mijn Lief?

Van een Jagertje.

1.

Daar ging een Jager uit jagen vroeg
Al in het groene woud,
Daar sprong een hertje, jonk genoeg,
Door dreef en kreupelhout:
„Tsa, brakken en hazewinden,
Al loopt dat hertje snel,
Wij zullen het wel vinden...
En raken het wel!"

2.

Het hertje liep er, al wat het mocht,
Het liep, al wat het kon;
Vergeefs, dat het naar laafnis zocht
Voor 't branden van de zon:
„Tsa, brakken en hazewinden,
Al loopt het nog zoo snel,
Wij zullen 't éens wel vinden
En raken het wel!"

3.

In 't ende stort het aemechtig neer,
In struiken vast verwerd;
De Jager velt zijn blank geweer

Op het onnoozle hert:
„Tsa brakken en hazewinden,
Al liep het nòg zoo snel,
Wij zouden 't toch wel vinden
En raken het wel!"

4.

Het hertje sloeg er het brekend oog
Zoo smeekend op den man,
En 't was hem — of zijn hart bewoog:
Hij hield zijn buks wat an...
„Kom', brakken en hazewinden,
Laat los dat hertje snel;
Wel àndre zijn te vinden,
Die raken we wel!"

5.

De Jager jaagde den heelen dag
Door bosch en veld en duin;
En, weet ge, wat hij te avond zag?
Het hert... graasde in zijn tuin: —
„Tsa, brakken en hazewinden!
Bewaak' dat hertje snel:
Wie thàns het weet te vinden,
Dien raken we wel!"

Een Wevers-liedje.

Gij draadjes dun, gij draadjes fijn,
Gij draadjes zacht en blank,
Al waar-je kort, al waar-je lank,
Gij wordt een hemdelijn.

Dat hempje zal mijn zoete-lief,
Wanneer ze wordt mijn vrouw,
Wel dragen op den dag der trouw,
Wel dragen tot gerief!

En was ze dan een Koningskind
En was ze een Keizersvrouw,

Geen fijner hemd ze hebben zou,
Dan ge op mijn weefstoel vindt. —

Al-die dit liedje heeft gemaakt,
Dat is een weversknecht;
En vind-je 't goed of vind-je 't slecht,
'k Denk, dat-'et Hem niet raakt!

't Looze Molenarinnetje.

Des zomers als het regent,
Als 't regent in den vliet,
Dan komt een aardig visschertje
En vischt er in het riet.

De looze molenaarster
Ging in haar deurtje staan,
Omdat het aardig visschertje
Voorbij haar heen zou gaan.

— Wat heb ik je misdreven,
Wat heb ik je misdaan,
Dat ik nu niet met vreden mag
Voorbij je deurtje gaan? —

„Gij hebt mij niets misdreven,
Gij hebt mij niets misdaan,
Maar wie geen molenpacht betaalt,
Hier niet voorbij mag gaan!"

Het visschertje met eeren
Dat kuste haar op stee;
En nam de looze moolnarin
Als visschersvrouwtje mee.

Een Reistocht.

I.

Reisvaardig.

1.

Och! al zingt gij nòg zoo mooi
In uw kooi,

't Klinkt me toch als enkel klagen,
Vogel!... 'k Hou van kooi noch kruk;
'k Brak al lang mijn tralies stuk,
'k Heb mijn vlerken uitgeslagen:
Ik ga 't wagen!

2.

Staan er klontjes ook gereed
Bij de vleet,
Zaad en water naar behagen;
Vogel! 'k zoek graag e i g e n spijs;
'k Word graag, zij 't door schade, wijs:
Moet ik zelfs wat schande dragen...
Ik ga 't wagen!

3.

Over veld en hei en vloed
Trek' mijn voet;
Zonneschijn en Onweersvlagen
Vogel!.. neem ik évenzeer;
Tot ik, moede, éens wederkeer,
En bij u, voor de o u d e dagen,
Rust kom vragen.

II.

Afscheid.

1.

De poort maar uit, de weg maar op,
De wereld moet bekeken;
Ik groet-je, stadje van plezier,
Mijn vrinden en vrindinnen hier...
Ik ga naar vréemde streken!

2.

Bij moeders pot, aan moeders haard,
Daar mag je veilig zitten...
Al gaat het door het dorenbosch,
Ik trek er welgemoed op los,
En sla me door de klitten.

3.

Aju, Aju ... voor jaar en dag! —
Hoe zijt ge zoo bewógen?
Je maakt me dingsig, goeie lien!
Kom, 'k moet de wereld toch 'reis zien
Met allebei mijn oogen.

4.

Maar wàt ik zie, of niet en zie,
Dat kan je maar vertrouwen,
(Dáar, Moeder! is mijn rechterhand:)
'k Zal God, en 't lieve Vaderland,
Altijd voor oogen houen!

III.

In den Vreemde.

1.

Zijt ge vèr van huis en haard,
Dwaalt gij in den Vreemde,
Is uw borst eens wat beklemd,
Is uw hoofd eens wat ontstemd,
Denk aan Hollands beemde!

2.

Droom u maar een oogwenk thuis
Onder maag en vrinden;
'k Wed, de zorg, die u beknelt,
De onrust, die uw zinnen kwelt,
Zult ge dráaglijk vinden.

3.

Kruipt en sluipt dan ook een traan
Somtijds in uwe oogen;
Licht zal in die zoete pijn
Troost en rust voor 't harte zijn,
Hoe door leed bewogen.

4.

Zorg dan, met uw heele ziel,
Wáar ge u moogt bevinden,

Dat een teeder-sterke band
U aan 't lieve Vaderland
Duurzaam blijft verbinden;

5.

Dat ge, op vleuglen van den geest,
Over berg en dalen,
Van het verre, vreemde strand,
Naar het dierbaar Vaderland
Telkens héen kunt dwalen;

6.

Dat het wilde vogelijn,
Wáar 't was heen-getogen,
Steeds het liefst denke en het best
Aan het vriendlijk warme nest,
Waar 't is uitgevlogen!

IV.

Heimwee.

1.

'k Won frisscher geest en kloeker moed,
En scherper oog en fijner hand;
Soms had ik 't kwaad, meest had ik 't goed;
Maar nu, hou 'k langer hier geen stand:
Ik moet terug naar Hollands strand.

2.

Wat is toch 't onverklaarbaar zoet,
Dat ons aan 't dierbaar Vaderland
Zoo vast en innig hangen doet
Met eeuwig onverbreekbren band?...
o 'k Voel het diep — ik moet, ik móet!

V.

Terugkomst.

1.

Ik heb gezworven over land,
Gezworven over zee,

Mijn beurs is plat aan allen kant,
Mijn jas is kaal, mijn vel verbrand;
Maar 'k ben, God lof. nog de oude klant,
En... 'k breng mijn hart weer mee!

2.

'k Heb vrij wat moois en raars gezien
Te land en ook ter zee;
Veel heeren en veel burgerlien
En mooie meisjes bovendien; —
Maar, háakte 't hier en daar misschien,
'k Breng toch mijn hart weer mee!

3.

En wàar ik ging aan 't vreemde strand,
Of wáar ik voer ter zee....
Dáar, moeder! is mijn rechterhand,
Die 'k eens u plechtig gaf te pand....
'k Droeg God en 't lieve Vaderland
Toch in mijn harte mee!

4.

Mijn trek naar reizen is gebluscht,
Te land en ook ter zee;
't Is elders óok niet àlles lust...
Nou, oudje! pak me maar gerust:
Ik voel 't eerst goed als jij me kust..
Ik bracht mijn hart weer mee!

VI.

Thuis.

1.

Is de schotel ook wat schraal,
Is de brand wat bijster krap,
Zijn de kleertjes al wat oud:
Liefde houdt de plunje knap,
Liefde saust het sober maal,
Liefde warmt nog meer dan hout, —
Liefde draagt malkanders kruis....
Liefde vind-je niet, dan thuis!

2.

Of je trok naar Zuid en Noord,

Of je ging naar Oost en West,
Of je kwam tot schat en staat;
Thuis, dáar was-je toch het best:
Moeders lach, en Vaders woord,
Jok en spel met Broer en Maat,
Kracht in weelde, kracht bij kruis,
Vind-je nergens zóo, als thuis!

3.

Daarom, éer je trekt of gaat,
En het op een béter zoekt,
Denk er om, mijn lieve vrind!
Dat gij meest u zelf verkloekt,
Als je 't zoete thuis verlaat: —
Wàt ge ook in de wereld vindt,
Vóor of tegen — kroon of kruis...
Liefde vind-je niet dan Thuis!

De Liefste.

I.

'k Had van de schoonste rozen
Die mij de Lente gaf
Eén wit.... één rood gekozen
En plukte 't bloempaar af;
Ik heb ze saamgewonden
(Omvlochten met een lint)
En dankbaar toegezonden
Háar.... die mij 't méest bemint.

Eén Lieve woont ter linken,
En één ter rechterhand;
Bruin-oogjes zie ik blinken
En parelwitte tand —
't Zie blanke wangen blozen,
Blauw-oogjes, duivenzacht....
Wat denkt ge.... zijn mijn rozen
Nu links of rechts gebracht?

II.

Door wingerdloof omhangen
Zit in haar kleinen tuin

Een vrouw, met bleeke wangen
En lang vergrijsde kruin;
Verdoofde ook zorg en smarte
Der vriendlijke oogen glans....
Toch drukt *zij* aan haar harte
Mijn tweeling-rozenkrans.

En — in gepeins verzonken
Denkt zij aan 't kinderpaar,
Dat God haar had geschonken
Voor menig, menig jaar;
Denkt ze aan mijn lieve Zuster,
De lelieblanke roos,
Die reeds voor de Aard — zij rust er...
Den hof des Hemels koos.

Denkt ze aan den wilden jongen
Die haar zijn rozen bood
En... stil door 't loof gedrongen
Nu neerknielt aan haar schoot,
Of zij (met vroom verrukken)
Hem, thans haar éenig kind,
Aan 't moederhart mocht drukken
Dat Hem het méest bemint.

Eén Lieve woont ter rechter-
En één ter linkerzij,
Schoon zijn ze beide'; en echter
Ging heur mijn krans voorbij;
Want — hoe ze mij gevallen
En ik ze mooglijk vlij'....
De Liefste bóven allen,
Oud-Moedertje, zijt Gij!

Schoolmeesters Grafsteê.

I.

Ik weet een eenzaam plekje,
Dat achter 't Kerkje ligt,
De grasjes en de kruidjes
Die groeien daar zoo digt.

Hij, die mijn Jonkheid kweekte
Met goedheid en verstand,
De brave Meester rust daar...
De braafste van het Land!

En midden in dat plekje
Heeft (toen ik ging) mijn hand
Den lieven Man ter eere
Een rozestruik geplant.

II.

'k Had jaren rondgezworven —
En was te land en zee
Getrokken en getogen....
Nu wenschte ik rust en vree.

En toen ik op het plekje
Daar achter 't Kerkje kwam,
Stond er mijn rozestruikje
Gegroeid tot rozestam.

Maar zie! een twéede stond er
Zich strenglende er door heen
En vlocht zijn witte rozen
Vast met mijn roode ineen!

III.

Des goeden Meesters dochter
Was (toen ik ging) een kind,
Maar om mijn rozeplanten
Heeft zij mij steeds bemind.

En of 'k ook lang mocht zwerven,
(Ze hoorde nooit van mij!)
Zij bleef het struikje kweeken
En plantte er een nog bij.

Zoo is des Meesters dochter
Zelve als een roos gegroeid,
Die thans (in 't dorp de schoonste!)
Met rijke geuren bloeit.

IV.

Drie maanden zijn vervlogen!...
Daar gaat, zoo vroom te moe,
Het hart vol zaalge weelde,
Een Paar naar 't kerkje toe.

En toeft een wijl op 't plekje
En vouwt de handen saam,
En lispt, in dank en liefde,
Des goeden Meesters naam! —

De bruigom draagt in 't knoopsgat
Een volle witte roos,
Terwijl, als sier der lokken,
De bruid een roode koos.

Molenaars Dochtertje. [1])

I.

Tusschen groenend loover
Staat des Moolnaars kluis;
Vrede omzweeft het plekje,
Vrede woont in 't huis.

Zie! de wilde woudbeek
Giet op 't molenrad —
Als der Liefde smachten.
Zonder rust — haar nat.

Duizend bloemen tieren
In den kleinen tuin,
Duizend vogels kweelen
In der linden kruin.

---

[1]) 'k Heb mij het genoegen niet willen ontzeggen, om — als uitdrukking der eigenaardige verscheidenheid (en toch verwantschap) van beider volksgeest — ook *hier* een Hoogduitsch lied te mengen onder mijne Nederdietsche. Ik koos daartoe eenige gedeelten van ROBERT SCHUMANN'S verrukkelijke Toonschepping: »de Pelgrimstocht der Roos" (Gedicht, zoo 'k meen, van w. o. VON HORN) en strengelde ze tot een krans.

H.

Tusschen beekgeklater,
Tusschen bladgeruisch,
Staat, in 't groen verborgen,
Zóo des Moolnaars huis.

II.

In 't woud, in 't dichtst der twijgen,
Geleund aan de eikenboom,
Daar toeft de jonge jager
Verdiept als in een droom; —
Hem is des Moolnaars dochterlijn
De Liefste bovenal,
Haar beeld omzweeft hem, wáar hij gaat,
Langs bosch en berg en dal;
Hij plukt er asterbloemen
En vraagt zich telkens af:
Mag ik het „ja" gelooven,
Dat mij 't orakel gaf?

III.

Reeds zinkt het lommer
Ter ruste ineen,
In liefdekommer
Waakt Roosje alleen.

Zij blikt verstrooid
In den klaren nacht,
Maar heeft aan hem, slechts
Aan hem gedacht.
Daar hoort ze in 't woud
Een stem, die zingt; —
En 't is, of Lente
In 't hart haar dringt.

(*De Jager.*)

Ik weet een rozeknopje
Dat bloeit in zonneschijn; —
Ik mocht het gaarne vragen:
„Wilt gij mijn roosje zijn!"

Maar als mijn mond wil spreken,
Dan lacht het lief gelaat

Zoo vriendlijk-schalks mij tegen,
Dat al mijn moed vergaat.

o Roos! zegt niet uw harte,
Al bloeit ge in zonneschijn,
„Nooit wil ik iemands anders,
Dan uw, Uw roosje zijn!"

(*'s Moolnaars dochtertje.*)

Slaap zacht, gij lieve zanger! slaap:
Ik bloei voor U alleen;
Kom ras! — en sla uw steunende' arm
Om 't teeder roosje heen:
Weet! — de uwe zal ik blijven!...
Wees gij mijn lentelust!
En wek mij, met uw kussen,
Uit doodsche winterrust.

IV.

Wie komt, des zondagsmorgens,
In lichtgroen pronkgewaad?
Het is de zoon des Jagers,
Die Roosje vragen gaat!
En als de Moolnaar, schertsend,
Vraagt: „hoe haar hartje slaat?"
Verbergt zij, aan zijn boezem,
Haar rozerood gelaat; —
Dan sluit zij in hare armen
Hem, dien ze lang reeds mint,
Gelijk een rank van klimop
Om de' eikenstam zich windt.

V.

Wel molen, lieve molen!
Hoe zijt gij nu zoo mooi?
Gij draagt, gesierd met bloemen,
Een rijken zondagstooi!
Tot zelfs uw spitse gevel
Hangt vol met krans bij krans. —
Zoo vroolijk zaagt ge nimmer
In 't lachend dal, dan thans!

Wel woudbeek! hoe zoo dartel?
Wat plast en klatert gij?
Wel, nijvre raderspaken!
Waarom van arbeid vrij? —
Wel knapen, lieve knapen!
Waarom zoo bijster mooi?
Gij draagt, gelijk de molen,
Uw besten zondagstooi!
Waartoe, met lint en bloemen,
U opgepronkt zoo net,
En 't hoedje, op zeven haartjes,
Zoo aardig schuins gezet?

Kom! zeg ons, waarom rusten
— En midden in de week —
Het vlijtig rad des molens,
De Jeugd uit heel de streek?

VI.

Wat klinken blij de horens,
Bij 't uchtend-schemerlicht,
Wat klinkt er voor haar ramen
Een vroolijk bruidsgedicht!

„Bruiloftsdag, vol zoetheid!
U zij lof en prijs!
Gouden sleuteldrager
Van het Paradijs.

„Wekke u dan die bruidsdag,
Roosje! uit zoete rust;
Laatste dag van vrijheid,
Eerste dag van lust!"

VII.

De kerkklok doet zich hooren;
En voor 't gewijd altaar
Staat ... wat ze lieflijks droomde —
Nu schoon en lieflijk daar;

Des vromen Priesters zegen, —

Der reinste liefde loon...
Een eed van trouw — gedragen
Door Englen voor Gods troon!

VIII.

En hoor! — in den molen
Daar zwieren en springen,
Bij fluit en violen,
De knapen... en zingen
En schaatren en juichen,
„Leev' bruigom en bruid!"

Hoe rinklen de glazen,
Hoe trillen de planken,
Bij 't dansen en razen,
Bij 't groeten en danken,
Bij 't schaatren en juichen,
„Leev' bruigom en bruid!"

IX.

En nauwlijks streek een jaar langs 't dal,
Of 't Roosje heeft haar knopjen al. —

Trouw.

I.

Een lindeboom stond diep in 't dal
Van boven breed, van onder smal;

Daar vrijdden saam, in eer en deugd,
Twee Liefjes in hun zoete jeugd.

„Vaarwel!" zoo sprak hij droef tot haar:
„Ik moet nu scheiden zeven jaar."

— En waar' het veertien jaar, mijn vrind!
Mijn harte nooit een ander mint! —

II.

Wel op dien dag, na zeven jaar,
Vlocht zij zich bloempjes in het haar:

— Nu komt mijn Liefste trouw en goed,
Ik ga verheugd hem in 't gemoet. —

En toen zij kwam in 't groene woud
Sprong daar een ruiter uit het hout:

„Zoo eenzaam u in 't bosch gewaagd?
En zeg, wat schreit ge, zoete maagd?"

— Ik schrei, dat ik mijn beste vrind
Na zeven jaar niet wedervind! —

„Ik reed pas gistren door een stad,
Waar, wie U trouw zwoer, Bruiloft had!"

III.

„Wat wenscht gij hem voor smart en leed,
Nu hij zijn trouw brak en zijn eed?"

— Ik wensch hem zooveel heil en vree,
Als korrels zijn in 't zand der zee.

— Ik wensch hem zooveel lust en kracht
Als sterren blinken in den nacht! —

IV.

Daar trok hij van zijn vingerling
Een breeden, louter gouden ring:

Dien wierp hij 't meisjen in haar schoot; —
Een tranenstroom dat ringske omvloot...

„Droog af uw oogjes, liefste vrouw!
Ik ben het zelf — en even trouw!"

Van een Ruiter en een Koningsdochtertje.

I.

Een Ruiter al over de heide reed:
Een Koningskind wou hij vrijen. —
Zeg, Koning! wat doet gij den ruiter zoo wreed
Gevankelijk weg te leien?

II.

Het dochterken zag wel zijn droeven groet,
Zij weende van bittre smarte:
„Och, vader! al is hij zoo hoog niet van bloed,
Hij is er toch hoog van harte!"

„ „En is er de ruiter van harte hoog,
Zijn leven moet hij dies laten,
Dat hij niet wat lager liet vallen zijn oog
Op dochterkens van soldaten!" "

Zij nam toen een keten van paarlen hel,
Zij nam toen haar zilvren spangen,
De wachter die liet haar zoo heimelijk wel
Waar 't ruiterken zat gevangen.

III.

„Mijn Liefste! wat zijt ge zoo droef gevat.
En zult ge voor Mij nu sterven?
Dan wil ik u zeggen hoe lief ik u had,
En kussen u menigwerven!"

De ruiter dan kuste haar lipjes zoet
En kuste haar blanke handen:
— Nu geef ik gewillig mijn leven en bloed,
Maar nimmer in boei of schanden! —

Hij sprong uit den toren en stortte neer,
En liet er zijn jeugdig leven!...
De Koning dien deed aan zijn harte het zeer:
„ „Och! had ik mijn kind hem gegeven!" "

IV.

„„Zeg, dochterke! wilt gij een Koningszoon,
Of wilt gij een Keizer trouwen?""
„Neen, vader! ik wensch mij van doornen een kroon,
Een sluier en eeuwig rouwen!"

Van twee Koningskindren.

Er waren twee koningskindren
Die minden elkander zoo teer;
Ze waren zoo wreed gescheiden:
Te diep en te wijd was het meer.

„Och, liefste! och kôst gij zwemmen
Door 't wilde, het barnende meer,
Drie fakkels zou ik ontsteken:
Geen sterren verlichten zoozeer!" —

Daar was in het slot een Jonkvrouw,
Die haatte hen beiden zoozeer;
Zij bluschte de heldre fakkels....
De jongling verdronk in het meer.

„Ach visscher! ach goede visscher!
Mijn harte dat jaagt er zoozeer;
Keer zeewaarts, en wend den steven
En visch in het barnende meer."

De visscher vernam haar woorden:
Het bootje doorkliefde het meer,
Hij wierp er in haast zijn netten
En vond er den jongeling weer.

Zij vatte hem in hare armen
En kuste zijn wangen zoo teer;
Haar harte dat brak in tranen:...
En dood naast haar Lief zonk zij neer.

Van Brunenburg.

I.

De Mei droeg rozen wit en rood;
Vrouw Machteld mij een kransje bood
Met haar sneeuwwitte handen!

't Was of de Hemel zich ontsloot
Toen zij die schoone krans mij bood
Met haar sneeuwwitte handen.

II.

Een valsche Ridder keerde weer,
En sprak in arglist tot zijn Heer
En sprak met slimme woorden:

„Zie Brunenburg, o Edel Heer!
Hij schond zoo stout uws Huizes eer,
Hij schond ze met uw Vrouwe!"

„ „Dat waarlijk, dát geloof ik niet,
Dat Brunenburg mij snood verried...
En met mijne Edelvrouwe!" "

„ „Hij, die me in nood noch dood verliet;
Dat waarlijk, dàt geloof ik niet,
Dat hij me ontrouw zou wezen!" "

De Ridder maakt zoo groote klacht,
Bij nacht en dag, bij dag en nacht,
Om Brunenburg te pijnen:

De Ridder maakt zoo groote klacht,
Dat Brunenburg met sterke wacht
Geleid wordt op den toren.

III.

Vrouw Machteld naar den toren reed
En sprak: (ze beefde daar ze 't deed)
„Och! zijt ge nu gevangen!"

„Of gij me liefhadt jaar en dag,
Toch u van mij niet worden mag
Dan stille, kuische liefde!"

— En lag ik hier ook zeven jaar,
Zag ik maar eens uw oogjes klaar,
En hoorde maar uw stemme. —

„Neen, Brunenburg! ik heb een man
Die mij ter eere houden kan,
Dien moet ik enkel eeren."

— En lag ik hier mijn leven lank,
Mocht ik maar eens uw voorhoofd blank,
Maar eens uw lipjes kussen! —

IV.

De valsche Ridder keerde weer
En sprak in arglist tot zijn Heer,
En sprak met slimme woorden.

De Ridder maakt zoo groote klacht
Bij nacht en dag, bij dag en nacht,
Om Brunenburg te dooden:

De Ridder maakt zoo groote klacht,
Dat Brunenburg met sterke wacht
Geleid wordt totter galgen.

V.

Vrouw Machteld totter galgen reed,
En sprak: (ze snikte daar ze 't deed)
„Och! zult ge om Mij nu sterven!"

— Nu Gij den laatsten groet mij bood,
Nu wil ik sterven dezen dood,
Al sterve ik ook onschuldig. —

„Ik heb nog zeven broeders groot,
Die zullen wreken uwen dood...
En wreken zevenvuldig!"

— Dàt wil ik zeêglen met mijn bloed,
Dat ik onschuldig sterven moet
Voor stille, kuische liefde! —

„Mijn haar zal ongevlochten staan,
Mijne oogjes niet meer spelen gaan,
Mijn mond zal niet meer lachen!"

VI.

Toen Brunenburg nu gaf zijn ziel,
Vrouw Machteld stervend nederviel....
't Was, of de wachters weenden! —

Jonker Gerard.

I.

— Sta op, sta op, mijn trouwe knaap:
En zadel mij mijn paard;
Naar Kronenburg gaat onze tocht;
Maar geef mij lans en zwaard. —

Zij kwamen op de bruine hei,
Zij kwamen in het woud;
Een vreemde Ridder, trotsch en koen,
Den Jonker tegenhoudt:

„Wel, Jonker! hoe zoo vroeg te paard,
En waar zoo haastig heen,
En laat gij dus den ganschen dag,
Uw schoone vrouw alleen?"

— Wees welkom, Ridder! mij als gast
Mijn gaê is schoon en... trouw;
Ginds is mijn slot; breng, zoo gij wilt,
Mijn groet aan de Edelvrouw! —

II.

En Jonker Gerard reed zijn weg
En jaagde heel den dag,
En keerde 's avonds weer door 't woud,
Waar hij den Ridder zag:

„Wel, jager! kent gij dezen ring?"
Zoo sprak de Ridder stout:

„Blauwbloemeken staat in den knop,
De ring is louter goud!"

— Bylo! dien ring en ken ik niet,
Hij is niet van mijn Vrouw:
Ik zweer het bij mijn Ridderwoord
En bij mijn Riddertrouw! —

„Wel, Jonker! zweert gij bij uw woord
En bij uw Riddertrouw, ...
Blauwbloemeken staat in den knop
En 't cijfer van Uw vrouw!"

De Jonker wierp zijn handschoê neer
En streed met lans en zwaard;
De vreemde Ridder stortte neer
En stortte dood ter aard'.

III.

De Jonker vliegt naar 't hooge slot
In daavrenden galop,
Hij klopt niet aan den ijzren ring,
Maar loopt de poortdeur op'.

„Och, moeder!" sprak vrouw Adelheid:
„Wat ziet mijn Heere fel!
Wat of zijn toorn wel stillen mag,
Wat stilt zijn gramschap wel?"

De moeder nam al uit de wieg
Het kindelijn zoo zoet,
En droeg het op hare armen heen
Den Jonker in 't gemoet:

— Vrouw-Moeder! (sprak hij:) laat mij door!
Wat wil dat kindelijn?
Dat kind is toch het mijne niet,
Dat moet een Basterd zijn! —

En langs de trappen vloog hij voort
En vloog de gangen rond,
Totdat hij, op de tin van 't slot,
De schoone Aleide vond.

„Mijn haar zal ongevlochten staan,
Mijne oogjes niet meer spelen gaan,
Mijn mond zal niet meer lachen!"

VI.

Toen Brunenburg nu gaf zijn ziel,
Vrouw Machteld stervend nederviel....
't Was, of de wachters weenden! —

Jonker Gerard.

I.

— Sta op, sta op, mijn trouwe knaap:
En zadel mij mijn paard;
Naar Kronenburg gaat onze tocht;
Maar geef mij lans en zwaard. —

Zij kwamen op de bruine hei,
Zij kwamen in het woud;
Een vreemde Ridder, trotsch en koen,
Den Jonker tegenhoudt:

„Wel, Jonker! hoe zoo vroeg te paard,
En waar zoo haastig heen,
En laat gij dus den ganschen dag,
Uw schoone vrouw alleen?"

— Wees welkom, Ridder! mij als gast
Mijn gaê is schoon en... trouw;
Ginds is mijn slot; breng, zoo gij wilt,
Mijn groet aan de Edelvrouw! —

II.

En Jonker Gerard reed zijn weg
En jaagde heel den dag,
En keerde 's avonds weer door 't woud,
Waar hij den Ridder zag:

„Wel, jager! kent gij dezen ring?"
Zoo sprak de Ridder stout:

„Blauwbloemeken staat in den knop,
De ring is louter goud!"

— Bylo! dien ring en ken ik niet,
Hij is niet van mijn Vrouw:
Ik zweer het bij mijn Ridderwoord
En bij mijn Riddertrouw! —

„Wel, Jonker! zweert gij bij uw woord
En bij uw Riddertrouw, ...
Blauwbloemeken staat in den knop
En 't cijfer van Uw vrouw!"

De Jonker wierp zijn handschoê neer
En streed met lans en zwaard;
De vreemde Ridder stortte neer
En stortte dood ter aard'.

III.

De Jonker vliegt naar 't hooge slot
In daavrenden galop,
Hij klopt niet aan den ijzren ring,
Maar loopt de poortdeur op'.

„Och, moeder!" sprak vrouw Adelheid:
„Wat ziet mijn Heere fel!
Wat of zijn toorn wel stillen mag,
Wat stilt zijn gramschap wel?"

De moeder nam al uit de wieg
Het kindelijn zoo zoet,
En droeg het op hare armen heen
Den Jonker in 't gemoet:

— Vrouw-Moeder! (sprak hij:) laat mij door!
Wat wil dat kindelijn?
Dat kind is tòch het mijne niet,
Dat moet een Basterd zijn! —

En langs de trappen vloog hij voort
En vloog de gangen rond,
Totdat hij, op de tin van 't slot,
De schoone Aleide vond.

Zij groette bevend haren Heer;
Hij sprak geen enkel woord,
Maar trok zijn slagzwaard uit de scheê,
En sleept haar met zich voort...

IV.

Daar ziet hij aan haar kleine hand
Zijn gouden ring van trouw;
Blauwbloemeken staat in den knop
En 't cijfer van zijn vrouw!...

En heftig drukt hij haar aan 't hart
En kust haar lipjes teer: —
En weenend blikten zij omhoog
En dankten God, den Heer!

Veelerlei Wijsheid.

Nieuwjaarsmorgen.

Vernieuwing, ja! van lichaam, hart en geest: —
Dàt zij de bee,
Waarmee
Wij u beginnen,
Nieuwjaar!....
Nieuw leven — nieuw beminnen,
Nieuw strijden — nieuw verdragen — nieuw verwinnen;
Nieuw hopen en gelooven 't allermeest!

Louwmaands eerste.

Wat brengt ge ons in uw nevelkleed,
Nieuw jaar? — een bundel zonneglansen,
Wijd-schittrend langs de blauwe transen,
Of felle vlagen, ruw en wreed?....
't Is God de Heer alléen, die 't weet.

Doch: zoo het hart slechts warm moog blijven,
't Verstand slechts helder worden moog,
De hand vol kracht, en klaar het oog; —
Doet ons geen winterkou verstijven,
Al zweven neevlen laag en hoog.

Dàt zij: als 't Oude jaar verdwijn',
Dàt: wat het Nieuwe roove of geve....
Wat in uw aller hàrte leve
(Al moog' 't daarbuiten stormig zijn)
Zij stéeds U.... 's Hemels zonneschijn!

Droomen.

„Ja, Vrinden, droomen zijn bedrog!"
Dat roepen we allen, iedren morgen,
Dat weten we allemaal — en toch....
Hoe dikwijls droomen we àllen nog
In dwaze wenschen, dwaze zorgen....
Wanneer we wàkker moesten zijn
Bij al des levens vreugde en pijn!

Of ons, des nàchts, een droom bedriegt,
Dat zal zoo'n vreeslijk ding niet wezen;
Maar wie zich dáags in sluimring wiegt,
Wie wákend-droomend zich beliegt,
Die heeft gewis het ergst te vreezen:
'k Denk, als dàn 't lot hem wakker maakt,
Dat hij nóoit weer tot rust geraakt.

Dus, lieve Vrinden, wáakt bij dag: —
Houdt wijd en helder de oogen open!
Kijk' rechts en links, al wat je mag,
Of je ook een kuil of valstrik zag',
Waarin ge (droomend!) in zoudt loopen: —
Zorg', dat ge dáags uw tijd niet spilt;
En droomt dan 's nàchts.... àl wat ge wilt!

Opgepast.

Ben je op twintig jaar niet rap,
Ben je op dertig jaar niet krachtig,
Ben je op veertig jaar niet knap,
Ben je op vijftig rijk noch machtig...
'k Vrees, dat ge àl uw levenstijd
Wel zult blijven, wat ge zijt!

Daarom, wat ge gaarne wáart,
Knapen, maagden, mannen, vrouwen,
Wordt het, éer die dag verjaart;
Of 't zal later u berouwen:
Wie zijn tijd voorbij laat gaan,
Blijft als Jut voor 't landhek staan.

Goede moed.

REFREIN.

„Goede moed, goede moed,
Alle kwaad verdragen doet!"

1.

Is de winter soms wat koud,
Vouw uw kraag maar dubbel breed;
Is de zomer soms wat heet,
Schuil maar in het groene woud;
Is uw beurs wat gladjes,
Is uw maag wat platjes,
Haal de riem maar straffer toe....
En blijf altijd wèl te moe!

REFREIN.

„Goede moed, goede moed
Alle leed vergeten doet!"

2.

Om geléden en gehàd,
Tob', noch zucht', noch treure uw ziel;
't Regentje, dat gistren viel,
Maakt vandáag toch niet meer nàt!
Alle levensdagen
Brengen vreugd en plagen:
Smaak of draag ze, vroom en vroe:
Maar blijf altijd wèl te moe!

REFREIN.

„Goede moed, goede moed
Doet aan geest en lichaam goed!"

3.

Rimpels weg, uit hoofd en hart;
Open ziel, en open blik;
Goede moed!.... en zie, van schrik
Vlieden alle zorg en smart!

Hopen en gelooven,
Bidden kracht van Boven,
Werken, tot zijn avond toe...
Wie dàt kan, blijft wèl te moe!

Op reis.

Wie op des Levens reis wil gaan,
Hij steek' zich goed in 't pak;
Hij trek' zijn knapste kleertjes aan,
En laat' zijn hoedje losjes staan,
Opdat hij 't afneem' met gemak...
En laat hij dàn maar gaan.

Geen handschoen draag' de flinke kwant,
Maar late aan ieder zien,
Dat hij, bij oordeel en verstand,
Goed hart heeft — doch ook sterke hand,
En graag wil wèrken bij de lien....
En ga dan maar door 't land.

Maar altijd blijv' zijn beste tooi,
Een vroom en blij gemoed: —
Of hem de zomer bloemen strooi',
De winter hem met hagel gooi',
Hij vinde 't alles mooi en goed;
Hij vinde 't alles mooi!

Wie op des Levens reis wil gaan,
Steek' zóo zich dus in 't pak!
En grijpt hij de Arbeid handig aan,
En draagt hij, op der Wijsheid baan,
Een cent Beleefdheid in zijn zak...
Dan kan hij veilig gaan.

Duren.

1.

Duren is een schoone stad!
Maar niet ieder, lieve vrinden,

Kan haar op zijn landkaart vinden;
Schoon hij ook, in menig blad,
Heel de kaart der Wereld had.

2.

Duren is een schoone stad!
Volle beurzen, goede dagen,
Heeft dáar ieder maar voor 't vrágen,
Die er huis en erve had,
Ja, een Plekje slechts bezat.

3.

Duren is een schoone stad!
Wie zijn vlijt wil zien beloonen,
Ga er heden nog in wonen;
Of hij zoek' ten minste 't pad
Dat hem heenvoert naar die stad.

4.

Duren is een schoone stad!...
Maar geen mensch kan haar betreden,
Die, bij onbevlekte zeden,
Niet een eerlijk hart bezat —
En geen fiksche handen had.

De weg des Levens.

REFREIN.

Zeg, zeg!
Weet gij den weg,
Weet gij den weg door het Leven?...
Dàt is een ieder niet gegeven!

1.

De weg ligt vooruit: roept er een;
Ter linkerzij: zegt er een ander;
Ter rechterzij loopt er een heen...
Hoe weinigen gaan met elkander!

REFREIN.

Zeg, zeg!
Weet gij den weg,
Weet gij den weg door het Leven?...
Dàt is een ieder niet gegeven!

2.

Dées héeft hem, en zoekt hem nog steeds;
Die wijst hem, en loopt den verkeerde';
Dees vraagt nog, en is er alreeds;
Die kent hem, nog éer hij hem leerde...

REFREIN.

Hoor, hoor!
Ik weet het spoor,
't Veilige spoor door het leven...
Dàt is een ieder niet gegeven!

3.

Recht uit maar, recht uit ligt de weg!
Recht uit, schoon uw krachten bezwijken;
Langs doornen, door struiken en heg,
Recht uit — zonder omzien of wijken!

REFREIN.

Hoor, hoor!
Dàt is het spoor,
't Veilige spoor door 't Leven....
Och! zij het àllen eens gegeven!

Drie Liederen.

1.

Gij blij gezang, uit blij gemoed!
Wanneer gij klinkt uit volle longen,
Alsof er duizend vogels zongen —
Wat doet ge aan geest en lichaam goed!
Wat huppelt, bij het juichend zingen,
De ziel... als wou ze 't lijf ontspringen!

2.

Gij droef gezang, uit droef gemoed!
Wanneer een bleeke mond u fluistert,
Wat wordt (alsof het naar u luistert)
Wat wordt dan ieder leed verzoet!
Wat drupt gij balsem in het harte,
Verschroeid door 't gloeien van de smarte!

3.

Gij vroom gezang, uit vroom gemoed!
Wanneer gij, met uw zuivre galmen,
Ten hemel stijgt als wierookwalmen,
Dan smelt ge in 't koor van de' Englenstoet! —
Och! mocht uw toon ons lied doordringen,
Of wij van leed of blijdschap zingen!

Geen tijd.

1.

Als 't leven maar zoo kòrt niet was,
Dan zou ik deez' en dien wel háten;
Maar och! 't ontvliedt mij nu zóo ras,
Dat ik geen uur er van kan laten;
En maar mijn best doe alle dag,
Om lief te hebben, wat ik mag!

2.

Ook gij, als ge eens aan 't einde zijt,
Zult, met mij, u gewis beklagen,
Dat zooveel goede, kostbre tijd
Versléet — door noodloos u te plagen
Met háat te koestren in uw ziel...
Waar zóoveel lief te hebben viel.

3.

Dus bid ik: zie! hoe 't leven spoedt;
Kweek zóoveel Liefde in hart en zinnen,
Dat — klopt de Haat — gij roepen moet:

„Ga weg! er is geen plaats hier binnen!"
En zeg, als van uw Tijd hij vroeg:
„Voor Liefde heb 'k niet eens genoeg!"

Uitkijken.

1.

Wat kijkt gij altijd naar den Grond,
Met zoo'n benauwd gezicht?
Omhóog het hoofd; sla de oogen rond;
Dáar is het frisch en licht!
Kom! voor uw Voeten ligt toch niet
Dan zorgen en verdriet.

2.

Maar òm, en vóor, en bóven u,
Daar ziet gij, dag aan dag,
Wat U (al zij het pad wat ruw)
Versterking geven mag;
Wat u, in wonder-wijze leer,
Het hart heft tot den Heer!

3.

Kom!.. één uit duizend: — zie dien tak!
Daar zit een vogelijn,
En wiegt en wipt op zijn gemak
En baadt in zonneschijn:
Hoe zingt en trillert van plezier
Dat allerliefste dier!

4.

Hij zaait noch maait — heeft hof noch schuur...
Maar, wáar hij henen trekt,
Daar vindt de vluggerd, te aller uur,
Zijn tafeltje gedekt;
En heeft hij wèl (of blieft hij niet)
Dan dankt hij, met een lied!

5.

„Ja," roept gij: „als 't Mij óok zóo ging,
Dan tòbde ik nimmer weer!"
Zeg: — denk eens, hoe veel Gij ontving'
Van God, ons aller Heer,
Waarvoor Gij hàlf zooveel niet deedt,
En nooit van dànken weet?

6.

„Vertrouw op God, wees blij van geest,
Wees dankbaar aan den Heer;"
Dat kunt gij leeren van zoo'n beest
En nog oneindig méer: —
Dus nooit weer de oogen naar den Grond;
Maar sla ze flink in 't rond!

Overdaad

Al te lang, al te veel,
Zoo gij er niet goed op pàst,
Maakt den liefsten lust... tot last;
Vaak is 't beter half — dan heel!
Zalig, wien het is beschoren
Om met kloek en ferm beraad,
Midden in al de overdaad,
Naar die wijze stem te hooren!

Hou dan op, toom dan in,
Eér uw lust nog is voldáan; —
Leg wat weg, laat wat staan,
Wilt ge blijven frisch van zin:
Dàn zal iedre dag u geven,
(Of gij arbeidt, of gij rust)
Nieuw genot en nieuwen lust,
Ook in 't meest eenzelvig leven.

Maar hebt ge eenmaal, onbedacht,
U in 's werelds overdaad
Overprikkeld, overzaad, —
Wèg is alle lust en kracht!

Leer dus mijden, leer dus scheiden,
Leer ontberen dit en dat;
Wie gehàd heeft, héeft gehad...
Zalig zij — die nog verbeiden!

Nood leert bidden.

Nood leert bidden: — 't mag zoo zijn!
Maar, wie slechts in bóoze dagen,
Bij gebrek, of nood, of pijn,
God om hulp of steun zou vragen,
Och! al bad hij dag en nacht,
Vindt in 't bidden steun noch kracht

Zoo 't Geluk geen bidden leer',
Zal de Nood het nimmer leeren;
Zal ons hart tot God den Heer
Nimmer zich in wáarheid keeren;
En de neergevallen roe
Stopt de bron van 't bidden toe.

Nood leert bidden... 't mag zoo zijn!
Maar dat bidden slechts bij smàrten,
Kent het Dier ook in zijn pijn...
God gaf Ons, 't Gebed des „harten!"
Leer — in leven en in dood,
Dàt te bidden „zònder nood!"

Dat booze Geld.

Dat booze Geld, dat booze Geld,
Dat maakt wat goede liên tot slechten;
Dat doet wat haten en wat vechten;
Dat baart wat onrust en geweld!
Ik heb mijn hart er àfgetrokken;
Ik laat het rollen, waar het will';
En 't zal mij (hoop ik!) nooit verlokken
Tot booze daad of dwaze gril.

'k Zag menig sullen op de baan,
Bij 't grabblen naar die gladde schijven; —
Voor mij, 'k wil op mijn Beenen blijven:
En 'k bid-je, neem mijn voorbeeld aan!
Al vindt ge dan ook, bij mijn sterven,
Geen kasten vol met geld en goed...
Wat *ik* gehad heb, kunt gij èrven: —
Een eerlijk hart, een kalm gemoed!

Reekning maken.

Hang het huikje naar de' wind;
Maar in 't goede, lieve vrind!
Zet de tering naar de nering,
Of uw nering krijgt de tering;
En gij zelf er bij, mijn kind!

Zuinigheid baart overvloed;
Soberheid maakt zuiver bloed;
Volle magen, leege kasten;
Maanden smullen, jaren vasten;
Pronk van kleeren, arm van goed!

Daarom is: een Cent bespáard,
't Winnen van een Gulden waard!
Wie zijn reekning goed kan sluiten
Baat het binnenshuis en buiten —
In den Hemel als op Aard!

Pret.

1.

'k Heb ontzaglijk pret vandaag!
Zoo iets recht plezierigs
Tierigs,
Dat ik heel de wereld vraag:
„Zie je't?... ik heb Prèt vandaag!" —
En zij kijken,
En zij strijken
(Heel verwonderd) langs mij heen;
En ze glimpen,
En ze schimpen:
„Hoor! dáar kuiert er vast een!"

2.

Kom! — zoo ménig is bedroefd...
En laat op zijn wézen
Lezen,
Dat het leed zijn voorhoofd groeft:
(Waarlijk, zonder dat het hoeft!)
Al dat grienen
Kan niet dienen,
En je wint er toch niets meê;
Wou *ik* glimpen,
Wou ik schimpen,
'k Zei: „daar kuieren wel twée!"

3.

Maar... 'k heb razend prèt vandaag!
En wil àndren praten
Laten...
Mits Mij dan maar niemand vraag':
„Wáarom heb je pret vandaag?"
Als ze glimpen,
Als ze schimpen,
En mij elk als gek veracht,
Zal ik denken
Bij hun krenken:
„'t Bèst lacht, wie het làngste lacht!"

Openhartig.

1.

Wilt ge grappen, wilt ge pruilen,
Wilt ge lachen, wilt ge huilen,
Zijt ge boos of zijt ge goed...
Zeg maar, wàt of 't wezen moet!
'k Haat dat mokken en dat zwijgen,
Waar 'k geen end aan vast kan krijgen;
Zeg, wat hebt ge? — 'k draag er dan,
(Als ik kan!)
Hartlijk graag mijn portie van.

2.

Leg uw lippen aan mijn' ooren,
Als geen ànder het mag hooren,
Maar spreek rond en duidlijk uit,
Wat gij in uw hart besluit:
Moet ik troosten – zeg me uw lijden,
Mag ik juichen — uw verblijden!
Liefde (en Vriendschap bovenàl)
Heeft geen val,
Dan met òvergaanden bal.

3.

Wie zijn borst eens òp wil luchten,
(Zij 't in zingen of in zuchten)
Hij betrouwe een Vriendenhart
Wat hem streelt... of wat hem smart;
Saam genoten, saam geleden,
Saam gedragen, saam gestreden;
Wat of 't dan ook wezen zou,
(Vreugd of rouw:)
Dàt is wáre vriendentrouw!

Naar Boven.

Ja, moeilijk is 't! — Een steile weg,
Een glibbrig pad, vol slijk en steenen,
Door distelstruik en doornenheg!...
Maar zijt ge Omhoog, en ziet gij om u henen,
In 't heerlijk, onbegrensd verschiet,
Vol hemelsblauw en zonnestralen...
Dan voelt gij eerst, hoe dubbel gij geniet,
Wat gij met zorg en moeite moest betalen.

Gij Jeugd! wat blijft ge in 't lage land,
In 't duf moeras der Armoe klagen?
Omhóog, met rappen voet en hand,
Omhoog, met vasten wil en eerlijk wagen!
Hoe moeilijk de éerste schreden zijn,

Uw kracht zal klimmen met uw schreden;
En vindt ge ook slechts één bloem in de woestijn
Goed Heden is best loon, voor zwaar Verleden!

Hand en hoofd.

1.

Een kloeke hand, een rappe hand,
Die acht ik waarlijk niet gering;
Maar 'k weet toch nog een béter ding:
Een helder, rijk en rijp verstand!
Een hoofd, dat doordenkt en bevroedt,
Eér dat de hand wat poogt of doet.

2.

Dus wèl de handen uit de mouw,
En de' arbeid krachtig aangevat,
Maar eerst bedacht, hoe dit of dat
Het bèst te zetten is op touw:
En iedren dag vier' Jufvrouw Hand
Haar trouwfeest met Mijnheer Verstand!

Vrinden.

1.

Hebt ge wáre, trouwe vrinden,
Die (bij 't minder, of bij 't meer!)
Stéeds u eerden en beminden...
Dank dan onzen Lieven Heer!
Naast het bèste deel des harten,
Liefde van een brave Vrouw...
Is ons in dees aardsche dreven,
Nimmer hóoger schat gegeven,
Dan beproefde Vrindentrouw!

2.

Wat het bittre zoet kan maken,
  En het zoete dubbel zoet,
Wat, aan dorre doornestaken,
  Malsche vruchten groeien doet,
Wat de warme zonnestralen
  Zijn, bij felle winterkou,
Wat, voor dor-geschroeide wegen,
In den régen ligt aan zegen...
  Vindt ge in echte Vrindentrouw.

3.

Prijs uw lot dan boven velen,
  Wien een vrind te beurte viel,
Willig om uw lot te deelen...
  Hart des harten, ziel der ziel!
Wees zóo matig in de weelde,
  Wees zóo krachtig in den rouw,
Dat ge, (in beiden!) waard moogt blijven
Om éens op uw graf te schrijven:
  „Hij kende echte Vrindentrouw!"

Eendracht.

1.

Wie met makkers moet verkeeren,
  Of moet werken dag aan dag,
Dient te weten of te leeren,
  Wat vereende kracht vermag; —
't Hálve werk, het half vermoeien
Is het, als de scheepslui roeien
    Met gelijken slag!

2.

Mannen-broeders! weest eendrachtig
  In uw huis en op de straat;
Dat maakt stevig, dat maakt krachtig,
  In de Kerk en in den Staat:
Wat je gaarne Zelf zoudt kunnen,

Dien je aan iedereen te gunnen,
Brave kameraad!

3.

Zie! wat ze oudtijds krachten vonden
Bij hun Eendracht in 't gevaar...
Neerlands pijlen, saamgebonden,
Hielden 't wel tweehonderd jaar:
Mannen! tòrnt er een aan 't draadje,
Hij verkoopt-je — hij verraadt-je,
Dat 's waarachtig waar!

4.

Had een elk zijn zin gekregen,
Broeders, zeg'! waar zou dat heen?
't Was dan zonneschijn en regen,
Zomer, lente en herfst meteen...
Of je vloeken woudt of bidden,
't Gaat niet — 't beste leit in 't midden...
Wees' er mee tevreen.

5.

Leer' wat nemen en wat geven,
Sta' te stijf niet op je stuk;
Leven moet je en láten leven,
Buurmans heil is elks geluk: —
Geuzen, papen, liberalen,
Dompers... moog de drommel halen!
Vink!.. denk om de kruk!

6.

Laat dan blaffen, laat dan fluiten,
Ruw en sterk, of fijn en zacht,
Wie, van binnen of van buiten,
Tweedracht zaaien wil bij nacht;
Lacht wat met hun looze vonden,
Keert uw horens naar de honden...
„Eendracht slechts maakt macht!"

Manier van zien.

Weet ge hoe ge kijken moet
Eer ge iets deeglijks wilt of doet?...
Zie omhoog, eer gij besluit;
Eer ge handelt — recht vooruit!

Ziet gij angstig links en rechts,
't Lokt u licht tot lafs of slechts;
Slaat gij gluipend de oogen neer,
'k Wacht niets flinks of eerlijks meer!

„Wijsheid" vindt ge alleen omhóog;
Dáarheen dus bij *willen* 't oog!
„Recht door zee" alleen maakt koen;
Dáarop dan het oog bij 't *doen!*

Heil hem, die éerst God betrouwt,
Dàn, slechts op zichzelven bouwt;
Of 't hem wèl of kwalijk ga,
Wil en daad rouwt vroeg noch spa!

Ontworsteld.

Wie zijn kracht wil leeren kennen,
  Die beproeve, te elken dag,
    Iets te ontwennen,
  Van wat hij het liefste mag;
En zijn zoetst en sterkst begeeren
Te bedwingen en beheeren!

Als een Spinnetje het Vliegje,
  Vangt Gewoonte ons in haar net;
    Och bedrieg-je
  Niet — dat ge óoit er U uit rèdt...
Mocht ge niet (van jongs af) leeren,
Wat te laten en te ontbéren.

Vastgepakt en uitgezogen
  Sterft Hij aan zijn eigen zwak,
    Wien 't vermogen

Zich door 't net te slaan... ontbrak!
En *die* kracht is slechts te kennen
En te krijgen... door ontwennen!

Oefen U dan, dag en nachten,
Als u trek of lust besluipt,
Om te wachten...
Eer gij in hun netten kruipt!
't Vlerkje niet — maar Poot en Nebbe
Breekt Gewoontes spinnewebbe!

Wat kiest ge?

1.

Is hebben, „hebben:" — krijgen, is de „kunst!"
Zoo luidt de spreuk:
En steeds stond ze bij mij in goeden reuk
En groote gunst!
Niet, dat ik daartoe i e d r e n weg wil gaan,
Of andren raân:
Maar — omdat k r ij g e n krachtig maakt en knap,
En h e b b e n slap!

2.

B e z i t is 't Vaderliefje, dat ons kapt
Bij de avondkaars;
Maar k r ij g e n is de zevenmijlen-laars,
Die vóorwaarts stapt;
Bezit is, van *genoten*, volle Neef...
Of 't ging of bleef!
Maar Streven (rijke en onuitputbre schat!)
Kent geen *gehad*!

3.

Wilt ge recht wijs dus, recht gelukkig zijn,
Leg nimmermeer,
Traag en verzadigd, u bij 't Hebben neer,
Waar' 't op satijn! —

Een broodkorst, die ge nog *verkrijgen* moet,
Is gróoter goed,
Dan 't hebben van de fijnste lekkernij
Of specerij!

4.

Is krijgen, Leven! — hebben is de Dood!
Doch... *hebt* gij iet,
Geef 't Armren (dàt máakt levend!) mits ge 't niet
Werpt in hun schoot.
Leer hen *verkrijgen* ook: — 't Is, tot het graf,
De Mozes-staf,
Die, uit des Levens steenrots (hoe 't ons gaat)
Frisch water slaat!

Stelen.

„Stelen... foei! een vreeslijk ding!..."
Dunkt je 't, vrindje? — die soms uren
Zit te hangen en te turen,
Eer je flink aan 't werken ging...
Zeg me dan eens, jongenlief!
Is een Dagdief ook geen dief?

„Stelen... foei! een vreeslijk kwaad!..."
Dunkt je 't, vrouw? — die plunje en eten
(Half bedorven, half versmeten)
Maar in 't honderd loopen laat...
Zeg me toch eens, wijfjelief!
Is een Slons dan ook geen dief?

„Stelen... God bewaar' me er voor!..."
Dunkt je 't, man? — en 't loon van dagen
Zie ik naar de kroeg u dragen;
Lapt ge er in één' avond dóor...
Zeg me dan eens, ventjelief!
Is een Dronkaard ook geen dief?

Zulke dieven loopen vrij! —
En, bedenk ik dan, hoevélen

Zóo zich zelven 't éerst bestelen,
En het huisgezin er bij...
'k Roep dan luidkeels: „Menschenlief!
Houdt den dief, och! houdt den dief!"

Verdrinken.

1.

o Diepe zee, o wijde plas!
Wat ligt er in uw golven
Al menigeen bedolven!...
Maar toch! — hoe groot het aantal was
Van hen, die in Uw afgrond zonken,
Toch zijn er vrij wat méer verdronken
In 't klein jeneverglas.

2.

o Diepe zee, o wijde plas!
Wie in Uw vloed moest sneven,
Weet, dat zijn dood en leven
Toch in de hand des Heeren was! —
Maar wie zegt, in Wiens hand zij zonken,
Die in het helsche vocht verdronken
Van 't klein jeneverglas!

Hoe 't dochtertje heet.

1.

Gij ijdeltuitjes in den Lande,
Bedenk' — wanneer gij trotsch en blij
U tooit met goud, fluweel of zij...
„Het Dochtertje van Hoovaardij
Heet meestal Schande!"

2.

Méer dan die kwikken en die strikken
Zal Eenvoud (zelfs in 't effen zwart!)
Met helder oog en rustig hart,
En zonder smet of schuld of smart,
De ziel verkwikken!

3.

Och! ijdeltuitjes, die ik kende,
Hoe rijk gekleed!... gij leerdet mij,
„Het Dochtertje van Hoovaardij
Heet niet slechts Schande — maar daarbij
Meest óok Ellende!"

Uitgaan.

Hebt gij het grootste heil op Aard:
Een trouwe ga, een eigen haard,
En lieve kindren om uw disch —
Zoek geen Vermaak dan, waar 't niet is...
Wie drommel! tracht, bij zonneschijn,
Door lamp of kaars verlicht te zijn?

En toch, wat zie ik (boos of mal?)
De Man... de Vrouw... de Kindren al,
Haast elken dag, dat eigen huis
Ontvlieden, als het ergste kruis;
En, voor dien reinen Zonnegloed,
Een Walmpit zoeken, zwart van roet!

Och! — Pret... die gun ik man en maag,
En vrouw en kindren, hartlijk graag!
Vermáakt — dàt dienen we, àlle dag!
Maar weet... wáar men het zoeken mag,
Niets geeft die Pret ons zóo gewis,
Als 't zalig Huis aan eigen disch!

Blusch uit, die Smeerpot van de Kroeg!
Dat Koffie-kaarsje laat en vroeg!
Die Weeldelamp van 't Pronksalet!
Dat Gaslicht van Uitheemsche Pret...
Dan zal er Heil en Zonneschijn
In eigen Huis en Harte zijn!

Thuis.

1.

Gij dierbaar Thuis! — hoe wordt gij meer en meer,
Met ieder jaar, een kalme, veilge ree,
Waar men aan de ongena van stormig weer
En 't wilde klotsen van de wereldzee
Ontvlucht — en stilte en ruste vindt en vree.

2.

En Vrede! — och, is hij niet het hóogste goed? —
Roem, aanzien, rijkdom... wáar de jeugd naar jaagt,
Ja, zelfs de hóogre roersels van 't gemoed,
Het hooger doel, dat elk in 't harte draagt,
Verwòrven zijn zij — als Zijn licht ons daagt!

3.

Zoo schuif men dan uw deurwand en gordijn,
o Dierbaar Huis! — met kalmen, vromen zin,
Stil tusschen u en 's levens weelde en pijn,
Stil tusschen u en 's werelds woelen in...
En ruste er in den schoot der huwlijksmin!

4.

Zoo putt' men dáar, voor 't leven, kalme kracht,
Als men uw drempel weer verlaten moet;
Gewis, dat — weergekeerd — ons Vree verwacht!
En dat het worstlen met den wilden vloed
Dien vree des Huizes dubbel schatten doet.

5.

Dan heff' de geest zich hemelwaarts tot God,
En wijde 't stille Huis aan Hém, in dank en bee; —
Dank voor het woelend, wisslend levenslot,
Dat ons d i e n schat als Hoogste erkènnen dee;
En *Bede:* —
o! Boven alles, — geef ons Vree!

Een Hemeltje.

1.

Een open oog, een vaste hand,
Een kloeke moed, een gulle lach,
Veel hart, en reedlijk veel verstand —
Dàt is, wat ik het liefste mag!

2.

Nu geurt de bloem, dan sterft de vrucht;
Nu schijnt de zon, dan stormt het fel;
Maar, zij het klare of donkre lucht,
Van binnen wèl, is 't altoos wèl!

3.

En komt er soms, om àndrer leed,
Een schaduw over 't blij gemoed...
Wees maar tot Helpen steeds gereed,
Dan wijkt die schauw voor zonnegloed!

4.

En pakt u eigen leed in 't hart,
(Mits dat het niet zij eigen schuld)
Pak 't flink weerom: werp uit de smart —
Of lukt dàt niet: draag met geduld!

5.

Doch wáre 't eigen schuld — zoo buig
In ootmoed en in boete neer,
En sta gesterkt weer op, en juich:
„'k Doe dubbel goed een volgend keer!"

6.

Dus, open oog en vaste hand,
Een goede moed, een gulle lach,
Veel hart, en reedlijk veel verstand —
Dan is 't een Hemeltje, àlle dag!

Geef ons heden...!

Een uurtje lust, een dagje last,
Is 't mengsel, dat het best ons past;
'k Vrees, wie het ànders hebben wou,
Dat hij zijn lust aan Lust
Welhaast verliezen zou!

Wat ons bekoort en streelt en boeit
Hoeft niet veracht, hoeft niet verfoeid!
Och neen! geniet het dankbaar-blij;
Maar zóo, dat van uw taak
't Alleen Verpóozing zij!

Leer bovenal, reeds in uw jeugd,
Dat Ernst — de Vader is der Deugd;
En dat de Smart ons hart gewis
(Al schijnt ze soms wat straf!)
De teerste Moeder is!

Smaak lustig dus wat de Aard u biedt,
Maar mor dan om haar lasten niet;
En denk: „als 'k eens mijn oogen sluit,
„Zien Ginds die lust en last
Er licht héel ànders uit!"

Of 't Hier dan goed of kwalijk zij,
Blijf vroolijk-ernstig.... rustig-blij;
En bid in vreugde, en bid in nood,
Steeds éerst om 't Hemelsche
En dàn om 't Aardsche brood!

Plant en Steen.

Als de stormwind kruid en halm
Knakt — en toch maar de arme Plant
Telkens nieuwe knopjes kweekt —
Blijft de Steen, wien storm niet breekt,
Even kalm.

Witbevroren, roodgegloeid,
Heeft de Steen het koud noch warm;
Als het fijngevoelig Kruid
(Dat maar altoos kiemt en spruit)
Rilt of schroeit.

Van den zoelen hemelboog
Regent het op Plant en Steen: —
't Kruid schiet uit in bloesemblad,
Maar de Steen wordt enkel... nat...
En weer droog.

Ongedeerd en ongemoeid
Blijv' de Steen... hij blijft ook stéen!
Ik (en 'k wensch het Jonk en Oud)
Ik ben liever Groenend Hout...
't Lijdt — maar bloeit!

In leed.

1.

Groeit de Roos in dorenhagen,
Onder dompig, giftig kruid;
Hoe verdrukt en neergeslagen,
Spreidt zij toch haar geuren uit! —
Schoon de zee ook hoog moog' staan,
Schoon de wilde golven slaan,
Zie! de Rots zal niet bezwijken
Eer der Aarde pijlers wijken.

2.

Sta dan, in des levens baren,
Onbezweken als een Rots!
Bloei te midden der bezwaren,
Als een Roos ter eere Gods! —
Juich, o ziel! en stijg omhoog
Naar den heldren hemelboog;
Uit der graven aaklig duister
Rijst dan Eeuwge morgenluister!

In Vrede[1]).

1.

Daar moet veel strijds gestreden zijn,
Veel kruis en leeds geleden zijn;
Daar moeten heilge zeden zijn,
Een nauwe weg betreden zijn,
En veel gebeds gebeden zijn,
Zoo lang wij hier beneden zijn,
Dan zal 't hierna in vrede zijn!

2.

Hoe zwaar wij dan beladen zijn,
Hoe donker onze paden zijn —
Of wij omringd door kwaden zijn,
Versmaad in woord en daden zijn,
Van Vriend en Maag verraden zijn...
Wij zullen niet te schaden zijn,
Zoolang we in Gods genade zijn!

Rustig ondergaan,

1.

Wat daalt gij rustig in der golven schoot
o Glansrijk licht, beneveld noch verdonkerd,
o Gouden zon; gij, beeld van al wat flonkert,
Van wat op aarde heerlijk is en groot!

2.

Al hebt gij hoog aan 's Hemels trans gestaan,
Toch daalt gij kalm en zonder klagen neder;
En schóoner nog verrijst gij eenmaal weder
Voor 't oog der Aard, die U zag ondergaan.

---

1) Het éerste gedeelte van dit Lied is, gelijk vélen (zoo ik hoop!) weten, van onzen vromen, kernachtigen DIRCK, RAPHAELSZ, CAMPHUYSEN (Geb. 1586; Gest. 1627). Och, dat er van de heerlijksten zijner Gedichten eene *Volksuitgave* kwam'!

3.

Buig zóo uw kruin, wanneer Uw Avond daalt,
Buig zoo uw kruin, o Grijsheid! zonder klagen;
Vind rust in God: — Ras zal de Morgen dágen,
Wiens Eeuwge glans de Hemelen doorstraalt!

Bij 't Scheiden.[1])

't Is, naar des Heeren raad, gewis,
Dat elk, van wat hem 't liefst hier is,
Moet scheiden;
En toch valt, heel het leven lang,
Ons harte niets zóo zwaar en bang,
Dan Scheiden!

Vindt gij een bloempjen op uw pad,
Zoo plaats het in kristallen vat,
Maar wéet het...
Als 't morgen bloeit in volle pracht,
Verwelkt het licht dienzelfden nacht,
Och, wéet het!

En gaf u God een liefste of vrind,
Denk steeds... hoe teer gij hen bemint,
Om 't scheien;
Een korte spanne tijds vliegt heen...
En ach! — daar staat gij reeds, alléen,
Te schreien.

Doch... éenen troost mag ik U bien...
. . . . . .
Wanneer men scheiden moet of vlien,
Dan zegt men toch: — „tot wéderzien!"

Uw Koninkrijk kome!

1.

o Woord des Heils, o Woord van Vrede:
„God bovenal: — Uw Naasten als uw Zelf!"
In ieder Bedehuis en Tempelwelf

1) Wie herinnert zich niet Mendelssohn's: „Es ist bestimmt in Gottes Rath"?

Weergalme uw ruischen, als gebod en bede!
En met die bee (hóe hij U diene, o Heer!)
Kniel *ieder* neer!

2.

Dan komt het Koninkrijk der Waarheid,
Der Vrijheid, en der liefdevolle Kracht
En heilige Eendracht — voor heel 't Aardsch Geslacht!
En *aller* godsvrucht juicht: (in hóogre Klaarheid)
„Geloof en Hoop doordringe hart en geest...
„Maar Liefde 't meest!"

Dageraad.

1.

Nog staart mijn oog op 't wijkend glimmen
Van halfgedoofden sterrenglans,
En reeds betinten zich de kimmen,
Met gouden vonk aan de' Oostertrans.

2.

En eensklaps treedt, met lieflijk blozen,
De zon haar tente uit, als een bruid,
En strooit haar leliën en rozen
Zoet lachend over 't aardrijk uit.

3.

Waartoe in 't Duister angstig klagen,
o Hart!... doet niet Gods wonderdaad
Na èlken nacht een Morgen dagen?...
Wacht kalm des Heeren Dageraad!

Van Komen en Gaan.

Er weten zoo véel van komen,
Er weten zoo weinig van gaan;
Och, scheiden! och, bitter Scheiden,

Wat kost gij zoo menigen traan,
Wat hebt gij zoo menigen harte
Véel smarte
Gedaan!

Bedenk het in leed en luste,
Dat gij er éens scheiden van zult:
Van ál wat uw oog bekoorde,
Van àl wat uw harte vervult;
En 't leer' u: „Hou maat in verblijden...
In lijden
Geduld!"

En kwam u het bitter Scheiden
Reeds dikmaals op zuchten te staan,
En kostte u de liefde of de vriendschap,
Bij 't vlieden, reeds menigen traan —
Ai! denk dan, bij 't kómen, wat meerder
En éerder....
Om 't gáan!

Tegenspoed.

1.

Te zeilen vóor den wind,
Mijn kind!
Is zeker prettig op zijn tijd;
Maar zorg, dat gij voorzichtig zijt!...
Ik zag er, bij een blauwe lucht
En 't zeiltje vóor den wind — verdrinken,
Die vroeger... 't stormde toen geducht!...
Hun scheepje, op 't punt reeds van te zinken,
(Kracht in de hand — in 't hart een bee)
Nog brachten op een veilge ree!

2.

Geloof me, ook tégenspoed
Is goed!
En dikwijls geeft hij béter baat,
Dan dat het *te* voorspoedig gaat...

Hèm zag ik, op de levensbaan,
Te midden van de rijkste gaven
Naar ziel en lichaam òndergaan,
Die éerst, met zorgen, zwoegen, slaven,
Hard brood won, voor nog harder werk...
En t o e n blijmoedig bleef, en sterk!

3.

Neem dus, hoe 't God gevall',
Het Al. —
Doch, geeft Hij 't u steeds vóor den wind,
Denk niet, dat Hij u méer bemint,
(Of, dat ge méer zijn gunst verdient)
Dan andren; — denk, een p r o e f zal 't wezen;
En zie dan dubbel scherp, mijn vriend!
Of nergens klippen zijn te vreezen...
Ja — voelt ge, 't gaat haast àl te goed,
Smeek dan van Hem... wat Tegenspoed!

T e e r g e l d.

1.

Wie door 't Leven wil voeteeren
Naar den eisch,
Neem' wat teergeld mee op reis...
Heb je 't niet? — Ik zal u leeren
(Mits ge er uw profijt mee doet)
Hoe ge dat verkrijgen moet.

2.

Vroomheid, trouw en reine zeden,
Zij u Goud;
Goede moed, beleefde kout,
Strooi' ze als Zilver op uw schreden;
't Kopergeld, waar gij naar tracht
Vindt ge in Werkenslust en kracht.

3.

Hebt ge *die*, dan moogt gij 't wágen! —
Vrij en vrank

Reist ge dan uw leven lank,
Zonder iemand iets te vragen:
En als zich uw reis besluit....
Rust ge in 's Vaders woning uit.

Haat uit Liefde.

1.

Zijt ge van hetzelfde bloed,
Wees' dan één van ziel en zinnen,
Wees' eendrachtig van gemoed,
In het haten en beminnen...
Maar uw haat
Zij voor het Kwaad;
(Leer 't bestrijden en verwinnen!)
En de liefde, die gij voedt,
Die ge eendrachtig voedt van binnen,
Zij voor 't Goed.

2.

Zalig Huis, waar de eendracht troont,
Zóo, door „Liefde en Haat" verkregen;
Waar geene ondeugd wordt verschoond,
Waar geen zwakheid wordt verzwegen;
Maar de deugd
Voor Grijze en Jeugd
't Richtsnoer is op àl hun wegen! —
Dáar wordt ze eenmaal ook belóond;
En de Heer gebiedt zijn zegen
Waar zij woont.

Hoop.

Als de Hoop mij verliet,
Och! dan stierf ik gewis;
'k Denk: bij al mijn verdriet,
Dat de Hoop er nog is!
Wat ik duld', wat ik lij',
Vriendlijk troostend blijft Zij,
Als een Engel mij bij!

Of mijn eenzame weg
Door geen ster word' bestraald...
Als mijn voet in de heg
En de struiken verdwaalt...
Wàt ik duld', wàt ik lij',
Vriendlijk troostend blijft Zij,
Als een Engel mij bij!

Zie! Haar liefdrijke hand
Voert, door 's Levens woestijn,
Mij naar 't eeuwige land,
Waar geen leed meer zal zijn.
Dáar ook blijft Ze mij bij;
Smeekt, geknield aan mijn zij,
Om genade voor mij.

Dwaze wenschen.

1.

„Och, lieve vrind! ik wou zoo graag,
Dat gij, van gindsche distelhaag,
Of van die brandenetelstruiken
Me een Roosje plukken woudt van daag;
Maar 'k zeg je, lekker moet het ruiken,
En rijk van kleuren zijn, me-vriend'
Of 'k blief er liefst niet van gediend!"

2.

— Wel, kereltje! wat praat je raar!
Of acht je mij een toovenaar?
Van brandenetels Rozen plukken...
Dat is een dwaze wensch, voorwaar!
Dat zal wel niemand ooit gelukken: —
En nog wel rijk van geur en blad,
Wel ja!... zeg!... wou je ook nòg zoo wat? —

3.

„Och! neem niet kwalijk, lieve man!
En krijg er maar geen flauwte van...
'k Zag elk (ook U!) het meest begeeren,

Wat men het minst verkrijgen kan,
En 'k dacht... ik kon het eens probeeren!
Maar nooit weer... dat is nu gewis,
Verlang ik, wat onmóoglijk is."

Koning zijn.

„Och! als ik maar eens Koning was!"...
Wel vrind! daar kan je licht toe komen;
Vooral, daar ieder thans moet schromen
Te staan op 't laddertje van glas;
Maar durf je?... Best! — Ik zeg je dan,
Hoe of je Koning worden kan. —

Beheersch u zèlv' in vreugde en smart,
Wees Heer en Meester in uw woning,
Wees van uw woord en daden Koning,
Wees Koning van uw eigen hart...
Dan zijt ge (hoe de wereld gaat)
Dan zijt ge Koning inderdáad!

Dat's mak'lijk, he? — Bedrieg je niet!
Al heb je er één maar te regeeren,
Hij zal voortdurend revolteeren,
Als gij niet waakt en houwt en schiet,
En — bij zijn barricaden-strijd
Niet zorgt, dat Gij verwinnaar zijt.

Maar win je 't... o geloof me vrij,
Dan is er op de heele Wereld
Geen kroon met zóoveel schats bepereld,
Geen Koning machtiger dan Gij...
En — béter nog dan de áardsche troon —
Wacht in den Hemel u een kroon!

Eens in 't jaar.

Nachtegaaltjes, nachtegaaltjes!
Hoe? eene enkle maand in 't jaar
Zingt ge maar;
Dat is toch wat al te schraaltjes,
Dat's wat povertjes, voorwaar!

Maar dàn zingt ge ook, dag en nachten,
Nacht en dagen in het wild,
Ach! zòo mild,
Dat ge in éene maand de krachten
Van geheel een jaar verspilt. —

Kermisvolkje!... vaak vergeet je,
Wat vermaan ge in 't beestje hadt,
't Géve u dat:
„Liever elken dag een beetje...
Want dan hebt ge ook dáaglijks wàt."

Zéer doen.

1.

„Het glas is hoekig, scherp van rand,
Ik zal me zéer doen bij het drinken!..."
Zoo denkt gewis de domste kwant,
Al ziet hij 't vocht ook nog zoo blinken.

2.

„Het glas is fijn, de rand is zacht,
Maar 't vocht brengt dóod, aan wie het drinken!"
Zeg, hebt ge dàt wel ooit gedacht
Als gij 't jeneverglas ziet blinken?

Evenmaat.

Al heeft de Koning nog zoo véel;
Al heb ik nog zoo min...
'k Heb goeden moed en kloeken zin,
En daaglijks mijn bescheiden deel;
En zoo men mij te rùilen vroeg,
'k Zou zeggen: — „'k dank je, 'k heb genoeg...
„Genoeg, dat is verbàzend veel!"

Och! hebt gij àl te vólle maat,
't Is last en moeite maar;
Gij stort wat hier, gij stort wat daar, —

En 't valt (meest, zonder nut) op straat...
Of, éer ge aan 't eind zijt van uw pad,
Zijt gij licht Zelf het ergst beklad,
Door de inhoud van die óvermaat.

Neen, neen! zoowat bij 't randjen af,
Dàt is de beste maat!
En — zoo het àl wat láger gaat,
Denk dan maar vroom aan Hem, die 't gaf.
Betrouw, dat Hij alléen het weet,
Hóeveel u dient van lust en leed; —
En... leg getroost uw wegjen af!

Moeite.

1.

„Wat doet gij in dien dorenheg?...
Gij zijt dan toch een rare snaak!
Hier bloeien bloempjes langs den weg,
Die kunt ge plukken met vermaak
In overvloed, in overvloed...
En dáar, waar gij ze zoeken moet,
Daar krabt ge u nog de hand aan bloed."

2.

Ja zie! zoo ben ik, lieve vrind! —
Wat ieder zoo verkrijgen kan,
Wat ieder zoo gemàklijk vindt,
Daar hou ik bijster weinig van...
Néen! waar men moeite en werk voor doet,
(Al kost het ook wat zweet en bloed)
Dàt, vriendlief! is het kóstlijkst goed!

Water, licht, lucht.

1.

Wat buigt ge uw tengren stengel neer,
Wat hangt uw kopje,
Rozeknopje!
Wat zijn uw blaadjes welk en teer?

Het komt: — omdat gij dag en nachten
Naar zuiver water, frissche lucht,
Naar zonnelicht en warmte zucht:
En toch vergeefs er naar moet smachten!

2.

Wat buigt gij 't tenger halsje neer,
Hoe slapjes hangen
U de wangen,
Lief kind!... wat zijn uw spiertjes teer?
Het komt: — omdat gij dag en nachten
Naar zuiver water, frissche lucht,
Naar zonnelicht en warmte zucht:
En ach! vergeefs er naar blijft smachten.

3.

Gij, Ouders! die uw jonge spruit
In 't klein bestekje
Van 't vertrekje
Uit zorg of onverstand besluit....
Al zijt gij arm, — 't staat in uw krachten
Te waken: dat uw kind niet zucht'
Om water, zonneschijn of lucht:
Och, laat ze er niet vergeefs naar smachten!

Kinderschoenen.

1.

Kinderschoenen... wat ze prangen,
Wat ze knellen om den voet,
Als we „groot te zijn" verlangen:
En het onbeproefd gemoed
Duizend schoone droomen voedt!

2.

Doch — zijn ze eenmaal uitgetrokken,
Och! dan treuren we om den tijd
Toen we, op zachte kindersokken
(Nooit te nauw en nooit te wijd),
Onrust kenden, zorg noch nijd.

3.

Voelt gij 't schoentje nu al knellen,
Kleine knaap... klein maagdelijn?
Wàt die wenschen u voorspellen
'k Bid, dat (als uw jeugd verdwijn')
Ge in uw hàrt weer Kind moogt zijn!

De „Lui."

1.

Wat er vischjes zijn gevangen,
Groot en klein van naam en faam,
Met de haakjes van verlangen...
„Zucht naar lof: — en vrees voor blaam!"
Och! dat hopen... och! dat vreezen,
Bij hetgeen ge doet of laat,
(Waar 't om Menschen-oordeel gaat!)
Is der slaven Slàaf te wezen...
Maakt het goede zelfs... tot kwaad!

2.

Wie zijn schande, wie zijn eere
Hangt aan 't zeggen van de „Lui,"
Raakt (hoe hij zich wende of keere)
Van de druppels in de bui!
Wie zijn waarde en kracht wil peilen
Met zijn buurmansvrouws begrip,
Ziet alras zijn redloos schip
In de levenszee verzeilen,
Op de scherpste blinde klip.

3.

Doe — hoe 't boos gerucht moog' blazen,
Wat het hart erkent als goed;
Laat (wie tieren moge of razen!)
Waar zich 't hart voor schamen moet!
Als de stem van uw Geweten
Spreekt — heb dan geen andre keus...
En zoo „*Men*" dan (boos of heusch)
Lof of blaam u toe wil meten...
Knip de „Lui" maar voor hun neus!

De Kleinste.

1.

In 't groene dal, in 't stille dal,
Waar kleine bloempjes groeien,
Daar ruischt een blanke waterval,
En druppels spatten overal,
Om ieder bloempje te besproeien...
Ook 't kleinste!

2.

En boven op der heuvlen spits,
Waar forsche boomen groeien,
Daar zweept de stormvlaag fel en bits;
Daar treft de rosse bliksemflits,
En splijt, bij 't daavrend onweerloeien,
Den grootste!

3.

Omhoog, omlaag, op berg, in dal,
Ben 'k in de hand des Héeren!...
Toch kies ik, als ik kiezen zal,
Mijn stille plek, mijn waterval;
Toch blijf ik steeds, naar mijn begeeren,
De kleinste!

Velerlei slapens.

Des morgens laat, des avonds vroeg,
En nog een middagdruiltje...
Gij graaft u zelven (diep genoeg!)
Een kuiltje,
Waar kracht en lust te gronde in gaat,
Des avonds vroeg, des morgens laat!

Des morgens vroeg, des avonds laat...
Doe eer of schat verwerven,
Maar 't kost je mooglijk, beste maat!
Vroeg sterven: —

En zie, dán komt u duur genoeg
Des avonds laat, des morgens vroeg!

Neen 's avonds vroeg, en 's morgens vroeg!
Dát is het kunststuk, knapen!
Te véel nooit — maar toch steeds genóeg
Geslapen!
Wie slaapt, verslaapt; — wie waakt, verwaakt;
Wel hem! die beiden *even* maakt.

Evenaar.

1.

Gaat wel niet àltoos op deze aard
Het licht met Schaduwen gepaard,
Toch staat het vast — wáar ons gezicht
Een schaduw ziet, daar is ook Licht.

2.

o Zorg dan, dat uw oog steeds staar',
Bij alle zorg, bij elk bezwaar,
Op 's Levens wondren evenaar...
Is 't Schaduw hier... Licht is het dáar!

Voorjaarshope.

1.

„Een droge Maart,
Een natte April,
Een koele Mei..."
Wat prettig liedje... bij den haard! —
We zien dàn (zij 't nog buiten kil!)
Het kouter blinken; 't zaad in de aard;
Het kruid, dat spruit; de kersengaard
Vol bloems; in ieder nestje een ei;
De' blanke' stroom; het blauwe zwerk...
En, àl wat we in het Voorjaar minnen,

Zweeft, op Verbeeldings vlindervlerk,
Ons deurtje binnen!

2.

Als in uw hart
Wat Winter huist
Van zorg of leed...
Heb dan voor iedre soort van smart
Een Liedje, dat in 't oor u suist,
Een Spreuk, die kloek dien Winter tart,
Een Versje, dat u troost en hardt,
Een zoete Voorjaarshoop gereed! —
En, midden in de ruwste vlagen,
Zult ge, op Verbeeldings Englenschacht,
U Lente-moed en Lente-kracht
In 't hart zien dagen!

Twee Sterren.

In des levens donkren nacht,
(Mits ge uwe oogen open houdt!)
Blinken steeds, in reine pracht,
Sterren door de neveljacht...
Eén als zilver, één als goud!

Avondster met zilvren tint,
Is *Herinrings* zachte glans;
Wàt uw harte heeft bemind,
U bekoord heeft of verblind,
Schemert in haar stralenkrans.

Morgenster met gouden gloed,
Is der *Hope* schittrend beeld;
Wàt ge, aan blijde droomen, voedt,
Kwéekt en koestert in 't gemoed,
Toont ze in 't licht, dat haar omspeelt.

Bid dan — hoe door 't lot benard,
Dat (of 't zonlicht daalde of rees),
Gij uw Oog heffe en uw Hart
In Herinring, zonder smart,
En in Hope, zonder vrees!

Een Kunststukje.

I.

Kom! ik wil-je, als Kunstje, leeren,
Hoe een Perzik 't lekkerst smaakt!

II.

Eerst moet gij haar hard begeeren,
Eer ge tot den pluk geraakt;
Hebt ge lang dàn haar bekeken,
U vermeid in vorm en kleur,
Recht genoten van haar geur...
Dan moet gij het steeltje breken;
Dan haar brengen naar uw mond;
Dàn... dàt zeg ik U terstond!

III.

Dàn — wanneer ze háast de tippen
Van uw lippen
Sappig aanraakt... en gij ziet,
Eér zij in uw mond gaat slippen,
Dat uw vrouw of dat uw kind,
Dat uw liefste of dat uw vrind,
U bespiedt...
Moet ge uw Perzik laten glippen —
In zoo'n mondje welbemind!

IV.

Maakt ge dàn mijn Kunst te schande...
Zegt ge dan niet, een, twee drie,
„Dat nooit Perzik in den Lande
U zóo lekker smaakte als *die*..."
Dan verbeur 'k een volle Mande!

Het Lied.

1.

Och ja, zoo'n Lied, uit vol gemoed,
Dat heeft al menig leed verzoet;
Dat gaf al menig Zwakke kracht;

Dat was een staf in menig hand;
Dat was een ster, in menig nacht,
Op weg naar beter Vaderland...
Dus — 't zij ge vreugd hebt of verdriet,
Spreek 't uit maar, in een Lied!

2.

De moeder sust het schreiend wicht
Met teeder zingen de oogjes dicht;
En heeft het dan zijn slaapjen uit,
Dan kweelt zij 't weer een deuntje voor,
Waarmee zij, onder 't zoet geluid,
Haar kindje (door 't begeerig oor)
Verstand en deugd in 't Harte giet,
Bij 't vroom en lieflijk Lied.

3.

Zoo blijve ook òns het rein gezang
Ten Wiegelied, ons leven lang! —
Het wekke ons op tot blijde vreugd,
Het susse ons stil bij leed en pijn,
't Geev' kracht bij kruis en lust tot deugd...
En, als we aan 't eind der loopbaan zijn,
Dan ruische 't, waar ons de Aarde ontvliedt,
Als Hemel-welkomstlied.

Fier en zacht.

1.

Wees jegens Meerdren zedig-fier,
Wees jegens Mindren needrig-zacht;
Pak bij de hoornen os en stier,
Maar laat de lammetjes wat vacht;
Zorg, dat ge, als Man, uw Plaats bewaar':
Kloekmoedig hier, zachtmoedig dáar!

2.

Helaas! 't is meestal omgekeerd:
Men buigt en kruipt voor Hoog en Rijk
(Al is 't, dat men hen acht noch eert!) —

Koel is men jegens zijns Gelijk';
En lomp en grof, ja! hard en wreed
Voor hen, die men zijn Mindren weet!

3.

Maak, dat uw Mindere U bemint,
Dat U uw Meerdere acht en eert,
En blijf met uws Gelijk' goed Vrind...
Maar 't Rècht zij steeds door u verweerd!
En Kwaad en Goed, in lof en blaam,
Gestempeld met hun eigen naam!

4.

Zoo éer slechts, wat eer-wáardig blijkt,
Maar doe 't uw Meerdren 't minst bedeesd!
Bemin, wat minnens-waardig lijkt,
Maar doe 't uw Mindren... 't liefst en méest!
Dan (of gij Werkman zijt of Heer)
Dàn vindt gij Zelf ook Liefde en Eer!

Naar de Ree.

1.

Wil je varen, moet je varen
Naar een ree
In een klip- of zandbank-zee —
Wees dan op de wilde baren
Met een visschershulk tevree:
Menig Linieschip zag 'k stranden,
Waar een Platboomd nog kon landen.

2.

Zeil' de Driemast éens zoo prachtig
Door de zee,
Als 't Ondiep geen hinder dee —
Schip en Visschersboot, waarachtig,
Zoeken 't zèlfde toch... de Ree!
Wie dus 't veiligst er kan lànden,
Stel ik 't liefst miin lot in handen.

3.

Schuilen èrgens èrger klippen
Om een ree,
Dan die in... de Levens-zee?
Wie behouden dóor wil slippen,
Wees dus met een Hulk tevree:
Menig Linieschip moet stränden
Waar een Visschersboot kan landen!

In Leed en Schuld.

1.

Hangen er buien u over het hoofd,
Kwetsen er doornen uw wanklende voeten,
Wordt aan uw harte het dierbaarst ontroofd...
't Leere u te buigen, te bidden, te boeten! —
't Lenige riet, dat zich bukkend verneert,
Zal (schoon gekreukt) na den storm zich weer heffen,
Waar gij den eik, die in fierheid braveert,
Diep in den stam door den bliksem ziet treffen.

2.

Doch zoo de Wijsheid tot buigen u raadt,
Moge u de Godsvrucht tot bidden bewegen!
Eén is de Vader, die heelt en die slaat...
Drupt uit de stormbui geen laafnis en zegen?
Zie, waar de macht van de Machtigen zwicht
Zie, waar de wijsheid der Wijzen zou falen,
Zal er, in duisternis, redding en licht
Op het gebed der Eenvoudigen dalen.

3.

En zoo uw ziel onder schuld gaat gebukt,
't Moge u tot ootmoed en boete vermanen...
Diep zij de smet in uw boezem gedrukt,
Niets wischt die éer, dan berouwvolle tranen!
Dàn — als gij buigt, als gij bidt, als gij boet,
Dan zal beproeving tot loutring u wezen;
Dan zal 't gebroken, maar dankbaar gemoed
Juichen: „o Vader! uw naam zij geprezen!"

Zalig schreien.

1.

Wat zaligend vermogen
Ligt in den tranenvloed,
Die opwelt in 't gemoed
Door wáar Berouw bewogen!

2.

o Laafnis voor de smarte
Die 't schèrpst de ziel vervult,
Gij wischt de smet der schuld
Van 't diep-gebogen harte!

3.

Zóo Boete en Heil veréenen,
Kan slechts der Aarde Zoon...
En de Englen voor Gods troon
Benijden ons dàt weenen!

Pelgrimslied.

I.

De bloesem viel: de zomerhitte brandt:
Wij wandlen voort naar 't verre vaderland!
Zal dáar de herfst ons vruchten geven?
De weg is steil, de staf buigt in de hand,
Het oog wordt dof, de wankle knieën beven...
Wacht ons de Rust in 't verre vaderland?

II.

De bloem geeft vrucht naar 't zaad, waaruit zij sproot!
Der halmen oogst is honderdvoud zoo groot,
Als wij den grond met zorg bereiden;
Kracht komt uit kruis, en leven uit den dood!...
En als wij wèrkend de avondrust verbeiden,
Wacht ons die rust in 's Heeren trouwen schoot.

III.

Zaai dan getroost met onvermoeide hand;
Trek dan getroost naar 't verre vaderland;
Dáar zal uw arbeid vruchten dragen:
De weg zij steil, de staf buige in uw hand,
Streef voort, streef voort, het oog omhoog geslagen,
Dáar wacht u Rust... daar is uw Vaderland!

Gebed des Harten.

1.

Of gij al buigt op beide uw knièn,
En of uw lippen zich bewegen,
Daar wordt geen zegen door verkregen;
De Heer wil 't hart gebogen zien!

2.

Een stille zucht, een stille traan,
Is méer dan offers en gebeden;
Hebt gij geleden en gestreden,
De Heer zal 't zuchtend hart verstaan.

3.

Buig dus, o God! ons Harte neer,
Leer onze Ziele tot U smeeken;
Wat dan ons spréken moge ontbreken,
Dat geve ons Uw genade, o Heer!

In Smarte

1.

Gij lelie, onder doornen,
Gij rozen om het kruis...
Heil u, gij uitverkoornen!
Op weg naar 't Vaderhuis: —

Toon ons in leed en lijden
Des Vaders liefdrijk hart,
En hoe het hoogst verblijden
Spruit... uit de diepste smart.

2.

Der lelie smetloos bloeien
In 't ruige van het woud,
Der rozen heilig gloeien
Om 't donkre, ruwe hout,
o Dat ze uw ziel ontsteken
Tot reinheid, liefde en kracht;
Opdat gij, onbezweken,
Naar Gods genade tracht'

Met smachtend Harte.

1.

De zwaluw, door Gods hand gedragen,
Drijft veilig door de hooge lucht,
Gespoord door de onverwinbre zucht
Naar heldrer hemel, zoeler dagen;
Zij zweeft langs berg en oceaan,
Tot waar zij 't heilig Oost ziet blinken —
En wijkt ten rechten noch ten linken
Van de eenmaal afgeperkte baan.

2.

Doe zóo ons harte naar U smachten,
o Heer! — geleid zóo onzen voet;
Ontsteek de zucht in ons gemoed
Naar U, naar U alléen te trachten!
Behoed ons, wandlend aan Uw hand,
Van 't afgebaande spoor te dwalen...
Tot dat we ons koestren in de stralen
En gloed... van 't Hemelsch Vaderland!

Vrijheid.

1.

Wèl u, wier worstlend strijden
U telkens staalt tot kracht,
En die in vreugd als lijden,
Naar zielevrijheid tracht: —
Breek dan der lusten macht,
Breek dan des lijdens banden,
En hef uw vrije handen
Tot God, als bron dier kracht.

2.

En houdt ge zóo geheven
Uw hand tot dank en bee,
Dan zal uw ziele ook zweven
Hoog boven wel en wee;
Dan stemt ge in 't loflied mee
Dat zaalgen ons doen hooren ...
„Gods kindren zijn geboren,
Tot vroomheid, vrijheid, vree!"

Ten Hemelweg.

1.

o Denk op doornenpaden,
Hoe harte en voet ook bloed',
Aan Hem, die kruisbeladen,
Geen rust vond voor zijn voet.
Hij leer' u, zonder klagen,
Hoe onder 't leed gebukt,
Gewillig 't kruis te dragen
Dat op uw schouder drukt.

2.

Dan zal in 't hart u dalen
Zijn ootmoed, hoop en kracht;
Dan zal u licht omstralen
Ook in den zwartsten nacht:

Dan wordt — (wat u bezwaarde
Met smart of smaad en spot) —
U 't kruispad dezer Aarde
Ten Hemelweg tot God!

Overleden.

1.

Ja, den bangen aardschen strijd
Hebt gij, Dierbre! thans volstreden;
Wat het harte draagt en lijdt
Hebt gij, duldend, overleden.
Trooste bij 't geopend graf;
Troost der Taal, die God ons gaf.

2.

Overleden! — Godlijk woord!..
Als de pelgrim, afgestreden,
Uit den mond der Englen hoort:
„Rust nu, — gij hebt óverleden!"
Wisch den traan dan uit uw oog,
Zie... hij juicht reeds, hier omhoog!

Gode alleen zij eere!

1.

Den hoogen God alleen zij eer,
En dank voor Zijn genade!
Zijn Vaderoog slaat immermeer
In vreugde en smart ons gade.
Zijn liefde waakt, dat evenzeer
Ons weelde als wee ten bèste keer',
En niets Zijn kindren schade!

2.

Hef u tot Hem dan, vroom gemoed!
Bij nachten en bij dagen;
Bij morgenrood en avondgloed,
Bij juichen en bij klagen!

Uit Hem alléen vloeit leed en lust:
In Hem alleen is kracht en rust....
Op Hem dan 't oog geslagen!

3.

Ja! prijze uw lied den Hemelheer,
En dank' Hem vroeg en spade,
Daarvoor, dat nu en immermeer
Zijn liefde ons komt te stade:
Wat ons verheff,' wat ons verneer',
Den hoogen God alleen zij eer,
En dank voor Zijn genade!

Oudejaars afscheid [1]).

1.

Een kushand aan het oude jaar:
Het was een goede, trouwe Vrind!
En krachtig hield hij de' evenaar,
Die goede en kwade schaal verbindt;
En woog ons (ernstig-blij te moe) —
Van 't een en van het ander toe!

2.

Wel scheen 't ons soms, dat hij het leed
Wat zwaarder lei aan d'éénen kant,
En dat hij 't geen ons smarte deed
Gaf — met wat àl te ruime hand...
Doch *nu* zijn ('t waar' dan zwaar of licht)
De schalen weer in évenwicht.

3.

Een kushand dus — vaarwel, vaarwel!
In goede vriendschap scheiden wij;
En bij des Nieuwjaars lustig spel
Blijft toch uw trouw vermaan ons bij:
„Denk steeds, bij wat gij wilt of doet
Goed einde alleen is duurzaam goed!"

---

1) Geworde *zulk* een afscheid ook dit Boek — en Hem, die het toewijdde aan zijn Volk!

De Bewaarschool.

I.

Mijn moedertje laat, elken morgenstond,
(k Schrei dan van honger vaak reeds en van kou)
Opdat ze een stuksken brood verdienen zou,
Mij eenzaam in ons huisje, op naakten grond!

Dan wascht en schoonmaakt zij, bij goede lien,
En werkt en ploetert tot den avond toe; —
En keert, met karig loon en doodlijk moe..
En kan mij slapend soms eerst wederzien.

En eenzaam zit ik zoo, den heelen dag,
Verkleumd en hongrig — met een droevig hart;
En niemand troost me een weinig in mijn smart,
Of geeft me een vriendlijk woordjen of een lach.

II.

En zie! daar keert de Moeder weer,
(Vermoeid wel; maar een lach in 't oog!)
En roept: — dank nu ons' lieven Heer,
Mijn kind! en kijk eens blij omhoog;
Kom in mijne armen... aan mijn hart!..
Och! 't deed me altoos zoo'n bittre pijn,
Wanneer gij zoo alléen moest zijn;
Maar nu — geweken is die smart!

Straks kwam ik langs het gindsche plein
En hoorde daar een zoet gezang,
En zag er kindertjes (zoo klein
Als gij, maar blozender van wang);
Zij speelden in een groote zaal,
En dansten vroolijk op de maat;
En zongen in de zoetste taal,
Zoodat het klonk door heel de straat....

III.

Liedjes.

1.

Wel allerliefste Moederlief,
Hoe vindt ge nu uw hartedief?
Zijn wij niet prettig hier gezeten?
We zingen hier, — we springen hier,
En leeren, louter voor plezier,
Wat kleine kindren mogen weten.

En o! daarginder... dacht ge 't wel!
Daar is een kast met menig spel
En allerhande mooie zaken;
o Als u die eens open zag...
En hoe de kinders, alle dag,
Wanneer ze zoet zijn, zich vermaken.

Toch zitten wij als muisjes stil,
Als jufvrouw ons vertellen wil
Van menschen, dieren, planten, boomen...
Och, Moederlief! wat ben je lief,
Dat u je kleine hartedief
Op zoo een prettig school deedt komen.

2.

Och, Moederlief! och, als gij wist
Wat hier uw kinders leeren,
Gij zoudt nog éens zoo dankbaar zijn
Die dames en die heeren!
En onze goeie jufvrouw dan,
Daar hieldt gij éens zoo veel nog van...
Zij leert ons u beminnen!

Neen denk niet, als wij 's morgens vroeg
Zoo hard naar school begeeren,
Dat wij des avonds minder graag
Weer naar ons huisje keeren;
De jufvrouw zeit: „mijn lieve kind.
God zegent, wie zijn ouders mint!"
Zij leert ons u beminnen!

Och! als we groot geworden zijn,
Dan zullen we alle dagen

Voor u, met dubble liefde en vlijt,
De teerste zorgen dragen. —
Hoe ons jong hartje 't bèst u eert,
Dat hebben wij op school geleerd...
Zóó zullen we u beminnen!

IV.

En toen ik hoorde naar 't gezang
(En schreide en lachte tegelijk)
Kwam daar een dame, mooi en rijk
Gekleed — naar voren in den gang;
En zei: wat staat ge daar, en wacht?
Waarom uw kind niet *hier* gebracht?
't Is een Bewaarschool hier — tot troost
En hulpe voor der Armen kroost;
Als de ouders 's ochtends werken gaan,
Dan brengen zij 't klein volkje hier,
En halen 't 's avonds hier van daan:
En 't heeft den heelen dag plezier!
Het wordt er kostlijk opgepast,
Het wordt gezond en vroom en blij,
't Geeft de' ouders lust in plaats van last;
En wat het leerde, hoordet gij!
Kom, wijfje! kom — breng ons uw kind!
Opdat, als gij uit werken zijt,
't Hier spelen moog'... zoolang uw vlijt
Voor beiden 't sober kostje wint!

„Ja waarlijk! ja, dat zal ik doen!
Heb dank voor dat gezegend woord!"
Zoo riep ik; en ging ijlings voort!...
Kom, lieverd! geef me nu een zoen!
Wees vroolijk, kom! wees blij te moe,
Want mòrgen gaat ge er reeds naar toe!

V.

En nauwlijks is een maand voorbijgegaan,
Of ieder vraagt: is dàt hetzelfde wicht? —
Zie! wat een blos van welzijn op 't gezicht,
Zie, wat die oogjes klaar en helder staan!
De wangetjes zijn nu gevuld en rond,
Een vriendlijk lachje speelt er om den mond,
't Gaat 's ochtends graag naar school... en 's avonds weer

Al even graag naar huis; en mort niet meer,
En mint en kust zijn Moeder dubbel teer; —
En dankt en prijst het méest ons' lieven Heer!

VI.

„o Laat de kindren tot mij komen!"
Zoo spreekt de Heer, in zijn geheiligd woord! —
Wat toeft gij dan, gij Machtigen en Vromen!
Hebt gij die stemme niet gehoord?
Komt! — dat uw zorg zich tot de kindren keere
Als gij dat woord der liefde hebt verstaan:
„Al wat ge aan één van dézen hebt gedaan,
Dat deedt ge aan mij, uw Heiland en uw Heere!"

Geeft, geeft!... opdat het schreiend kroost der Armen,
Dat opgroeit tot verderf en dood,
Een toevlucht vinden moog' in nood,
Als gij, in liefde, u zijner wilt erbarmen;
Geeft, geeft!... opdat der moeder droeve mond.
(Gereed tot vloek bij zulke ellende)
In dank en lof tot God den Heer zich wende,
Als ze Uw barmhartigheid verkondt.

Geeft, geeft!.. opdat uw eigen huis gezegend,
Uw eigen kroost gezegend zij, —
En, als Gods gunst op uwe velden regent,
Een zonneschijn uw oogst verblij'!
Geeft, geeft!... opdat Gods rijk op aarde kome
En liefde en wijsheid ook den Armste redd'...
Is de aalmoes niet de zuster van 't gebed?
Wat toeft gij dan, gij Machtige, gij Vrome!

Neen! toef niet langer... neen! schep allerwegen,
Voor hen die eenzaam, arm, ellendig zijn,
Zoo'n groene plek in 's levens zandwoestijn!
En weet: — de stemmen dáaruit opgestegen,
Het vrome lied uit teedren kindermond,
De blijde harten die, gered, dáar juichen,
Zij zullen eenmaal, in uw jongsten stond,
Bij 's Heeren Rechterstoel voor U getuigen!

Kinderen.

I. LICHAAM.

SPELENDE KINDEREN.

Is er in uw minlijk wezen,
In uwe onbezorgde vreugd,
'Heel een toekomst niet te lezen,
Lieve kindren...
blijde jeugd?

Toonen niet uw dartle spelen
Wat uw hartjes houdt vervuld;
Wat gij eenmaal wòrden zult,
In het midden van zoo velen
Als,
met u,
des levens baan
Eens ten einde zullen gaan?

Kostbre tijd van bloesem-dragen;
Eerste lente voor de plant,
Als we u nog voor hagelvlagen
Dekken mogen
met de hand!

Als ge uw rankjes nog moogt hechten,
Nog moogt slingren
om den stut,
Die uw teederheid beschut;
Als ge uw knopjes nog moogt vlechten
Om den sterken Moederstam,
Die in hoede en schuts u nam.

o! Hoe zalig is 't,
te deelen
(Oud van dagen, jonk van hart)
In uw kinderlijke spelen,
In uw vreugde...
en kleine smart! —
Wat al blosjes op die wangen,
Wat al lachjes in dat oog,

Wat al schalkheid,
die bedroog,
Om tot straf
een kus te ontvangen;
. . . . . .
Wat een onwaardeerbaar goed,
In dat kinderlijk gemoed!

Mocht Gij 't weten en gevoelen,
Wien de taak is toebetrouwd
Om dat schuimend erts te koelen,
En te louteren...
tot goud! —
Meng geen mindere metalen,
Meng geen aarde met het vocht,
Dat het snèller stollen mocht;
Giet het uit in reine schalen,
. . . . . .
Dat het naar zijn e i g e n wet
Zich in zuivre vormen zett'.

Och, dat wringen en dat plooien,
Och, die dwang van lijf en ziel,
Och, dat geest- en lichaam-tooien,
Dat zoo droef bezwaarlijk viel!

Wist ge 't, hoe ge de' arme' wichten
't Beste deel des levens rooft,
Door dat foltren van het hoofd,
Door 't verstrammen der gewrichten —
Deernis hadt ge met het kind,
Nu
zoo averechts bemind!

Al dat vormen,
al dat kneden,
Bréekt de veêrkracht van 't gemoed;
Wilt ge zuiverheid van zeden,
Geef ze...
zuiverheid van bloed! —
Al dat vleien,
al dat vreezen,
Al die slaafs'heid
is venijn:
Kindren moeten k i n d r e n zijn

Zullen ze eenmaal
Menschen wezen. —
Al wat édel is
en groot,
Baart der Vrijheid milde schoot.

Mocht mij God de gaaf verleenen,
Met der woorden sterksten drang
U te wijzen op die kleenen,
Mat van oog
en bleek van wang.

Ouders!
die uw lieve spruiten,
In der schooltucht straffen boei,
Weg ziet kwijnen...
in hun bloei;
Mocht ge uw oor voor mij ontsluiten,
. . . . . .
Vrije ontwikkling geve kracht
Aan 't beminde nageslacht!

Neen!
geen leiband om de lenden',
Neen!
geen dwangbuis aan den geest; —
Vrij te woelen en te wenden
Voegt aan ziel en lichaam méest.

Mocht uw zorg hen willen hoeden
Voor...
te wilden vrijheidsdorst....
In uw armen,
aan uw borst,
Moogt ge hen met *liefde* voeden;
Liefde,
die voor 't hart der jeugd
Moeder is van àlle deugd.

Of de gaaf mij waar' geschonken,
Met der woorden zoetsten toon,
Kindertjes,
uw hart te ontvonken
Voor wat lieflijk is...
en schoon! —

'k Zou het fluistren in uw ooren,
'k Zou het gieten in uw ziel,
Als ik...
met u
Spéeltijd hiel';
'k Zou uw vrijen zin bekoren,
Dat hij...
met bedachten raad,
Uitkoos
tusschen goed en kwaad!

Neêrland!
dat aan duizend wonden
Mat en kwijnend nederligt,
Zie,
uw balsem is gevonden
In de handjes van een wicht!

Geef uw kroost naar 't lichaam krachten,
Giet het vrijheidszucht in 't bloed,
Maak het edel van gemoed,
Leer het menschenwaan verachten,
Leer het knielen voor den Heer....

En gij schittert als weleer!

II. GEMOED.

KINDERSTEMMEN.

1.

Rein als uw zieltjes, aanminnige wichtjes!
Klinken uw stemmen
in 't lieflijk gezang; —

Lachjes omdartlen uw blozende wang,
Vreugde weêrkaatst van uw lieve gezichtjes,
En... met den lust van een vogel in 't wild,
Zingt gij uw lied,
dat het bosch er van trilt.

Zuiver en vol, als een nachtegaalkweelen,
Stijgen die klanken uw gorgeltjes uit;
Zwellend en smeltend...
met weeldrig geluid,
Zelf zich vermeiend in 't stoeien en spelen;
Frisscher dan bloesem —
als bronnat zoo klaar;
Dartlend....
als-of het een vlindervlucht waar'.

Wellust des harten en
wellust der oogen...
Kindren! —
wat heeft wel dat zilvren accoord
(Of er een zonlicht door nevelen boort)
Innig en diep mij den boezem bewogen,
Als,
wat uw geestjes verlustigt of treft,
Zich in uw liedren ten Hemel verheft.

Hoor eens dat zingen
en schaâtren
en juichen,
Hoor het weêrgalmen in tonen en woord!
. . . . . .
Wat er die teêre gemoedren bekoort,
Wat er die jeugdige knietjes doet buigen,
Weelde des levens
en bidden
en dank,
Smelten te zaâm in een kindergezang.

2.

Ook ik heb in mijn hart mij neêrgebogen,
Wanneer, in stillen zomeravondstond,
Een zacht koraal uit reinen kindermond
Mijn ooren trof...
als daalde 't uit den hoogen:
Mocht dan mijn oog door 't enge venster spiên
Waar,
met gevouwen handjes,
al de kleenen

Hun avondbeê in de' avondzang vereenen,
En
(lieflijk-ernstig)
naar den Hemel zien; —
En mocht er,
bij 't herdenken aan *mijn* jeugd,
Aan al wat ik ontbeerd heb of begeven,
Aan al mijn luttle wijsheid,
luttle vreugd,
Een trek van wrevel om mijn lippen zweven...

Een hóoger vrede,
dan ons de Aard kan geven,
Omwuifde met haar palmen dan mijn hoofd;

En in mij sprak een stem, met heilig beven:
„De naam des Heeren zij geloofd!"

En fluistrend stemde ik in der kleenen lied:
„o! Laat uw Engel ons ten hoeder wezen,
o Heer! vergeet uw kindren niet!"

En smeekend was mijn zucht ten Hemel opgerezen:
„God!
doe mij eenmaal zijn, als dezen!"

Of als mijn geest een' kalme' lentenacht
Had doorgewaakt... in mijmeren en dichten;
En 'k star voor star verbleeken zag
en zwichten,
Waar 't blauwend Oost den morgenkus verwacht:

Als 't gloeiend hoofd zich baadde in de uchtendkoelte,
Of 't zijn gepeinzen
als zijn bloedstroom
tempren mocht...
Maar 'k vruchtloos naar verâaming zocht;

Als, met de zon, een liefelijke zoelte
De neveldauw tot parels ronden deed,
En iedre parel òplas van de bladen.
Maar 't vochtig oog niet afwischte,
— en het leed,

Waarmeê mijn boezem was beladen,
Niet ophief;
als (gelijk een bange droom)
Des levens raadsel mij de borst deed jagen —
En 'k iedre stem in lucht en woud en stroom
Om antwoord smeekte op duizend, duizend vragen....
Dan klonk soms.... uit den kleenen hof
Der Hoeve — tusschen 't loof der dorenhagen,
Een kinderlied,
en stemde, op de' uchtendwind gedragen.
In 't lied der Schepping, tot des Heeren lof.

Nauw dat mijn oor der woorden zin mocht vangen,
Maar in dat hel en kinderlijk geluid
Was iets zóo zaligs...
in die zuivre zangen
Sprak zóo 't deelachtig zijn aan 's Heeren gunst zich uit,
Dat
of een nieuwe zon was opgegaan —
De nevel van mijn geest zich ophief,
en mijn' oogen
(Als of de hand eens Engels ze af mocht drogen)
Een lachje omspeelde voor een traan.

En als ik,
door onzichtbre hand getrokken
Waar 't stulpjen aan der duinen helling lag,
De blijde rei der schalke kindren zag,
Met blank gewaad
en losgesnoerde lokken;
En zag,
terwijl zij dartelden in 't rond,
Wat zoete lachjes speelden om hun mond,
Wat levenslust en levenskracht hun boezem
Met volle teugen indronk...
welk een tint
Van frischheid (als een waas van persikbloesem)
De morgen op hun wangen maalde...
hoe de wind,
Terwijl hij bloesems op hun hoofdjes strooide,
Hun 't blonde hair tot gouden krinkels plooide —
En als gelijk de leeuwrik in zijn vlucht —
Hun vroolijk lied zich ophief bij het stoeien
En opsteeg in de blauwe lucht....

Dan scheen er nieuwe kracht mijn' aâdren in te vloeien;
Dan dacht ik:
„waar wij levenslust der jeugd
En onschuld van 't gemoed zich zien vereenen,
Daar moog' ons hart verloren heil beweenen,
Maar 't wordt gesterkt in liefde en deugd.". . . .
. . . . . .
„o! Wees' gezegend, dierbre kleenen!"

3.

Doch scheen bij uchtendzang
en avondbeê
Iets hemelsch om der kleinen schaar te zweven,
En voerde 't lied u op zijn vleuglen meê
Waar de Englen
aan hun Schepper
eere geven....

Niet minder lieflijk ruischte 't in uw oor,
Als al de vreugd der jonkheid,
al de weelde
Der fantasie,
die in hun hoofdjes speelde,
Zich uitsprak in der kindren vroolijk koor.

Dan wordt natuur bezield —
en plant en steen
Ontvangt een deel der òvermaat van 't leven,
Dat onbeperkt
en onverzaad in 't geven,
Een uitweg zoekt door al hun poren heen

Dan fluistert elk seizoen, in vriendlijk kozen,
Hun zoet vermaan
en lieve woordjes toe...
Dan mengen zij hun stemmen, blij te moê,
In 't beurtgezang van leliën en rozen;
Hoor!
elke vogel fluit voor h e n zijn lied,
Voor hen doorspeelt de wind de meidoornhagen;
En wat er plast en murmelt in de vliet
Geeft antwoord... op hun kinderlijke vragen. —
Het zonlicht roept ze wakker met den dag,
En sterretjes, ze zingen hen ter ruste,

Rood-karsje kijkt door 't loover met een lach,
Goud-appeltje zegt vriendlijk
„pluk met luste!..."

En wat er schoons en lieflijks hen omgeeft,
En wat hun geest weetgierig heeft omvangen,
Het vindt een stem, een weêrgalm in hun zangen,
Een plaats in 't hart...
waar 't onverganklijk leeft.

---

o! Wie in 't midden van den kring der kleenen
Mocht zitten,
als een winter-avonduur,
Bij 't heldervlammend dennenvuur,
Om breede schouw het vroolijk volkje gaat vereenen....

Grootmoeder trapt met half verstramden voet
Het snorrend wiel
en spint bij 't schijnsel van den gloed —
Maar meesmuilt,
als haar lief'ling haar de wangen
Met kusjes streelt
en op haar kniên blijft hangen
En haar, met oogjes schittrend van verlangen,
Half schuchter,
half vrijmoedig,
vrijt
Om „liedjes uit den ouden tijd,"
En Grootemcê herinnert aan 't belóven...

Dan wordt het spinnewiel ter zij' geschoven
En 't leêdren kussen, dat haar lenden' stut,
Door zachte handjes opgeschud;
Dan zinkt ze 'maklijk in den leunstoel —
en haar trekken
Ontvangen weêr een glimp van jeugd,
Als ze alles wat van vroeger' tijd haar heugt...
Den vromen zin,
de schalke vreugd,
Der vâdren glorie,
moed en deugd...
En wat het hart der Jonkheid óp kan wekken,
Met tonen (bevende maar rein)

In lied bij lied
op zachte voys doet hooren...

Wat mengen dan de kinderlijke koren
Hun zoete stem in beurtzang of refrein: —

Wat is er op der Meisjes geestig wezen
Een innigheid van liefde en hoop te lezen,
Als Grootmoê zingt van 't droefverdwaalde kind,
„Dat eenzaam zwerft door hageljacht en wind,
Maar neêrknielt
om ons' lieven Heer te bidden"....

Wat blinkt in 't oog der Jongens niet een kracht
En fierheid — als, in 't oude lied,
te midden
Van zegezang of wapenroep of klacht
Een groote naam van 't wakker Voorgeslacht
Hun' ooren treft...

„Doch kinderkens! 't is nacht,"
Zegt Grootemoê:
„voor 't leste nog — maar zoetjes,
„Van 't schaapje met zijn witte voetjes,
„En dan... het bedje wacht!"

4.

Gij — wien de gave des Lieds is geschonken,
Denk,
dat uw rijkdom der Jonkheid behoort!

Wat er die jeugdige hartjes bekoort,
Wat er de zielen tot deugd kan ontvonken...
Weelde des levens
en bidden
en dank...
Geef ze terug in een kindergezang!

Hoor eens dat zingen
en schaâtren
en juichen;
Hoor het weêrgalmen van heinde en van veêr'! —
Nòg zijn die geestjes ontvanklijk en teêr,
Nog die gemoedren in liefde te buigen;

o! Geef dan alles wat goed is en schoon,
Geef het den kindren
in woord en in toon!

Zoet als de melk, die hun mondje mocht smaken,
Rein als de lucht, die hun wangetjes kleurt,
Frisch als de wind, die hun lokken doorgeurt,
Klaar als het licht, waar hun oogjes naar haken,
Blij als de vreugd, die hun zieltje geniet,
Ruisch' voor de Jonkheid uw lieflijkste lied!
Wat uw verbeelding bekoorlijks kan malen,
Wat uw erin'ring verheffends wel heugt,
Beelden van schoonheid,
van liefde,
van deugd...
Smelt ze te zaâm in de zuiverste stralen!
Wáar,
als een poolstar,
hun vriendlijk gezicht
Gretig en veilig zijn blikken op richt.

Staal ze tot kracht
en beziel ze tot glorie;
Buig ze tot eerbied,
ontgloei ze tot vuur;
Open hun' zinnen het boek der Natuur;
Open hun' geesten het boek der Historie;
Open hun' harten het heilige Woord,
't Hemelsche rijk,
dat den Kindren behoort!
. . . . . .

Gij — wien de gave des Lieds werd geschonken,
Eischt gij een loon voor uw heerlijkst gezang
Schooner dan 't lachjen op blozende wang, —
Reiner dan 't vuur, waar die oogjes van blonken?
Eens biedt de toekomst U méer dan een krans...
. . . . . .
Liedren van 't Kind, worden daden des Mans!

III. GEEST.

PRENTJES-KIJKEN.

Dat 's goed begrepen, Bestevaâr!
Door 't oog... in 't hart;
door àlle zinnen
Dring *kennen* 't jeugdig zieltje binnen,
Eer *weten* 't teeder brein bezwaar'; —
De ontelbre vormen van het leven,
Die 's aardrijks Morgen wòrden zag,
Kunt ge,
als in nieuwen Scheppingsdag,
't Onschuldig Paradijskind geven!

Of was 't niet,
toen aan Grootvaârs schoot
Ons oog zich nimmer kon verzâden,
Bij 't rustloos blaâdren in die bladen...
Of Edens lusthof zich ontsloot?
Of zich,
in vredig-blij verzamen,
Wat leeft
in lucht,
in zee
en aard,
Aan onze voeten had geschaard,
Opdat wij 't noemden bij zijn namen?
Dan strekt zich 't mollig armpjen uit,
Of 't àl den rijkdom van die schatten
Aan 't hart kon drukken
en omvatten,
Als zich de kleine handpalm sluit;

Dan is
op 't lieflijk blozend wezen,
In de oogjes,
tintlend van genot,
Het kenmerk van het beeld van God,
De weêrglans van Zijn geest te lezen.

Wat pijnt ge dan,
met woord en schrift,

Het kind,
tot denken
en bevroeden?...
Gestalte en beeld slechts kunnen 't voeden,
Door 't open zintuig ingegrift; —

Het is, alsof gij de arme kleenen,
Naar voedsel hunkrende aan uw' schoot,
Voor zuivre melk en krachtig brood
Met edik laven woudt... en steenen!

Neen! leer het weetbegeerig kind,
Dat u de Hemel mocht betrouwen,
Zich zèlf erkennen,
in 't aanschouwen
Der schakel,
die 't Heelal verbindt;

Neen! buig de spieren,
scherp de zinnen:
Neen! oefen oog
en oor
en hand,
. . . . . .
En — door *die* poorten van 't verstand
Vloeie eerst de bron van Wéten binnen.

En moog',
in vroeger levensuur,
Hun 't kostbaar Prenteboek behagen —
Zelfs dàt zij spoedig dicht-geslagen
Voor 't eeuwig Prentboek der Natuur!

Naar buiten! — waar in glans en geuren
De heldre lucht,
de bloeiende aard,
Het klare nat
zich samenpaart,
En 't licht zich breekt in duizend kleuren:

Naar buiten! — waar in veld en vloed
Millioenen schepslen zich bewegen,
En...
in de blauwe lucht gestegen,
't Gevederd koor den morgen groet...

Waar —
in oneindigheid van klanken —
Wat ademtocht ontvangen heeft
Zich uit...
in 't lied, dat opwaarts zweeft,
Om God te loven
en te danken.

Dáar moog' dan zuivre levenslucht
Het bloed verfrisschen
en doordringen;

Dáar laâv' zich 't kind, na dartel springen,
Met welbron-nat, en rijpe vrucht;

Dáar worde 't, in des levens midden,
Zich zelf
en de Aard
en God bewust;

Dáar kiem' gevoel... en liefde en lust —
Bewondring,
eerbied en aanbidden!

Gij dan,
o Vormers van de jeugd,
Hebt deernis met die teêdre spruiten! —
Ter schoolbank uit!
en kweekt daar buiten

Door 't lijf... den geest,
door liefde... deugd!

Geeft,
wat Natuur dáar heeft geschreven,
Aan 't kind —
in Zin,
Gevoel,
Verstand...

En 't Aardsch- en Hemelsch- Vaderland
Zal U een kroon der Eere geven.

Op Straat en in Huis.

Visscherskinderen.

't Waait er een bries: fluks de zeilen omhoog
„Krelisvaar heeft nog zijn laarzen vergeten!"
Zie! daar komt ginds, als een pijl uit een boog,
(Kon hij zoo gauw maar!) met zwoegen en zweeten,
Louwtje, zijn jongen, en sleept ze langs strand;
Dochter Marijke die lacht om den kwant!

„Bloedje! wat heb je zoo bitter te dragen!
(Spot ze, de dreumes!) „'k heb meelij met jou!
Als *ik* het dee, weet ik wel, wat ik zou: —
Kruip in de laarzen... je kunt 'et licht wagen!
Meutje heeft lest van Klein-Duimpje verteld,
Licht is het net zoo met deze gesteld!"

Kijkt er ons Louwtjen onnoozel genoeg...
'k Denk, dat Marijtje haar spot toch zou rouwen,
Floot niet de koelte zoo scherp door de touwen,
Danste de zee niet zoo wild voor den boeg;
Wachtte niet, brommend op 't dralende paar,
Wildeman Krelisvaar!

Twee voerlui.

Een karretjen op een Zandweg reed;
De maan scheen helder, de weg was breed,
Het paardje liep met lusten;
('k Wed, dat het zelf zijn weg wel vindt:)
De voerman lei te rusten...
Ik wensch je wèl-thuis, me-vrind!

Een karretje reed langs Berg en Dal;
De nacht was donker, de weg was smal,
Het paard liep als met vleugels;
(De sneeuwjacht zweept zijn oogen blind:)
De voerman houdt de teugels....
Ik wensch je wèl-thuis, me-vrind!

Eén karretje keert behouden weer;
Het ànder heeft er geen voerman meer; —
Waar mag hij zijn gebleven?
'k Wed — dat je 'em op den zandweg vindt,
Of mooglijk wel daarnéven...
Hij komt niet weer thuis, die vrind!

Kleine kanonniers.

Jongens, neem een hobbelpaard!..
Kom, dàt spel is onbezonnen;
Al dat schieten met kanonnen
Leit niet meer in Hollands aard;
Ziet ge 't dan niet aan uw maat,
Hoe hij al te béven staat!

't Is een tijd van rust en vree;
Zoetjes spelen, zoetjes spreken...
Met die wilde jongensstreken
Hebben we maar moeite mee:
Hier een vlek en daar een scheur,
Loopt er spoedig onder deur.

Toch (maar spreek er niemand van!)
Zou ik in uw moedig spelen
Met mijn heele hart nog déelen,
Was ik niet een deftig man:
Moest ik zeggen, waar 't op staat —
'k Had jou liever dan je maat!

Boerenpraatje.

't Is maar water, 't is maar vuur...
Louter alledaagsche zaken;
Maar er is wat mee te maken,
Zou ik meenen, Japikbuur!
't Was een vent, die dàt bedacht:
Damp... van honderd paardenkracht!

„'t Lijkt toch alles maar een weet,"
Is mijn blinde Geertmeu's woordje;
Maar ik gaf nog wel een oordje,
Dat ze's op een spoorweg reed!
Japikbuur! ze heeft gelijk:
Meer dan geld, maakt knapheid rijk!

Vast, eer 't voorjaar ommegaat,
Vraag ik aan die wijze Heeren,
Die in alles zoo studeeren,
Voor mijn Akkerbouw om raad:
't Zou me machtig tégenslaan,
Of ik zal er wèl bij staan.

In 't veen.

Bagger, bagger, kluit bij kluit!
Opgedroogd en vastgestooten: —
Zag jij Modder in mijn slooten?..
Kijk, ik haal er Guldens uit!
Welgelukkig is het land,
Waar het kind zijn moer verbrandt.

He! zoo'n zacht geglommen vuur,
Dat's wat ànders, dan die steenen;
Die verbranden je de scheenen,
En 't is toch niet op den duur:
En dat zwarte, vuile goed
Maakt je heele huis met roet.

Neen, zoo'n Turfje, dat's de báas! —
Neerland heeft, in vroeger jaren,
Dat, met scha en schand, ervaren;
Daarom, jongens! wees' niet dwaas:
Laat ge ook elk zijn eigen zin...
Reken' jij de kooltjes in!

Katknuppelen.

Wel dat's aardig, wel dat's raar...
Roer' je knuppels, eêle bazen!
Hoor' dat mauwen en dat blazen:
't Is een schoone pret, niet waar?
Als de boom vliegt uit het vat,
Is zij zeker dol, de kat!

Flinke boertjes, jonge maats!
Als ik tóoveren kon leeren,
Zou ik 't bordje gauw verkeeren;
'k Stak jou voor de kat in plaats! —
Vraag' je, wat ik wéten wou...
Hoe je 't dàn wel vinden zou?

Fij! het is een boos plezier. —
't Beest is ons tot nut geschapen,
Niet tot spel voor ruwe knapen...
Kom, verlos' het arme dier!
Wie een beest zóo kwellen kan,
Die wordt een ondeugend man!

Oliekoop.

„Water, wurmen, flerecijn,
Zuur en gal en slijm en winden,
'k Heb voor alles ráad, me-vrinden!
'k Heb voor alles medicijn!
Hokus, pokus, kris en kras,
Of het niemendal en was!" —

Boertjes! 'k sta er van versteld:
't Is een wonder van cureering!
Kijk — zijn buidel had de tering...
Prompt genezen... met jou geld!
Kijk — zijn maag, die had een lek...
Prompt genezen... met jou spek!

Boeregasten, burgerlien!
Anders ben je zoo geslepen...
Vat je niet zijn looze knepen?
'k Had u wijzer aangezien!
Zijn uw lijf en geld u lief,
Schuwt 'em, erger dan een dief!

Hondenwagen.

„Hei, hort zek, hort! vooruit, gezwind!...
Wacht, luiaard! 'k zal je schalen raken;
Of moet mijn zweep je béenen maken
En leeren vliegen als de wind?
He, die was raak! — vooruit, maak spoed,
Of 'k zal je ranslen op je snoet!"

Gij trouw, geduldig, wakker dier!
Hoe is mijn hart met u bewogen,
Wanneer ge, amechtig voortgevlogen,
Uw spieren uit-rekt bij 't getier,
En toch, bij rust aan huis of kroeg,
De hand likt, die zoo wreed u sloeg!

Die vent is èrger hond dan gij...
En 'k zag hem graag, in Uw gareelen,
Eens met een touwen kwispel streelen
Ten draf, al hing zijn tong er bij: —
Gij, brave lieu uit dorp of stad,
Ik smeek u, stuit dat plagen wat!

Liedjeszanger.

„Hoort, boeren, burgers! hoort mijn lied:
Van wreede moord en rare dingen
En vrijerijtjes zal ik zingen,
Die in den Lande zijn geschied;
Kijk' toe, mijn stokje wijst het aan:
Je ziet het hier geschilderd staan!"

Kijk' toe?... neen! sluit uwe oogen dicht,
Gij kuische maagden, brave knapen!
Daar is maar zelden nuts te rapen,
En veel wat oor en hart ontsticht:
De meeste van die zeilen zijn
Voor mij een wandelend venijn.

Wie deugdzaam zijn wil, blijv' niet staan...
Tenzij iets goeds daar was te aanschouwen
Van wakkre mannen, eedle vrouwen,
Van burgerplicht en heldendaan; —
En zelfs een grapje moogt ge zien,
Maar 't moet in eer en deugd geschien.

Loterij.

„Duizend gulden voor een cent,
Honderdduizend voor een gulden: —
Was je kaal, of had je schulden,
Morgen ben je een rijke vent!
Boeren, burgers! komt er bij:
Morgen trekt de Loterij!"

Joodje, was ik in Uw stee,
'k Zou die lootjes z e l f maar houen;
Elleboog komt door uw mouwen,
En uw broek wil niet meer mee:
Waarom trek je zelf (als 't kan!)
Niet die „honderdduizend," man? —

Och, 't is wind, die Loterij:
Mannen, Broeders! wilt ge kiezen
Tusschen winnen en verliezen,
'k Weet een spel, dáár wint ge bij...
„Wie er daags tien centen spáár',
Wint drie duizend alle jaar."

Spaarbank: — Vrij wijn.

Waar men Gode een tempel wrocht,
Sticht, (het is een vond der helle!)
Sticht de duivel een kapelle,
Of hij zieltjes vangen mocht:
Hier een Spaarbank... dàar, Vrij Wijn!
Mannen! zeg: waar moet ge zijn?

Dàar is 't alles pret vandáag,
Hier is 't vreugd vandaag en mòrgen; —
Hier heeft vrouw noch kind te zorgen
Dáar krijgt vrouw en kindren slaag!
Hier een Spaarbank... dáar, Vrij Wijn!
Vrouwtjes! wáar zou 't beste zijn?

Zeven centen borrelgeld,
Als gij 't dagelijks wilt sparen,
Maakt, in vijf en twintig jaren
Duizend Gulden: wel geteld!
Hier een Spaarbank... dáar, Vrij Wijn!
Menschen! zeg: waar moet ge zijn?

Kermispret.

„Eénmaal weelde moet er zijn
Voor wie altijd armoe lijden;
Doe me, voor de bittre tijen,
Suiker in mijn brandewijn:
Hop maar, Jaantje! hop maar, Jan!
Dat gaat op een zwieren, Man!"

Weet ge, wát het liedje vraagt?
Wie of 't pretje zal „betalen",
Wie de scha draagt van dat malen? —
Of ge 't inzag', Man en Maagd!
Geld. gezondheid, deugd en eer,
Die verdanst ge in éénen keer.

Voor wat nu door 't keelgat slaat,
Zult ge een' winter armoe lijen,
En de kindren zullen schreien
Harder dan de videl gaat:
Eénmaal weelde en áltijd nood...
Béter hou ik: dáaglijks brood!

Een nachtwachtje.

1.

„De kermis komt maar éens in 't jaar:"
Dat's waar!
En dan eens duchtig feest te vieren
Met rond te zwieren en plezieren,
Dat deed vanouds de burgerschaar!
Vermaak u vrij in kraam en spel,
En zing en spring in blijde troepen...
Maar neem 't niet kwalijk als Wij roepen:
„Bewaar' je vuur en kaarsje wel!"

2.

„Och! — kermis is 't maar éens in 't jaar:"
Dat's waar!
Maar gauw reeds zullen Winterdagen
Om heel wat ánders komen vragen...
Wij komen om éen turfje maar!
De honger knaagt, de kou nijpt fel
In 't bar en werkloos jaargetijde,
Och! legt een penningsken ter zijde...
„Bewaar' je vuur en kaarsje wel!"

3.

„De kermis komt maar éens in 't jaar:"
Dat's waar!
Toch zien Wij somtijds in die dagen,
Wat vélen jaren lang beklagen...
Doch kijk! de Nachtwacht zwijgt het maar:
Al denkt hij soms, bij 't woeste spel
Dat hij van verre moet aanschouwen...
„Gij knapen, maagden, mannen, vrouwen,
Bewaar' je vuur en kaarsje wel!"

4.

„De kermis komt maar éens in 't jaar,"
Dat's waar!
Wij, Nachtwachts, waken àlle nachten
Voor ieders rust, als trouwe wachten,
En schuwen moeite noch gevaar.
Doch wie in Ons vertrouwen stell'...
Nog béter rust voor hart en zinnen
Is dáar, waar 't rustig is „van binnen"...
„Bewaar' je vuur en kaarsje wel!"

Keukenmoeder.

Sappig vleesch en sappig ooft,
Schat van kruiden versch en fleurig,
Alles wordt nog éens zoo keurig,
Als ons Moedertje ze stooft:
'k Wed, ze kon een harde kei
Murrew maken als pastei.

Wilt ge weten, lieve kind,
Waar de kunst in is gelegen?
Als ge letten wilt terdegen,
Ben ik zeker, dat ge 't vindt!
Maar ge wordt door haar verkloekt,
Als ge 't in het Kookboek zoekt.

Of begeert ge, dat ik zèg,
Hoe 't recept wel is geheeten?

't Heet — och! wil het niet vergeten:
„Zindlijkheid en overleg;"
En voor Saus (geloof me vrij)
Doe er maar wat Honger bij!

Tante klappei.

Al de grapjes bij de buren,
Ieder heimlijk vrijend paar,
Wat er schuilt in ieders muren,
Tante weet het, op een haar:
Onder 't zegel van de roos
Babbelt ze met Trijn en Koos.

Tante, tante, wees voorzichtig:
Zie, er weten, wijd en zijd,
Dat gij Zelve niet te schichtig
Waart, in lang verleden tijd:
't Luchtig zegel van de roos
Dekt niet altijd de oude doos.

Tante, láat dat booze kallen!
Beter niets verteld — dan kwáad.
Buurvrouw, 't slimste nog van allen,
Babbelt enkel om 't legaat:
Doe, voor 't zegel van de roos,
Liever 't Deksel op de doos.

Jantje wijsneus.

Jantje, wat hebt ge toch kostlijk verstand!
Allemans wijsheid is in u gevaren;
Praat-je niet puur, of je 't las uit een krant?
'k Denk, dat geen Schepen het béter zou klaren!
Staat er een zaak nòg zoo scheef en zoo kwaad,
Jij weet remedie — en altijd probaat!

Maar van uw wijsheid (ik weet niet hoe 't zit!)
Schiet voor u Zelven, naar 't lijkt, niet veel over;
't Hapert er altijd aan dat of aan dit,

En met uw boel is het bittertjes pover;
'k Denk, het waar' beter (al leek-je wat mal!)
Hadt ge wat akkers, of beestjes op stal.

Weet ge, hoe of Mij de zaak is verklaard?
Hadt ge die wijsheid (het kon u geen hinder)
Méer voor uw eigen gedoente bewaard, —
Hadt ge die wijsheid voor àndren wat minder,
Dan liep-je niet op een slof en een schoen...
Praten is praten, maar werken is „doen!"

Pietje bedroefd.

1.

Een scheepje met zuur-appelen,
Dat zeilt er om zijn mond,
Eene ouderwetsche regenbui
Drijft in zijne oogen rond:
Wel, Pietjelief! wat kijk je luik,
Als zat een kikker in uw buik,
Als zat een vleermuis in uw pruik;
Courage, man! ik schrok er van...
Och, 't zal zóo erg niet zijn!

2.

„De wereld is een tranendal!"
Dat is zijn éerste woord;
Dat „menschen, duivelskindren" zijn,
Heb ik van h e m gehoord: —
Och, Pietjelief! je maakt me raar;
'k Wou, dat jij uit de wereld waar',
Gij vindt het hier toch alles nàar;
Courage, man! ik schrok er van...
Kom, 't zal zóo erg niet zijn!

3.

't Is mooglijk, dat het Laster is,
Maar 't is me toch gezeid:
Gij lacht wel met uw linkeroog,
Terwijl uw rechter schreit;

Dáar zal 't van komen, lieve Piet! —
Och! als ge 't leven rècht beziet,
Dan is het toch zoo erg nog niet;
Courage, man! ik schrok er van...
Maar 't kàn zóo erg niet zijn!

4.

Een open oog, een gulle lach,
Een mannelijke hand,
Een vrome zin, een nobel hart,
En (kon het!) wat verstand;
Kijk, Pietje! zoo ge *die* bezat,
Uw voorhoofd wierd van rimpels glad:
'k Wed, dat ge schik in 't leven hadt!
Courage dan! Probeer het, Man...
Dan zàl 't zoo erg niet zijn!

Hartje zonder zorg.

„Tòbben komt altoos te vroeg:
Zoudt ge vreezen, zoudt ge zorgen?
Och, dat redt en schikt zich mòrgen;
Morgen is het tijds genoeg!
Wat ge zegt, of niet en zegt,
Mòrgen komt dat ding terecht!"

Hartje! hebt ge wel bedacht,
Hoe dat àl te los betrouwen
Menig bitter deed berouwen,
Wat hij uitstelde over nacht;
En dat de ingeslapen daad
's Morgens meest niet op en staat?

Enkel, wie, met rein gemoed
En met kinderlijk vertrouwen,
Wél op Hooger zorg blijft bouwen,
Maar toch Zelf zijn best hier doet,
Mag (bleef wat onafgedaan)
't Morgen rustig tegengaan.

Niet te weinig, niet te veel;
Niet te tòbben, maar te zorgen;

Wat ge héden moogt, niet mòrgen...
Zie, dàt is het beste deel:
Denk — mijn Hartje zonder zorg,
Morgen is een slechte borg!

Haantje de voorste.

Och! wat een dringen en wringen, mijn jongen!
Rep je wat, man! of ge komt nog te laat:
Zijt ge niet bang, dat de wereld vergáat,
Eér ge nog hàlf uit uw dop zijt gesprongen?
Loop maar, gij loopt toch uw neus niet voorbij;
Die is er altijd nog eerder dan gij!

Alles het éerste, dat is een pleziertje,
Dunkt u niet, vriendje? Gij kijkt zoo tevreen!...
De eerste blauw-oogen, daar ga je mee heen;
't Eerste blauw-scheentje, hoe vindt ge 't, mijn diertje?
't Eerste schatrijk: maar, dat's raar bij de lien;
't Eerste doodarm: dat is dáaglijks te zien!

Haantje! gij zult er uw kuif bij verliezen;
Haantje! gij raakt er uw veertjes bij kwijt:
Leer u bezitten, en wacht op uw tijd;
Dan hebt ge kans om het bèste te kiezen; —
Altijd de vóorste geeft ènkel profijt,
Als gij 't in wijsheid en eerlijkheid zijt!

Arm en Vroolijk.

1.

„Rijk en Vroolijk," lieve vrinden,
Waant ge (denk ik!) menigmaal,
Waar ge weelde ziet en praal,
Onverpoosd bijeen te vinden;
Maar ik zeg toch en herhaal: —
Wie zijn vreugd niet wil verliezen,
Die moet „Arm en Vroolijk" kiezen.

2.

Buurman Krelis kwinkeleerde
Trots den besten nachtegaal,
Toen hij 't pover had en schraal:
Nu hem Neef 't legaat vereerde,
Drinkt hij wijn bij 't lekker maal,
Maar hij zit er bij te kniezen....
Ik zou „Arm en Vroolijk" kiezen!

3.

't Lachend Krisje zat te stikken
En te naaien menigmaal
Tot den eersten morgenstraal;
Rijk getrouwd — maar droef van blikken
Zit ze nu in mooie zaal,
Voelt (in 't bont) zich 't hart bevriezen...
Ik zou „Arm en Vroolijk" kiezen!

4.

„Rijk en Vroolijk" lieve vrinden!
'k Bid je, luistert naar mijn taal,
Zult ge, in spijt van weelde en praal,
Zelden maar vereenigd vinden; —
Daarom zeg ik en herhaal:
„Wie zijn vreugd niet wil verliezen,
„Die moet „Arm en Vroolijk" kiezen!"

Goede buurschap.

Een goede buur... een verre vrind...
Ik zou het met den eersten houen; —
En dat ge er best op kunt vertrouwen,
En 't meeste hulp van ondervindt,
Dat heb ik wel bij de àrme lien
Het éerst, en 't allerméest gezien.

In krankte, kommer, rouw en nood,
Helpt de eene schaamle buur den ander';
Ze werken, ploetren voor elkander,
En deelen 't laatste stukje brood,
En wisselen, van wieg tot graf,
In alle leed elkander af. —

o Rijkdom!... hadt gij 't éens gezien,
Uw hart zou in uwe ingewanden
Van eerbied en bewondring branden,
Zoo 't niet van schaamte waar' misschien...
Gij, trouwe Buurtjes! hoe 't u ga,
Het loon der liefde volgt u na!

Kaartleggen.

Simple duif! wat kwist ge uw geld,
Om, uit vuile kaartebladen,
Van de toekomst iets te raden...
Leugens worden u verteld!
Wat *Zij* uit de kaarten ziet,
Zijn uw k w a r t j e s, ànders niet!

God, die machtig is en goed,
Hield de toekomst ons verbòrgen;
(Dwaze hoop en ijdle zorgen
Zijn verderflijk voor 't gemoed:)
En geen mensch of booze geest,
Die in Gods besluiten leest.

Zie! van „vrijers," „brief op 't huis,"
Kan *ik* zeker niet vertellen,
Maar wel béters nog voorspellen;
En ik verg u munt noch kruis:
„Als ge leeft in deugd en eer...
Wacht U zegen van den Heer!"

Kaartspelen.

„Je zoudt het niet gelooven, man!...
Mijn kleine Jaap kent àl de troeven,
En wil je 't reis met hem beproeven,
Ik wed, hij lapt je 't, ònder-Jan;
o Kerel! 't is zoo'n rare guit,
De leepheid gluurt hem de oogen uit!"

o Dwaasheid, die verheft en roemt
Wat ze op het bitterst moest beschreien!
o Hart, dat harder zijt dan keien! —

Zijt gij 't, die u een *Vader* noemt?...
Gij, die uw kroost tot steun en heul
Moest zijn, en 't opvoedt voor den beul!

Gooi weg dien gloenden dobbelsteen,
Gooi weg die vuile duivelsbladen!...
Och, bij uw ziele! laat u raden,
Zij rooven geld en deugd meteen: —
Eéns zoudt gij voor der Almacht troon
Een klager vinden in uw Zoon!

Armenwoning.

Zilte muren, lekkend dak.
Kille zolders, vunze kelders,
Geen gezondheid of gemak,
Nooit wat vriendlijks of wat helders,
Arme bloeden!.... maar de Huur
Moet toch maar betaald op 't Uur!

'k Heb een Huisjesbaas gekend,
Die, in barre winterdagen,
Uit de woning der ellend
Deur en vensters wèg deed dragen,
Als men hem (in nood of leed)
Tot den penning niet voldeed!

Voor de Wereld had hij recht!...
Doch, wordt in het laatst der dagen
Eens Zijn schuldboek òpgeslagen,
Wee dan, wee! d' ontrouwen knecht! —
'k Denk, dat in Gods Huis, gewis
Voor zóo'n man géen woning is!

Bedeeling.

Ja, armoe is een snijdend zwaard!
Een buik die hongert, heeft geene ooren...
En toch, gij Armen! wilt mij hooren,
Het geldt uw eigen heil op aard;

En meer nog dan uw áardsche lot
Het heil der ziel, de gunst van God! —

Ook wie dàt brood onwaardig eet,
Die gift oneerelijk verwerve,
Die eet zich zelven ten verderve
En steelt des armren broeders beet;
En wie 't in spel of drank verteer',
Wacht eenmaal 't oordeel van den Heer!

Weest zuinig, nijver, kuisch en vroom;
De vrede en trouw wone in uw midden;
Dan kunt gij tot den Heere bidden
In dood en leven, zonder schroom:
Treft dàn u armoe, ziekte of smart,
Geopend vindt gij beurs en hart.

Dorpsschoolmeester.

Needrig, Meester! is uw stand,
Pover is uw kleine woning;
Maar nog liever dan een' Koning
Geef ik U mijn rechterhand;
Liever dan een Koningskind
Noem ik U mijn besten vrind!

's Morgens vroeg en 's avonds laat,
Nimmer, Meester! zijt ge moede,
Om de kinderkens ten goede
Op te kweeken, naar hun staat;
Om ze in kennis, deugd en eer
Op te kweeken, voor den Heer!

Worde op Aarde u karig loon...
De' Oogst van wat gij hier mocht zaaien,
Zult gij in den Hemel maaien,
Als gij neerknielt voor Gods troon;
Als uw naam, met Englenschrift,
't Levensboek wordt ingegrift.

Goed dienstvolk.

Een trouwe dienstboo is een schat!
Zeg', wist gij 't, Heeren en Mevrouwen?
Och! wilt ze in waarde en eere houen,
Zoo gij er ooit een krijgt of hadt:
Draag' zorg, dat ze, bij 't plichtbetrachten,
Voor geest en lichaam 't noodigst heeft...
„Wie 't kippetje geen voeder geeft,
Heeft ook geene eieren te wachten!"

Een goeden dienst, bij brave lien,
Zeg', wist gij 't wel, mijn jonge vrinden!
Dat ge eer verliezen zult dan vinden?
Dus dankt er voor op bei uw knien;
Draag' roem op eerlijk plichtbetrachten,
En denk', zoo ge onbezorgd nu leeft...
„Als 't kippetje geene eiers geeft,
Dan heeft het ook geen garst te wachten."

Al te goed.

1.

„Al te goed, is Buurmans gek!"
Och! 'k zou vreezen,
Dat het zèlden een gebrek
Van de méeste lui zal wezen! —
Of zoo'n Gekheid niet verdient,
Dat we haar als Wijsheid prezen?
'k Vraag het dikwijls, lieve Vriend!

2.

„Al te goed, is Buurmans gek!" —
Wil probeeren,
Of uw Buurman dit gebrek
Niet van U zou willen léeren!
Wées „te goed" maar, voor elkaar....
En het Paradijs zal keeren,
Of het nooit verlóren waar'!

3.

„Al te goed, is Buurmans gek!..."
„Arm, is Schande!..."
„'t Héet niet bont, of 't heeft een Vlek!..."
Och, dat ge àl *die* Woorden bande'
Uit uw Taal en uw Gemoed: —
Blijv' 't slechts Spréekwoord in den Lande:
„Elk is Allen al te goed!"

In dure tijden.

1.

Denk niet dat ik voor geld of goed
Mijn arme ziel verkoopen zou,
Mijn vroolijk hart, mijn frisschen moed...
Dat's gladjes misgeschoten, Vrouw!
Ik ken er nog in erger' nood
Met minder handen aan hun lijf —
En 't eerlijk zelfgewonnen brood
Dunkt mij de beste mondkost, wijf!

2.

Kom, veeg die traantjes van uw wang
En geef me reis een lekkren zoen;
Al zijn de tijden duur en bang,
Wij zullen 't met wat minder doen:
Maar niet geborgd, hoor, wijfje-lief!
Dan is het beter nog gevast...
En (moet ze springen tot gerief)
Dan Peetmeu's doopgift uit de kast.

3.

Maar 't is, Goddank! zóó erg nog niet.
Goddank!... zie, dàt's een troostrijk woord,
Dat G o d ons eerlijk zwoegen ziet
En ons gebed als Vader hoort:
Hij helpt, wie zich te helpen tracht,
Hij woont, waar liefde en vrede woont,
Zijn hand is 't, die den wind verzacht
En 't kaalgeschoren lam verschoont.

4.

Kom dan, mijn allerliefste vrouw!
Kom, veeg de traantjes uit uw oog;
Kom, fiksch de handen uit de mouw,
Den blik vooruit, het hart omhoog!...
En hadt ge 't, in uws Ouders huis,
Wat meerder ruim, wat minder zwaar,
Wat meerder lust, wat minder kruis —
Ge wilt toch niet terug, niet waar?

Zaterdag-avond.

1.

Een goeden avond, lieve vrouw! —
Dat was een kwade dag vandaag;
Ik ril en bibber van de kou,
En hoor, het rammelt in mijn maag:
'k Heb haast geen nat of droog gehad
Sinds ik van morgen ging op 't pad.

2.

Maar nu ik aan mijn eigen haard
En eigen tafel zitten mag,
Nu is 't mij nog het dubbel waard
Wat ik bespaarde bij 't gelag,
Al schold ook Janmaat, dien ge kent,
Mij voor een nare', schriele' vent.

3.

Daar, Vrouwtje! heb-je blanke munt
(Geen enkle cent mankeert er aan):
'k Denk dat ge er huis mee houden kunt,
Al zou er morgen vleesch op staan,
Al schonk-je mij, tot goede sier,
Een glaasje van het beste bier.

4.

Maar Lief! dan smul-je zelve eens mee
En neemt eens zelf het beste deel;
Denk, dat ge bikken moet voor twee,
En in de week krijg-je ook niet veel:

Kom, zuinig wijfje, pruttel niet!
'k Wed, dat er nog wel óverschiet.

5.

Mijn Vader heeft het mij geleerd,
En 'k dank den man nog in zijn graf:
„Wie 's weeks geen cent onnut verteert,
Dien mag er Zondags vleesch van af;
Dat houdt den werkman kloek en sterk
En geeft hem lust en kracht bij 't werk!" —

6.

Maar o, 'k begrijp al waar het schort,
Toe, kleur maar niet... de luiermand
Komt hier of daar nog wat te kort...
Dáár, Lief! — daar gaat mijn lekkre tand!
Als 't dan niet anders wezen mag,
Zij 't morgen maar eens Vastendag.

Zondagspak.

Och, 't doet mij aan mijn harte goed
Te zien, hoe, op den Dag des Heeren,
De burger, in zijn zondagskleeren,
Met vrouw en kroost ter kerke spoedt,
En hoe op aller blij gelaat
De zondagsvree te lezen staat.

De school, de schoonmaak en het werk,
Ze rusten bij de daagsche plunje....
Gij, wakkre burger, och! ik gun-je
Zoo graag, dat ge eenmaal 's weeks, ter kerk,
De stof en 't stof der aard vergeet
Met zondagshart in zondagskleed.

o Houd hem zuiver, houd hem sterk
Den nieuwen mensch, dien ge aan mocht trekken; —
En laat hij u tot deugden wekken
Bij daaglijksch brood en daaglijksch werk...
Al heeft ook moeder in de kast
Het zondagspak weer opgetast.

Sluiting des Jaars.

(MIDDERNACHTS-GEDACHTEN).

I.

Geef, Heer! dat ieder, op de reekning van zijn leven,
Een grooter som van vreugde dan van smart,
Bij 't eind des jaars, U dankend, heeft geschreven; —
Maar méer nog, dat de luste of laste, hem gegeven,
Hem winste waren voor Verstand of Hart!

II.

Of 't jaar uitwendig donker sloot,
Toch zal ons, wil het God gehengen,
De nieuwe Jaarkring in zijn schoot
Inwendig licht en zegen brengen.
Ter ruste dan in stillen nacht,
Met al de dagen van 't Verleden,
Al wat ons vreeze of kommer bracht; —
En uit die ruste ontwake een Heden
Vol hope en ootmoed, liefde en kracht!

Nieuwjaarswensch.

Last en lust, en lief en leed,
Staan op 't tipje
Van het wipje
Tot den oversprong gereed.

Leer, o Heer! ons, zonder klagen,
In het nieuwe Jaargetij
Dragen — wat Ge ons geeft te dragen...
En genieten, vroom en blij,
Wat Uw godlijk welbehagen
Ons beschikt aan Heil....
Dàt zij!

Eulenspiegel in Sprüchen.

Eerste Honderdtal.

I. Zedenspiegel.

In andre Spiegels ziet gij uw Gelaat
En of u iets, òf wel, òf kwalijk staat;
Maar in dit glas kunt gij uw Ziel aanschouwen: —
En... mèrkt gij vlekjes, kreukeltjes of vouwen,
Och! strijkt ze weg, gij Mannen en gij Vrouwen!

II. 't Eerste.

't Eerste, als U de Ochtend wakker kust,
Zij dank voor rust, en bede om lust.

III. Een zonnetje van binnen.

o Zorg, bij iedren dageraad,
Wanneer gij voor uw venster staat,
Dat ook in 't Hart de zon ter kimme op-gaat.

IV. Morgenlied.

Laat u door den leeuwrik leeren,
Dat ge 't best den morgen prijst
Door een lieflijk kwinkeleeren,
Dat, tot lof en eer des Heeren,
Uit uw boezem opwaarts rijst.

V. Zoolang het dag is.

Zoo het zonlicht u beschijn',
Open venster en gordijn!
Laat de stralen
In uw huis en harte dalen:
't Zal wel gauw weer avond zijn.

VI. GISTEREN: MORGEN.

Morgen: woord, zoo licht in 't spreken!
Dikwijls valt gij „Heden" zwaar,
Gistren: als ge zijt verstreken,
Wenscht men vaak of 't „Heden" waar';
IJdel hopen, ijdel zorgen,
Zijt ge niet der Tragen plaag?
Gistren vreezen wij, noch Morgen,
Als wij 't rechte doen: „van Daag!"

VII. LEVENSWEEFSEL.

Wie gaarne leeft, zij zuinig met den Tijd:
Hij weeft de stof, waar gij gemaakt van zijt,
o Leven! — en die rás verslijt.

VIII. ZANDLOOPER.

De beste Meester op den duur
(Al valt de leertijd soms wat zuur)
Is: — het verlóopen Uur.

IX. BLOEMEN OOK.

Al uw werken is verloren,
Doet gij 't niet met blijden moed!
't Nutte mengel zich met Zoet:
Zoo als God in 't rijpend koren
Blauwe bloempjes groeien doet.

X. SCHATGRAVERS.

Hebt gij een lapje gronds of wat,
Spit iedren dag u moe en mat....
Diep in den grond, daar zit een Schat.

XI. LOON NAAR WERK.

Al geeft uw werk niet altijd loon,
Verdienen doet ge er altoos mee...
Een krachtige arm, een roode koon,
En lust en rust, en zielevree.

XII. ALS 'T VEE.

Niet te zaaien
Noch te maaien,

Maar een tafel „welbereid,"
Is toch eig'lijk, recht gezeid,
Niet dan pure beestlijkheid!

XIII. Bankroet.

Hoort uw tijd aan Plicht of Taak,
En gij geeft hem aan Vermaak:
Gauw zijt ge bankroet, mijn snaak!

XIV. Voorspelling.

Doe, wat gij moet:
Wil, wat gij doet:
't Wordt àltoos goed!

XV. Levensvoedsel.

Spijzen moeten 't Lichaam sterken;
't Oordeel groeit, door op te merken;
't Harte leeft — van goede werken!

XVI. Gekruid.

Scherts is des Levens specerij:
Maar, wilt ge dat het smáaklijk zij,
Doe dan niet al te véel er bij.

XVII. Wonderolie.

De golfslag breekt, giet ge olie in den Vloed:
De vlam slaat uit, giet ge olie in den Gloed...
Let, bij uw Spreken, „hoe en waar" gij 't doet!

XVIII. Geschroeid.

Zoo gij een kooltje vallen laat
Op vloer of plaat,
Al brandt het niet, het maakt een plek,
Een vuile moet, een zwarte vlek....
Kwáadsprekend woord, dàt is Uw kwaad!

XIX. Gelijk hebben.

'k Zeg je 't graag (doch houd het stil):
„Nooit gelijk heeft de Albedil,
Die het áltijd hebben wil."

XX. Wie.

Twisters, waar de buurt van beeft,
Weet ge niet, wie onrecht heeft?
Hij, die 't eerste Scheldwoord geeft.

XXI. Te open.

Een open brief... wat ben ik dom geweest
(Zoo roept ge allicht): en laat toch op uw wezen
Aan ieder uw geheimen lezen; —
Wie wijs is, ouwelt ook zijn geest...
Als hij voor onbescheidnen vreest.

XXII. Merkteeken.

Veel Vrienden zijn geen blijk, dat gij een Brave zijt,
Maar zeker zijt gij 't reeds, of wordt het mettertijd,
Als gij geëerd zijt... èn benijd.

XXIII. Raadvragen.

Wilt gij weten, waar gij veilig gaat?
Vraag uw Vriend niet... vraag uw Vijand raad:
Wijst hij links — ga dan de rechtsche straat!

XXIV. Gezegend verblinden.

Vergeeft ge eens Vijands schuld — gij wint
Een Vrind:
En maakt een Hater de oogen blind.

XXV. Zoo òf zoo.

1.

Lastert domheid u, of haat...
Denk, wie wespen gònzen laat,
Doen ze nog het minste kwaad.

2.

Pakt een hond u aan op straat,
Kijk hem flink in de oogen, maat!
'k Wed, dat hij het verder laat.

XXVI. De rechte.

Hij die geen mensch mistrouwt, is vast een domme Klaas,
Wie iedereen mistrouwt, is even slecht als dwaas,
Maar wie zich zelv' mistrouwt, die is de rechte baas.

XXVII. Hard en zacht.

Wees hard, wanneer gij oordeel vellen moet,
En 't over eigen daden doet,
Doch geldt het àndren — wees dan zacht en goed.

XXVIII. Geen valsche schijn.

Wees, wat ge graag zoudt willen lijken!
Of (moge u dàt wat moeilijk blijken!)
Word: — wat ge graag zoudt willen lijken!

XXIX. Beter.

't Is schóon, als Andren hulde en eer u brachten,
Maar beter nog, dat gij bij dag en nachten
Het recht hebt, om u Zelven te achten.

XXX. Weerwraak.

Vrind! denkt gij van u zelven àl te goed,
Weet dan: dat gij verwachten moet,
Dat heel de wereld 't al te weinig doet.

XXXI. Durf en weet.

Durf oud zijn in uw jongen tijd,
Weet jong te zijn in de' ouden dag:
En, zoo ge vroom in beiden zijt,
Dan baart u de ouderdom geen spijt...
En geeft de jeugd u geen geklag.

XXXII. Balk en splinter.

Een heilge mond verkondde 't, lang verleen: —
Maar ach! trots Zijn vermaning en gebeen,
Blijft nog de splinter groot – en blijft de balk nog kleen!

XXXIII. De grootste held.

De gróotste Held, daar mijn Geschiedboek van verhaalt,
Is Hij, die telkens als hij zegepraalt,
Eene Overwinning op zich Zelven heeft behaald.

XXXIV. Verschil.

Bewonderd worden, is der dwazen vreugd,
Geëerd zijn, maakt den wijzen man verheugd,
Bemind te wezen, is de kroon der deugd.

XXXV. Een raad.

Wie lang bemind wil zijn van Mannen en van Vrouwen
(Het is een raad, waarop gij vast kunt bouwen!)
Die máak' maar... dat ze van hem houen.

XXXVI. Een raadseltje.

Hoe klaarder nat,
Hoe eerder 't rimpel':
Maar ook te sneller is 't weer glad!
Wie wijs is, och! hij blijve simpel....
Wat aardig raadseltje is dat.

XXXVII. Geurig zacht.

Als een zoele lenteregen
Drupt, uit harten ons genegen,
Geurig zacht der liefde zegen!

XXXVIII. Mooi meisje.

Lachebekje!
Och, wat trek-je
Snoeprig lief uw mondje er na!
't Staat-je vroolijk,
Vlug en oolijk: —
Maar ge wéet het... dat is scha!

XXXIX. 't Liefst.

Een schoone maagd bekoort het Oog;
Een vrome staat in 't Harte hoog....
Zeg, wie ge 't liefste wezen moog'.

XL. Al te fel.

Schoon zijt ge, rijk, en geestig: — dartel wicht!
Maar, als de Zon, verblindt gij ons gezicht...
Och! geef, door Zedigheid, wat Schaduw bij dat licht.

XLI. In jonkheid.

Mint elkander, blijde Jeugd!
Wie zou laken
Wat Gods liefde, als reinste vreugd,
In der Jonkheid hart doet blaken...
Maar het zij in eer en deugd!

XLII. Gauw.

Gauw beloofd: lang berouwd!
Gauw gevrijd: dwaas getrouwd!
Gauw gewerkt: zwak gebouwd!

XLIII. Stevig.

Wees sterk, o Man! zoo op het levenspad
Een lieve Vrouw zich aan u vast zal hechten:
Wat klimoprank of wingerdblad
Zal om een zwakken stam zich vlechten,
Waaraan het nauwlijks steunsel had?

XLIV. Een goed huwlijk doen.

Dàt is een huwlijk naar den aard,
Als Handig zich met Zuinig paart,
Waar Vrede neerzit aan den haard
En Liefde huis en hart bewaart.

XLV. Verloofd.

Ook in uw Liefde zij verstand:
Wie 's Zomers al zijn hout verbrandt,
'k Wed, dat hij 's Winters klappertandt.

XLVI. Getrouwd.

Een àl te gloeiend morgenrood
Draagt dikwijls stormen in zijn schoot:
Bedenk het, jeugdig Echtgenoot!

XLVII. Heilig.

Harten, die in Liefde branden,
Vast, door Trouw, geboeide Handen:
Heilge vlammen, Heilge banden!

XLVIII. Is 't mogelijk?

Och, Vrouwtjes! och, bedenkt het alle dagen:
Uw Boezelaar kan méer het huis uit dragen,
Dan 't Mannetjen er inbrengt op een Wagen.

XLIX. Buigend.

Zoo gij de veerkracht leert beseffen
Die schuilt in lenig riet of lisch,
Dan, Vrouwtjes! schiet gij nimmer mis:
De pijl, die 't best het doel zal treffen,
Komt van den boog, die 't buigzaamst is.

L. Vrouwen-bibliotheek.

Vrouwtjes! uwer plichten boek
Zij des morgens 't Bijbelboek,
Zij des middags 't Keukenboek,
Heel den dag het Huishoudboek,
's Avonds Zang- of Verzenboek!

LI. Leven.

Wie veel in Liefde geeft
En veel in Liefde ontvangt,
Hij heeft het hóogste, waar de Mensch aan hangt,
Hij heeft... geleefd.

LII. Spiegelbeeld.

Het is al overlang gezeid:
„De keukenwand en keukenmeid
Zijn 't spiegelbeeld van Huisvrouws keurigheid."

LIII. Schuilhoekje.

Torst ge ook nog zoo'n drukkend kruis,
Krimpt ge ook onder harde slagen,
Teistren u de felste vlagen,
Och! 't is àlles nog te dragen...
Kunt ge 't sluiten „buitenshuis."

LIV. Onder-ons.

Heb je vuilgedragen linnen,
Heb je smet in hart of zinnen,
Sluit uw deur; en wasch het „binnen!"

LV. Weerkeerig.

1.

Gij Dienstbren, denkt bij alles wat gij doet,
Dat Hooger Heer (wiens oog niets duldt dan g o e d!)
U door de hand uws Meesters loont en voedt.

2.

Wie Dienaars heeft, peins' nacht en dag,
Hoe of hij jegens hen, het best, door zijn gedrag
Zijn Hoogsten Meester dienen mag.

LVI. Kind worden.

Als uw kindren u vervelen
Bij wat àl te dartel spelen...
Word dan Kind — om in hun lust te déelen.

LVII. Onuitwischbaar.

Och, Ouders! denkt, hoe vreeslijk het moet wezen,
Dat zich uw kind uw' Nagedachtnis schaam';
En dat, om wat Gij deedt, uw kroost nadezen
Als merk van onrecht, schande of schuld — moet vreezen
Zich luid te hooren noemen met Uw Naam.

LVIII. Doen innemen.

Geeft een Dokter bittre medicijn,
Kwáad hoeft hij er toch niet bij te zijn: —
„Ouders! straft in toorn geen kindelijn!"

LIX. Des huizes deurwachter.

'k Zie graag de jeugd van harte blij
In 't Huis vol scherts en jokkernij...
Maar Wijsheid zij Portier er bij!

LX. Staf of steen.

Een aardig kind, welopgebracht,
Is u, op 's levens weg, een staf: —
Een bengel, die steeds zorg u gaf,
Dat is een molensteen, wiens vracht
U, vóor den tijd, sleept in het graf.

LXI. Prijsuitdeeling.

„Zeg me eens, wàt of beter waar'
Bij 't, den Kindren, Eer bewijzen,
Dat te doen in 't openbaar,
Of ze binnenshuis te prijzen?"
't Best is: — noch het een, noch 't aêr!
Pak, wie oppast, in uw arm,
Fluister zacht een vriendlijk woordje,
Hem of haar, in 't luistrend oortje,
En kus wang en hartje warm!

LXII. Te zamen.

Verstand is vast een kostlijk ding:
Maar toch — ik achtte 't steeds gering
Als 't niet met Liefde samenging.

LXIII. Erfenis.

Rijk was de Vader: arm werd het Kind!
Slim was de Vader: dom werd het Kind!
Braaf was de Vader: braaf werd het Kind!

LXIV. De beste vader.

„Wilt gij uw kind ten rechten Vader wezen,"
('k Mocht onlangs in een kostlijk boek het lezen!)
„Leer zelf een kind des bèsten Vaders wezen."

LXV. Nog een spiegelbeeld.

Zijn onze Kindren niet het kristallijn
Waarin wij zien (en vaak met bittre pijn!)
Hoe diep in schuld Wij bij onze Ouders zijn?

LXVI. Zachtkens aan.

Eerst begrijpen met de Hand,
Dan begrijpen in 't Gemoed,
Dan begrijpen door 't Verstand...
Als ge zóo met kindren doet
Zijn ze kostlijk opgevoed.

LXVII. Te ver geschoten.

Te slim, bedriegt zich zelv' het meest!
Erg is 't, niet aan het doel te komen,

Maar — zijt gij 't eens „voorbij" geweest,
Dan zou ik, als nòg erger, schromen,
Dat ieder Brave u schuwt en vreest.

LXVIII. Goed bekijken.

Wanneer gij vurig iets begeert,
Zie het eerst recht van dichte bij,
Of 't wel der moeite waardig zij;
Misschien dat dàn uw drift verkeert: —
Een goed bekijken maakt u vrij!

LXIX. Vreemde pret.

Wie denkt, dat Hartstocht hem Geluk verschaffen zal,
Is even mal,
Als die zich, voor plezier, baadt in een Waterval.

LXX. Beter dan olie.

Een kleed van zij, een doek van kant,
Veel gouden ringen aan de hand,
Een tooi van enkel diamant,
Ik geef die allemaal te zaam...
Voor de' eenvoud van een goeden naam.

LXXI. Gebruik: waarde.

Geld: of 't zilver zij of goud:
Is niet meer dan stroo of hout...
Als ge 't weggesloten houdt.

LXXII. Stadig.

Weet: (het is een oude leer)
Wat de stroom géeft, néemt hij weer!
Maar, bij droppels saam te garen,
Maakt ons zuinig in 't bewaren:
En geeft telkens meer en méer.

LXXIII. Goedkoop: duurkoop.

Goedkoop: och! wilt het niet vergeten,
(En anders zal uw Beurs 't wel weten)
Is dikwijls peperduur te heeten.

LXXIV. In de boeien.

Geen boei die zóo knelt,
Als àndermans geld,
Dat niet terug kan zijn geteld.

LXXV. Prijsselijke honger.

Zonder eten naar bed
Is voorwaar niet zoo'n pret:
Maar 't is beter (naar 'k wed')
Dan verzaad van een maal,
Dat ik nimmer betaal.

LXXVI. Zoet.

Het Zoet
Dat Rijkdom smaaklijk maken moet,
Groeit aan des Arbeids zilten vloed.

LXXVII. Zout.

Hebt gij veel Zilver of veel Goud,
Denk (zoo ge uw schat genieten woudt)
„Veel weldoen is des Rijkdoms zout!"

LXXVIII. Waarde van 't oogenblik.

Een droppel waters, aan een' dorstige geschonken,
Is méer — dan of er volle bekers blonken
Voor 't oog van wie reeds héeft gedronken.

LXXIX. Wat méer is.

Genoeg, is heel
Wat méer, dan Veel:
Bedenk het, Gij, die grijpt naar 't gróotste deel.

LXXX. In vreugde.

Een druppel, uit der welvaart beker
Geplengd tot andrer laafnis (door de hand
Der dankbre Vreugde), is Gode zeker
De welgevalligste offerand'.

LXXXI. Billijke rente.

Hoe hooger 't u gegeven is te groeien,
Hoe rijker bron uw wortels mag besproeien,
Hoe meer 't uw plicht is: „rijk en schoon te bloeien!"

LXXXII. Tweeërlei schrijfpapier.

Wat ge geeft, schrijf dat in 't zand: —
Wat ge krijgt... dat schrijve uw hand
In het hart en in 't verstand.

LXXXIII. 't Meest gezegend.

Georven goed, een stage zorg:
Verworven goed, een beter borg:
Maar 't méest gezegend is de man
Die ze allebei vereent — en dan
Weer aan zijn kindren laten kan.

LXXXIV. Blind-gestaard.

Al zijn uw oogen nog zoo goed,
Toch kunt gij in de Zon niet kijken,
Zoo niet een wolkje er langs komt strijken:
Denk — dat een wolkje óok tempren moet
Den glans van heil en overvloed.

LXXXV. Door gloed tot goed.

Het wierookvat omsluit
Een onaanzienlijk kruid:
Eén vonk er bij... en 't geurt er heerlijk uit.

LXXXVI. Kostelijke ruil.

Recht tegen onrecht,
Goed tegen kwaad...
Schijne ook de ruil slecht,
Waarlijk het baat!
(Denk, wat de Schrift zegt.)

LXXXVII. Goed vóórgaan.

Vergeving smeeken we elken dag:
Doch 't hart, dat op haar hópen mag,
Schenk' ze éerst aan àndren, elken dag!

LXXXVIII. Te dikwijls.

Slappe handen: schrale pot!
Slappe geesten: dom, of zot!
Slappe harten: ver van God!

LXXXIX. Omhoog.

Een hangend hoofd, een neergeslagen oog...
Wie of 't als vroomheidsblijk beschouwen moog',
Ik niet: — De Vrome heft den blik omhóog!

XC. Slechts half zoo diep.

Indien gij half zoo diep voor God u buigen woudt,
Als gij het daaglijks doet voor aanzien, macht of goud,
Geloof ik, dat gij zalig wezen zoudt.

XCI. Soorten van moed.

Wees kloekmoedig, in het strijden tegen eigen kwaad;
Wees zachtmoedig, waar een ànder fout begaat;
Wees ootmoedig, als des Heeren hand u slaat.

XCII. Van binnen.

Als gij uw hart maar dankbaar houdt en frisch,
Dan vindt ge (als 't nèrgens meer te vinden is)
't Geluk toch in dat Hart gewis!

XCIII. De ergste ziekte.

Er kan geen erger ziekte wezen,
(Hetzij van lichaam of van geest)
Dan die, waarbij men 't stèrven vreest
Maar niets wil nemen tot genézen.

XCIV. Van allerlei rang.

Veel stroomen storten zich in de' Oceaan,
Niet één vraagt de àndren: „waar komt Gij van daan?"
Wilt gij wat gróots: leer zóo te zamen gaan!

XCV. Het boek der natuur.

Gij klaagt, gij hebt geen boeken, uit wier blaadren
Uw geest een schat van wijsheid kan vergaadren...
Is iedre boom geen levend boek vol blaadren?

XCVI. Onze vader.

Ja, 't „Onze Vader" is het hoogst gebed,
Het steunt en troost in alle nood en smarten;
En zoo er iemand „Vader-Ons" voor zet...
Ai, laat hem 't bidden, naar 't gevoel zijns harten!

XCVII. Gewogen.

Zeg! Wie ligt er op die baar?
Was hij arm of was hij rijk,
Was hij Vorst of Bedelaar?..
Och! de Dood kent slechts „gelijk:"
Maar Gods hand houdt de' evenaar!

XCVIII. Behoudèn thuis.

Als 't scheepjen in de Haven landt,
Met schat van Oost- of Westerstrand,
Dan vlagt en wimpelt mast en want: —
Wat treurt gij, Droeven! bij 't Begraven?
Kwam ook dàt Schip niet in de Haven?

XCIX. Vergroeid.

Ras
Groeit er op menig dierbre Grafstee gras:
Och, dat het niet zoo vaak in 's menschen harte ook was.

C. Aan 't einde.

I.

Gij bonte mengling van het leven,
Wat is er, als wij grafwaarts gaan,
Van u nog over, en gebleven? —
Een stille zucht, een weemoedstraan...
En (om in 't doodsdal ons te sterken)
Gebeden, deugden, goede werken.

II.

Gij akker Gods! uw kostbaar zaad
Moog' hooger lente toeven,
Een talloos tal van bloemen staat
Te bloeien op uw groeven:
Zie, 't hief zich uit der aarde schoot,

Uit doffe rust
En sluimerlust;
En 't bloempje, dat in nacht ontsproot,
Blinkt lieflijk nu in 't morgenrood....
En uit den dood kiemt leven!

III.

o Diepte van des Heeren raad!
o Liefde, nooit te ontvouwen,
Voor allen, die een kostbaar zaad
Aan de' akker Gods betrouwen!
Belofte en troost, onmeetbaar groot,
Gij trekt ons oog
Omhoog, omhoog:
Eens wekt, wat hier het graf omsloot,
De glans van 't Hemelsch morgenrood.....
En uit den dood kiemt leven!

Tweede Honderdtal.

I. Zedenspiegel.

Wie trouw en stadig in den spiegel zich beschouwt,
Die wijze liefde u, in dees' blaân, voor oogen houdt,
Die blijft als grijsaard jong, die wordt als jongling oud.

II. Weerkaatst.

Wie krachtig, vroom wil zijn, en zacht —
Die spiegle zich aan 't Voorgeslacht;
En zorg' (het zij dan vrouw of man!)
Dat weer zijn Kind zich spieglen kan.

III. Lekker geslapen.

Ja! wèl-gelukkig is de man,
Die kalm aan Gistren denken kan,
En kalm den dag van Morgen wacht —
Hij slaapt op rozen; alle' nacht!

IV. Arbeid.

Arbeid is des lichaams voeder,
Arbeid is der ziele hoeder,
Arbeid is der deugden moeder.

V. Varkens-natuurtje.

Altijd hebt gij 't mondje vol
Van uw plannen en uw plichten;
Maar, als 't aankomt op verrichten...
Veel geschreeuw — en weinig wol!

VI. Te voren.

Eér gij naar uw werk gaat treden

Zij eens even overdacht,
Wàt ge werken moet op heden;
'k Hoorde nimmer nog een klacht,
Dat z u l k toeven nádeel bracht.

VII. Tijdswaarde.

Of Uren
duren
Eeuwigheden,
Dat ligt-'em aan... 't besteden!

VIII. Klove.

Tusschen oog en hand,
Tusschen lip en tand,
Ligt nog menig land!

IX. Werkenstijd: — spaartijd.

Des Zomers is het Werkenstijd:
Dan gaan de mieren wijd en zijd,
En saamlen voor den Winter wat...
Zeg', lieve Vrinden! wist ge dat?

X. Onderscheid.

Tevreden zijn op Ouden dag,
dat màg!
Doch, zoo gij Vroeg en Jong tevreden zijt,
Ben 'k zeker, dat in later tijd
Gij niets dan onrust hebt en spijt.

XI. Kosteloos onderwijs.

De Dwaze blijft er altoos een,
Al had hij honderd Wijzen om zich heen: —
De Wijze leert van iedereen,
Doch 't méest... van Honderd Dwazen om zich heen.

XII. Blinden-instituut.

Van 't zilver der Barmhartigheid
Wordt hier, door vrome en wijze liên,
Een kunstig oogenpaar bereid...
Waarmee de Vingren leeren zien!

XIII. Prikkels.

Hun, die steeds genot bejagen,
Zal, op 't laatst, Niets meer behagen: —
Sterke drank, geeft zwakke magen!

XIV. Terstond.

Wie 't goed-doen steeds verschuift, tot dat de morgen (koom',
Wacht, aan een steilen oeverzoom,
Naar 't stilstaan van den stroom.

XV. Inwendige schriftuur.

't Is niet genoeg naar Wetenschap te zoeken
In volgedrukte of volgeschreven blaan;
De Wijsheid, die gij leerdet uit de boeken,
Moet in uw Hart geschreven staan.

XVI. Als u zelven.

Beveel... alsof gij 't zelf volbrengen moet;
Gehoorzaam... of gij zelf het hadt bevolen;
Geleid... als vreest ge zelf het eerst, te dolen;
Heb andren lief... zoo als ge u zelven 't doet!

XVII. Kracht tot buigen.

Gehoorzaamheid eischt grooter geesteskracht,
Dan Ongehoorzaamheid óoit, in haar waan, bedacht.

XVIII. Of 't mode werd.

Deugd — is een kostelijk gewaad:
Hoe méer men 't draag', hoe béter 't staat!

XIX. Vergeefs.

Of gij rozenolie drinkt,
't Haartje met pomade nett',
En jasmijn strooit in uw bed...
Zoo ge uw eigen lof trompet,
Och, gij stinkt!

XX. Toevallig.

Verhef u niet op macht of eer,
Die u het Toeval heeft gegeven: —

Wat zou er menig Jager béven
Droeg eens het Haasjen een geweer!

XXI. Begin en einde.

Gij, die u trotsch verheft, op wat het Lot u gaf...
Wat waart gij in de Wieg... wat zult gij zijn in 't Graf?

XXII. Twee giften.

God gaf twee hemelsche geschenken
Den Mensch, in alle vreugde en smart;
Verstand — om scherp en goed te denken...
Om zacht en goed te doen — het Hart!

XXIII. Wegwijzer.

Verstand géeft niet altijd Geluk:
Maar 't léert toch vaak, hóe ge, uit den druk,
U òp kunt heffen tot Geluk.

XXIV. Weddenschap.

Hou 't er voor, dat gij gelukkig zijt:
En (ik raak mijn geld er niet bij kwijt)
'k Wed — dat gij het wòrdt, in korten tijd!

XXV. Genieten: ontbeeren.

o Geniet met verstand, wat het leven u biedt,
En ontbeer, zonder leed, wat een ànder geniet:
Of zijn lust wordt uw last, zijn genot uw verdriet.

XXVI. Let op de voering.

Gij, die naar pracht en rijkdom staat,
Word wijs; en léer, dat Middelmaat
Het rustigst en het veiligst gaat; —
En dat het allerrijkste kleed
Vaak is gevoerd... met Harteleed.

XXVII. Onder de braafsten.

Wanneer gij zonder Nijd — al hebt ge Leed misschien,
Een ànder kunt gelukkig zien,
Tel ik u bij de bráafste liên.

XXVIII. Goed-spreken.

Wie àndrer deugd te prijzen weet
Met eerlijk en verheugd gemoed,
Is bijna — of hij Zelf het goed,
In volheid doet,
Wat de àndre deed.

XXIX. Onder zijn eigen gehoor.

't Welsprekendst is
gewis
de Man,
Die zèlf zich overréden kan
Om — (wàt ook andren mogen praten!)
Het goed te doen... en 't kwaad te laten.

XXX. Kwijting.

Zoo gij naar Onschuld streeft, denk dan, ten allen tijd,
Dat ge i e d e r s schuldnaar zijt...
En maak, dat ge elken dag *iets* van die schulden kwijt!

XXXI. Half goed: heel kwaad.

Het is een beste les, zoo gij haar recht verstaat,
En gij haar diepen zin, met vrome wijsheid, raadt:
„Soms is half goed te doen nog erger, dan héel kwaad."

XXXII. In 't verborgen.

De boom, met rijpe vrucht beladen,
Verbergt die, tusschen groene bladen:
Zóo doet ook op des levens paden
De ware en echte Zedigheid,
Bij 't heil, dat ze om zich henen spreidt.

XXXIII. Velerlei gevens.

Wie geeft, wat hij heeft,
Heeft werk, dat hij leeft;
Wie geeft, tot hij derft,
Vraagt licht, tot hij sterft;
Wie geeft, wat hij mag,
Die kan 't àlle dag;
Wie geeft, wat hij kan,
Dàt is de rechte man!

XXXIV. Half gegund.

Geef heden, wat gij héden kunt!
En, moet gij weigren wat men vraagt,
(Zij 't man of maagd!)
Tot mòrgen zij dat nooit verdaagd:
Snel weigren... is nog half gegund!

XXXV. Een huisheer.

Wilt gij me iets wijzen, goede man!
Als blijk, dat ik gerust betrouwen kan,
Om U, als huurder, in mijn huis te laten wonen,
'k Zal van Getuigschrift u verschoonen,
Kunt gij me een Spaarbankboekje toonen?

XXXVI. Niet zoo heel blind.

Menigeen heeft zich bedrogen,
Die Fortuin beschouwde als... blind:
Kijk-'er maar eens goed in de oogen!
'k Wed, gij vindt,
Dat ze slechts wat knipoogt, Vrind!

XXXVII. Nooit.

Nooit is het vróeg genoeg, voor haat
Van 't kwaad; —
Om goed te doen, is 't nooit te láat.

XXXVIII. Arm maar eerlijk.

't Is beter hongrig slapen gaan
Dan — vetjes, als een volle maan,
Maar vol van schuld ook, op te staan.

XXXIX. Kroeg-politiek.

Hij regeerde het Land:
En onder de hand
Was, eilaci! zijn eigen Huis verbrand.

XL. Wanneer?

In gróot bezwaar
Een kloeke moed,
Dat ziet men nog wel hier en daar...
Maar, wie me in 't Kleine altoos voldoet,
Dien noem ik kloek — en wijs en goed!

XLI. Bloesem en vrucht.

Schoonheid is een bloesemknop
Doch, daalt er geen regendrop,
Doch, straalt er geen zonlicht op,
(Dauw en gloed uit hóoger leven) —
Nimmer zal zij vruchten geven.

XLII. Beminnelijk.

Helder oordeel, scherpe zinnen,
Rijke kennis, kloek gemoed,
Doen niet altoos u beminnen:
Maar, wilt ge ieders harte winnen,
Wees dan... goed!

XLIII. Sterker dan sterk.

o Teederheid!... Gij, lieflijk, vroom en zacht!
Gij, heilge sterkte van der Vrouwen zwak geslacht,
Wat zijt gij sterker, dan der Mannen kracht.

XLIV. Te jong.

't Geeft geen vrucht, *te* jeugdig hout! —
Minnend paartje,
Wacht een jaartje!
Weet het: àl te jong getrouwd
Heeft, vaak levenslang, berouwd.

XLV. Echtverbond.

Door fierheid wordt ge, o Man! uw roeping waard',
Door zachtheid voegt, o Vrouw! uw teedrer aard:
Gelukkig, waar ze, in wijsheid, zijn gepáard.

XLVI. Een nestje.

't Kleinste Huisje schut het best':
Zie! de vogel maakt op 't lest
Haast van Niets... het liefste nest!

XLVII. Huisvrouw.

De beste Huisvrouw die bestaat
Is zeker — waar op markt en straat
Geen mensch van weet, geen mensch van praat.

XLVIII. Goede bediening.

't Is mij van overlang door wijze liên gezegd:
„Wilt gij een dienstboô, die uw zaakjes overlegt...
Zoo wees uw eigen meid — en wees uw eigen knecht."

XLIX. Te voorzichtig.

Zorgloos... dat's wat àl te kras!
Maar (bedenk het!) even ras
Breken porselein en glas,
Als men al te zòrglijk was...
Och, of menig maagd dit las!

L. Twee stuurlui.

De Man zij wijs: de Vrouw zij goed! —
Twée Stuurlui... is een overvloed,
Die 't beste scheepje strànden doet.

LI. Winst en verlies.

Winnen, bij een Huwlijkstwist...
Mannen, Vrouwen — dat 's verliezen!
Wilt gij béter middel kiezen,
Laat het recht dan onbeslist,
En tracht beiden... te verliezen.

LII. Eén.

Eén zin: maar rein, oprecht en trouw;
Eén hart: hetzelfde in vreugd en rouw;
Eén ziel: — Och, wordt dat, Man en Vrouw!

LIII. Steeds bruidsdag.

Gij, die verloofd zijt of getrouwd,
'k Hoop, als ge uw láatsten dag aanschouwt,
Dat gij hem voor uw Bruidsdag houdt.

LIV. Nog verborgen.

Vrouwtjes!... wat ge wilt of schroomt,
Wat gij doet, of wat ge droomt,
't Kind — ten goede of kwáde koomt.

LV. Exempel.

Ouders! wilt ge, dat uw kroost,
Bij het bloeien en vermeeren,
U tot hulp zal zijn en troost,
U beminnen zal en eeren?
Wilt-'et, door uw Voorbeeld, leeren!

LVI. Nieuwe strafmanier.

Een kind, dat gij een fout vergéeft
Zoodra het zèlf er spijt van heeft —
Gaaft gij een Deugd, zoo lang het leeft.

LVII. Den reinen rein.

Gun een, door andren, boos gesproken woord
De Zege niet — dat het uw vrede stoort!
Een Steenworp moog' den grond van 't Beekje raken...
Slechts in een Poel kan hij het water t r o e b e l maken!

LVIII. In de gezonde apteek.

Wees kuisch en matig naar behooren,
Vraag naar Aptekers noch Doktoren;
Dan — is u Ouderdom beschoren!

LIX. Pas op!

Geeft gij te véel Brood aan uw knecht,
Hij dwingt U, tot ge er Kaas op legt;
En legt ge er kaas òf op, òf neven',
Dan dwingt hij u, om Vleesch te geven.

LX. Nieuwjaarwenschen.

Werd iedre cent een zegenwensch,
En iedre zegenwensch een cent,
Dan — was er nooit een arme vent,
En nooit een ongelukkig mensch!

LXI. Ieder naar zijn natuur.

Maakt ge u ezel, gij moet dragen;
Maakt ge u hert, gij wordt gejaagd;
Maakt ge u hond, gij wordt geslagen;
Maakt ge u schaap, gij wordt geplaagd;
Máak u niets! — doch wàt gij „zijt"...

Wées dat, mèt zijn nut of nijd,
Mèt zijn nadeel en profijt!

LXII. Onderscheid.

Och! denk, bij àlles wat gij doet,
Dat Haast, iets ànders is, dan Spoed!

LXIII. Langzame spoed.

Schippers! ankert op de baren,
Tot de storm wat moog' bedáren...
Sòms is ankren, 't snèlste varen!

LXIV. Niet te haastig.

Als ge een mensch voor 't éerst soms ziet,
Laak hem niet, en prijs hem niet;
('t Geeft of schande u, of verdriet:)
Om elkanders aard te weten
Moet men zout bij schepels eten.

LXV. Gelaatskennis.

De hand des Heeren schreef op 't menschelijk gezicht
Wat in het diepst der zielen ligt...
Maar gij moet leeren lézen, menschenwicht!

LXVI. Dubbele kunst.

Wèl-Spreken is een kunst: — gewis!
Schoon 'k toch nòg meer van Zwijgen houd:
Want zoo wèl-spreken Zilver is,
Dan is wèl-zwijgen Goud!

LXVII. Laat liggen.

Hij slechts krijgt ergernis die ze òpneemt: —
Neem maar nooit
Den werpsteen van den grond,
Waar Boosheid U mee gooit!

LXVIII. Over.

Overvloed
Is méestal goed...
Doch,

Ook dáarbij nog
Hoort... máat! —
Overdaad...
Is àltijd kwaad!

LXIX. Taak.

Kwaad te laten: Menschentaak!
Kwaad te dulden: Christentaak!
Kwaad te heelen: Englentaak!

LXX. Knecht en heer.

Elk geheim, zij 't goed of slecht,
Blijft, zoolang gij 't zwijgt... uw Knecht:
Wordt uw Héer — zoodra gij 't zègt.

LXXI. Kleermakers rekening.

„En dat alléen, om 't naakte lijf te dekken?...
Natuur!... waarom gaaft ge ons niet vacht of veer?"
Zij antwoordt: — „'k vreesde (en 't deed licht àl te zeer!)
Dat gij ze elkander uit zoudt trekken!"

LXXII. Non-interventie.

Och, 'k wou, dat heel het wereldrond
(In Twist!) Oud-Hollands spreuk verstond:
„Al wat gij zelve blazen kondt,
Ei! roep daartoe geen vréemden mond!"

LXXIII. Onze ergste vijand.

Wie 't minst zich zèlven heeft te vreezen,
Zal zeker 't meest gelukkig wezen.

LXXIV. Onvruchtbaar.

Wie 't goede doen kan, laat of vroeg,
Is (deed hij 't niet, of niet genoeg!)
Een vruchtboom, die geen vruchten droeg.

LXXV. Klaag zelden.

Wilt gij recht medelij en rechte hulp verkrijgen,
Als hart en ziel, in hevig leed, naar beiden hijgen:
Zoo leer uw k l e i n e smarten — Zwijgen!

LXXVI. Monstermortier.

't Eenmaal uitgesproken woord
Vliegt gelijk een Kogel voort: —
Wee u! zoo het kwetst of moordt.

LXXVII. Lichte plicht.

Dàn wordt tot lust de zwáarste plicht,
Als men hem met een blij gezicht,
En met een vasten wil verricht.

LXXVIII. Meest omgekeerd.

Misschien, dat het u niet voldoet:
(En toch is 't goed,
Als gij mijn woorden wèl verstaat!)
„Leer buigen, als 't voorspoedig gaat,
Leer pal staan in den tegenspoed."

LXXIX. Baat.

Veel weten wat goed is,
Vergeten wat kwaad is,
Veel mijden wat zoet is,
Veel doen, éer 't te láat is...
Geloof, dat het baat is!

LXXX. Een nederlandsch kraambedde.

Al wat edel is en groot
Baart der Vrijheid milde schoot;
Mits de Wijsheid, ernstig-blij,
Steeds daarbij
Als Vroedvrouw zij!

LXXXI. Wetten.

Ja! Wetten lijken wat op kleeren:
't Is mooglijk, dat ze sòms geneeren...
Maar ze beschutten en verweren!

LXXXII. Uitgeleerd.

Jong gek
Is groot gebrek; —
Oud mal

Gaat bovenal:
Geen Toekomst, die 't verbeetren zal!

LXXXIII. Nooit verjaard.

Al leg-je Water honderd jaar
Op vaten... 't wordt toch nooit geen Wijn! —
Geen Onrecht, dat óoit Recht zal zijn,
Hoe oud of 't ook van Datum waar'.

LXXXIV. Verlichting.

Och! de Lantaren van 't Verstand
Helpt wel, op weg naar beter Vaderland,
Maar 't gaat toch veilger, als de Zon des Harten brandt!

LXXXV. Verscheidenheid en overeenstemming.

Waarheid wekt deugd,
Liefde kweekt deugd,
Reinheid is deugd.

LXXXVI. Daarenboven.

Geen Kwaad te doen is wel onze eerste plicht,
Maar, hebt ge dien vervuld gehéel uw leven,
Och! gij hebt nog niet véel verricht:
Veel Goed te doen (al valle 't ook niet licht!)
Dat hoort daarbóven en daarneven'.

LXXXVII. Hemelschat.

Wie 't Goed, dat hij op Aard bezat,
Ook graag nog in den Hemel had...
Die geef maar aan den Arme wat.

LXXXVIII. Op rente.

Een weldaad, aan een Vriend besteed,
Is geld voor de Aarde op rente geven:
Doch als ge een Vijand helpt in leed,
Dan is 't niet enkel voor dit leven,
Maar of gij 't voor den Hemel deedt.

LXXXIX. Zeker geoogst.

Als gij met vrome hand het goede hebt gezaaid,
Vertrouw dan, dat het éens (zoo lang de wereld draait)
Of door u zelven, of door andren wordt gemaaid.

XC. Plicht.

Eerst buigt de plicht ons diep ter neer;
Heft dan ons op tot God den Heer:
En wat hij kwetst, heelt hij ook weer.

XCI. Alle ding ten goede.

Waar gij naar streeft met wijze kracht,
Waar gij met vroom gemoed naar tracht,
Dat wordt U door Gods Englen zelv' gebracht.

XCII. Poolster.

Wij staren, zeilend over 't meer,
Als Gidsen, op het Sterrenheer:...
Waarom dan niet, ter Levenszee,
Op God?... wiens gunst die Sterren lichten dee!

XCIII. Een baak in zee.

Wordt, tot in Ouderdom, op aard
Uw leven door den Heer gespaard --
Wees dan een baak, die voor het stranden ons bewaart.

XCIV. Levens-seizoenen.

De jongling omkranst zich met bloemen het hoofd;
De man gaart zich halmen, door 't zonlicht gestoofd;
De grijsaard verzaamt voor den Hemel het ooft.

XCV. Hemelmorgen.

De stralenkrans, den Grijze om 't hoofd geweven,
Is niet een Avondglans, nog aan de kim gebleven,
Maar 't Morgenrood van hooger, beter leven.

XCVI. Levensmanier.

Zijt gij een Vrome en Wijze,
Leef dan op Aard
Onschuldig als een Kind, godvreezend als een Grijze;
En zóo, alsof ge (jonk of oud!)
Op Gistren pas geboren waart,
En Morgen sterven zoudt!

XCVII. Vreeze des doods.

o, Prent het diep in uwen geest:
„Geen dood is vreeslijk ooit geweest,
Dan... dien men vréest."

XCVIII. Onsterflijk.

Wie niet graag sterven wil, ofschoon hij sneev',
Die zorge — dat zijn Naam in bráve harten leev'!

XCIX. In 't graf.

Rijk, aanzienlijk, slim en ree,
Blijven vóor de Kerkhofstee...
Deugd — gaat als ons lijkkleed mee.

C. Einde.

I.

Zachtkens deinzend schemert het Verleden,
Als een pijl zoo snel ontvliedt het Heden,
Aarzlend komt de Toekomst tot u treden.

II.

Avondglans van braafheid schenk' 't Verleden;
Vollen Dag van daden geev' het Heden;
Toef der Toekomst Morgen met gebeden!

III.

Zoo smelten Einde en Aanvang dan ineen!
Doch wat de Tijd ons rooven mocht of geven,
De L i e f d e alleen
Is boven Tijd en Lot en Dood verheven:
En als ze ons hart het rechte richtsnoer gaf,
Zal zij ons graf
Als Vredeboô van Troost en Hope omzweven,
En fluistren tot den Droeve, die er schreit:
„Wat treurt ge?... wie op Aarde trouw mij bleven
Is 't graf de Zegepoort tot hóoger Liefde-leven
In Eeuwigheid."

Instituut De Vooys
voor Nederlandse Taal-
en Letterkunde aan de
Rijksuniversiteit te Utrecht

J13494-N

Op Slot.

Sluit toe de deur!...
En lust en leed er binnen,
En alles wat tot de Aard' behoort;
Sluit toe!...
De geur
Van 't Hemelsche — zal wel de poort
Doordringen;
en de grendeltjes verwinnen!

Instituut De Vooys
voor Nederlandse Taal-
en Letterkunde aan de
Rijksuniversiteit te Utrecht

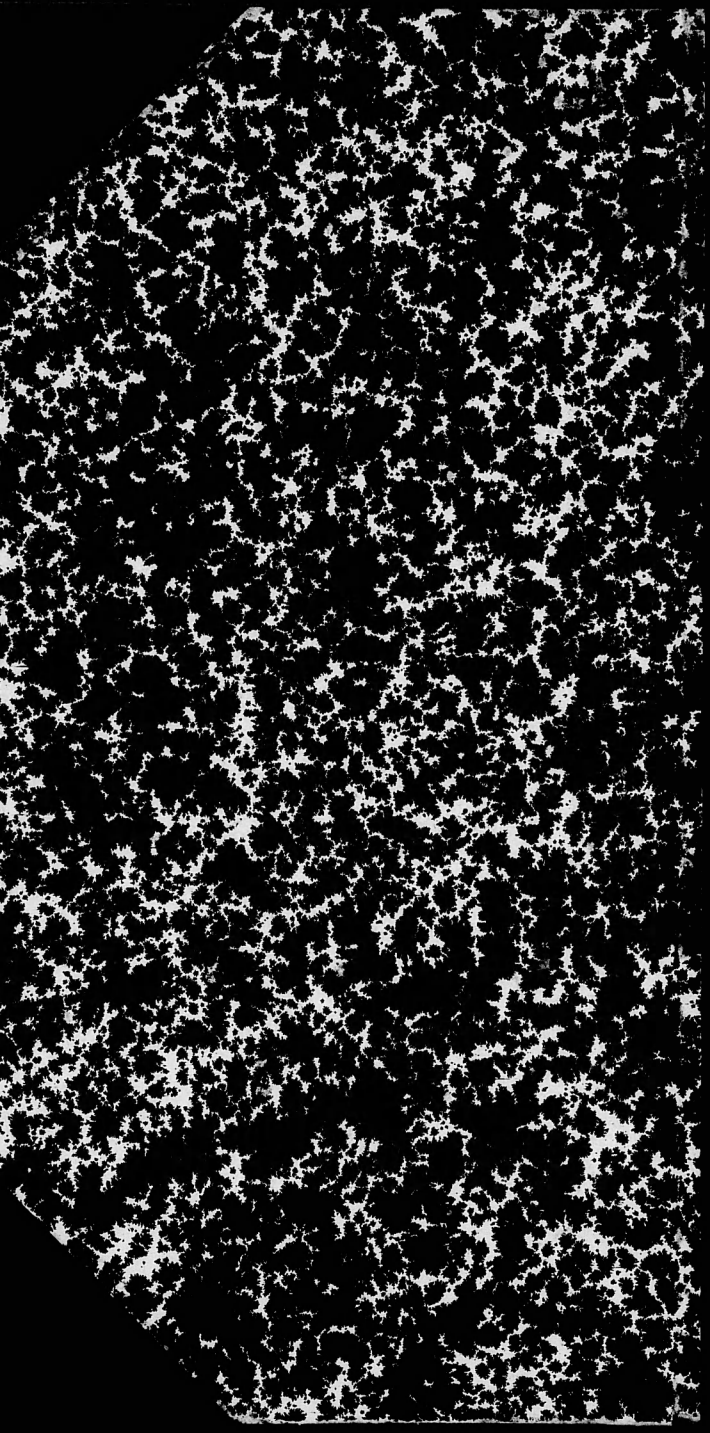

LB-NED
L XIX
HEY
B
1